kaçak yayın

yeryüzüne sürgünlerin dergisi • sayı: 39 • agustos 2006 • 3 yıl. kdv dahil

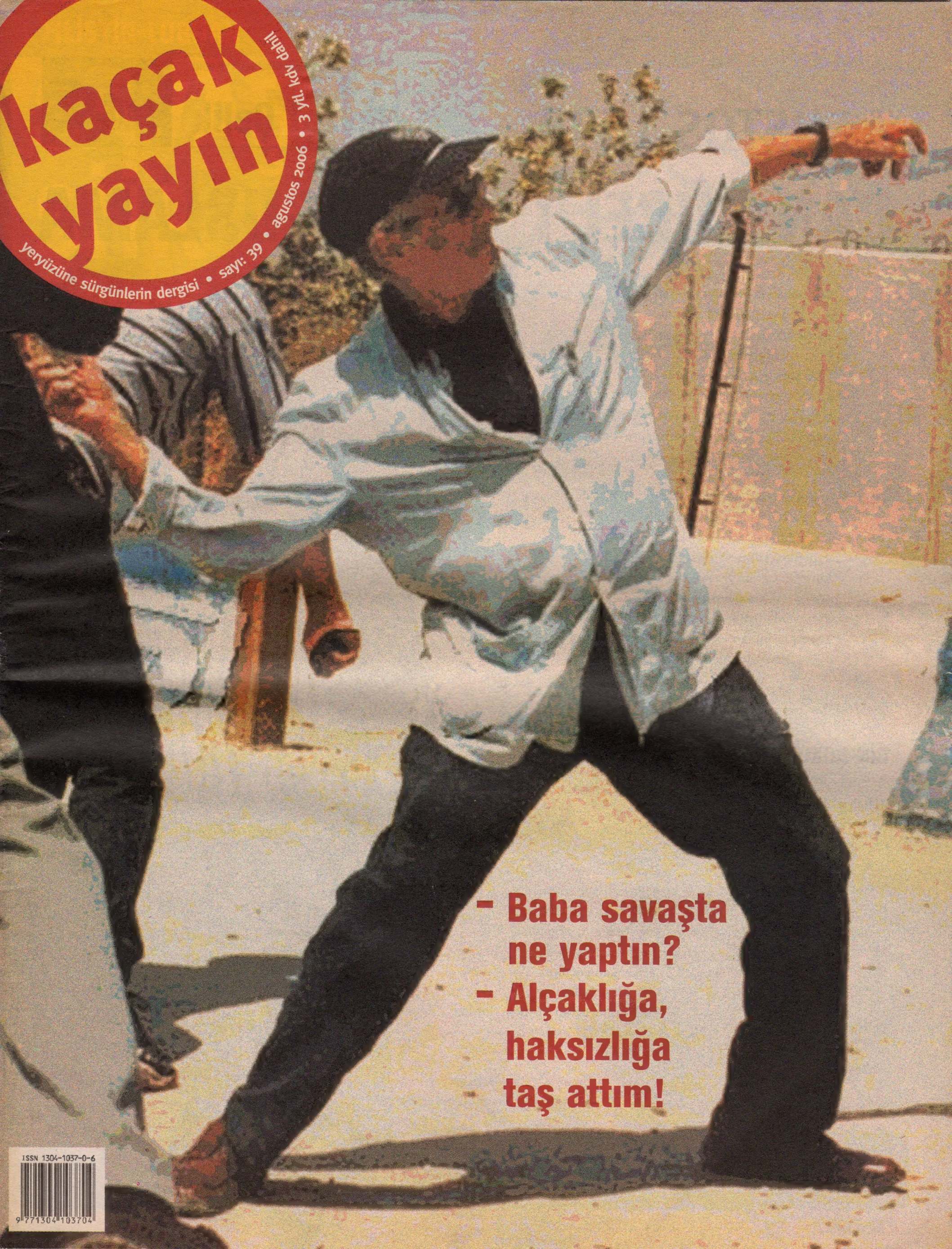

- Baba savaşta ne yaptın?
- Alçaklığa, haksızlığa taş attım!

ISSN 1304-1037-0-6

nevzatcelik60@hotmail.com

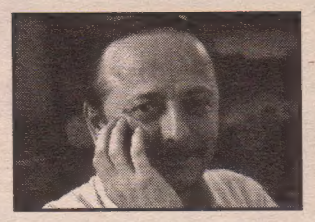

AĞUSTOS 1999

Nevzat Çelik

CAN YÜCEL'İ UĞURLAMA

can baba'yla yaptığımız son
denizaşırı yolculukta
datça bodrum'a kıçını dönmüştü
kara gözlüklerimiz dahil
gözlerimizin feri sönmüştü
yürek cephemiz sağlam cephanemiz azdı
o feribotun alt katında yatıyordu tek başına
yüzümüzü dalgaların tuzuna tutuyorduk
biz yukarda çok başımıza

adam devrimi göremedi biz datça'yı
acımız büyüktü içkiye meyilliydik
iki yudumda bitiverdi elimizdekiler
kadehle ağzımızın arasına poyraz giriyor sandık
kim çalıyor lan bu rakıları diye bağırdık
bir ara gelip aşka
kim çalabilirdi ki a dostlar
hayatı başından kuyruğuna yüzen
can yücel'den başka

1999-2001

BİN DOKUZ YÜZ 99

ilkbahar
bir çocuğa yarın
diye dokunsan
eline bulaşır ceviz
acı
ve yeşil

yaz
boyunca depremi yaz
öleni ölemeyeni
gölge bile yıkılan
ne varsa hatıradır
acı
ve kaybolan

sonbahar
etsiz butsuz bir ağaç
parça parça soyunur
başını çevirsen uzun
kuru bir dal düşer manzaradan
bir de sokma ihtimali akrebin
telaşlı adımlarla yelkovan
acı
ve zaman

kış
gelir kimseye sormadan
koşa koşa kar
kar topu gibi yağmazsa
yırtık çadırlarda donar
aya bakan çocuklar
çocuklara bakan ay
kalbim bir uçtan bir uca kırılan
acı
ve fay

Aralık 1999 -

Akşamsefası

Aslan Özdemir

SAVAŞ VE ŞİİR

Ortadoğu'nun değişmeyen kaderi!

Ortadoğu'nun değişmez kaderidir savaş... Neredeyse bilinen tarihin başlangıcından beri buralarda öfke ve şiddet eksik olmadı. Zulüm her daim kendini tekrar ettirdi, oluk oluk kan aktı, ölüm ölümü kovaladı... Bazen din vesile edildi bazen de bir karış toprak bahane edilerek yüzlerce, binlerce cana mal oldu bu savaşlar.

İsrail'in, Filistin halkı üzerindeki baskısı bu günlerde tüm şiddetiyle, alçaklığıyla yeniden yoğunluk kazandı. Asıl korkutucu ve kabullenilemez olan ise İsrail'in gittikçe kendine meşru bir zemin yaratması. Tüm dünya canlı yayınlarla tek taraflı bu savaşı seyretmekte. Birçok tepkiye, gösteriye, portesto ve eyleme rağmen, G8 ve Amerikan destekli İsrail şiddetin dozunu arttırdı. Bırakın sivili, çoluk çocuk demeden her önüne çıkan canlıyı öldürerek adım adım hedefine ilerliyor. Birleşmiş Milletler suskun, sağduyulu vatandaşın verdiği tepkiden daha duyarsız davranıyor. Arap ülkelerinin pespayeliği ortada...

Önceleri savunma amaçlı olarak gösterilmeye/görülmeye çalışılan İsrail saldırısı, güçlü ülkelerin kayıtsızlığından da güç almış olacak ki, artık işgal görüntüsü sergilemekten de çekinmiyor... Evet, Lübnan ve Filistin toprakları İsrail işgali altında. İsrail vuruyor, yıkıyor, öldürüyor. Sivil halkı öldürmekten de çekinmiyor, savaş suçu işlediğine de aldırmıyor!

Lübnan ve Filistin halkının arkasında cemaatler yok, büyük sermaye grupları yok. Uluslararası bilinen tek gücü, şiiri! Burada yaşanan vahşete, şiirlerle direniliyor... Ezilmişliğe, haksızlığa şiirleriyle karşılık veren şairler var Lübnan'da, Filistin'de....

Şiir burada silahtır, sözcükler mermi gibi dökülür dizelere... Adam öldürmez bu şiirler, çocuk cesetlerini parça parça etmez, anaları ağlatmaya tesirli değil... Yakmaz, yıkmaz, vatansız bırakamaz kimseyi. Birleştiricidir, yarına umut bağlar. Burada yazılan şiir öfkenin, direnişin, başkaldırının şiiridir.

Belki benim eksikliğim olabilir bu ama bir tane İsrailli şair bilmiyorum. Fakat Filistinli Mahmud Derviş'i, Lübnanlı Adonis'i ve buralı pek çok şairi biliyorum. Benim gibi birçok edebiyat meraklısı şiir sever de onların şiirini çok iyi biliyor.

Emperyalist devletlerin döktüğü kan Arap yarımadasının rengini değiştirmeye devam edeceğe benzer. Bakalım şairlerin yazdıkları(şiirin gücü) Ortadoğu'daki haksız savaşın kirini temizlemeye yetecek mi? Aşağıda Mahmud Derviş'in dörtlüğü birçok şeyi anlatıyor:

"Nefret etmem insanlardan hiç kimseye saldırmam / Ama aç kalınca yerim etini toprağımı gasp edenin
Kolla kendini kork benim açlığımdan / Kork benim öfkemden".

Akşamsefası

Salih Bolat

ORTADOĞU: İNSANLIĞIN KENDİNE İHANETİ

ABD, dünya üzerindeki egemenliğini pekiştirmek ve genişletmek için iki gökdelenini ve beş bin insanı gözden çıkarmış, hayalet bir terörist yaratarak, suçu onun üzerine atmış ve böylece teröristleri yakalamak gibi bir iddia ile, gerçekte Irak'ın petrollerini, Afganistan'ın doğal zenginliklerini ve stratejik konumunu, İran'ın petrol ve doğalgazını ele geçirmek için dünyada girişeceği bütün vahşi davranışlarını meşrulaştırmıştı. İşte İsrail de aynı yönteme başvurmuş ve iki askerinin Hizbullah örgütü tarafından kaçırıldığını bahane ederek, Lübnan ve Filistin üzerinde, hatta Ortadoğu üzerinde benzer vahşeti sergilemeye başlamıştır. İsrail barbarca ölüm kusarak sınırlarını genişletmeye çalışıyor. 1789 Fransız Devrimi'nden sonra, insanlığın üzerinde anlaştığı aydınlanma hareketinin merkezini oluşturan *bilim,sanat,barış,insan hakları* gibi kavramların, bugün gelinen noktada, aynı insanlık tarafından, I.ve II.Dünya Savaşları'ndan sonra ikinci kez kendine ihanetin merkezine alındığını görüyoruz. Şu iki gazete haberi, bu ihanetin kanıtı değil de nedir:

"Nasrallah'tan özür: Hizbullah lideri Nasrallah, iki gün önce İsrail'in Nasıra kasabasına attıkları roketlerin iki Arapın ölümüne yol açmasından ötürü özür diledi."

"Araplar uyarılmıyor: İsrail makamlarının, Hizbullah'ın fırlattığı füzeler için yurttaşları sirenle uyarma konusunda, Araplar ile Yahudiler arasında ayrım yaptığı belirtildi. Nasıra Katolik Piskoposu, 'Füzeler ulaşmadan önce Yahudi vatandaşlar siren sesleriyle uyarılırken, Arap semtlerinde siren dahi çalınmıyor' dedi."

Demek Araplara göre roketler yalnızca Yahudileri öldürmeliydi. İsrail'e göre de Arapların ölmesinde sakınca yoktu, yeter ki Yahudiler ölmesindi.

Nurdan Gürbilek, Walter Benjamin'in tarih anlayışından söz ederken, Benjamin'in, galiplerle mağlupların, muzaffer olanla yenilmişin aynı tarih anlayışını, aynı aklı paylaşamayacakları düşüncesinden yola çıktığını öne sürer. Tarihçiler geçmişten bir hazine, bir miras olarak söz ederler. Tarihin ezilen sınıfları için bir enkaz, bir yıkıntılar yığını, bir talan alanıdır. Bir dizi öykünün birbirini doğurarak bugüne doğru ilerlediği bir birikim değil, geçmişin bugüne kavuşması değil, bir öykünün başka öyküleri tüketerek, unutturup yok ederek kendini tek kılması, geçmişin beklentilerinin yok edilmesidir. Bu yüzden kültür denen sürekliliğin ardında hep bir barbarlık vardır.

Demek, bugün başta ABD olmak üzere, Batılı emperyalist devletlerin Ortadoğu üzerinde giriştikleri ölümcül oyunlardan geriye kalanlar, gelecekte "tarih" olduğu zaman, o günün tarihçileri açısından bir "hazine", bir "miras" olarak değerlendirilecek. Ortadoğu'nun yoksul ve cahil halkları, bu hazine ve mirasın özneleri değil, nesneleri olarak bile değerlendirilmeyecek. Örneğin Irak'ın petrolünü elinden almak için girişilen operasyonda, Kürtlerin desteğinin karşılığında, onlara bir devletin (Irak) yönetimi verilmiş, Şii ve Sünni halk arasında da mezhep savaşı çıkarılarak, ilgileri saptırılmıştır. Bu arada Irak petrolünün nereye gittiğini de kimse sormayı aklına getiremez olmuştur. Bakalım tarihçiler bu soruyu akıllarına getirebilecekler mi? Ama şairler, yaşadıkları cehenneme karşın, insana olan inançlarını, yaşama olan inançlarını haykırmaya, böylece tarihin öznesi olmaya devam ediyorlar. İşte Filistinli şair **Mahmud Derviş**, İsrail'in, halkı üzerindeki yok etme gösterisine karşın, dünyaya selamını haykırma yürekliliğini gösterebiliyor:

Mahmud Derviş

Benliğimdeki yolcunun sözleri
İkinci defa aynı yolda yolcu olana selam olsun...
Sonunda korkunun kimliğinin işlendiği
Ötüşü kesilen yaban güvercine selam olsun
Düşmanın yufka yüreğine, her şeye kucak açana
Karanlık kaldırımlara dönen ihanete selam olsun
Ay ışığında sevişen
Sevgililere selam olsun
Onlardan zayıf olan silaha
Destek veren güce ve sürece selam olsun
Güzelliğin doğası önünde kırılan
Hançere, demirin nidayla söylediği şeye selam olsun
Elifin gününe, gözüne, arzunun
Adımlarına, kimse geri dönmese de selam otsun
Çıplak mekânı yalnızlaştıran aya
Zaman ile dirliğe sonsuz yaşamdaki ışığına selam olsun
O tanınana, hafiflikle ilan edilene:
Ormanın tavafıyla ne yaptım diyene selam olsun?
O bahçede harcanan...
işçiye:
neden azıcık tükenişi ekiyorum diyene selam olsun?
O büyüleyen övgünün ateşiyle tilkinin
Ulumasıyla dolan korkuyu bölene selam olsun
O dağılan küpeye dayanak olan
Fısıltıya, kesilen taş ocağının kalbine selam olsun
Hayatın şarkılarına, hayatta olanlara
Ekinin esintisine selam olsun
Selam olsun ölünün anısıyla kalbi delip geçen
Kadının bedenine; mermiye, bombaya asla!

Çev. Metin Fındıkçı

Evet, mermiye, bombaya asla!

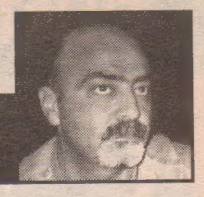

Metin Fındıkçı

LÜBNAN VE FİLİSTİN İÇİN ŞİİRLER...

"Tarihte şairi ve şiiri olan bir ülke, şairi ve şiiri olmayan ülke tarafından yenilgiye uğrasa dahi; aslında yenilen ülke, şairi olmayan ülkedir. Çünkü, şairi olan ülke savaşta yenilgiye uğrasa bile, tarihteki yazılı metinde -bu yenilgi dahi olsa- onu geleceğe taşıyacak şairi ve şiiri olduğu için, bu yenilgi tarihte asla gerçek bir yenilgi sayılmayacak. Yenilgiye uğrayan bir ülkenin şairi ve şiiri daha derin ırmaklardan akar, anlamı daha sıkı köklere bağlı olur. Şairi olmayan ülke yenilgiye mahkûm bir ülkedir. Şiirimle kavimlerden geçiyorum. Mesafelerde taşıdığım aşkın hüznü, benim derinliklerimde mutluluğa dönüşür." diyor, **Mahmud Derviş.**

Ya Allah! Lübnan ve Filistin tekrar yok ediliyor, şairlerin mekânları, dolaştıkları sokakları, düşleri harabeye çevriliyor. Oysa daha şunun şurasında Lübnan'ın, Filistin'in sokakları caddeleri meskenleri kısacası her iki ülkenin bedenleri yeni yeni dirlik düzenlik içine sokmaya gayret ediliyorken...

Geçen yıl Amman'da tanışıp konuştuğum birçok şair Lübnan'ın ve bölgenin geleceğinden umutsuzdu; Lübnan ve Filistin adlarını andıklarında gözlerini bir hüzün kaplıyordu. Bu iki kent için hüzünlerini, burukluklarını anlatan şiirlerini dinlemiştim...

"Şairi olan ülkelerin" Lübnanlı ve Filistinli şairlerinden, ülkelerinin geleceğine ve tarihine not düşülen şiirleri...

Adonis - Lübnan
YEŞİL GÜNLERİN ŞARKISI

1
Cenaze arabası
Surlarla süslenir
Ölüm şarkıları ve
Ateşin alevi arasında.

Rüzgâr üstümüzde ağırlaşır ve küllenen günlerimizi giyinir yer. Parlayan şifrede ışıldar ruhumuz veya havzada, tuzlu mevsimler yayılır yaramızın üstüne.

Tarihin yüzünü uzak mesafeleri çeker, tarihimiz korkunun deliğini anar, sahiller dikenin vahşetinde.

Örtülü kapı abesliğe uzaklaşır. Bağırır ve düşleriz ağlayarak oysa ne göz var ne de göz yaşı. Şehrim kadın hamamından, Melzat Köprüsü'nün korsanı ağlıyor ve kumun vahşeti dökülüyor onlara. Uzak şerefelerde parlar insanların istekli gözleri – mezarları ve çocukları dinlerim, evliya yıldızlarını, Hacar ül Esved'in (1) tanıklarını; ekinler rahimlere ve kemiklere dolar, kahramanlara benzer nimet kokan ölülerinde.

Geçeriz, bağrımız denizlerle, son inlediğimiz çağ sözcüklerimize çöker, sözcüklerimiz ona miras kalmadan.

Yalnız adayı yutarız, büyük gurbeti koklarız vuran havada, bindiğimiz şeyi duyarız gönderdiği hüzünlü konuşmasını, ve yükselen hilalin hüznünü ve çocukluğumuza akan.

Geçeriz, bineni biçen korkunun içinden, iniltilerle çamurdan şişeriz ve yer kan kusar bulunduğumuz yere ve deniz yeşili tıkar.

2
Hangi yeni tanrıda
Cesetlerimizi kaldıracak
Demiri daralttı üstümüze
Derimizi daralttı
Harap olan mutluluğun adıyla
Yasa boğar miladımızı –
Günlerimizin cephesini daralttı baykuşlar zayıf düşüp konar.

Hayat ömrün bu dakikalarında tökezler. Ona örtü olacak gün yok, güneş uzunca bir süre sarkmaz. Berda (2) ve Fırat fısıldamaz; parlamaz, akmaz. Sepetler şehrimde dilsiz ve sağır, tarih yerden son kalanı taşır.

Ey bitkilerle örtülü serili yer, ey asilerin neft ve uysal haritası, ey göç ve rüzgârın rengindeki yer,

Kumun inadına rüzgâr yeniden esecek mi?

Ve sen ey yağmur, ey o enkazı ve harabeleri yıkayan yağmur, ey kokan ölüyü yıkayan yağmur, sonra yoldaş olan bu tarihe ve yıkayan.

Yaranın feryadına duyarsız kalır
Dudağında boğulur kasideler
Boğanın böğürmesini anlar
Kumruların veya çiçeklerin veya ilahın.
Bizzat gün süzülen suyun sesini gönderir
Vatandaki aç kurbağalara
Bize ekmeği ve ateşi taşır
Çekirge veya kayıp karıncalar.

Aksamsefası

İşte bilinen mızrağın kibri
İşte ben
Öldür beni ey gerçek.

3

-... Ey genç kız daha da yeşil olan yapraklarla taranırsın. Şiir bizlerle uzaklaşmaz, düş uzaklaşmaz:

Kişneyen bu atlar çağırıyor; bu dilsiz mızraklarla. Evimiz eski kıl çadırların sayfalarında gider, Semerkant rüyasında. Yerin bedenindeki çukura sarkıtır bizi, köklerimizle bağladık kaçan çiçekleri. Günü yıkıyorduk, ipek taşlar ayaklarımızın altında, ufuk dünyamızın terkisi, dört rüzgarla yükselen.

Şu bu alışkanlığımız – haykırışlarımızla evleniriz, yeni isteklerimizin feryadıyla yeri doldururuz.

Şu bu korkumuz – bizler daha fazlayız denizin yeşilliğinden, bizler günden daha çok ölürüz, parmaklarımızın arasındaki güneşle yeşilliği geri çevirir.

Şu bu yöneldiğimiz eşik:

Esmerliği denizden yükselir, dolar imrendiği uykuya, dökülmeyi öğretir; yeni adını bağışlar ve göz kapakları altında gizler karşılaştığı parçaları.

Esmerliği denizden yükselir geri dönen bedenlere tuzak kurmadan, insanlarla dolar şiddetle dolar vebanın süpürdüğü, yaratanın esintisi rüzgarda taşı sevgide zorlar, dansta ve sevgide.

Kumun ilahı yoluna serpilir ve pınar musa dikenleri altında çalkalanır; denizde ölüm olmaz.

... Esir şehrimize geliriz sabahın süpürdüğü yere ve rahibe arılara.

4

-Hangi şehirden geliyorsun, hangi adı olmayan ağıldan?

-Vatanımı sonra tamamlanacak. Ruhum uzak ve hiçbir malı olmayan.

Korsanlığın başladığı yerde, söz biter. Kitabımı taşır giderim – kalbimin içinde dururum ipekle dokurum yeniden göğün kasidelerini.

Ey deniz ey yaranın dostu ey yara ey tuzun dostu,
Ey Akdeniz
Ey Fırat ey işaretsiz günler
Ey asi ey çocuksuz yatak
Sen ey Berda –

Seni toplayıp içtiğimde baba görünmedin, ancak şimdi sevgiyi öğrendim, yasın duvar dibindeki yalnız sevgisiyle.

Yas ölümden değil, gittim ve armağanları lanetledim,

Dostlarımı ardımda bıraktım – saç ve demirleri avuçladım, ve şehrimi bıraktım o delilerin eşiklerine.

Giderim, yanımda hüznümden ve mesafelerimden başka bir şey yok, geçidim sevgilim ve şiirim, gözlerime çöker kayıp halkım.

Giderim ve ben düşlüyorûm – asılı kalpler devletimde ve kesik başlar tarlada ekili, sevdiklerimden benim olmayanı anarım.

Denizin kokusu köklerime girdiği zaman, sevgilimin şiiri dolar rüzgardan önce, kıyılar ölür ve boşalır, annemi anacağım ve ona dokurum andığım üstüne oturacağı kilimi ve ağlayacağı.

Elveda şehrimdeki ey sineklerin çağı.

... Yapraklarda, ne sevinç var, ne de sevinçle çarpacak kalp, yıldızların hüznü alınlarda ve kötülük çocuklarda ve kumun çolak suskunluğu ve yaprak yok.

-Hangi şehirden geliyorsun, hangi adı olmayan ağıldan?

-Vatanım sonra tamamlanacak. Ruhum ondan uzak ve hiçbir malı olmayan.

* "Güllerin Aydınlığından" Adonis, seçme Şiirler. Adam yay. 2004.
Çeviren: Metin Fındıkçı.

1-Hacer el esved, Kabe'nin doğu köşesinde, Müslümanlarca kutsal sayılan kara taş.
2-Berda, Bağdat şehrinin yakınlarında bir ırmak.

Memleketimin Toprağı

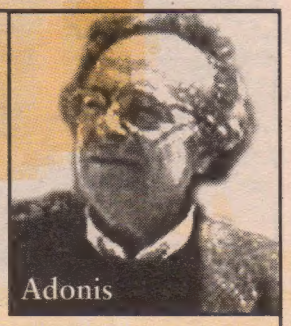
Adonis

Memleketimin toprağı... evet umurunda
İçindeyim, derinliklerinde,
Hüznündeyim, kanıma karışarak
Ağzımda
Tomurcuklarını, vadiden, taştan,
Ardında taşıyorum
Benim görmediğim onun gördüğü mektuplarını da.

Memleketimin toprağından uzaklaşmadan kesilir
Yaşam tersyüz olur ve yapraklar savrulur,
Güneşini taşırım, kapandığında
Ufukum, ufku beni açar...

Mahmud Derviş - Filistin
YERYÜZÜ BİZİMLE DARALIR

Yeryüzü bizimle daralır. Ahretin mahşerinden geçirirler bizi, organlarımızı büzüştürürüz geçebilmek için, yeryüzü bizi sıkıştırır. Ah keşke yeniden filizlensek yaşayıp ölmek için. Ey bize kin duyan ve bağışlayan. Keşke kayaya vuran surlar düşümüzün aynasını taşısa. Son saldırıda can çekişen ruhumuzda katilin iki yüzünü gördük, çocukların bayramında ağladık. Çocukluğumuzu boğan iki yüzü gördük bu ahretin boşluğundaki pencerede. Yıldızlarımızı okşayan aynada. Ahretin sınırlarından sonra nereye gideceğimiz sorduk? Ahretin göklerinden sonra nerede uçacak kuşlar bitkiler nerede uyuyacak ahretin havasından sonra? Buharla yazacağız adımızı kırmızıyla renklendirilmiş etimizi tamamlayan marşın ellerini keseceğiz, burada öleceğiz. Burada

Ahrete geçerken. Burada veya burada zeytini dikeceğiz... kanımızla sulayacağız.

BU YOLU KESECEĞİM

Bu uzun yolu keseceğim, bu uzun yolu, sonlarla,

kalbin sonuyla bu uzun uzun uzun yolu keseceğim...

kaybeden dönmedi tozundan başka ve bende ölmedi, hurmanın niteliği

kaybolmayana sarkar. Dizili hurmalardan geçeceğim. Şaire gereksimin

duyar mı bu yara uzak narları çizmeye? Size sahilin çatısında otuz pencerenin

künyesini inşa edeceğim, göç ederken gireceksiniz, göç ederken çıkacaksınız.

Yeryüzünün binalarını daraltan veya daraltmayandan. Bu uzun yolu keseceğiz

son yayla. Adımlarımız payına düşenle ok olur. Onca az bir zamanla burada

olacak mıyız ve az yıllarla uyaracak mıyız payımıza düşen başlangıcı? Binalar

döner rüzgar döner, neyi söylüyorum?

Sonumla keseceğim bu uzun yolu... sonlarıyla, diyorum.

Selim Cabran
Filistin

SÜRGÜN

Güneş sınır tanımaz,
Adımlar sınırları hiçe sayıp
Hiçbir nöbetçi ateş açmaz.

Sabah akşam öter bülbül,
Deliksiz bir uyku çeker
Yahudi kibutzlarının kuşları gibi.

Yolunu şaşıran eşek
Otlar keyifli keyifli
Ateş hattında
Hiçbir nöbetçi ateş açmaz.

Ya ben,
Senin sürgün oğlun
-Ey yurdumun toprağı-,
şafağınla gözlerimin arası
aşılmaz bir duvardır,
upuzun.

Musa Havamdeh
Filistin
FİLİSTİNLİLER

Çan yüksekten vurdu
Tepesiyle sürtünerek bulutlara
Bozguncuların üstüne gürleyerek

Filistinliler... ve ben onlardan
Zeytini terk ettiler
Çavdar ekmeğini unuttular
Davet edildiler ve ben onlarla
Kameranın ışıklarında
Başları dik
İşte Filistinliler!

Çan yüksekten vurdu
Tepesiyle yıldızları kaldırdı
Seyretmenin keyfini engelledi

Filistinliler barbardır
Ancak bu dünyada varlar çaresiz
Sahnede dost bilirler
Biletleri keserler
Şevvalin gölgesinde
Çakırkeyif

Çan yüksekten vurdu
Tepesiyle bulutları dağıttı
Ve menzilleri tuttu

Filistinliler
Kıtlık içindeydi
Araplarda apaçık ancak
Soylu

Çan yüksekten vurdu
Akşamın göğünü avuçlayarak
Keyifleri kaçırır

Filistinliler
Sorumludur
Asılan Mesih'ten
Ve geri dönen savaşlardan
Ve Tani Bin El Hatib'den
Ve kafası kesilmiş Hüseyin'den
Fitnenin küçüğünden
Büyüğünden
Cennetten inen kanı elleriyle
Toplarlar...

Çan yüksekten vurdu
Çiçekleriyle rüzgârı avladı
Bülbülü sarhoş edip

Filistinliler
Muhtaç olanlara yoldaş
Mallarına yeminli
Devlet yolunda
Sütunların temelini attılar
Barışı ördüler
İtibarlarını geri aldılar
Göçten ve
Sadom'dan

Çan yüksekten vurdu
Burnuyla bulutları uyardı
Besmeleyi armağan ederek

Filistinliler
En güzel dönemlerinde hüzünlü
Ancak seviliyorlar
Ramallah'ta dikilen
Nergis iki bedene
Atılmak için koparıldı:
(Tanrının yarattığı)

Çan yüksekten vurdu
Toprak titredi dibinde
Ve uğraşanlar mutlu oldu

Filistinliler
Yahudi değil
Ancak seviliyorlar
Musa Peygamber'den yana
Yarılan temellerde
Çan yüksekten vurdu
Toprak ayakları altında ezildi
Ayaktakiler yığıldı yere

Bozgun yüksekten vurdu
Başından saldı düşmanı
Vurmayı hak etti.

19/1/1999

Akşamsefası

Cemal Dindar

SAVAŞ ZAMANINDA ÜMUDUN ADI: MEZOPOTAMYA KİMLİĞİ

Dünyaya yeni hegemonya biçimlerinin, yeni yalan ve zulüm giysilerinin biçildiği bir dönemden geçiyoruz. Öyle görünüyor ki, yakın bir dönemde savaştan söz ederken sadece Irak'ın işgalinden söz etmeyeceğiz. Savaşın boyutlarının genişletildiği görülüyor. Bizler bu cümleleri paylaşırken, Gazze'de, Beyrut'ta, Bağdat'ta yeni canlar toprağa düşüyor. Tuhaf olan ise şu: Dünyada insanların ruhsal acılarına çare bulmakla yükümlü psikiyatristlerin en büyük meslek örgütü Dünya Psikiyatri Birliği'nin kongre programına bakılırsa, hepsinin kıymeti bir değini ile geçiştirilecek düzeyde. Bu sözlerim, hemen başka bir alanın, siyasetin terminolojisine hapsedilip "karalanabilir." Oysa bunları görmek kadar "görmemeyi seçmek" de ideolojik bir tercihten başka bir şey değil. Ve bu tercihin nihai anlamı, bu hegemonyanın yedek gücü, parçası olmaktır. Savaşın insan üzerindeki yıkıcılığını görmek için psikiyatrist olmaya ya da psikiyatri bilgisine sahip olmaya bile gerek yok. Savaşta "insanlar ölüyor." İşgalin sürdüğü topraklarda hemen her ailenin kayıplar tarihine yenileri ekleniyor. Savaşta gücü elinde bulunduranların ölüm makinelerine cinsel suçlar, işkence, kültürel aşağılama eşlik ediyor. İnsanı insan yapan, ulusları ulus yapan değerler tahrip ediliyor. Yaşadık gördük, insanların tarihleriyle bağlarını koparmak için müzelere saldırdılar, Ur şehrinin ziggurat kalıntılarına metro duvarı muamelesi yaptılar, Ortadoğu'da kutsalın tarifi içine giren ne varsa hedef seçildi. Bağdat, 1258'deki Moğol istilasında yaşadığı ve belleğini hedef alan travmanın bir benzerini Angloamerikan işgalle ağır biçimde tekrar yaşadı. Moğollar, Eski Yunanca metinlerin tercümelerini de içeren Bağdat Kütüphanesi'ni yakmışlardı. Yazılı uygarlık birikimine mesafeli Moğolların bu tutumu, kendi dünyalarının perspektifinden bakıldığında, affedilemez olsa da anlaşılabilirdir. Mezopotamya estetiğinin önemli bir öğesi olan igalli poşili Iraklıları, sırf kendileri gibi giyinmedikleri, gülmedikleri, yaşamadıkları için 'çaput kafalı teröristler' olarak damgalayan Amerikalılar, ne kadar uygar olduklarını göstermek için tüm dünyanın uygarlık mirasının talan edilmesine önayak oldular.

Her çağ ve her çağın temsilcileri kendilerini dev aynasında görür. Çünkü her çağın egemenleri vardır ve egemenler tarihin bu hegemonyaya, yani 'Tarihin sonu'na ulaşmak için yaşandığını, geleceğin de bu hegemonyanın gücüyle inşa edileceğini vazederler. Rus yazar **Bulgakov**'un *Usta ve Margarita* adlı romanında eşsiz bir bölüm vardır: **İsa**, harlı bir Ortadoğu gününde, "halkı kışkırtıp Kudüs Tapınağı'nı yıktırma" ya sevketmek suçuyla Roma valisinin karşısına çıkartılıyor. İlk öğrendiği şey ise valiye "iyi adam" diye hitap edemeyeceği oluyor: "Bana mı iyi adam diyorsun? Yanıldın. Kudüs'te herkes, benim yırtıcı bir canavar olduğumu söylüyor. Söyledikleri de çok doğru." Vali Pilatus, İsa'yı Yüzbaşı Fare Zehiri'nin ellerine teslim ediyor ve Fare Zehiri, valiye nasıl hitap edeceğini İsa'ya öğretiyor: "Romalı valiye sen, 'Hegemon' diyeceksin... Beni anladın mı, yoksa seni döveyim mi?"

Şimdi Ortadoğu'da yeni hegemon var ve iyi adam olup olmamak umurunda değil, sadece hegemonyasının gücünden, geçerliliğinden emin olmak istiyor. Bizim ise tarihin yalnız hegemon üretmediğini, insanın insanlaşma serüvenini de ürettiğini, aynı zamanda bir hegemon çöplüğü olduğunu görmek için belleğimizi diri tutmamız, tarihe bakmamız gerekiyor.

Evet, her çağ ve her çağın hegemonları kendilerini dev aynasında görürler. Bu hastalığın ilacı ise tarih bilincidir. Ve tarihe bakıldığında bütün emperyal devletler, güçlerinden emin olduklarında yüzlerini Mezopotamya'ya, Yakındoğu'ya dönmüşlerdir. **İskender** böyle davranmıştır. Roma böyle. Britanya böyle. Dünyaya egemen olmanın yolu niye Mezopotamya'dan geçmektedir? Eğer tarih boyunca böyle olmuşsa, günümüzdeki işgali petrolle açıklamak, gerçeklikte payı vardır ama, tam doğru olmasa gerektir.

Karşılaştırmalar önemlidir: Mısır, bugünkü Mısır halkının nezdinde bile sönmüş, piramitlerin içine firavunlarla birlikte defnedilmiş bir uygarlık iken, Mezopotamya'nın kefen bezini hiçbir hegemon biçememiştir. Hatta şunu söyleyebiliriz; Eski Yunan, İskender ile şahlanan Helenizm, Roma, Fransa Cumhurbaşkanı **Chirac**'ın "hepimiz Bizans'ın çocuğuyuz" derken kastettiği sözde-bağ, Mezopotamya uygarlığının mirasıyla biçimlenmiş ve kendine yol bulmuştur. Her hegemonun gücünü illa ve burada sınaması boşuna değildir. Çünkü dünyaya yeni bir kimlik dayatmanın biricik yolu, Mezopotamya kimliğini linç etmekten geçmektedir.

Tek cümleyle ifade ettiğimiz şeyin karşılık geldiği alan, insanlık tarihi, insanın uygarlık tarihidir. Ünlü Sumerolog **Kramer**, Sumer tabletlerinin çözümünü içeren kitabına 'Tarih Sumer'de Başlar' adını vermişti. İlk okul, ilk 'rüşvet', ilk gençlik sorumsuzluğu, ilk 'psikolojik savaş', ilk ikili meclis, ilk tarihçi, ilk vergi indirimi, ilk mahkeme, ilk çiftçi yıllığı, yaratılışa ait ilk yorumlar, ilk 'Eyüb', ilk 'Nuh', ilk altın çağ tasviri... Uygarlığın temel kurumları, bugünkü Irak topraklarında, Güney Mezopotamya'da yeşeren Sumer şehir devletlerinde biçimlenmiştir ve bu kurumların, halen dünya nüfusunun büyük bölümünün içinden geçtiği, ömrünü yasladığı kurumlar olduğu düşünüldüğünde, **Frankfort**'un *Uygarlığın Doğuşu* adlı yapıtında belirttiği gibi, Mezopotamya Uygarlığı bitmiş bir uygarlık değildir. Uygarlık tarihine böyle ve buradan baktığımızda, kültürel karşıtlıkları "Medeniyetler Çatışması' olarak yorumlayan Huntington'un tezi kötü bir çarpıtmadan gayrı çok az şeydir.

Sumer ile birlikte Mezopotamya'nın en büyük yeniliği tapınak merkezli şehirdir. Tapınak hem tanrının sarayı, hem de bir imago mundi, dünya imgesi yaratıyordu. Şehrin ortasındaki tapınak tanrılarla ve gökyüzü ile iletişimin sağlanacağı yerdi ve insan bu bağ ile bir bütünlüğün parçası olmaktaydı. Babil, "Bab-il-ani"nin anlamı "Tanrılar Kapısı"dır, tanrılar bu kapıdan yeryüzüne inebilmekteydiler. Bugün Kâbe'ye 'Beytullah' da dendiğini biliyoruz. Aynı şekilde kilise, Hristiyanlık'ta Tanrı evidir de. Eliade, bu arkaik ontolojinin başlangıcındaki "kelimelerin ve kurumların göksel ön-varoluşuna inanış"ın, **Platon**'un idealarına değin

Akşamsefası

ulaştığını belirtmektedir. Sumer Kozmogonisi'nde "yaratmak ad vermektir." Bu anlayış Yahudilik'teki Kabala inancına, Hristiyanlık'taki temel düsturlardan birine, yani "Önce söz vardı"ya ve İslamiyet'te sözün kutsallığı ile birlikte, gerçekliğin harflerin değerleriyle anlaşılabileceği yorumlarına değin uzanmıştı. Sumer Evren anlayışında yıldızların, yedi kat göğün, yani makro kozmosun dışında, kozmik düzenin yeryüzündeki modeli olan ve insanla, yani mikrokozmosla makrokozmos arasında yer alan bir mezokosmos vardı; o da tapınak merkezli şehirdi.

MÖ 1500'e doğru Mezopotamya kökenli düşünce, inanç ve teknikler Batı Akdeniz'den Hidu Kuş'a değin birçok yeri etkiliyor ve sonraki inanç dizgeleri ancak bu çerçeveden geçerek yerleşebiliyor.

Sumer, Mezopotamya'nın en güney ucunda filizlenmiştir. Suriye çölünden gelen ve Sami kökenli bir dil olan Akadçayı konuşan göçebe gruplar, Sümer'in kuzeyindeki topraklara girmeye ve art arda gelen dalgalar halinde Sumer kentlerine sızmaya başladılar. MÖ III. bin yılın ortalarına doğru, efsaneleşmiş önder Sargon'un yönetimindeki Akadlar üstünlüklerini Sumer sitelerine kabul ettirdiler. Sargon, yer bağına dayalı bir kültür birliği olan Sumer şehir devletlerini cebirle birleştirerek kan bağına dayalı bir siyasal birlik olan Akad İmparatorluğu'nu kurdu. Çok büyük ihtimalle Akadlar bugünkü Arapların atasıydılar ve Araplarda 'nesep ilmi'nin halen bu kadar önemli olmasıyla bu İmparatorluğun güçlü bir şekilde temsilcilerine yüklediği kan bağı geleneğinin bir ilişkisi olsa gerektir.

Göç hep insanların göçü olarak, kitlelerin ve ulusların göçü olarak yazıldı. Belki de daha önemlisi, insanlık için kültürlerin, birikimlerin göçüydü, göçüdür. Bu göç, yönünü daha başlangıçta Güney'den Kuzey'e doğru belirledi: Uygarlığın merkezi, Sargon ile Orta Mezopotamya'ya, oradan Asur ile Kuzey Mezopotamya'ya göçtü. Mezopotamya'dan ve Mısır'dan Eski Yunan'a ilerledi. Orada insanın ruhsallığına yön veren inanç dizgesi yıkılmaya başladı, hiç değilse sarsıntıya uğradı. Özünde yeryüzündeki tanrı-kralların bir yansıması olan ve insanlar gibi kıskanan, eş edinen, çocukları olan tanrılar krallığı da güvenirlirliğini kaybetti ve insanlar gerçekliği yeryüzünde aramaya başladı. İlk felsefe kıvılcımları, 'evrenin menşei sudur... evrenin menşei havadır... evrenin menşei ateştir...', ortaya çıktı. Filozoflarla birlikte, yeryüzü krallıklarını hiçe sayan, İbrahim örneğinde olduğu gibi putları kıran peygamberler de sahnede yerlerini aldılar. Bu altüst oluşta, yeni bir akıl kadar, belki de ondan önce yeni bir ahlak, vicdan ortaya çıktı: Ortadoğu peygamberler diyarı oldu, Çin'de Lao-çe, Konfüçyüs, Hindistan'da Buda, İran'da Zerdüşt ortaya çıktı, rahip kralların ideolojik işlevleri biterken Sumer'in Kader inancı devam etti. Zaten Sumer kader inancı da neredeyse tanrılar panteonunu da önceleyen, her şeyin, bu arada tanrıların da menşei olan bir mana'ya sahipti. Kuzeyli kavimler, uygarlığın merkezini istila ederken, büyük bir iştahla birikimini aldılar. Geride, kendilerinden önce korkunç bir güvenle surların ardında ebedi düzeni inşa ettiğini düşünen şehirlerin yıkıntılarını; ağıtları ve korkuyu, bu yıkımlara dayanmak için inceltilmiş inanç arayışlarını bıraktılar. Buradaki ayrıma; uygarlığın birikiminin gittiği topraklarda felsefi devrimlere, yıkıntılar ve acılar içinde sıkıştığı topraklarda ise vicdan sınamalarına, tek tanrılı dinlere uzanmasına da önünde sonunda toplumların gereksinimlerinin karşılanması açısından bakabiliriz. Doğu ile Batı insan davranışlarında yaklaşık 2500 yıl boyunca ve giderek belirginleşen tutum farklılıklarının ilk tohumları Demir Çağı'nda ve Eski Yunan'da atıldı. Birlik ve çokluk, bunun toplumsal yansıması olarak birey ve toplum sorunu düşünsel çabanın merkezine yerleşti. Delphi Tapınağı'nın kapısına, daha önce tapınakların girişini süslemeyen bir yazı yazılmıştı: 'Kendini bil!..' Gerçi, Anaksagoras Atina'da 'tanrılara saygısızlık' suçundan mahkûm ediliyordu, Sokrates, gençleri, çoğunluğa, gerçekte günün hegemonlarına karşı kışkırtmak suçlamasıyla baldıran içerek ölüme gönderiliyordu. Yine de bireyler, duyulmamış yeni şeyler söylüyorlardı ve üstelik, söylediklerinde yeni bir logos vardı. Doğu'da ise insanın inanç dünyasında bir sıçrama yaşandı: önce her bir klanı aşan kavim dinleri, örneğin Yahudilik ve sonra yeryüzündeki tüm insanlara seslenen, ırk, sınıf ayrımı gözetmeyen dinler ortaya çıktı. Yaratıcının 'Bir' olduğu, ondan başka yaratıcı olmadığı inanışı insanın inanç evreninde büyük bir devrim yarattı.

Tanrı, artık, tüm insanların tanrısıydı. Başlangıçta hemen tüm dinler bir kurtuluşu, özgürlüğü vaat ediyorlardı. Tanrı, kral-tanrıların despotizminden kurtuldukça, deyim yerindeyse özgürleştikçe, krallar da kullaştı. İnanç evrenindeki bu devrim, kendi seçkinleri dışında kalan yurttaşları dahil hemen tüm diğer ulusları barbar ve 'doğal köle' olarak gören Eski Yunanlılar'ın 'logos'undan daha değersiz değildi. Tarih boyunca, Yakındoğu, Eski Yunan'ın, özoğlunun biriktirdiklerine saygı gösterdi, büyük bir yüce gönüllülükle kabullendi, kütüphanelerinin tozlu raflarında bu birikimi elinden geldiğince korudu, kendi inanç ve düşünce evrenine içirdi. Günü geldiğinde, Batı, ancak Doğu'dan geçerek Eski Yunan ile buluşabildi. Doğu, logos'tan payına düşeni almaya çalıştı. Geldiğimiz nokta göz önüne alınırsa, Batının Doğu'nun incelmiş vicdanından/bilgeliğinden ne kadar nasiplendiği tartışma götürür.

İlginçtir, insanlık uzun dönem Sumer'in varlığını unuttu. 19. yüzyılda Ortadoğu'ya ilgisi artan arkeologlar Sumer'i değil, Asur'u, Babil'i arıyorlardı. İlk kapsamlı bulgular, 1889-90 yıllarında Bağdat'tan 150 kilometre uzakta bulunan eski bir Sumer şehrinde, Nippur'da ortaya çıkarıldı. Emperyal ilginin bölgeye yoğunlaşması sonrası bu bulguların elde edilmesine tesadüf demek güçtür.

Mezopotamya, üzerine boca edilen şiddet ne denli güçlü olursa olsun, geriye çekilip güç devşireceği nice uygarlık birikimiyle yüklü. Tapınaklarıyla, yani yer bağı ile, geçmişte öznesi olduğu İmparatorluk deneyimleriyle, yani kan bağıyla, hatta, kendilerine çöl korsanları da denilmiş ve ne kadar yoksun ve yoksul bırakılırsa bırakılsın yaşamakta ayak diremiş bedevi göçebe geçmişiyle... Ve asıl bu uzun uygarlık serüveninin her türlü etnik bağlamdan bağımsız olarak, mirasını bölge halklarına cömertçe sunmuş geçmişiyle... O miras, en basitinden şunu yapıyor; bölge halklarının saldırganla değil mazlumla özdeşleşmesini, yani kader birliğini sağlıyor...

Tüm emperyal müdahalelere rağmen aslolanın, bu ortak miras üzerinde, kardeşlik olduğunun, bundan daha güzel kanıtı olabilir mi?

Umutsuz olmamalı! Şairin dediği gibi yeryüzünün her milibahrisinde kardeşlerimiz var. Musevi şair **Aharon Şabtay** gibi. 2003 yılında şu dizeleri yayımladı çünkü:

Ve her şey bittiğinde
Benim azizden de aziz okurum
Hesap günü geldiğinde nereye
oturtacaklar
'Araplara ölüm!' diye bağıranlarımızı
Ve... hiçbir şey
'Bilmediklerini' iddia edenlerimizi.

Ya da **Nobel Edebiyat** ödülünü alan Harold Pinter gibi. Yüzlerce Iraklı çocuk kolundan bacağından olurken, şiddetin her türlüsüne tanık olurken, dipçiklerin gölgesinde hızla ve kinle büyürken şu sözleri söyleyecekti:

'Irak savaşının en mide bulandırıcı görüntülerinden biri, **Tony Blair**'in sapasağlam, gürbüz bir Iraklı çocuğu kucağına alıp öpmesiydi...'

Doğu'ya Giden Yol

Nerede mi Doğu'muz?
Güneş dökülür tepelerden yamaçlardan
Doğu'da yaşam aydınlanmaya başladığında
dağlardan iner ve yüzleşir kentteki sese güneş
her tene ayrı ton bıraktığında
okşar iki dilli coğrafyayı da zaman

Sabah erken iner Doğu'da
O sabahlar ki kent siluetinde daha kızılken
Doğuda gün erken yiter
evlere karanlık döner akşam
Yaşama korku düşer,
kuşkudur var olma sebepleri.
Birkaç kilit çevrilir,
ceviz kapının ardında kalır şüphe
Gündoğumu niyetlenir, karanlığa başlasa da yaşam
Mezarına yatar gibidir yastığa konulan baş
Çaresiz bir uyku zoraki bir düş yaşanır
Ve en çok sabahlar sevilir
Sanki bunun sürmesi içinmiş bu telaş
Siz, ey şehir ışığı suratlılar;
Doğu'daki yıldızların altında yatılmıyor artık yaz geceleri
iyi niyetlerle gün doğumuna yatılır
Ve de sabahlar sevilir
gelmemişse gecelerin eceli

Bu doğuya giden kirletilmiş yoldur
kir kandır buralarda!

Doğularına ayın karanlık yüzü düşmüş kardeşlerim!
Nerede diyecek olursanız Doğu
Dünyanın hâkimi gibi duran sıralı dağları geçin
ayın işlediği patikalardan süzülüp
baharın her kokuyu sürdüğü bahçelere uğrayın
rüzgârların soluklandığı
Bezirgânların konakladığı geçitleri bulun
paçalarınızı sıvayıp su içtiğiniz dereden geçin
güneşin dinlendiği tepeyi aşıp
en güzel masalların anlatıldığı gecelere yol sorun
eski eşkiya ateşlerinin kılavuzluğunda
kendinizi bir köye misafir ettirin
Yalnızca kurt seslerinin böldüğü
Doğu'nun o uzun kış gecelerini bulun
Bulun ki ay ışığı yüzünüzü aydınlatsın
İlk güneşlerde ensenizde terlesin!

bu da Doğu'ya giden diğer yol
gerisi zaten *hayat bir kere!*

Aslan Özdemir

Akşamsefası

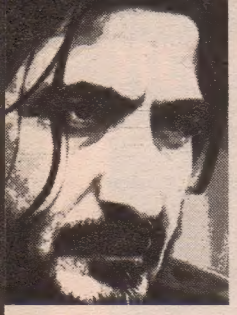

Nihat Genç ORTA DOĞU

LeMan yazarı Nihat Genç, Doğu Konferansı gurubu ile birlikte Ortadogu'da bir çok yeri ziyaret etti. Aşağıda okuyacağınız yazıyı da, 2004 yılında bu geziler sonrası kaleme aldı. O zamanki havayı yansıtması açısından, bu yazıyı tekrar yayımlamayı uygun bulduk.

Nihayet Beyrut'u gördük. Evimize Tv aldığımız çocukluk yıllarından beri, beni ve tüm dünyayı en çok rahatsız eden şehir. Hakkında en çok haber yazılan şehir. Yüzyılımızın en uzun süren şehir iç savaşı. Sağın, solun, müslümanın, mezheplerin, hristiyanın, batının, doğunun, her düşüncenin silahlandığı şehir!

Şimdi Beyrut, pırıl pırıl! Sapsarı. Soylu. Parlak. Cilalı. Kalaylanmış gibi kaldırım taşları. Perdeleri, sandalyeleri büyük şatolardan getirilmiş gibi. Bardakları, tabakları aristokratların evlerinden getirilmiş gibi. Lüks, şatafat, Abbasi saraylarından getirilmiş gibi. Bir insanlık neşesini nihayet kuşanıyor. Bir büyük zaferle kuşanıyor! Yüzlerce yeni bina, her biri eşsiz mimari örneği!

Nereye gitti o büyük katliamlar, o korkunç kardeş kanı. Kaleşnikof ve roket mermileriyle duvarları delik deşik 5/10 evi eskinin hatırası olarak bırakmışlar. Şimdi bir rüya şehri ortaya çıkıyor. Beyrut, iç savaşı "sınırladı", "kontrol etti". Birarada yaşamanın yasalarını nihayet buldu. Hristiyanlar ve müslümanlar yavaş yavaş bu şehri "kardeşliğinin" ütopyası haline getirmek için kolları sıvadı. Katliamlar, kan, şehirden ağır ağır sürüklenip leşleri sınıra kadar sürüldü. Şimdi, çatışma sadece İsrail sınırında, İsrail'in sınır tecavüzleriyle devam ediyor.

Ne ezik bir şehir, ne yıkılmış, bu yüksek, şaşırtıcı mimari, bizlere burada gururlu ve fazlasıyla bilgin insanların oturduğunu söylüyor. Bu şehri yeniden inşa projesine "yolsuzluklar" karışıyor... Ama karşımızda yepyeni bir "evren" mimarisi. Camii ile kilise en iyi ustalarıyla şehrin tam merkezinde yanyana. Bu yeni mimari üslup, ne doğuya benziyor ne batıya. Ne eski sömürgeci mimarisi, ne eski sarayların mimarisi. Başka birşey yapmışlar. Sanki kardeş kanını, bu olağanüstü hülyalı yüksek mimariyle söküp atmaya çalışıyorlar.

Kibrin de üstünde bir mimari. Bizim, üç yüz yıl / dört yüz yılda oluşturduğumuz büyük meydanları, Beyrut, beş/on yılda inşa etti bile. Her türlü ölçünün üstünde. Dürzi lider Veli Canbolad'a bu yeni mimari tarzı beğenip beğenmediğini soruyorum. "Eski Beyrut'un çarşılarına, pazarlarına hiç benzemiyor, buraya bir Dubai yapmışlar" deyip eleştiriyor. Ben aynı fikirde değilim. Kaleşnikofların şehri şimdi mimarisiyle konuşuluyor.

Bu, yeni mimari, en yüksek arzuları, genişliği, rahatlığı, soyluluğu, gururu, ne çok şeyi anlatıyor. En çok da "lekesizlik", "tertemizlik" iddiasında. Değil bir çekirdek kabuğu, bir sigara külü, külün tozu dahi yok. Sürekli yalanıyor, yıkanıyor, durmaksızın birileri öpüyor, ekran gibi, göz bebeği gibi pasparlak, camsı...

Beyrut'un su sorunu var ve elektrikleri çok sık kesiliyor ve hemen her evin jeneratörü var. Beyrut, hayata yeniden başlar gibi. Masallardaki gibi ışıl ışıl, devasa binalarla Babil'i yeniden inşa eder gibi büyük bir proje. Sanki taşların her biri kurşun gibi, kalay gibi eritilip, sonra bu eriyikten kalıp dökülüp yapılmış. Bu kadar parlak, bu kadar temiz bu kadar şaşaa bu kadar asalet arayan bir başka şehir görmedim.

Bütün binaların taşları tatlı bir sarı taştan yapılı. Bu, altın sarı/bakır sarı taş, Lübnan'ın tarih öncesi taşı. Eski kalıntılarda bu sarı renkteki taşı gördük. Bütün şehir aynı taş, aynı renk! Bu taşın ışığında zevk var. Dünyanın büyük şehirleri Petesburg, Paris, İstanbul'u, hepsini aşan bir kudret, bir inad var.

Şimdi, bu satırlarımı okuyan 70'lerde ilk gençliğini yaşayan özellikle solcular, bu şehri görmek için can atacak! Beyrut hepimizin kabusuydu ve hepimize "şiddet" öğretiyordu. Beyrut, silahtan başka şansı olmayan gençliğimizin "kabesi" gibiydi. Sanki, o kudurmuş çatışmaya, birbirini boğazlamaya hayrandık. Sanki, orada olmalıydık ve korkusuzca insanlık adına savaşmalı ve şiddete tapınmalı ve ne kadar kahraman olduğumuzu ve ne kadar ölümüne idealist olduğumuzu göstermeliydik. Bu yüzden olacak şimdi sessizliğini koruyan dümdüz bir ova ve ortasında bir küçük kasaba Bekaa vadisini uzun uzun seyrettik. Aklıma, buraya koşan 70'li yılların ağbileri geldi...

Yine ilk gençlik yıllarımızda radyo, Tv'lerden hep şu cümlelerle akardı haberler: "Solcu hristiyanlar...", "falanjistler...".. Benimle aynı yaşta olanların falanjist kelimesine derin bir nefreti ve nostaljisi vardır. Falanjist kelimesini duymadığımız gün yok gibidir.

Falanjist, milis demek, kökü, İspanya'da Frankocu bir gruptan geliyor. Falanjist dediğimizde sağcı hristiyanların silahlı askerlerini anlıyorduk. Doğu Konferansı heyetinin görüşmeleri sırasında Beyrut'un Hristiyan bölgesinde bir büyük kültür kurumuna gittik. Büyükçe bir masa etrafında toplandık. Karşımızda elli/yetmiş yaşları arasında onlarca adam. Hepsi düzgün giyimli. Hepsinin oturuşlarına, duruşlarına, sözlerine, bakışlarına, cümle kuruş tarzlarına dikkat ettim.

Ve yanımda oturan yazar Can Dündar'ın kulağına eğilip, bunlar falanjistler, dedim. Yani tahmin ettim. Doğru tahmin, şimdi her biri bilimadamı, yazar, rektör. Birazdan konuşmaya başladılar, biri genelkurmay sözcüsü, biri stratejist, biri doçent...

Dünün falanjistleri bugünün bilimadamları. Sık sık ve vurgulayarak hepsi "tam bağımsız Lübnan" sloganını heyecanla söylediler. Sebebi şu. İç savaş yıllarında Suriye, bölgedeki müslüman güçlere destek için buralara geldi hala Beyrut sokaklarında Hafız Esad, Beşar Esad'ın posterleri. Ki, eğer, Suriye destek için gelmeseydi, müslüman direnişçiler falanjistlerle İsrail arasında sandviç gibi sıkıştırılıp tost yapılıyordu. Filistinliler'i, müslümanları boğazlıyorlardı. Şimdi bize Tam Bağımsız Lübnan, derken, bölge ülkelerinin askeri, siyasi güçlerini çekip gitmesini söylüyorlardı.

Eskinin falanjisti, bugünün yazarları, bizim gruba, bu bölgede en çok "insan hakları/demokrasi/batılı değerler" kavramlarını vurgulayan grup oldu. Hatta, konuşmaya başlayan "sizler Mustafa Kemal'in batılılaşan, çağdaşlaşan ülkesinden geliyorsunuz" deyip, bizim batılı/çağdaş değerlerimizi öne çıkartıyorlar. Bu vurgunun anlamı şu, buralarda bu batılı değerleri kabul etmeyen insanlık dışı insanlar var, bizim savaşımız onlarla, demeye getiriyorlar.

Lübnan'ın müslüman bölgesine doğru gittikçe yanmış binalar, şehid posterleri, Hizbullah sloganları, Hristiyanların bölgesine doğru gittikçe, fabrikalar, şık binalar görüyorsunuz. Bir oda dolusu falanjistle aynı odada oturmak bizim için hem nostalji hem de işimizin ne kadar zor olduğunu anlatıyor. Bizler, buraları "batının" karıştırdığını iddia etmeye çalışırken, sağcı hristiyanlar karşımızda, arkalarına batıyı almış gibi güçlü ve kasıntılı bir dille konuşuyorlar. Ve Lübnan'ın yüzde kırka varan nüfusu Hristiyan. İşte bu sert, amansız gruplar/bölgeler sonunda Lübnan'da birarada meclis kurmayı başardı. Bölge ülkelerine demokrasisi model olarak gösterilen Türkiye'nin tam bir model olacağını sanmıyorum, bölge ülkelerine en güzel model Lübnan!

Lübnan'da çatışan taraflar, aynen bizim Kıbrıs sorunumuz gibi uzun yıllar anlaşamadılar. Kıbrıs'tan farkları şuydu, andlaşmazlık sürecinde köşelerinde usulca beklemediler. Her yeni andlaşma planı birkaç gün içinde bozuluyor ve iç savaş kaldığı yerden devam ediyordu. Annan planı gibi yüzlerce plan geldi geçti. Her andlaşmanın her maddesi onlarca/binlerce ölüye mal oldu, iç savaş sürecinde toplam yüzelli bin kişi öldü... Sonunda, bir Fransız'ı cumhurbaşkanı ve bayraklarına meşhur Lübnan Sediri ağacını sembol olarak koyup, parlamento dağılımını, seçimlerini kabul edip anlaştılar!

Hristiyan mahallelerinde artık eski falanjistlerden iz yok, hepsi şık, temiz, güler yüzlü, beyfendi insanlar. Çünkü burada çatışma sona ereli yıllar oluyor. Ama müslüman mahallelerine doğru gittikçe kaleşnikof resimleri çoğalıyor. Lübnan'ın milli direniş bayrağı Hizbullah'ın bayrağı. Lübnan dağlarında o meşhur Lübnan sedirini boşuna aradık, bulur muyuz, görür müyüz diye... Lübnan'da yaşayan en meşhur kahraman hala Kaleşnikoflar!.. Ve gittikçe radikalleşen müslümanlar! Hergün bir çatışmadan dönen genç Hizbullah askerleri...

Hizbullah'ın, milli kuvvetler lideri Nasrullah! Nasrullah İsrail'e geri adım attırıp topraklarından çıkarttığı için bir kahraman gibi tüm Arap dünyasında saygı görüyor! Nasrullah bir milli kahraman! İsrail'e geri adım attırmak ne demek. Nasrullah'ın karargahında üç saat kaldık. Kendisine devlet başkanı protokolü uyguluyor. Çok sıkı güvenlik kontrolü yaptırıyor! Kırk yaşlarında ama genç görünen siyah sarıklı, siyah cübbeli ve etrafı genç korumalarla dolu. Görüşmeye herkesi almıyor. Çok dikkatli. Bize de zaten kesin randevi saati vermedi. Biz sizi haberdar ederiz dediler ve aniden Nasrullah'ın karargahına gittik.

Film çekimi, fotoğraf çekimi yasak, kendilerinin kurduğu özel kameraman görüşmeyi aldı ve bize bu filmden vereceklerine söz verdikleri halde, yine güvenlik endişesiyle tek kare fotoğraf vermediler. Nasrullah geldi ve herkesle tokalaşarak otuz gazetecinin ortasına oturdu. İster istemez sert/gergin bir hava oluşuyor ve bu ağır disiplin içinde aklımıza gelen herşeyi soramıyoruz. Yine de kısa kısa sorular sorduk. Nasrullah sakin konuşuyor, bölgenin stratejisini, fikirlerini, Amerika'yı, işgali, İsrail oyunlarını tane tane analiz ediyor ve analizler saatlerce sürüyor. Nasrullah coğrafyada Amerika ve İsrail oyunları karşısında fazlasıyla dikkatli, asla, mezhepçi, kavmiyetçi bir düşünce belirtmiyor, aksine, bu toprakların tüm siyasi güçleriyle "kardeşlik" vurgusu yapıyor. Hep birlikte Amerika'ya ve İsrail'e karşı büyük bir düzen fikri oluşturmaya çalışıyorlar, yani, ne pahasına olursa olsun "iç çatışma" yaratacak bir tek kelime söylemiyorlar.

Nasrullah'ın ağzından Amerika ve İsrail kelimeleri geçtiğinde istihza oluşuyor, Amerika ve İsrail politikalarını hiç ciddiye almıyor, İsrail ve Amerika üzerinden politika yapanları küçümseyip dalgasını geçiyor. Amerika ve İsrail çekip gidinceye kadar da savaşlarını bitirmeyeceklerini söylüyorlar.

Nasrullah'ın karargahı kaleşnikof bayraklarıyla dolu. Kaleşnikoflu bayrak Hizbullah'ın bayrağı ve ayetlerle süslenmiş. Osmanlıcamız ve Kur'an bilgimizle bayraktaki ayetleri okumaya çalışıyoruz. Ayetler "Onlara deyin ki..." diye başlıyor. Onlara ne diyeceksek kaleşnikofla diyeceğiz. Orta-Doğu'nun gerçeği bu. Kaleşnikoflu bayraklar herşeyi anlatıyor. Yurtlarını savunmak için elinde nükleer bombalar olan düşmana karşı kaleşnikof! Katliamlardan geçirilen bu insanlara karşı gazeteciler sık sık "demokrasi/insan hakları" soruları soruyor. Yani "başkasının, ötekinin" gibi başlayan sorular. Nasrullah Lübnan'da hristiyanlarla birlikte kurulan siyasi düzeni örnek gösteriyor. İsrail ve Amerika saldırıları dışında demokrasi ve insan hakları konusunda söylenebilecek en dikkatli lafları ediyor. Ölümlere, katliamlara, intihar bombalarına kadar ayrıntılı felsefi analizler yapıyor. Ama en önemli cümlesi, "biz toprağımız için savaşıyoruz, topraklarımız dışında asla savaşmayız" benzeri cümleler Hizbullah'ın ideolojisi!

Demokrasi/İnsan hakları gibi soruları işgalcilere karşı sormaya kimse cesaret edemiyor. Bu soruların muhatabı yine öldürülen/katledilen ülkeleri işgal edilen bu yiğit insanlar oluyor. Yani, şöyle diyelim, demokrasi/insan hakları yaygaraları katliamcıların bomba seslerini örtmeye yarıyor. Hem insanları kıyımdan geçiriyor, topyekün işgal ediyor hem de yüksek sesle "demokrasi" diye bağırıyorlar. Demokrasi lafını en çok sarfeden batılılar olunca, uygar, kurtarıcı, özgürlükçü oluyorlar. Cesedleri havalarda uçuşan bu insanlar demokrasiden anlamayan "vahşi" sürüleri gibi takdim ediliyor!

Şehid resimleriyle dolu bir karargahta Nasrullah gazetecilerin arzuladığından çok daha fazla "demokrasi" lafı ediyor!..

Nasrullah milli kuvvetlerin lideri ve cübbeli bir komutan. Bölgenin yine çok sevilen "dini lideri" ise, tüm Şii dünyasında ünlü olan Fadullah! Fadullah, Humeyni benzeri bir adam. Zaten Humeyni'den sonra benim gibi bir hava oluşuyor etrafında. Fadullah'ın da karargahı, kapıları demirden. Karargahında sıkı güvenlik. Kaleşnikoflu korumalar burada da kuş uçurtmuyor. Bu topraklarda görüştüğümüz herkes doğal "stratejist" doğal siyaset uzmanı. Fadullah dini liderden çok bir filozof. Fazlasıyla nükteden. Sevimli ve pek ince felsefi tahliller yapıyor! Fadullah'ın da ağzından Amerika ve İsrail lafları çıktıkça ince alaylar yapıyor, İsrail ve Amerika politikalarını hiç ciddiye almayan tahliller yapıyor! Burada görüştüğümüz her lider, coğrafyanın siyasetini, dinini, çatışma alanlarını, beklentilerini, tane tane izah etmeden rahat etmiyor. Herbiri, bir çatışma çıkmasın, yanlış anlaşılma olmasın diye sakin ve uzun tahliller yapıyorlar. Ama hepsi rahat konuşuyor! Ancak, hepimizi rahatlatan genişlikte ve kardeşlikte mesajlar veriyorlar. Mesela, Fadullah'ın bizler için büyük sürprizi, hepimize AKP'nin kemalistlerle iyi geçinmesi, bir çatışma çıkmadan birlikte ülkeye sahip çıkmaları konusunda nasihatları oldu. Bu toprakların iç çatışmaya tahammülü olmadığını, bu iç çatışmaların İsrail ve Amerika tarafından hazırlandığı anlamı çıkan bir konuşma yaptı.

Yani, bu topraklarda kaleşnikoflar ve filozoflar yanyana!.. Hem Nasrullah hem de Fadullah direnişe katılan herkesin, her lideri övdü ve direnişe katılanların asla birbirleriyle çatışmaya girmeyecekleri noktasında görüş bildirdi!

Fadullah dini lider olduğu için gizli ve etkili bir devlet başkanı havası var. Ve büyük bir hayran kitlesi. Tabii bunun dini anlamı, "mukallidleri", yani takipçileri, fikirlerini taklit ederek yaşayan büyük cemaatler var.

Fadullah'ın sakinliği, sadeliği, tebessümü ve üstünde çok düşünülmüş profesyonel filozofca tahlilleri bizlere güven verdi. Cümleler boşlukta ve havada değil, çünkü her cümle, büyük bir iç çatışmadan, büyük coğrafyaların sarsıntısından, yıkımlardan, devrimlerden süzülerek gelmiş. Bu kadar büyük siyasi deneyimleri arkasına almış konuşma düzeni, bizlere, buralarda müslümanların aklı başında önderleri var, endişeye mahal yok, yorumları yapmamıza vesile oluyor!..

(Genç okurlar bilmeyebilir, oradaki Hizbullah'ın, bizdeki kanlı-kasap Hizbullah'la isim benzerliği dışında hiçbir ilişkisi yok. Ordaki Hizbullah bizim milli direnişçi kuvayi milliyeye benziyor. Bizim yakın tarihimizdeki Hizbullah ise, Cezayir'de GIA adında müslümanları dahi kesip biçen kanlı örgütün ta kendisi. Cezayir'in kanlı müslüman örgütü GIA ve bizim Hizbullah'ın ortak yanı ise ikisi de derin devletin, gizli derin güçlerin örgütü olduğu ortaya belgeleriyle çıktı...) Gençlerin bilmediği diğer şey, bugün bölgede İsrail karşısında direnenlerin hepsi müslüman! Oysa, Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kurucuları arasında birçok Hristiyan vardı. Çocukluğumuzda adını en çok duyduğumuz hristiyan ve sevaşçı kahraman isim George Habbaş'dır.

Şimdi, gençlerin film, dizi, müzik kahramanları kimlerdir, bilmem. Bizim çocukluğumuzun kahramanları Filistinliler'di. Ama mesela, Dürzi lider Veli Canbolad ismini hatırlamayan yok gibidir. Dürziler'in nüfusu ikiyüz bin civarında. Dürzilik bir tuhaf mezhep. Zaten Canbolad, Şiiler'le amca çocuğuyuz, diyor. İran'da Hazreti Ali'ye Tanrı, Peygamberlik yakıştırması gibi tehlikeli benzetmeler yapan İsmailiye mezhebine yakın bir mezhep. Dürzilik için tehlikeli laflar etmeden, Hazreti Ali'nin makamını peygamberin önünde bir yere koyuyorlar, deyip geçelim. Bugün İsrail/Suriye sınırında köyleri var.

Canbolad'la bir otelde iki saate yakın konuştuk. Yanyana pozlar verdik. Genç tavrı duruyor. İhtiyarlamamış. Çapkınlığına dair

Akşamsefası

espriler anlatıldı. Bakanlık yapmış. Canbolad, kot pantolon, renkli spor ceketiyle fazlasıyla bize benziyor. Zaten sosyalist partiden. Hizbullah'a yürekten destek veriyor. Ancak bu topraklarda "sivile" benzeyen nadir insanlardan. İnsan hakları, demokrasi gibi laflar cümleler içinde gezinirken Canbolad da bir nevi bu laflarla dalgasını geçen bir istihzayla konuştu. Israrla İsrail'in katliamlarını, işgal ettiği toprakları işaret etti ve bu işgal sona erene kadar Hizbullah'ın yanında olduğunu söyledi...

Canbolad'ın neşeli ve sevimli halini çok sevdik. Korumasız. Kendi arabasına binip geldi. Korumasız gezmek Lübnan'da alışık olmadığımız birşey. Korkmuyor musunuz, dedik. Canbolad, düşman çok güçlü, büyük silahları var, öldürmek istediğini öldürür, güvenlik tedbirleriyle başa çıkılacağını sanmıyorum, dedi.

İşte bu adam, bizim evimize ilk Tv girdiğinden beri yatak odamıza hergün girmiş bir adam. Onunla aynı karede görünmek için can atıp birlikte fotoğraflar çektirdik. Siması o kadar beynimizde ve hatıralarımızdaki, bu satırlarımı ancak, 1980 öncesi ve hemen sonrası Türkiye'de siyasi mücadele vermiş solcuların hepsi iyi anlar!

Yani, Canbolad'ı görmek çocukluğumuza, ilk gençlik yıllarımıza uzanmak demek. Canbolad ismi bizim kuşak için nostaljidir. Dünya görüntülerimiz içinde Amerikan sineması, Türk sineması, Yılmaz Güney vb. birçok görüntüyü zihnimizde bulmak mümkün, ama bu geniş dünya görüntüsü içinde Canbolad'ın da çok hatırı sayılır bir yeri var. Şunu söylemek istiyorum, buradan, özellikle sol sivil kurumlara sesleniyorum, Veli Canbolad'ı sık sık toplantılarımıza çağıralım, kalkıp gelsin. Hep Avrupa'dan adamlar gelecek değil ya... Hem çocukluk kahramanımız hem de bölgeyi en iyi bilen bütün hayatı bölgenin çatışmaları içinde geçmiş bir adam.

Gittiğimiz yerlerde sokağa çıkacak, gezecek, halimiz, takatimiz kalmıyor. Çünkü seri, uzun, çeşitli gruplarla görüşüyoruz. Sefir Gazetesi'nin binasında yazarlarıyla uzun boylu, önce politika, sonra medeniyet, kültür sorunlarını tartıştık. Bizim meclisimizde gece ikide cereyan eden tartışmalardan dahi haberdarlar. Kültür ve medeniyet konusunda aynı şeyleri konuşuyoruz.

Ayrıca bir strateji/araştırma kurumunda onlarca Arap aydınıyla dört-beş saate varan büyük bir tartışma düzenledik. Laflar sıcak Amerikan işgalinden açılıyor ancak hemen medeniyet, kültür tartışmasında toplanıyor. Lafın kemiği, eti, geçmiş kültürümüz.

Despotik, zorba devlet yapılarının acılarıyla bir türlü demokrasi inşa edemeyişimiz büyük bir eziklik yaratmış, bu, hepimizin aşağılandığı, kendimizi aşağılık hissettiğimiz yer. Batı, biz dahil bu toprakların "aydınlarının" nerden aşağılandıklarını gayet iyi tahlil edip bizi öldürmek, kendimize küstürmek için tartışmayı "demokrasiden" açıyor!.

Son yıllarda bu topraklarda bir Osmanlı modası başladı. Aydınlar, eskisi gibi Osmanlı'ya sömürgeci demiyoruz. İçimizde bir Osmanlı sevdası, Osmanlı barışı ütopyası gezinmeye başladı diyor...

Hepsi Türkiye'yi merkez görüyor, ancak, Türkiye/İsrail andlaşmaları sonucu Türkiye'den tedirginler. İsrail'in büyük zekası burda ortaya çıkıyor. Türkiye'ye yakınlaşarak, Türkiye'yi içerden bağlayarak tüm Arap aydınları ve ülkelerini bizimle küstürmeyi başarmış. Ürdün'ü de Mısır'ı da Türkiye'yi de İsrail kuşatmasından böyle andlaşmalarla düşürüp, Filistinliler'i orta yerde aç, çıplak, esir, yalnız bıraktılar!..

Lübnan, Arap dünyasının entellektüel birikiminin odaklandığı yerin adı. Aydınlar burada toplanmış gibi, baskı, makine, gazete, tartışmalar, toplantılar hep burdan yürütülüyormuş gibi... Çok sıkı, çok zeki adamlar. Hazırlıklı olmadan tartışmaya girerseniz morarırsınız. Türkiye hakkında çok ayrıntılı bilgileri olduğu için de "üfürmeden" fazlasıyla dikkatli cümleler kullanmalısınız.

Mülteci demek, yarı esir demek, çünkü, gittiği yerden "yurttaşlık" alamıyor. Sabra Şatilla, ki, bir km.lik bir kampta 16 bin kişi yaşıyor. Beyrut'un içine girip çıkmaları izinle. Hani minyatür şehirler kuruluyor ya, işte Sabra Şatilla da "gecekonduların" minyatürü.. Daracık sokakları bir metre dahi değil. Bakkalları ancak bir insan girebileceği derinlikte. Sokaklarda Hamas'ın liderleri, şehid posterleri. Katilam alanı boş bırakılmış, gittik çelenk bıraktık, dualar ettik. Bir de Filistinli bir çocuk kreşini ziyaret ettik. Grubumuzdaki tüm aydınlar durmaksızın ağladı... Dayanılır değil. Bu çocuklar "intihar komandosu" yetişiyor. Para yok. İş yok. Ev yok. Kreşteki yardım broşürlerine baktım, İtalyan, Alman, Hollanda isimleri geçiyor, bir Türk sivil yardım kurumunun ismi yok. Utandım. Yüzlerce sivil kurumumuz neden buralara beş/on bin dolar olsun götürmeye üşenir. Bizler bütün sivil kurumlarımızla bugün Irak halkına, mülteci Filistinliler'e para, gıda göndermezsek, ne zaman göndereceğiz. Hepimiz yazılarımızda yüzlerce kez Filistin dedik, acı dedik, işgal dedik, katliam dedik, ama, üç/beş kuruş göndermeyi akıl edemedik. Türkiye halkı kadirşinas'tır, Bosna'ya ve Kocaeli depremine yaptığı devasa yardımlar ortadadır. Bütün kurumlar ayağa kalkmalı ve kardeşlerimizin bu zor zamanında mutlaka kampanyalar düzenleyip tırlar yola çıkartmalıyız. Olmadı, aramızda toplayacağımız paraları birkaç kurye vasıtasıyla ulaştırabiliriz.

Gittik, gördük, anlattık, tartıştık, bunların hepsi hikaye, biz gördüklerimizi yazıp, üstünden bir de para kazanıyoruz. Oysa, yapılacak tek şey hemen "yardım" göndermek, yardım teşkilatlarını bir düzene, kurala bağlayıp, otomatik olarak her altı ayda bir oraya bir elimiz ulaşmalı. Şimdi biz işgal altında olsak, inanın o yoksul Filistinliler koşup gelir ekmeklerini bizimle bölüşür. O halde, biz de bölüşelim...

Ve akademisyen, aydınlarımız "İsrail Devleti'ni akademik disiplin içinde yeniden tartışmaya açmalı".

Şöyle. Batı bize insan hakları/demokrasi dayatması yapıyor. Kendi hukukunu, kendi değerleriyle gönderiyor. O halde, biz de kendi hukukumuzu inşa edebilmeliyiz.

Amerika, İsrail ve Batı, bu toprakları "koloni" (yerleşmeci) olarak görüyor. Bir kültürü, bir devlet siyaset geleneği olmayan zavallı sürüler olmaktan kurtulmak için ilk yapacağımız şey hukuku tartışmaktır. Mesela ve en önemlisi İsrail Devleti'nin "devlet" olup olmadığını tartışmaktır. Burada ikide bir önümüzü yahudi düşmanlığı, ırkçılık gibi saçma sapan tartışmalarla kesiyorlar. Böyle değil. Burası bir "devlet midir?".. Doğulu aydınlar, bizim üniversiteler büyük bir kongre toplayıp İsrail'in devlet olup olmadığını tartışmalı. Siyaset ve uluslararası hukuk ve devlet felsefesi açısından tartışılmalı. İsrail, devlet mi?.. Kurulduğundan beri elli yıldır esir kampları üzerine bomba atan bir devlet olur mu? Topraklarını işgal ettiği mültecileri kazıyıp atıyor, tekrar yerleştikleri yere gidip tekrar başından aşağı bomba atıp yeniden kazıyor, yokediyor. Üstelik bir yıl, beş yıl değil, elli yıl aralıksız yapıyor. Hitler dediğin beş yıl esdi gürledi, bunlar elli yıldır hergün Hitler gibi.. Koloni olmaktan kurtulmak için, bağımsızlığımız için, şeref ve onurumuz için mutlaka İsrail'in devlet olup olmadığını "hukuk" açısından bizler masaya yatırmalıyız.

İsrail devlet değildir. Devlet olmayı başaramamıştır. Böyle kafayı yemiş, delirmiş, aklını nükleer bombalarla kaybetmiş, katliamlarla yemiş bir siyasete devlet diyerek hepimiz tarihi bir tuzağın içine düşüyoruz. Batı bize insan hakları değerlerini gösteriyor, biz de onlara "devlet"in değerleri/sınırları hukuku nedir değerlerini gösterelim.

Birleşmiş milletleri, uluslararası hukuku tanımayan İsrail'in devlet olmadığı, olmayacağı tartışmasını açacak büyük bir hukuk tartışma gücünün yazarları, girişimcileri olmalıyız. Böylelikle, Türkiye-İsrail ilişkileri sağlam bir yere oturur, İsrail'in, yani haydutların tuzağına düşmekten kurtuluruz.

Türkiye ancak karşısında bir devlet varsa, yani sözünde duran, uluslararası andlaşmalara uyan, hukuka uyan bir siyasi şekille andlaşmaya girebilir. Ne idüğü belirsiz, kafasına göre sabah akşam bütün komşularına bomba atan, bütün insanlık yasalarını çiğneyen bu akıl hastaları topluluğuna Türk Devleti, Orta-Doğu devletleri "devlet" diyemez... Türkiye'nin siyasi olarak sıkıştığı yer burasıdır. İsrail'i devlet sanıp ilişkiye girmesi Orta-Doğu'da ve dünyada onurunu, şerefini üç paralık yapıp rezil oluyor...

Türkiye'nin israil'le iç güvenlik andlaşmaları var, deniz manevraları bile var, ülkemizde İsrail ajanları kol geziyor.

Türkiye her devletle siyasi-güvenlik-ekonomik-askeri andlaşmalara girebilir, ama, karşısında devlet varsa?

Yani kardeşlerim, İsrail-Arap çatışmasını "yahudi düşmanlığı" gibi aptal suçlamalara sebep olan tartışma zemininden hızla söküp, İsrail'in devlet olup olmadığı gibi "hukuk" zeminine çekebilmeliyiz. Eğer doğunun aydınları, İsrail'in devlet olup olmadığını büyük kongre, büyük paneller, büyük araştırmalarla ortaya felsefi, siyaset, hukuk, uluslararası ilişkiler açısından koyamazlarsa, Filistinliler daha yüzbinlerce intihar bombacısı çıkartacak..

Bugün İsrail, ben her yeri bombalarım diyor. Bombalıyor. Oysa Araplar'ın tüm örgütleri, ben, sadece işgal edilmiş topraklarımda savaşırım diyor. Bizim değil, "hukuk"un siyasi görüşü, işgale karşı savaşanların bir haklılığı, yani hukuku olduğunu söylüyor. Batının siyasi görüşü işgale karşı savaşanları "terörist" kabul ediyor, ya da İsrail haydutunun karşısında susuyor. Elli yıl aralıksız her gün uluslararası hukuk ve insanlık yasalarını çiğnemiş İsrail hala nasıl tanınabilir, bir devlet olarak kabul görebilir?..

İşte burada batının hukuk faciası ortaya çıkıyor. Batı bizim gibi düşünmüyor, çünkü, bizleri başkalarının topraklarına yerleşmiş işgalciler yerine koyuyor. Terörist devleti sıkıştıramıyor, masaya getiremiyor, kontrol edemiyor, o halde, burada "hukuk" yok, o halde, bu alikıran başkesenle ciddi, resmi ilişkiye girmek, hiçbir devlete yakışmaz, Türkiye'ye hiç yakışmaz!..

Peki Türk aydınları/akademisyenleri ne yapıyor? Çoğunluğu firmaların yazarlığını yapıyor. Diğer kısmı Yalçın Küçük'ün akıl hastası metinlerini okuyor. Diğer kısmı laik-şeriat tartışmalarını fırsat kollayıp cübbeleri giyip Anıt-Kabir'e koşuyor. Bir diğer kısmı İsrail faslı açılınca "yaa kardeşim intihar bombacıları ne kadar insan haklarına uygun" gibi saçma sapan küstah tartışmalara giriyor...

Hukuk olmayan yerde intihar bombacısı olacaktır. Bizim de topraklarımız işgal olduğunda yüzbinlerce askerimiz, çiftçimiz aynı tepkiyi aynı yüreklilikle verdi. Evet, bölgemizde, ülkemizde radikal islam tehlikesi vardır. İşte, bunun sebebi de İsrail'in hukuksuzluğudur. Hiç kimse İsrail karşısında birşey yapamazsa, daha nice radikal örgütler kollarını sıvayacaktır. Radikal İslam'ı doğurtan, büyüten, haklı kılan İsrail'in insanlık dışı, yasa dışı, kontrolsüz, delirmiş devlet olamama geleneğidir.

Radikal İslam'la başetmenin yolu cübbe giyip Anıt-Kabir'e yürümek değil. Radikal İslam'la başetmenin yolu elinize bir insanlık kitabı, bir siyaset kitabı, bir uluslararası kitabı, bir anayasa, haklar kitabı alıp "İsrail'e" yürümektir. İsrail'i hukuka zorlamak, İsrail'i devlet olmaya zorlamak, İsrail'i uluslararası ölçülere zorlamak zorundayız. Değilse, İsrail'i zorlayan sadece intihar bombacıları olacaktır.

Biz ise tam tersini yapıyoruz, İsrail politikalarına hizmet edip, ülkemizdeki müslümanlığa hergün savaş açıyor, sonra İsrail'le güvenlik andlaşmaları. Radikalizm, Türkiye'nin bu aptallığından ürüyor...

Arap aydınları bizlere, "sizin gazetecileriniz buraya geldi ve bizi katleden İsrail generalleriyle kadeh kaldırıp gazetelerinde onların ne kadar barışcıl insanlar olduğunu yazdı" dediler. Bunu beş yıl kadar önce ben de yazmıştım. Milliyet Gazetesi'nden Güneri Civaoğlu, Duygu Asena, İsrail'e gidip onların "barışçılıklarını" gazetelerinde dizi yapmıştı. Aydınlarımızın bu ajanlı ihanetleri bir değil, iki değil. Diyelim, kemalist gençlerimiz Anıt-Kabir'e yürüdüğü kadar kendileri gibi milli direnişçi Filistin topraklarına yürümeli ve Türk halkının kimin yanında olduğunu onlara göstermeli. Irak topraklarına yardım göndermeli.

Bunları ne kadar çok yaparsak bu toprakların yalnızlığını o kadar giderimiz ve ihanet içindeki aydınlarımızın bizi düşürdükleri rezil durumdan kurtulmuş oluruz.

Kaleşnikof, yalnızlığın ürünüdür, radikal islam kimsesizliğin ürünüdür. Sesini kardeşlerine dahi duyuramayanların gittikçe sertleşmesi sosyolojik, psikolojik olarak kaçınılmazdır. Adalete susamış Filistinliler'in, Iraklı direnişçilerin yanında duralım. Artık tek umutları şerefle/gururla ölmek olan bu yiğit insanların hukuk olarak üstünlüklerini yazılarımızda savunalım. Özkardeşlerimizi gelmiş geçmiş tarihlerin en büyük zorbalarının elinden hukukla ve devlet/siyaset geleneğimizle alalım. İsrail katliamlarını durduracak güç Türkiye'dir. Türkiye Orta-Doğu'ya denge getirecek ülkenin adıdır. Türkiye, dünya siyasetini kilitlemiş Filistin davasında İsrail'le ilişkilerini önce azaltıp sonra keserek insanlığa büyük bir hizmet edecek konumdadır.

Şaron'u, Şaronlar'ı terbiye edecek Türkiye'dir. İsrail'i teröristlikten, haydutluktan çıkartıp adam gibi devlet olmayı öğretecek güç Türkiye'dir...

Türkiye'nin hem Musa'ya hem İsa'ya yaranma, siyaseti katliamları ve İsrail'in şımarıklığını, fütursuzluğunu çoğaltıyor.

Batı, İsrail, Amerika, başta Türkiye, tüm Orta-Doğu'yu kültürsüz, siyasetsiz yerleşmeciler olarak görüyor. Gazetelerde yayınlanan işkenceler münferit vakalar değildir. Aynıları Bosna'da yapıldı ve bu işkenceleri bilimsel olarak çalışan bir enstitünün ürünüdür. Yani, işkence batının okullarında bir yıldırma, sindirme, ülkeden kaçırtma için Sırp üniversitelerinde ders olarak okutulduğunu bugün dünya biliyor...

Koloni değil, bağımsız devletiz. Batı nükleer bomba atıyor, akıldışı işkenceler uyguluyor, küstahca hukuk dayatıyor...

Ve bizim öz aydınlarımız küstahca, bizler öldükçe hala batıdan hukuk alalım, diyor tam tersi...

Bağımsız devletsek, batıya demokrasiyi, hukuku, devlet olmayı uluslararası hukuku hatırlatacak, öğretecek olan bizleriz. Atilla'dan beri tarihin en büyük meydan savaşlarında ve hepsinde bulunmuş savaşmış bir milletin çocuklarıyız.

Müstemleke siyasetinden kurtulmak için direnmeliyiz. Sömürge olmaktan kurtulmak için batıya, insan hakları, demokrasi dersi vermeliyiz. İsrail'e devlet olmayı öğretmeliyiz...

Ama, bu lafları kime söylüyoruz?..

Gezdiğimiz ülkelerde, İran, Suriye, Mısır, Lübnan, Ürdün'de bizimkiler gibi "firma holding yazarları" görmedik.

Yazarlar orada fikirler ve ülkelerini savunuyor.

Bizim aydınlarımız gibi herşeyi bilirim havasında hiç değiller. Torpille yazar olmamışlar. Küstah hiç değiller. Sadece şöhret güçleriyle halkımızı topa tutmuyorlar.

Gezdiğimiz ülkelerde bu toprakların en kötü en çirkin mimarisi bizim ülkemizde. Şehirler mimari bir denetim altında, koca Ürdün'de tek kötü bina yok.

Bizim kasabalarımız ise çıldırmış, pislik, iğrenç, vahşi bir cinnet... Bizim kasabalarımıza tek benzeyen yerler, Filistinli mültecilerin Suriye'de, Ürdün'de, Lübnan'da yerleştirildiği kamplar. Ki, bu mülteci kampları gecekondu benzeri yerler.

Aydınları dengeli, ağırbaşlı, zarif. Şehirleri estetik bir denetim altında.

Şöyle bir soru sordum kendime. Burada büyük bir insanlık katliamı ve işgal ve işkenceler var. Ama, hepsi direniş içinde ve şehirler estetik denetim altında...

Hepsi heyecan, umut dolu. Hepsinin büyük bir insanlık, varolmak kavgası var. Hepsi onur, şeref, gururdan bahsediyor.

Bunu herkes öğrensin, Araplar'ın davası "petrol" değil, "gurur" davası!..

Ya biz... Medyamız işgal altında. Şehirlerimiz, dağlarımız laz müteahhitlerin işgalinde. Bankalarımız işgal altında... Ve direnecek gücümüz yok. Ve "gurur"dan söz eden tek yazarımız yok.

Çünkü bizim yazarlarımız ve siyasetcilerimiz müstemleke siyaseti yapıyor. Bizim aydınlarımız batıdan hukuk istedikçe batı hukukunu nükleer bombalarla gönderiyor, batının bu nükleer hukukuna, bu işkenceci hukukuna, bu soykırımına insanlık adına, tarih adına, umut adına dur diyecek olan bu toprakların çocuklarıdır... Batının nükleer bombalara sarılmış hukukunu iade edeceğiz... Bizler kendi hukukumuzu kendimiz inşa edeceğiz...

Tarihin en büyük meydan savaşlarını çıkartmiş bu "devlet"i bir mülteciler topluluğu haline getirdiler. Onurumuzu, şerefimizi holding yazarları ele geçirdi...

Büyük işgal burda, ülkemizde...

Yani kardeşlerim...

Şimdi, Filistin'de olmak vardı. Şimdi, Felluce'de olmak vardı. Şimdi, onurun, gururun yaşadığı topraklarda yazar olmak, savaşçı olmak vardı...

Yani kardeşlerim, mülteci kamplarında zeytin ağaçları gördüm...

Zeytin ağaçları gibi delirdim....

Akşamsefası

Metin Fındıkçı

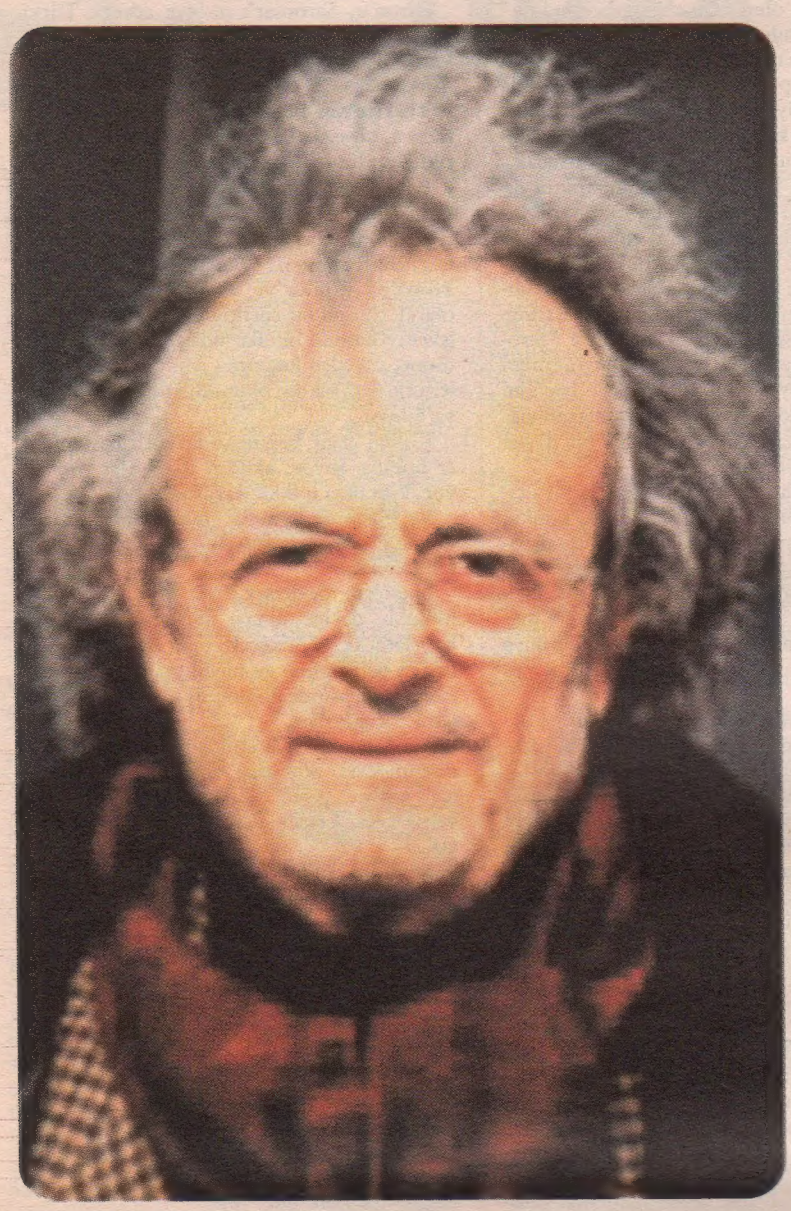

Adonis:

"Din Müslümanların kültürü değil!"

__Adonis__'in doktorasını yaparken kaleme aldığı ve sonradan kitaplaştırdığı __"Kur'an'ın Metni ve Kitabın Ufku"__ ile __"Söz ve Şiir"__ adlı bu iki kitabı yayımlandığı dönemde Arap dünyasında büyük yankılar uyandırmıştı. Bu iki kitaptan dolayı Adonis, birçok Arap ülkesinde reddedilmiş ve Arap din bilginleri tarafından eleştirilmişti. Bugün üstünde durduğu konular dünyada, özellikle __Arap-Ortadoğu__'da yaşanan savaşlar ve yeni dünya düzenine getirilen yorumlarla tekrar gündeme oturdu. Bu iki kitap ile ilgili geçmişte ve bugün Adonis'in ileri sürdüğü düşünceler çerçevesinde konuştuk.

KUR'AN'IN METNİ VE KİTABIN UFKU*

Bugün, bu zamanda Kitaptaki kültür metnine nasıl bakıyorsun?

Kitabın metni bugün bakıldığı gibidir, beklendiği şeyleri olduğu gibi yanıtları, işaret ettiği yönleri ve gösterdiği yolları fıkıhtan beklenmiyor; yönleri tapınma ve şeriat hükümleriyle oluşmuş, çizgileri sınırları bellidir. Bu sınırlı kalıpların değişimiyse, düşüncenin ufkunu açar, soruların ufkunu genişletir ve onu bileni, anlayanı olumlu hale getirir. Kur'an'ın metnindeki ilkler ve sonradan gelen kötü yorumlar onun has anlamı değildir, ama yine de Kur'an'ın metninde her şeyin bulunduğunu iddia edilmektedir.

Metnin taşıdığı anlam büyük bir bölümü ölüdür, yani metin aydınlıkla olan bağlantısıyla değil o bizlere yaşamda yapacaklarımızı söylediği, bizi sürükleyen ve yol gösterecek diye beklediğimiz düşünceyi bizlere sunduğu için; kültürünü günümüze uydurup zenginleştirdikçe ölür. Kur'an'ın metni olduğu gibi okunmalı, öğütleri ve kuralları bellidir.

Konuşup işlediğimiz kültür metinini tefsirlerle okumak mümkün mü gerçekten?

İşte o metni okumakla sanatın önemini bağlayıp önünü tıkıyoruz, Kur'an'ın metni çok iyi bildiğimiz metin olsa bile. Okunan metin anlamın üstünü örter ve önüne geçer, bu okuma, ne bir anı kitabının okumasıdır ne de tarihi bir okumadır, okumaların bütün yönleri ve toplamı kültürle bağlıdır ve sözü geçen tarihin kendisi ile günümüzde okunan kültürün arasında dağlar kadar farklar var. Ama Kur'an'ın metni istediğin kadar değişik tefsirlerle okunsun yine de okunan metin aynıdır. Bu yüzden Müslümanların anlayışındaki akıl birdir, bütün çağlarda bu kesinlikle değişmiyor, geçmişte edindikleri bu zenginliğe bağlı kalıyorlar. Oysa bağlı kalınan bu metin zenginliği asla günümüzün zenginliği değildir, tam tersine, gelişmedikçe değişime uğramadıkça, bu kitabın metni de olsa bizleri yoksullaştırır, beraberinde İslam'ı yoksullaştırır ve sonrasında insanoğlunu yoksullaştırır. Oysa din Müslümanların kültürü değil. Bu dine bağlı bir milyar sekiz yüz milyon Müslüman var, beş veya altı değişik ırktan insanoğlu, on tane bilgini veya Kur'an'ın metnini herkesin anlayabileceği basite indirecek beş kişiyi söyleyebilir misin?

Sözü edilen ilkler ve okumanın arasındaki fark burada mı?

Hem de büyük bir fark, hangi metnin içinde Kur'an metninden alıntı yok, o öncelikli diye kabul edilen muhtelif okumalar, yeni bilim diye nitelendiriliyor. Bu anlamla olsa gerek o ünlü sözle İlkler orada bölünür, (Kur'an yüzlerin taşıyıcısıdır) deniyor. Kur'an'ın metninde, İslami ümmette tercih edilen insanları dışlamaktır, bilimin yöntemiyle söylenir ve kolayına kaçarak münkirden yana olunur. Yani kâfirdir fetvası verilir.

Ancak ümmetin tercihi geçmişin anlamında değil, anlamdaki bu tercihi anladıkları şekliyle her şeyin kadere bağlı olmasıdır, gelecek insanın kaderi olarak sunulur. İşte bu bütün zaman ve mekânlarda Kur'an'daki barışı boğar, sonuç itibariyle son sözü de o söylemiş oluyor, son peygamber, eskinin içinde yenisi olan (Ayetlerin suretini alırken getirdikleri yararları içlerinde unuturuz) deniyor; bilimi bugün değil de onu geçmişte, başlangıçta bitirdik. Böylece tarih boyunca defalarca yenilendi, insanlar değişti, yaşam tarzları değişti, oysa son yüzyılda bilim ele alınmaya başlandı, beni şaşırtıp önüme perde çeken, Müslümanlar bunu neden yalanladığıdır.

Müslümanları ikna edecek ve onlara hizmet edecek gerekli tüm teknolojinin getirdiği konforların tamamını aldılar, ancak neden aklın getirmiş olduğu getireceği her yeniliğe sırt çeviriyorlar üstlerinden silkeliyorlar? Orada onlarda söz eksik kalıyor, bütün bu hazır bilimin dayanağı yarış ve bitiştir, Tanrı, ufukta ayetlerimizi göreceğiz kitabın ehli ne onlarla örülecek ne de en iyisi budur diyecek. Diyor.

Kitabında Müslümanlara bizzat ilahi yolla itirazda bulunuyorsun ne söylüyorsun?

Dinin vasfıyla Müslümanların tersine sözler yazıyorum, insanlar bu doğrultuda görüş belirtirken İslamiyeti eziyorlar ve Kur'an'ın metni eksik kalıyor, bu birey için bir kurtuluştur, ve kültür adına asıl söylenmek isteneni gölgede bırakıyor. Ben İslami kültürün Müslüman çocuğuyum, ölen biten bir şeyi konuşmamalı bu İslam olsa bile beni ekilemez, kanımda, hayatımda ve kültürümde bugün İslam bende duruyor, ondandır Müslümanlara öfke duyup yazılarımda işlemem, umursamadığımdan değil, tam aksine büyük önem verdiğim içindir. Bu çıkmazdan bir kurtuluş aramak içindir.

Kur'an'ın metninde ve Hadislerde düşünceye tecavüz eden hedef alan bir anlayış görüyor usun?

Eğer söz ettiğimiz konular geçmiş tarihin ve bugünün etrafında dönüyorsa, içindeki hadisin metni öncesi ve sonrasıyla yazılan metinlerle örtüşüyorsa; eğer bir sureti ele alıp ilahi ve tasavvufla olaya bu bakış açısıyla yaklaşıyorsa o zaman olayı bütün yönleriyle açık bir bahçe gibi görmeliyiz. Ayetlerle yol alıp çeşit çeşit (muhtelif) binalar yapılıyorsa ve bu çeşit çeşit (muhtelif) binalar, kitap indikten sonra oluşan düzenin tersi, zıttı olur. Bu hadisteki metni oluşturan sözcüklerin anlamı un olur. Hadisin anlamı, o tarihin etrafında dolanan metin düşünceyi, sanatı ve dili kitabın içindeki anlamı önümüze sürüyor. O metin bir hadisten esinlenmişse Arap tarihindeki bütün büyük şairler de onu almış olur.

Akşamsefası

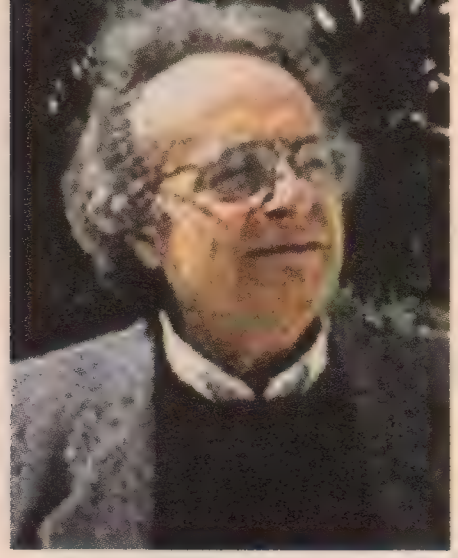

Metnin tamamı şiirlerinde vardır. Metin Kur'an'ın metnidir, onunla savaşırlar, onunla konuşurlar. Oysa yaratılan örneği olmayanla etrafı çevrilmeli. Burada o büyük şairlerin ne demek istediklerini anlıyoruz (Ebi El Ala, El Marri,) ve El Mütenebbi'nin Divanında şekliyle. Her zaman bu benzersiz **oluşumları** hatırlanmalı ve dersler çıkarılmalıdır. Aynı zamanda **oluşturdukları bu yapı** her zaman düşman olarak görülmelidir. Örneğin ben El Mütenebbi'yi düşmanım olarak karşıma alıp savaşmasaydım, onu izleyen, yolunda giden biri olarak kalacaktım, onun yaptıklarının aynısını yaparak onunla örtüşmüş kalarak yarattığı bütün benzersiz tarihi mecrayı ona bırakacaktım. Kur'an'ın metni bu örneklerle yol almıştı, onun çizdiği yol ile yüksekliği aynı olacak, bu büyük benzersizlikle dini de bir kez daha anlatmış olacağız, işte kanıtı: bütün şiirimiz bu anlamda oluşuyor.

Mesih'i dininde, Mesih'in kendisi şahsı olduğu gibi ona bırakılmıştır. İncilin durumu raflarda yerini almıştır ve ademoğlu dönüp dönüp onu okuyor, Mesih, Mesih'in derin kişiliğinde bağlı kalmıştır ondan bir şey almıyor; bugün öğrencilerin hayat görüşünde bu hakim: Mesih, artık geride kalmış bir şekildir, bir yapıdır birilerini yalanlayan söz değildir, bunu biliyor musun? Ancak sonradan Tevrat'ı o malum yapılanlarla elimize aldık.

...

Din, Allah'a, meleklere, kitaba ve resule inanmamızı emrediyor; Sen, İncil'in Tanrının kelamı olmadığını söylüyorsun, inandıkları kitap ne?

Evet, ancak şimdi Tanrının anlayışıyla inanıyorlar İncil'de düştükleri çelişkiye değil, İncil'le yemin ediyorlar, ancak o insanın elleri arasında olduğu için olmasın? Müslüman Kur'an'ı korkuyla eline alıp getiriyor. Önemli olan Kur'an'ın metnini tartışmak, ondan etkilenecek kimse mevcut bir beden içinde olmalı okuyacağı konular, konular ayetlerin bedeni gibi açık olmalı, tam aksine tefsir yaşanır ve geçer.

...

Bülent Haydari, Adonis bir saray inşa ettiyse, oraya gelen fareler mi yıktı?

O konuda söyleyecek söz çok, ancak önemli olan kasidedeki düzyazının veznidir. Önemli olan anlatımın değişmesi şiirde anlatımın boş sözlerle oluşuyor olması, gençler düzyazı şiir diliyle, düzyazı kaside yazmak için ısrar ediyor.

Öyle olduğunu varsayarsak, orada düzyazı şiirin kıtaları ve veznin ona paralel olması neyi arttırıp eksiltiyor?

Orada Şiirsel romanlar çok, Mobi Dik, Viginia Woolf, hepsi şiirsel romanlar, şiirin gölünde yüzen yüzücüdürler, ve burada bu yüzücüler bütün yıldızları şiirde toplamayı **gerekli kılıyor**, kasidenin biçemi ve şiirin şekli, burada önem verilen durum şiir oluyor kaside değil, burada en büyük şey sevgi gibi şiirdedir sınırları aşmadan. Bana bu açığa çıkan sevgi nedir diye sorabilir misin?

** Adonis ile birlikte her iki kitabından seçip derlediğimiz kitap, Kur'an, Düşünce, Şiir (Arap Kültüründen Denemeler) alt başlığıyla çeviriyorum, hazır hale gelince, okuyucuya sunacağım. Ç.N.*

GUANTANAMO MAHPUSUNDAN ŞİİRLER

Adnan Özer

Arayan bulur, aşağıdaki şiirler New York'ta faaliyet gösteren Book Forum adlı yayınevi tarafından bu yıl basımı yapılan bir kitapta yer almıştır. Guantanamo tutsaklarının avukatları tarafından gizlice dışarıya çıkarılan şiirlerden birkaçını okuyacaksınız. Bu şiirler üzerine herhangi bir estetik değerlendirme yapılmasının gereği olmadığını düşünüyorum. Siyasi yorumsa, kaçınılmaz olarak yapılacaktır... Siyasi değerlendirmeler ne olursa olsun, orada insan hakları ihlal edilmektedir, bütün dünyanın gözü önünde, pervasızca. **Hugo Chavez**'in deyişiyle Birleşik Devletler emperyalizmi (ABD demiyor), yargılama adına son derece kriminal bir siyasi güç gösterisi sergiliyor. Tutsakların şiirlerinin çoğunda, pek çoğunda, siyaset yerine insani direnişin olması bu bakımdan anlamlı.

Afganistan'da konuşulan dillerde yazılan bu şiirler önce İngilizce'ye çevrildi. Daha sonra da Amerikalı **Mark D. Falkoff** tarafından İspanyolca'ya aktarıldılar. Bir latinamerika araştırmacısı olan Profesör Falkoff'a kendi adıma teşekkür borçluyum. American Enterprise Institu'de görevli Falkoff'un, Guantanamo mahpuslarınca yazılan binlerce dize olduğunu söylediğini de belirtmeliyim.

"bırakın gidelim henüz adalet kaldıysa
ve birazcık merhamet bu dünyada!"

İmad Abdullah Hassan

Özleye özleye seni, anne..

Özleye özleye seni, anne, tükendi yüreğim.
İman ediyorum kusursuz Yaratılışa, bilmeden nasıl konuşulur seninle.
Geceleyin, uyurgezer düşlerimde duyuyorum
bana aşkla seslendiğini: Oğlum İmad, nerdesin?

Buradakilerin hepsi aldı yüreklerini ferahlatan mektuplarını.
Bana gelince, üzgün, yaşıyorum yalnızlığımda, çok uzaklarda.

Daddik Turkestani

Kesilmeyip artıyorsa sızısı...

Kesilmeyip artıyorsa sızısı yaranın
Gelecek demektir melhemi deva olmaya.

Uzayıp gidiyorsa mahpusta günlerim
Gelecek demektir bir gün beni özgür kılmaya.

Usama Abu Kabir

Doğru mu?

Durur mu yeşile yağmurdan sonra Çimenler?
Çiçekler boy atar mı Bahar gelince?
Doğru mudur Kuşların yuvalarına döndüğü?
Somon balığı yüzer mi gerçekten nehir yukarı?

Doğrudur. Doğrudur elbet. Bunlar mucizevi gerçekler.
Lakin, doğru mudur bir gün Guantanamo Körfezi'nden salıverileceğimiz?
Doğru mudur, deseler şu gün eve döneceksiniz?
Evimi düşlemekten bir deniz oldu hayallerim.
Çocuklarımın yanında olsam şimdi, her biri canımın bir parçası;
karımın yanında olsam, kim sever onları benim gibi;
ya annem babam, yumuşacık kalpleri benim dünyamın.
Evde olduğumu düşlüyorum, bu kafesten özgür.

Duyuyor musun beni, sen, ey Yargıç, dinliyor musun acaba?
Masumuz bizler, karışmadık hiçbir suça.
Bırak gideyim, bırakın gidelim, henüz adalet kaldıysa
ve birazcık merhamet bu dünyada!

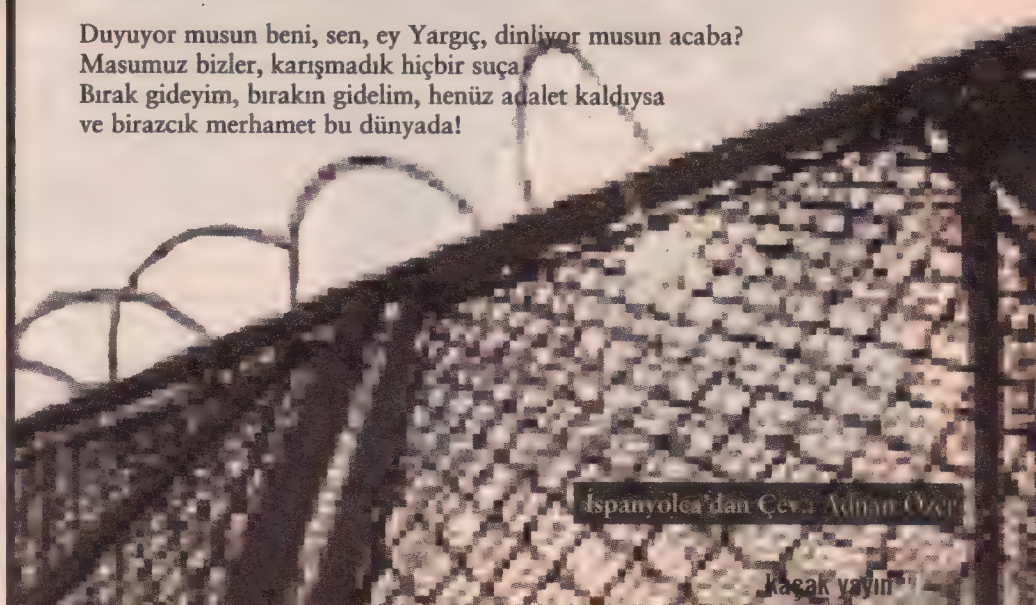

Susssss-ma!..

Ender Özkahraman

Şiir; Can YÜCEL...

Aksam.com.tr

Felsefe

www.oktaytaftali.com
otaftali@hotmail.com

Oktay Taftalı

TEKERLEĞİN İCADI

Toplumu ve tarihi ilerlemeci, evrimci anlayışla ifade eden düşünceler açısından, tekerleğin icadı insanlık tarihinde bir dönüm noktasını oluşturuyor. En azından bize öğretilen budur. Fakat daha konunun henüz başlangıcında, ciddi bir problemle karşı karşıya kalıyoruz: Evet, diyelim ki tarih evrimleşmekte, ilerlemekte ve tekerleğin icadı da, bu süreç içinde önemli bir sıçramaya işaret etmektedir. Bu durumda, ilerlemenin kanıtı olarak teknolojik buluşları öne süren zihniyet, binlerce yıldır bizzat tekerleğin ilerlemediği, yani, evrimleşmediği konusunda ne söyleyecektir? Doğrusu merak etmeye değer. Çünkü, tekerlek insanlığın ilerlemesinde bir sıçrama noktası olsa bile, bizzat kendisi olduğu gibi kalan, değişmeyen bir buluştur.

İnsanlık tarihinde ileri bir aşamaya geçişin göstergesi olarak kabul edilen tekerlek, keşfedildiği günden bu yana, biçim ve içeriğinde hemen hemen hiçbir gelişme göstermemiştir. Tuhaf değil mi? Tekerlek binlerce yıl önce, ilk bulunduğu günlerde neyse, bugün de o. Bir aks etrafında dönen yuvarlak biçimli bir cisim. İlk keşfedildiği dönemlerde taştan veya ahşaptan imal edildiğini varsaysalım, aradan geçen binlerce yıl boyunca değişen tek şey, tekerleğin imal edildiği malzeme olmuştur. Bugün de, ahşap, metal, lastik veya bunların kombinasyonundan imal edilmekte ve yine bir aks etrafında dönüp durmaktadır.

Tekerleğin imal edildiği malzemenin dönemlere göre değişmesi, içinin havayla şişirilmesi, lastik gibi yüksek bir petro-kimya ürünü malzemenin bu sürece katılımı, aks ve tekerlek bağlantısının çok çeşitli şekillerde tasarlanmış olması, vs. öz'e, esasa ilişkin bir evrimden çok, en fazla biçime yönelik bir gelişme olarak algılanabilir. Ama burada da aldatıcı bir durumla karşı karşıyayız. Çünkü üretimde kullanılan malzemenin niteliği, tekerleğin dairevi biçimi üzerinde hiçbir değişikliğe yol açmıyor.

Burası önemli: demek ki, taş veya ahşap malzemeden, havalı lastik ve metal kombinasyonlarına geçiş, tekerleğin biçimindeki bir evrimi değil, olsa olsa kullanılan malzemenin biçimindeki bir evrimi yansıtmaktadır. Bunun da, ne kadar ve nasıl bir evrim olduğu ayrıca tartışma götürür. Kullanılan malzeme ne olursa olsun, sonuçta binlerce yıldır aks etrafında dönen dairevi cisim hep aynı kalmıştır. Peki neden?

TEKERLEK VE PAZAR

İnsanın kendi ihtiyacından daha fazla miktarlarda üretebilen bir varlık olmasının, hayvan evcilleştirmeyi ve tekerleğin icadını zorladığını varsayabiliriz. İhtiyaç fazlası ürünün biriktirilmesi ve bu birikimin el değiştirmeye başlaması, nakliyat sorununu doğurmuştur. Yeryüzünde; kara üzerinde el değiştiren artık ürünlerin belli ellerde toplanması, merkezi pazarların oluşumuna yol açarken, kara nakliyatının yön ve güzergâhları da, bu merkezi pazarların konumuna göre şekil almıştır. Ayrıca, tekerleğin yanısıra, ehlileştirilen bazı tür hayvanların da çeki, yük ve insan taşıma süreçlerine katılımı, bir yandan artık ürünün el değiştirmesini hızlandırırken, öte yandan da, artık ürün miktarının büyümesini sağlamıştır.

Özetle betimlemeye çalıştığım bu süreç, Aydınlanma bilimleri ve "Batılı uygarlık tarihleri" açısından, tekerleğin sadece maddi önemine vurgu yapan bir anlayışı yansıtır. Elbette tarihte üretim ilişkileri ve üretici güçlerin aldığı değişik biçimler kapsamında, ürün elde etme, nakletme ve pazar oluşumu açısından, tekerlek belirleyici bir önem taşımaktadır. Ancak bu, meselenin en kolay açıklanabilen yanını oluşturuyor. Tarihte üretim ilişkilerinin aldığı değişik biçimleri, ileriye doğru bir evrim veya devrim ilişkisi olarak tasarladığınızda, tekerlek, karada giderek daha hızlı dönen ve daha fazla miktarlarda ürün ve personel taşıyan bir araçtan başka bir şey değildir. Bu anlamda tekerleğin evrimini de, giderek artan hız ve yük kapasitesiyle açıklamayı deneyebilirsiniz. Ama bu nicel veriler tekerleğin özüne ve biçimine ait bir evrimi ifade etmekten hayli uzaktır. Tonlarca yükü, kilometrelerce hızla taşısa dahi, tekerlek yine aks etrafında dönen yuvarlak bir cisimden başka bir şey değildir, olamamıştır. Peki ama neden?

HAREKETİN BİÇİMİ

Çünkü, göreceli bir zaman içinde, üç boyutuyla algıladığımız bu evrende, maddenin hareketinin biçimi dairevidir. İster yeryüzünde, isterse uzay boşluğunda, bir yerden bir yere hareket eden bir cisim veya dümdüz bir yolda yürüdüğünü varsayan bir insan bile, aslında bir dairenin, daha doğrusu bir kürenin kesiti üzerinde yol almaktadır. Çünkü, daha önceleri de vurguladığım gibi, Einstein'a göre: evrende iki nokta arasındaki en kısa mesafe doğru değil, eğridir. Dolayısıyla, ister evrendeki devasa gök cisimleri olsun, isterse oturma odamızın açılıp kapanan küçük kapısı olsun, hareket eden bütün cisimler, bir aks etrafında dairevi bir istikamette, hareket etmekte; yol almaktadırlar. Hiç kuşkusuz bu durum, maddi ve tin'sel varlığın küresel biçiminden kaynaklanıyor.

Biz bir küreler âleminde yaşıyor ve daha önce de vurguladığım gibi, durmaksızın maddi ve manevi / tin'sel küreler (atmo-sferler) inşa ediyoruz. Geometrik cisimler arasında küre'nin en mükemmel ve ideal cisim olduğuna değinmistik. İşte, küre gibi mükemmel bir cismin kesiti olan daire, tekerleğe kendi "ideal" biçimini vermiştir. Bu yönüyle tekerlek sadece maddi bir araç değil, aynı zamanda bir "ide"dir. Dolayısıyla tarihte pek az "teknik" buluş, tekerlek gibi doğrudan ideal bir forma sahiptir. Bunun anlamı şudur: Tekerleğin evrimleşmemesi, bize geri kalmışlık veya benzeri olumsuz bir niteliği değil, tam tersine ilerleme ihtiyacı duymayan bir mükemmelliği gösteriyor.

İnsanlığın henüz ilkel olduğu varsayılan çağlarda, maddenin ezeli ve ebedi hareket biçimini tekerlek örneğinde keşfettiğini, ayrıca tekerleğin de, daha icat edildiği gün, en yüksek ideal biçimiyle elde edilmiş bir buluş olduğunu söyleyebiliriz. Buradan şu sonuca ulaşıyoruz: daha ilk gününde en yüksek ideal biçimiyle elde edilen bir şeyin, tarihsel süreç içinde evrimleşmesi mümkün olmadığı gibi, gerekli de değildir. Yine bu bağlamda, sanılanın tam tersine, tekerleği bulan insanların, günümüz insanından daha ilkel olduğunu düşünmek de mümkün değildir.

Öyleyse, ister geçmişin "ilkel" insanları, isterse günümüzün bazı "ilkel" olarak nitelenen insan toplulukları, her an maddenin ve evrenin ebedi hareketine ilişkin bir buluşu, gerçekleştirebilecek yetenek ve donanıma sahiptirler. Dolayısıyla hiçbir insan, hiçbir zaman ilkel değildir, olmamıştır. Bu anlamda "ilkel insan" tanımının, aydınlanmacı Batı ideolojilerinin, kapitalist Batı medeniyetinin bir yalanından başka bir şey olmadığını, bir kez daha anlıyoruz.

TEKERLEĞİN DOĞURDUĞU EN MÜKEMMEL TAŞIT

Kapitalist medeniyetin, insanı bir tüketim ve basit hazlar budalasına indirgediği modern zamanlarda, hakiki insanlık değerlerinin tersyüz edildiği veya yerlerinin değiştirildiği sayısız örnekle karşılaşıyoruz. Özellikle sömürgeci bir tüketim kültürünün yaygınlaştırıldığı bizim gibi ülkelerde, birçok teknolojik ürünün, putlaştırıldığı, fetiş biçiminde algılandığı görülüyor.

Psikolojik olarak küçültülüp yozlaştırılmamış bir insan açısından, montaj yapmaya yarayan bir matkap, bir dikiş makinası, bir su tulumbası veya bir hızar-testere ile bir nakil aracı arasında herhangi bir değer ve önem farkının olmaması gerekir. Ancak otomobil denen taşıma araçları, bugün kullanım amaçlarının çok ötesinde bir talep ve çekim piyasası oluşturuyorlar.

Pencereden bakıldığında teknolojik "ilerlemenin" hemen sokağımızdaki kanıtı olarak gösterilen ve öyle algılanan otomobiller, tekerlek gibi ideal bir buluşun sonsuzca aşağılandığı örneklerdir. Çünkü tekerlek, herhangi bir devindirici motor gücü veya üzerine bindirilmiş karoseri olmasa bile, yuvarlanma ve yol alma kabiliyetine potansiyel olarak sahiptir. Ama en gelişmiş bir motordan, en albenili karoseriye kadar, hiçbir teknolojik ürün yere temas ettiği sürece tekerlek sistemi olmaksızın hareket edemez, nakil yapamaz. (Burada hemen belirtelim ki, palet sistemiyle hareket eden iş makinalarının ve savaş araçlarının, paletleri de, gövdeyi aks olarak alan ve yine "dairevi" hareket eden eklemli metal tekerleklerden başka bir şey değildirler. Öte yandan, hava yastığı teknolojisi ise, karayla temas konusunda tekerleğin evrimi ve devamı olarak öngörülemeyecek bambaşka bir prensibin ürünüdür.)

Patlamalı motorların ve otomobilin icadı, tekerleğin öneminin gölgelenmesi ve bu buluşun ideal / tin'sel niteliğinin aşağılanması sonucunu doğurmuştur. Kapitalist pazarların türettiği sahte değerlerin ötesini algılayabilen, hakiki "hareket" tutkunları, tekerleğin öneminin kısmen farkındadırlar. Ama onlar da çoğunlukla bu sorunu, yine teknolojik bir ürün olan "lastik" ve hız meselesiyle özdeşleştiriyorlar. Geçelim...

Tekerleğin, bizzat kendisinin taşıyıcı gövdenin yarısını oluşturduğu, doğumuna tekerleğin ebelik yaptığı en mükemmel taşıt aracı bisiklettir. Bisiklet tekerleğin kendisidir. Öyleki, tekerlekleri olmayan bir bisikletten geriye, zaten pek fazla bir şey kalmaz. Bisiklet iki büyük tekerlek, "kadro" tabir edilen basit bir boru gövde, boru "gidon" iki adet aktarma dişlisi, pedal ve zincirden ibaret, basit, fakat basit olduğu kadar dahiyane bir buluştur.

Hakiki ve ideal insan dehasının, basitte tecelli ettiğine en büyük kanıt bisiklettir. Bana kalırsa, atomu bile parçalayan karmaşık zekâ, bisikleti bulan basit zekânın yanında adeta bir hiçtir. Çünkü atomun parçalanması bir "ide" doğurmaz, ancak bisiklet, tekerlek gibi yüksek bir "ide" formundan doğmuştur.

Bisikletin kendi sürücüsünden başka, artık ürün ve personel taşıma kapasitesinin olmayışı, ona antikapitalist bir nitelik kazandırır. Yanıcı, patlayıcı bir enerji kaynağına bağımlı olmaması, onu sınırsız bir özgürlüğün simgesine dönüştürmüştür. Denizde sadece kürek ve yelkenle yol alabilen bir kayık, nasıl bağımsız ve özgürse, karada da bisiklet aynı bağımsızlığa sahiptir. Başkaca hiçbir cansız taşıt aracı, bisiklet kadar sürücüsünün kilosu, enerjisi ve ruh haliyle özdeşleşme imkânına sahip değildir. Bu yönüyle insanlığın kendi icadı olan bisikletten öğreneceği çok şey vardır.

Fakat ne garip, bisiklete belki yeryüzündeki en tuhaf yakıştırmayı biz yapmış ve ona "şeytan arabası" demişizdir. Bu büyük bir sinizmdir. Çünkü asıl "şeytan arabası" yakıştırmasını, patlamalı, yanmalı, ateşli motorlarla hareket eden taşıtlar hak ediyorlar. Bu anlamda bir karşı sinizm olarak: Eğer şeytan ateşten yaratılmışsa, patlamalı, yanmalı teknolojiler ve bunlardan ötürü ortaya çıkan petrol bağımlılığı ve daha nice uğursuzluk arasında bir bağıntı olduğunu söyleyebiliriz.

Bisiklete hâkim olan "kendi kendine yeterlilik" ilkesi, eğer insanlığın kullandığı bütün teknolojiye hâkim olsaydı, belki savaşlarda önemli bir azalma söz konusu olabilirdi.

Bisikletin kendi kendine yeterliliği, onun ideal bir form olan tekerlekle özdeş olmasında yatıyor. Çünkü "ide"ler dünyası, kendi kendine yeterli mükemmel varlıkların dünyasıdır.

www.kucukiskender.com
thesouljam@gmail.com
küçük İskender

Short Story Board

beslenme çantası

İlkokula giderken sabahın köründe hazırlardı annem; sınıfta saati geldiğinde beslenme çantamı açar ve içinden çıkan sölucanları yerdim. Diğer arkadaşlarım bana dehşetli gözlerle bakarlardı ve kızardım ben buna: Ne var, derdim, biz sizin kadar zengin değiliz.

Bunun üzerine arkadaşlarım kendi beslenme çantalarına döner ve içlerinden çıkan tarantulaları, karadutları yemeye devam ederlerdi.

günahın popülerliğine giriş

Kim günahın kusursuzluğunun organik kısmıyla ilgilenir: Günahın kusursuzluğu, insanı ve hayatı tamamlayıcı yanı mükemmelliğiyle orantılıysa eğer, günaha hedonistçe yaklaşmak, ondaki estetik kaygının öne çıkmasını sağlayan dolgu malzemelerini doğru görüntülemek, dinin ortaya koymadığı günahların varolup olmadığını iyi okumak gerekir. Günahın teolojik, sosyal uzantıları, bir sinir hücresinin aksonlarını çağrıştırır zaman zaman: Ana hücrenin dışında, nörohormonun, uyarıların iletisine öncülük eden uzantılar. Bütün sinir sisteminin nöbet noktaları. Günah, yeryüzünün nöbet noktalarındaki ani elektrik değişiminin kısa tanımıdır adeta. Bu, kendince yükselik ve alçalış, yaratıyı, olguyu kavrama yeteneğini kaosa sürükler; sıradan insanın da yaratıcılığı vardır; gelişme, gelişiyor görünüp statik durabilme gibi içten içe yaratıcılıkla gönüldaş altbaşlıklar bulmak ve çoğaltmak mümkün. Günahsız hiçbir insanın olamayacağını algılatmak tanrının manipüle ettiği bir düşünme biçiminin yaygınlaşmasını da sağlayacaktır.

Günahın kadrajında olabildiğince özgür davranmak, ahlakın önemsendiği toplumlarda azınlık hissini, daha önemlisi farklı bir kimliğin oluşumunu körükler. Bu körüklenme, günah sayısının ve alanlarının çoğalmasıyla, karşı hareketin bu yöntemle çeşitlenmesiyle yerini tetiklemeye bırakacaktır. Tetiklenen şey, yalnızlığın gurur kaynağına dönüşümüdür. Günahkâr, günahlarını gurur meselesi yapacaktır. Felsefi kötü'nün ayrıcalığı, felsefi kötü'nün iyi'ye tezatlığından çıkışı buradadır. Günah'ın Gün/Ah'la bağlantısı, bütün zamanın ilençle geçeceğinin işaretidir.

İstanbul, yedi tepeli değil, yedi ölümcül günahlı şehirdir.

Yeryüzü Nimetleri, alabildiğince, çıkara dayanmadan hoyratça tüketildikçe günahlar, zevkle kucaklaşacak, canlının tabiatla ve mistizmle kuşatılışı nihayete erecektir. Yükümlülüklerden sıyrıldıkça nesnelleşen insan, önce günahkâr, sonrasında hayvan olacak; ötesinde ise zararsız büyük, tek bir hücreye benzeyecektir.

Asıl tuhaf olan, bunu önlemeye çalışmaktır.

Şehvetin bağışlanabilirliği, arzunun köreltilememesiyle ilgili değil mi?! Burroughs'un Naked Lunch'ında yoksayılmaya, bastırılmaya çalışılan arzu, bambaşka bir şehvet terörüyle, bambaşka bir düzlemde yeniden insanla buluşurken, sıradan bireyin cins ayrımı gözetmeksizin Lolita'larla kurmak için uğraş verdiği ilişki çoğu kere günah diye adlandırılma korkusuyla basitleştirilir ve duygusal alanda kahramanlaştırılan, içi boşaltılmış kobaylara atfedilir: Arkadaşlar. Hepsi birbirini, birbirinin hayatını, bedenini istemektedir aslında. Şehvetin temel dayanağı kıskançlık ve total sahiplenmedir. Tom Sawyer ve Hucklerbery Finn'in, Harry Potter ve yakın dostlarının, Holmes ve Watson'ın, Laurel ve Hardy'nin asla sevişememesinin nedeni, yaratıcılarının günahtan değil, şehvetten değil, halktan korkmasıdır. Cocteau ya da Pasolini, bu ve benzeri hayal idollerinin altına imza atacak olsalardı, bugün hâlâ Foucault okuyor olmayacaktık.

Şehvet, tanrılaşma yolunda atılan ilk adımdır.

gözlük

Ayaktayken yüzümde, yataktayken başucumda. O bana her şeyi gösterdiğini iddia eden, netliğiyle gurur duyan garip, saydam, geçirgen ve kırılgan şey. Düşmanımı görmemi kolaylaştırır ama düşmanımla dövüşürken yaralanmama neden olur. Onu silip temizlerken bir annenin çocuğunu yıkayışını hatırlarım.

uzak ama kuvvetli ihtimaller

"Yeşermiş koyun kızarmış tavuktan lezzetlidir." Bu da bir görüş: Kendini iyi sananlar varsa onlara tek kötü olmadığımı hatırlatın.

Bütün bir yaz boyu düşündüm; yaralı dolaşmanın anlamı ne olabilir; siz yaralarınızla övünürken vücudunuz onları kapatmaya çalışır. Hüznünü diğer insanlardan saklayanlara da mı cimri demeli yoksa? Sürekli ağlayan biri, sebil değil midir aslında? Gözyaşlarıyla gönül susuzluklarını gidermez mi ince ince?! Her gün, her gece birileri birileri için şiir okumuyor mu yüksek sesle ve o şiirlerin son mısralarına gelindiğinde hafif bir baş dönmesi ile burundan sızan kan damlamıyor mu kedere, öfkeye? Burada bu otobüs durağının işi ne?

şehir efsanelerim 1

Geçen gün bir yazar dostum sordu:

-Bir oturuşta kaç bira içersin, diye.

-Bilmem ki, dedim, on, on beş. Ortamına bağlı.

-Sen, dedi, Sakarya'da üç günde 120 bira içmişsin. Seni oraya davet edenler, perişan olmuş.

Böl 120'yi üçe: Günde kırk bira. Yarım saatte bitirsem bir tanesini, eder yirmi saat. Var mı bunun mantığı? Gülüştük.

Olayın dayandığı, gevşeyip geldiği yer şurası: Birkaç yıl önce on kadar şair arkadaş Yalova'ya bir etkinliğe davetliydik. Öğle vakitlerinde, yaz sıcağında pansiyona vardık. Odalara yerleştikten sonra serinleyelim, bir iki bira atalım dedik. Abartmışız: Sekseni bulmuş bira. Pansiyonun restoranında bira kalmayınca bakkaldan temin edilmiş; küçük yer; bakkalda da bitince belediye başkanını aramış pansiyondakiler: Bu adamlar dağıttı, içiyorlar habire diye. Başkan da:

-İçsinler, bırakın, onlar hem misafir hem de şair, demiş. Mesele bu. Yalova olmuş Sakarya, on şair arkadaş olmuş tek bir küçük İskender. Üstelik ben rakıyı severim The Marmara'nın kafesine oturup beş çayı içen aristokrat Doğuluların zemzem suyu yerine.

küfür

Hep boşaltım ve üreme üzerine küfürlerimiz neredeyse; aldıklarımızın değil, attıklarımızın, dışarı çıkarttıklarımızın kötülüğüyle hakaret ediyoruz birbirimize; oysa çiçek olsaydık ve kokularımızla var olsaydık, saldığımız o koku üzerine kurulu bir küfür mü kıracaktı karşımızdaki kimseyi. Merakım, meramımdır. Bilinsin ve söylenmesin istedim belki de.

NE VAR NE YOK!

Özgül Apaçe

DEPREM'DE KELEBEK ETKİSİ

Bazı rüyalar vardır. Uyandıktan sonra rüya olduğuna dua ettiğiniz, kabuslar daha doğrusu. "Kelebek Etkisi" filmi de aynı etkiyi yapıyor mesela.

Ya da kimi gerçekler... Bir türlü geçmişte kalamayan, her fırsatta bugüne taşan, kendini hatırlatan, büyük acılara yol açan, değiştirmek istediğimiz anlar, durumlar, olaylar vardır.

Deprem de böyle.

İlk ceset kokusunu depremde duydum ben. Zifiri karanlıkta ilerlemeye çalışan bir arabanın içinde, saatlerce sadece durdum. Karanlık ve yıkılmış bir şehirden herkes kaçarken, ben o arabanın içinde şehre girmeye çalışıyordum.

Bir arkadaşımızın ailesi Yalova'daydı. Annesi, babası ve henüz küçük bir bebek olan oğlu.

Yalova'daki siteye vardığımızda her yerin, yerle bir olduğunu gördük. Bence hiç umut yoktu. Yüksek binalar, içindeki eşyalarla birlikte, birkaç metrelik tepecikler haline gelmişti. Ama arama kurtarma ekipleri, neyse ki benim gibi düşünmüyorlardı. İşe koyuldular.

İşte tam bu sırada elimize kameraları alıp o anı görüntülemeli miyiz, yoksa elimizden geldiğince yardım etmeye mi çalışmalıyız gibi zor ve tuhaf bir soru ile karşı karşıya kaldık.

Ben içimden geleni yaptım. Arkadaşımın ailesinin kurtarma çalışmalarını görüntüleyemedim. Elimden başka bir şey gelmese de, kimseye hiç bir yardımım dokunmasa da kamerayı elime alamadım.

Belki bir arama kurtarma çalışmasını belgeleyecektim, belki bir gün birilerine çektiğim görüntülerin faydası dokunabilirdi, mesleğe ihanet etmiş de olabilirdim, ama yapamadım.

Çünkü;

1- Aynı durumda ben olsaydım, gazeteci olmama kameralara alışık olmama rağmen, yanımda yöremde tek bir kamera dahi istemezdim.

2-Bu kadar büyük bir acıyı yaşarken, bana hiçkimsenin tek bir soru dahi sormasına izin veremezdim.

3-Sonsuza kadar unutmak isteyeceğim dakikaların hatta saatlerin belgelenmesine tahammül edemezdim.

4-Bir arkadaşım ailesi için mücadele verirken, ben işimi yapamazdım. Utanırdım. İşim gazetecilik dahi olsa... (gazeteciliği hala kutsal bir meslek sayanlar için)

5-Hatta hiç tanımadığım biri de olsa, bu büyük acısının tek bir kare görüntüsünü alıp alamayacağımı sormadan, vizörü ona doğrultamazdım.

Belki başka zamanlarda çok daha hoyrat olabiliyoruz. Ama 'deprem etkisi' başka türlü birşey. Her zaman aklınıza gelmeyecek soruları aklınıza düşürüveriyor. Ölüm bu kadar yakınınızda iken, ister istemez çok daha naif oluyorsunuz. Örneğin Deprem'in simgesi olan küçük kızı hatırlıyor musunuz? Siz o küçük kızın ailenizden biri olmasına katlanabilir miydiniz? Her 17 Ağustos'ta, haber bültenlerinde küçük kızınızın fotoğrafını görmeye dayanabilir misiniz? Şahsen ben dayanamam gibi geliyor.

Ama öte yandan ne yapılabilir? Deprem gibi, savaş gibi büyük acılar yaşanırken gazeteciler ne yapacak? İşi gücü bırakıp, yardıma mı koşacak?

Elbette her zaman, her olayda değil. Ama medyada görüntü alınırken ve daha da önemlisi bu görüntülerden semboller yaratırken, daha dikkatli olunması gerekiyor. Hatta bu işin kimi durumlarda, çok zor dahi olsa, izinli yapılması gerekiyor, diye düşünüyorum. Bazen bir insanın acı dolu bakışı dahi izin olabilir ya da bize yasak koyabilir. İzinle yasak arasındaki o ince çizginin hangi tarafında kalacağımızı da insanlığımız belirliyor... Yoksa yazı işleri masalarında, birilerinin acılarının en ince ayrıntısına kadar, burunlarının dibine girene dek, görüntülenmesini istemek ve sonra onları acının simgesi haline dönüştürmek çok kolay...

İÇİMDE İYİ BİR İŞ YAPMANIN VERDİĞİ KIVANÇ

Biliyorum "tatil kitapları" diye bir kategori var. Sahil boylarında biyografiler, seyahat günlükleri ya da ege kıyılarına dair öykülerin anlatıldığı kitaplar okunması tavsiye ediliyor. Kimileri bu tavsiyere kulaklarını tıkıyor, güneş altında da inatla tuğla cinsinden, yazın el sürülmemesi gereken kitaplar okuyor.

Sağımdaki solumdaki şemsiyelerin altında güneşlenen ve ara sıra bana antipatik bakışlar fırlatanlara inat, ben de elime aldığım bu cinsten iki kitaplala çeşme sahillerinde uzanıyordum. Göz ucuyla elimdeki kitapların kalınlığını ölçüp biçerken, bir yandan da yanımdan gelip geçen ünlü isimlere takılıp kaldım. Seçtiğim kitaplardan önce ince olanını okumaya çalıştım ki, ben ortama, ortam da bana ısınsın. Tam beach cluplarda rahat edilebiliceğine, iyi yemek yenip, içilebileceğine ama asla kitap okunamayacağına kanaat getirmiştim ki, birkaç şemsiye ilerde elindeki kitaba gömülmüş, dünyayla bağlantılarını kesmiş birini görünce, vardığım sonuçtan utanç duydum. Evet özgül, sen de yapabilirsin, yalnızca kitap seçimin yanlış diye mırıldana mırıldana kendimi Alaçatı' daki kitapçıya attım. Kitapçının dünya tatlısı sahiplerinin uyarılarının etkisiyle, kendimi biyografi kitaplarının serin raflarına bakarken buldum. Kitapçıdan çıktığımda elimde Çetin Altan'ın yaşam öyküsünün anlatıldığı "İpek Böceği Cinayeti" kitabı vadı. Kulağımda ise dinleyip dinleyip bıkamadığım adı bence 'zaman' ama kendilerinin (DUMAN) koyduğu isme göre 'aman aman' adlı yapıtı dinleyerek şemsiyemin yolunu tuttum.

İçimde iyi bir iş yapmanın verdiği kıvanç, "İpek Böceği Cinayeti"ni okumaya başladım.

Çetin Altan'ın renkli hayatı herkesin ilgisini çekebilir, ama benim gibi gazeteciler için bir ders kitabı mahiyeti taşıyor. Bir tek yazısını bastırmak için çektiği güçlükler, babannesinden topladığı harçlıklardan biriktirdiği iki yüz lirayla, ilk şiirlerini ve düzyazılarını bastırması, Babiali'de dönemin ünlü köşe yazarlarının getir götür işlerini dahi yaparken duyduğu haz... bizim kuşak için masal kıvamında anektodlar bunlar.

Mesleğinde ilerleyen Çetin Altan için keskin yazılarla gelen kelepçeler ve cezaevleri ise malum. Ama basın üzerindeki baskıların arttığı Demokrat Parti iktidarında, 82 yaşındaki yazar Hüseyin Cahit'in bir makalesinden ötürü yargılanması ve cezaevine girmesinin anlatıldığı paragrafta bir iki dakika durmak gerekiyor. Necmettin Erbakan'ı düşünmek için...

Bir iki dakika da, bugün hala siyasi tartışmaların merkezinde duran Türkiye'nin Amerika politikasının, bir gazetecinin başına açtığı dertlerin hatırlatıldığı satırlar için gerekiyor. Amerikan yardımlarının devamı için sürdürülen sol düşmünlığının tepe noktasına ulaştığı yıllarda, Çetin Altan'ın bir yazısını yayınlamaz Milliyet Gazetesi. O da istifa eder. Büyük gazetelerin patronları Çetin Altan'ı kendi gazetelerinde çalıştırmama kararı alırlar. Dönemin en çok okunan en popüler gazetecilerinden biri bu kadar acımasız bir kararla işsiz kalır.

Beni çok etkileyen bir olay da Altan'ın başından Türkiye Millet Meclisi'nde geçiyor... Bu satırları okurken gözünüzün önüne Tayvan Meclisinin gelmesini engelleyemeyeceksiniz... Bırakın gelsin. Gelsin ki, bir ülkenin meclisinde ne komik, ne trajik manzaralar yaşandığını bir kez daha hatırlayın. 1968 yılında Çetin Altan Türkiye İşçi Partisinin Milletvekilidir. Dönemin İçişleri Bakanı meclis kürsüsünden, bir şairin vatan haini olduğuru söyler. Tahmin edersiniz ki bu şair Nazım Hikmet'tir. Buna karşılık Çetin Altan "En büyük Şair idi Nazım Hikmet," der. Ağzından çıkan bu cümlenin ardından 150 kişi üstüne çullanır. Tam bir linç olayı yaşanır.

Çetin Altan aslında çok sayıda ürün veren bir yazar olarak, tüm yaşadıklarını kitaplarında anlattı. Ama o kitapları, yaz tatilinde sahilde okuyarak karizmayı çizdirip, etrafınızdakilerin alaycı bakışlarına maruz kalmaktansa bu kısa ve tatlı biyografi kitabını okumayı salık veririm. Hem böyle bir tatil atmosferinde değişmeyen kimi insafsız gerçekleri, tatlı bir gülümsemeyle bile karşılayabilirsiniz. Örneğin şu satırlarda dikkat çekilen pek çok gazetecinin içinde bulunduğu koşullar gibi. "Çetin Altan çok çalışmasına ve doğru dürüst para kazanamamasına karşın mutludur"...

"BUGÜN LÜBNANLILARIN CANI YAZI YAZMAK İSTEMİYOR"

Kitabın kapağını mutlu mutlu kapatırken Çetin Altan'ın o meşhur sözlerini hatırlatan ve içimden aynı cümlelerin geçmesine neden olan olayın haberi geldi. İsrail önce Filistin'e, ki buna ne yazık ki alıştık, ardından da Lübnan'a saldırdı. Gidip görmeyenler ya da bu konuda duyarlılığı olmayan bencil bünyeler için, bu sadece bir savaş haberi olabilir. Öncekiler gibi. Ama benim için değil.

Lübnan'a iki kez gittim. Birincisi Doğu Konferansı ile birlikte, ikincisi ise Hariri öldürüldükten sonraydı. Birincisinde Hizbullah'ın liderleri Nasrallah ve Fadlallah dahil, Lübnan'ın önemli siyasi kişilikleri ve entelektüelleri ile görüşmüştük. İkincisinde ise bugün bombalanan daima yağmurlu ve serin Şam-Beyrut yolunu kullanarak gittim, Lübnan'a. Hariri suikastini protesto etmek için sokaklara dökülen onbinlerce Lübnan'lının düşündüklerini hissettiklerini, anlamaya çalışmıştım. Lübnan'da görüp yaşadıklarım her zaman oraya geri dönme isteği uyandıracak türdendi, hatta Filistinli mültecilerin kampları bile...

Ama niyetim o eski güzel ülkeyi düşünüp, hisli satırlarla güzelleme yapmak değil, sadece sormak istiyorum...

Siz de git gide kendinizi Amerika-İsrail ittifakı karşıtı gibi hissetmiyor musunuz? Hatta batı karşıtı gibi...

Parçası olduğumuz ama unuttuğumuz doğu halklarını, bugün içinde bulundukları noktaya getiren kendi hatalarını dahi unutup, her şeyiyle mazlum gibi görmeye başlamıyor musunuz?

Ya da Lübnan'ı bir zamanlar İsrail işgalinden kurtaran önemli gruplardan biri olan Hizbullah'ın, silahlarını bırakıp sadece siyaset yapmaya yanaşmamasını bugün daha haklı bulmuyor musunuz?

Irak dahil, Ortadoğu'da savaşın içine çekilen ülkelerdeki direnişçi grupları, kimi zaman vahşete varan eylemlerine rağmen, artık daha çok savunmak isteği duymuyor musunuz?

Yine batılılarca ince hesaplarla yaratıldığını bildiğiniz halde, "medeniyetler çatışması" na inanmak ve hatta taraf olmak isteği gelmiyor mu içinizden?

Kimi batılı yazarların, akademisyenlerin ve siyasetçilerin gözlerini ufka dikerek, anlamsız bir surat ifadesiyle, "neden müslümanlar bizden nefret ediyor?" diyerek sordukları

soruya, BM'den İsrail'e bir kınama kararı dahi çıkmadığında "işte bu yüzden" demek istemiyor musunuz?

Yine aynı seyir başladı. Kim bilir kaç gün sürer ama artık herkes tarafını seçti. Bana şimdiden şiddeti kanıksadık, nefreti içimizde duymaya başladık gibi geliyor. Yani istedikleri oldu... Oyun kurucular ne yazık ki başarılı oldu... Biz de rolümüzün hakkını vermeye çalışıyoruz.

Çev.: **Yiğit Yavuz**

Jack London

SAN FRANCİSCO DEPREMİ 1906

BİR GÖRGÜ TANIĞININ HİKAYESİ*

Çevirenin Açıklaması:

100 yıl önce, 18 Nisan 1906'da, Amerika'da tarihin en büyük depremlerinden biri meydana gelmişti. San Francisco sabahın erken saatlerinde 8.3 şiddetinde bir depremle sarsılınca, kentin büyük bir bölümü dev bir toz bulutu altında kaldı. Yerkabuğundaki kırılma, kuzeyden güneye 1.280 km uzunluğunda ve 500 m genişliğindeydi.

Deprem çok fazla zarar vermişti, ama sarsıntının ardından çıkan yangınların sonuçları çok daha ağır oldu. Su ve telgraf hatları tamamen bozulduğu için itfaiye alevleri söndüremedi. Böylece yangınlar üç gün kadar devam etti; deprem ve yangınlar yüzünden 3.000-4.000 kişi yaşamını kaybetti, San Francisco'nun merkezindeki 13 kilometrelik alan yerle bir oldu.

San Francisco'da önümüzdeki 30 yıl içinde tekrar şiddetli bir depremin meydana gelme olasılığı yüksek. San Francisco adeta, 100 yıl önceki felaketin yeniden yaşanmasını bekliyor.

1906 depremiyle ilgili ilk haberler duyulduktan sonra, Collier's dergisi, San Francisco'ya yakın bir yerde oturan Jack London'a telgraf çekerek, felaket bölgesini gezmesini ve izlenimlerini yazmasını istemişti. London bir an önce yola çıkmış, alevler içindeki kentte gerçekleşen olayları kâğıda dökmüştü. Makale, Amerikan tarihinin pek bilmediğimiz bir trajedisine tanıklık ediyor. İstanbul'da büyük bir depremin bekleyişi içindeki bizlerin zihninde, bu makalenin farklı bir karşılığı olsa gerek.

San Francisco'daki deprem yüz binlerce dolarlık duvarı ve bacayı sarsıp yıktı. Ama onu izleyen yangında yüz milyonlarca dolarlık mülk yandı. Oluşan hasarın kaç yüz milyonluk olduğunu kestiremiyoruz.

Tarihte, bir modern imparatorluk kentinin böyle tamamen yok olduğu görülmemiş. San Francisco bitti. Ondan geriye, anılar ve en kenar mahallelerdeki konutlardan başka bir şey kalmadı. Kentin sanayi bölgesi silindi. Sosyal ve yerleşimsel bölge silindi. Fabrikalar ve dükkânlar, büyük mağazalar ve gazete binaları, oteller ve zenginlerin sarayları, hepsi gitti. Sadece, bir zamanlar San Francisco olan yerin kenar mahallelerindeki konutlar kaldı.

Depremin sarsıntısından bir saat sonra, yanan San Francisco, yüz mil öteden görülebilen parlak bir kule oluşturdu. Üç gün üç gece boyunca bu parlak kule, güneşi kızıllaştırıp, günü karartarak ve yeryüzünü dumanla doldurarak gökte salındı.

Deprem, çarşamba sabahı beşi çeyrek geçe geldi. Bir dakika sonra alevler yükselmeye başladı. Market Caddesi'nin güneyindeki bir düzine farklı yerde, işçi sınıfı mahallelerinde ve fabrikalarda yangın çıkmıştı. Alevlerin önünde durulmuyordu. Hiçbir örgütlenme, iletişim yoktu. Bir yirminci yüzyıl kentindeki tüm akıllıca düzenlemeler, deprem tarafından eziliverişti. Tümsek ve çöküntülerle dolan sokaklar, yıkılan duvarların enkazıyla kaplanmıştı. Çelik raylar diklemesine, yanlamasına bükülmüştü. Telefon ve telgraf sistemleri bozulmuştu. Koca su boruları patlamıştı. İnsanların en cin fikirli buluşları ve tedbirleri, yerkabuğunun otuz saniyelik kıpırdanışıyla boşa çıkıvermişti.

Çarşamba günü öğleye kadar, on iki saat içinde, şehir merkezinin yarısı gitmişti. Çıkan yangını körfezin üzerinden izliyordum. Hava son derece durgundu. En ufak rüzgâr kıpırtısı yoktu. Yine de şehre her yönden rüzgar geliyordu. Doğudan, batıdan, kuzeyden, güneyden güçlü rüzgârlar, mahvolmuş kentin üzerine esiyordu. Isınan hava muazzam bir emişe sebep olmuştu. Böylece ateş, atmosferin içinde kendi başına dev bir baca oluşturdu. Gün ve gece boyunca bu durgun hava devam etti, ama alevlerin yakınında rüzgâr adeta fırtınaya dönmekteydi; emiş öylesine güçlüydü.

Çarşamba gecesi kent merkezi yok olmuştu. Savurganca dinamit kullanılmış ve San Francisco'nun en heybetli yapılarından birçoğu insanların eliyle yıkıntıya çevrilmişti ama, yangının ilerleyişini engellemenin imkanı yoktu. Kimi zaman itfaiyecilerin durdurmayı başardığı alevler, her seferinde yan kanatları kuşatıyor veya arkadan dolaşarak, zor kazanılmış bir zaferi yenilgiye çeviriyorlardı.

Yok olan binalar sıralansa, bir San Francisco rehberi elde edilebilirdi. Yok olmadan kalan binalar sıralansa, adresleri bir satıra sığardı. Kahramanlık hikâyeleri sıralansa bir kütüphaneyi doldurur, Carnegie madalya fonu iflas ederdi. Ölüler sıralansa – işte bu asla yapılmayacak. Alevler onların bütün izlerini sildi. Deprem kurbanlarının sayısını hiç bilemeyeceğiz. Kayıpların en fazla olduğu, Market Caddesi'nin güneyi, ilk alev alan yer oldu.

Tüm şehrin yıkılıp harabeye döndüğü Çarşamba gecesinin sessizliği dikkat çekiciydi. İnsan kalabalığı yoktu. Bağırış çağırış yoktu. İsteriklik, düzen bozukluğu yoktu. Çarşamba gecesi, alevlerin ilerlediği yoldan geçtim ve o dehşetli saatlerde ağlayan tek bir kadın, heyecana kapılmış tek bir erkek, ufak da olsa panik gösteren tek bir kişiye rastlamadım.

Alevlerin önünde, gece boyunca on binlerce evsiz kaçıştılar. Bazıları battaniyelere sarılmıştı. Diğerleri, dürdükleri yatak takımlarını ve cânım ev hazinelerini taşıyorlardı. Bazen bütün bir aile, yükledikleri eşyalarla ağırlaşmış bir at arabasını ya da bir yük vagonunu çekiyordu. Bebek arabaları, oyuncak vagonlar ve el arabaları kamyon niyetine kullanılırken, diğer herkes birer sandık sürüklüyordu. Yine de bütün insanlar kibardı. Mükemmel bir nezaket ortamı sağlanmıştı. San Francisco'nun tarihinde insanlar hiçbir zaman, bu dehşet gecesindeki kadar sevecen ve nazik olmamıştı.

Bu on binlerce insan bütün gece alevlerden kaçtı. İşçi mahallesinden gelen birçokları, gün boyunca da kaçmaya devam ettiler. Eşyalarını evlerinde bırakmışlardı. Bazen, kilometrelerce sürükledikleri elbise ve hazinelerini sokağa savurup, yüklerini hafifletiyorlardı.

En son vazgeçtikleri şey sandıklarıydı ve bu sandıklar yüzünden o gece çoklarının kalbi zorlandı. San Francisco'nun yokuşları diktir ve sandıklar kilometrelerce bu yokuşlarda sürüklendi. Her yerde, tükenmiş halde sandıklarının üzerine yığılmış erkekler ve kadınlar vardı. Yürüyen alevlerin önünde, asker toplulukları yer alıyordu. Alevler ilerledikçe bunların bir bölümü geri çekiliyordu. Görevlerinden

biri, sandık taşıyanların ilerleyiş düzenini korumaktı. Tükenmiş durumdaki yaratıklar, süngülerin tehdidiyle uyarılıp kalkıyor ve dik kaldırımlarda, iki üç metrede bir duraklayarak yol almaya çalışıyorlardı.

Çoğu zaman, kalp zorlayıcı bir yokuşu alt ettikten sonra, yeni bir alev dalgası üzerlerine geliyor ve yeni bir hat boyunca geri çekilmek zorunda kalıyorlardı. Sonunda, on iki saat devler misali çabalayışın ardından, yorgunluktan tamamen bitmiş bir haldeki binlercesi, sandıklarını bırakmaya mecbur kalıyordu. Burada, dükkân sahipleri ve yumuşak orta sınıf üyeleri dezavantajlıydı. Oysa işçiler boş arizilerde ve arka bahçelerde çukurlar kazıp, sandıklarını gömdüler.

Çarşamba akşamı, şehir merkezinde dolaştım. Muhteşem binalar ve uzun gökdelenler arasında kilometrelerce yürüdüm. Burada yangın yoktu. Her şey mükemmel bir düzen içindeydi. Polis sokaklarda devriye geziyordu. Her evin önünde bir bekçi vardı. Yine de burası mahvolmaya mahkûmdu. Su yoktu. Dinamit bitiyordu. Çaprazlama iki ayrı yönden, yangın buranın üzerine çullanmaktaydı.

Sabah saat birde aynı bölgede yürüdüm. Zarar görmüş bir şey görmedim. Yangın yoktu. Ancak, bir değişiklik olmuştu. Yağmur halinde küller düşüyordu. Kapılardaki bekçiler gitmişti. Polis geri çekilmişti. İtfaiyeciler, itfaiye arabaları, dinamitle mücadele edenler yoktu. Mahalle tam anlamıyla terk edilmişti.

San Francisco'nun tam merkezinde, Kearney ve Market'in köşesinde durdum. Kearney Caddesi ıssızdı. Altı blok ötede, caddenin her iki yakası da yanıyordu. Cadde bir ateş duvarına dönmüştü. Atlarına binmekte olan iki süvari, sakince bu ateş duvarını seyrediyorlardı. Görünürde başka insan yoktu. Şehrin zarar görmemiş merkezinde, atlarının üzerinde oturup etrafı izlediler.

Tam teslimiyet söz konusuydu. Su yoktu. Borular çoktan kurutulmuştu. Dinamit yoktu. Şehrin yukarısında yeni bir yangın başlamış, üç taraftan alevler hızla yaklaşıyordu. Dördüncü taraf gün içinde zaten yanmıştı. O yönde Examiner binasının yıkılacakmış gibi sallanan duvarları, yanmış Call binası, Grand Hotel'in dumanları tüten yıkıntıları ve oyulmuş, harap olmuş, dinamitlenmiş Palace Hotel vardı.

Aşağıdakiler, alevlerin ilerleyişini ve insanların, bu alevlerin yayılma hızını hesaplamaktaki yetersizliğini ortaya koyacaktır. Çarşamba akşamı sekizde, Union Meydanı'ndan geçtim. Burası mültecilerle doluydu. Binlercesi çimenlerin üstünde yatıyordu. Hükümet çadırları kurulmuştu, yemekler pişiyor, mülteciler bedava yemek için kuyruğa giriyorlardı.

Sabah bir buçukta Union Meydanı'nın üç tarafı alevler içindeydi. St. Francis Oteli'nin yer aldığı üçüncü taraf hâlâ dayanıyordu. Bir saat sonra, tepesi ve yan tarafları tutuşmuş şekilde, alevleri göğe yükseliyordu St. Francis'in. Sandıkların dağ gibi yığıldığı Union Meydanı, terk edilmişti. Birlikler, mülteciler ve herkes geri çekilmişti.

Union Meydanı'ndayken, araba atları için bin dolar öneren bir adam gördüm. Otelin birinden gelen bavullarla yüklenmiş bir at arabasından sorumluydu. Araba, güvenli olduğu düşünülerek buraya çekilmiş ve atlarından ayrılmıştı. Şimdi meydanın üç yanındaydı alevler ve atlar ortada yoktu.

Yine, at arabasının yanında dururken, sığınacak yer arayan bir adam dikkatimi çekti. Birkaç yangının birden ortasındaydı. Yaşlı ve koltuk değnekliydi. Diyordu ki, "Bugün benim doğum günüm. Dün gece otuz bin dolarlık malım vardı. Beş şişe şarap, enfes balıklar ve başka şeyler aldım doğum günü yemeğime. O yemeği yiyemedim ve bu koltuk değneklerinden başka bir şeyim kalmadı.".

Onu, tehlike içinde olduğuna ikna ettim ve topallayarak yoluna gitmesini sağladım. Bir saat sonra, uzaktan, arabadaki bavulların sokak ortasında hararetle yandığını gördüm.

Perşembe sabahı beşi çeyrek geçe, depremden sadece yirmi dört saat sonra, Nob Hill'deki küçük bir malikânenin merdivenlerinde oturuyordum. Benimle birlikte oturanlar arasında Japonlar, İtalyanlar, Çinliler ve Zenciler vardı –şehir enkazından kıyıya vuranların bir kısmı. Her yanda, kırk dokuzda buraya gelen zengin öncülerin sarayları vardı. Doğuda ve güneyde, çaprazlama iki büyük ateş duvarı ilerlemekteydi.

Merdivenlerinde oturduğum evin sahibiyle içeri girdim. Burası serin, neşeli, konuksever bir ortamdı. "Dün sabah" dedi, "altı yüz bin dolarlık malım vardı. Bu sabah evimden başka bir şeyim yok. O da on beş dakika sonra gitmiş olacak." Büyük bir dolabı gösterdi. "Karımın porselen koleksiyonu. Üzerinde durduğumuz kilim bir hediye. Bin beş yüz dolar eder. Şu piyanoyu bir dene. Sesini dinle. Böylesi azdır. Atım yok. Alevler on beş dakika içinde burada olur."

Dışarıda, eski Mark Hopkins malikânesi alev almaya başlamıştı. Birlikler geriliyor ve beraberlerinde mülteciler de sürüklüyorlardı. Her yönde alevlerin kükreyişini, duvarların çöküşünü ve dinamit patlamalarını duyuyorduk.

Evin dışına çıktım. Gün, dumanların arasından doğmaya çalışıyordu. Nesnelerin üzerinde hastalıklı bir ışık sürünmekteydi. Güneş dumanların arasından sadece bir kez, kan kırmızı ve asıl büyüklüğünün dörtte biri olarak görünebildi. Dumanın kendisi de, aşağıdan bakıldığında, eflatun gölgelerle kıpırdayıp titreşen bir gül rengindeydi. Sonra açık mora, sarıya ve boz rengine döndü. Güneş yoktu. İllete tutulmuş San Francisco'nun ikinci günü böylece sona erdi.

Bir saat sonra valilik binasının yıkık kubbesini önünden geçtim. Hiçbir şey daha iyi sergileyemezdi depremin yıkıcılığını. Koca kubbedeki taşların çoğu sarsıntıda düşmüş, geride çıplak bir çelik çerçeve kalmıştı. Market Caddesi'ne enkaz yığılmış; bu enkazın arasında valilik binasının yıkık sütunları, kısa çaprazlama bölümler halinde uzanıyordu.

Şehrin bu bölümü, Darphane ve Postane dışında, dumanı tüten yıkıntılara dönüşmüştü. Dumanın arasında bazen, sallanan duvarların gölgelerinde bitkince ilerleyen kimi erkek ve kadınlar beliriyordu. Dünyanın sona eriş gününden sonra, hayatta kalan bir avuç kişinin toplantısı gibiydi.

Mission Caddesi'nde, depremin uçurduğu yıkıntılar tarafından ezilmiş bir düzine sığır, cadde boyunca uzanan düz bir hat üzerinde yatıyordu. Sonradan üzerlerinden geçen yangın, onları kızartmıştı. İnsan ölüleri, yangın gelmeden önce kaldırılıp taşınmışlardı. Mission Caddesi'nin başka bir yerinde bir süt kamyonu gördüm. Çelik bir telgraf direği, aracı sürücü koltuğuna dek ezmiş ve ön tekerlekleri parçalamıştı. Süt kapları çevreye dağılmıştı.

Perşembe günü ve gecesi, cuma günü ve gecesi, alevler hep kudurmuş gibiydi. Russian Hill ve Telegraph Hill'i sildikten, iskele ve rıhtımların bir kilometre kadarını yaladıktan sonra, alevler cuma gecesi nihayet kontrol altına alındı.

İtfaiyecilerin en büyük direnişi, perşembe gecesi Van Ness Bulvarı'nda gerçekleşti. Burada başarısız olsalardı, şehirde kalan az sayıdaki ev de silinecekti. San Francisco'nun ikinci nesil zenginlerinin muhteşem malikâneleri buradaydı ve bunların belli bir alanda bulunanları, yangının izlediği yol boyunca dinamitlenip yıkılmıştı. Bazı yerlerde alevler o alanın üzerinden atladı ama, esasen ıslak battaniye ve kilimler kullanarak, bu yalıtılmış yangınların üstesinden gelindi.

San Francisco şu anda, çevresinde on binlerce mültecinin kamp kurduğu bir volkan krateri gibi. Sadece Presidio'da en az yirmi bin kişi var. Çevredeki tüm kent ve kasabalar, yardım komitelerinin ilgilendiği evsizlerle dolu. Mülteciler demiryoluyla istedikleri noktaya parasız olarak taşındılar ve yüz binden fazla insanın, San Francisco'nun yer aldığı yarımadadan ayrıldığı tahmin ediliyor. Hükümet duruma hâkim ve tüm Birleşik Devletler'in sağladığı yardım sayesinde, kıtlık tehlikesi hiç yok. Bankacılar ve işadamları, San Francisco'yu yeniden inşa etmenin hazırlıklarına başladılar bile.

★ **"The Story of an Eyewitness"**, Jack London Reports'dan; ilk olarak 5 Mayıs 1906'da **Collier's Weekly**'de basılmış.

Akşam Gazetesi

BİLETİNİZ BURAYA KADAR

Teoman

Hz. Muhammet'in bir sözü var; "İnsanlar babalarından çok, zamanlarına benzer. "Peki, nedir ki bizim zamanımız? Akıl karışıklığımızdan yola çıkarak ,Marquez'in "sihirli gerçeklik"inin zamanı mı? Yani rasyonel insanların yaşadığı absürd bir dünyaya ait vakitçikler parçası mı? Ya o bile değil ya da sonsuz olasılıkların hepsi birden. Hep duyageldiğimiz çoğulculuk denen şey de yoksa bu rasyonalite-irrasyonalite, absürd-nonabsürd kutuplarının içerisinde alınan tüm noktaların toplamında oluşan bir şey mi?

Romain Gary'nin bir kitabı var, *Biletiniz Buraya Kadar* diye. Kitabın eksenini oluşturan Jacques Rainier artık "kaldıramıyor" ya da "zor kaldırıyor". Yani onun hayatıyla ilgili kişisel zaman ölçüsü şu oluyor; kaldırabildiği, zor kaldırabildiği, hiç kaldıramadığı anlar. (Hem bu yaştan sonra kalırsa da amaç değişmiştir.)

Haydi hep beraber uyduralım ve diyelim ki, zaman insanın algısında iki yönlü olarak var. Kişisel zaman (ki buna hayat da diyoruz) ve çağa ait tarihsel kesit. Yani zavallı Jacques Rainier 1975 yerine 1875 ya da 1775'te yaşasaydı kim bilir belki de bireysel (burada ürolojik)

Sorunlarını hiç yaşamayacaktı.(Sorunları olmayacaktı değil, o yaşamayacaktı.)

Romanın bir yerinde Jacques diyor ki, "Biz **Jules Verne**'nin düşlerini gerçekleştirmeye çabaladık durduk, yani 19.yüzyılı, 20.yüzyılı, 21.yüzyılı hazırlamadı, 19.yüzyılın düşlerini gerçekleştirme peşinde koşarak kendini tüketti.

Burada gizli bir şey var ki Rainier anlayamıyor. (Belki Gary de, ama hissettiği kesin). O da 59 yaşına gelmiş olmasına rağmen hâlâ eski düşlerinin izinde, 20 yaşındaki sevgilisini tatmin etmek için -üroloğunun deyimiyle kendine karşı bir cinayet işlerken- tüm dünyanın yaptığını yapıyor,eski bir rüyanın peşinde kendini heba ediyor. Kocaman pankartlar, dövizler hazırlayan, dünyayı değiştirmeye çalışan bir protestocuyla Rainier'in ortak noktası bu işte. Artık olmayan bir şey yüzünden, zavallı bir çaba. "Tarih Bitti" bu mu yoksa? Dünya da Rainier gibi kaldıramıyor mu? Ya da ikisi de başka şeyler düşünerek mi kaldırıyor?

Kitapta bahsedilmiyor ama belki de Jacques, Laurayla sevişirken ona benzemeyen bir kadının içinde gidip geldiğini düşünüyordur, slogan atan kendileri yerine **Che Guevera**'yı düşlemesi gibi...

Herkes yeni Millenium'dan bahsediyor. Sanılıyor ki, bir "zaman dilimciği" ortadan kayboluyor. Hayır Yok olan bir zaman fikri ve biziz. Romain Gary (ki kendisi 1980'de intihar etti) zamana ve dünyaya ilişkin öngörüsüyle bizi hayrete düşürüyor. Kitabın ismi hem dünya hem insanlar için, yeni Millenium'un umut vermeyen ama yalan da söylemeyen sloganı olarak çok uygun; *Biletiniz Buraya Kadar.*

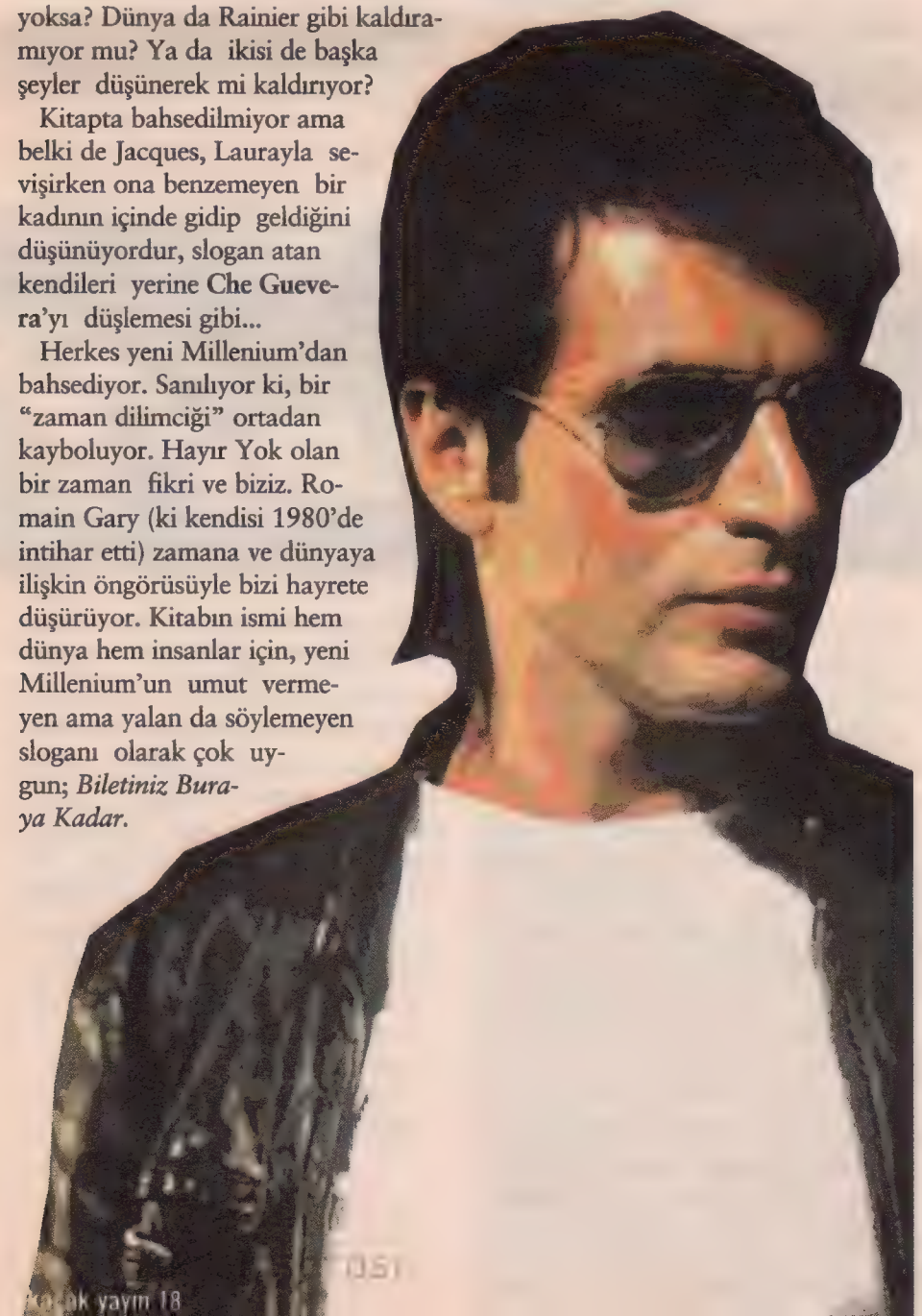

Niels Hav

KOPENHAG KADINLARI

Şimdi Njalsgade'den Österbro'ya
40 numaralı otobüsle giderken
bir kez daha tutuldum beş ayrı kadına.
Kim denetleyebilir ki yaşamı
bu koşullar altında?
Kürkü vardı kadınlardan birinin, ötekindeyse
kıpkızıl çizmeler.
Biri bir gazete okumaktaydı, öbürü Heidegger.
Ve seller götürüyordu sokakları.
Sırsıklam bir prenses bindi Amager Bulvarı'nda
hem mutluluktan uçuyor hem kızgın; kapıldım hemen ona da.
Ama iniverdi önüne gelince karakolun
ve alev başörtülü iki kraliçe aldı onun yerini
koyuldular yüksek sesle konuşmaya Pakistan dilinde
Kent Hastanesi'ne doğru şiir kesildi otobüsün içi.
İki kızkardeş, birbirinden güzel, ben de o yüzden
ikisine birden tutulup Ravalpindi'ye yakın
bir köyde yeni bir yaşam tasarladım kendime
hani o, çocukların amber kokularıyla büyüdüğü
yürek burkan şarkılarını dinlerken umutsuz analarının
ve inerken Pakistan ovaları üstüne tozlar.

Ne var ki hiçbiri görmedi beni!
Kürkü olan, gözyaşını saklamaya çalışarak eldiveniyle
indi Farimagsgade'ye gelince.
Heidegger okuyan kız, bir çırpıda kapatıp kitabını
baktı bana alaycı bir gülümsemeyle
sanki kendine özgü bir önemsizliğe bürünen
bir Bay Hiçkimse'ydi ayırt ettiği.
Ve kalbim böyle kırıldı beşinci kez
kadın kalkıp otobüsten indiği zaman ötekilerle.
Yaşam nasıl da acımasız!
İki durak daha direndim, pes edinceye değin.
Her zaman böyledir bu işin sonu: Kaldırımın ucunda
emerek bir sigarayı
gergin ve yarı mutsuz
dikilip durursun bir başına.

Türkçesi: Kemal Özer – Gülşah Özer

APTALLAR

Dolaşıp duruyor aptallar yeryüzünde,
rüzgârla açılıp kapanan
kalın kafalı bir kapı gibi. Herkes onu dinliyor,
kaçınılması zor bu sesi;
gıcırtılar içinde
olur olmaz kulak tırmalayışlar
ve akıl erdirilmesi güç konuşmaları.
Her düşünceyi bulandırmak
zaten bunların tek amacı;
tepeden tırnağa saçmalık. Kimse bir şey anlamıyor
böylesi bir saçmalıktan.
Kulak vererek yiyoruz yemeğimizi
bu aptal kapının sesine.
Sürüyor gürültüsü gece boyunca; uykumuza girip
karışıyor düşlerimize.
Ne zaman bitti sanılırsa, o anda
başlıyor yeniden. Yükseltiyor sesini kapı
ve sövüp sayarak konuşuyor kendi kendine.
Aptallar böyledir işte.

Türkçesi: Kemal Özer - Hüseyin Duygu

ZAVALLI OKUR

Elif Türker

Bir okurum. Eleştirmenlerin **niteliksiz** ya da **niteliksiz** diye sıfat takmaya çalıştıkları yalnız-ca bir okurum. Eleştirmenlerimizden biri bir yazısında, benim için şöyle bir ayrım yapmış: "Niteliksiz okurun ne verirsen onu alan bilgisizliği yanında nitelikli okur, yazar karşısında tedirgin ve uzak durur." Oysa okur-ben, ne verirsen onu alacak kadar bilgisiz olmadığım gibi, okuduğum metni yazarından uzak tutmam gerektiğinin de bilincindeyim. O halde ben neyim? Eleştirmenler benim için var ise, bana neden bu kadar uzaklar? Ayrıca ülkemizdeki okuma oranının azlığından sürekli yakınırken, var olan okuyucuları da nitelikli ya da niteliksiz diye ayırt etme çabası fazlasıyla lükse kaçmak, okuyucuyu korkutmak değil midir?

Bütün bu soruların cevaplarını, **Semih Gümüş**'ün, "*Aşırı Övgü ve Eleştiri*" (*Sözcükler*, İstanbul, Mayıs-Haziran, 2006) başlıklı yazısını okuduktan sonra düşünmeye başladım. Gümüş yazısında, **Yıldız Ecevit**'in *Yokolmanın Estetiği ya da Türk Romanında Bir Romantik* (*Varlık*, İstanbul, Mart, 2006) başlıklı yazısını eleştirmiş. Ecevit, söz konusu yazıda **Hasan Ali Toptaş**'ın *Gölgesizler* romanını değerlendirmiştir. Semih Gümüş ise, bu yazıdan "aşırı övgü"lü olmasından dolayı rahatsız olduğunu belirtmiş. Ancak temellendirilmemiş olan bu rahatsızlığın, okurun-benim üzerimden belirtilmesi cevap hakkımı doğurur.

Öncelikli olarak değinmek istediğim nokta, yazının başlığıdır. "Aşırı Övgü ve Eleştiri" başlığını ilk gördüğümde, heyecanlandığımı itiraf etmem gerek. Çünkü ülkemizde eleştiri denildiğinde akla gelen, kitap tanıtım yazılarıyla yazarı pohpohlamaktır. Semih Gümüş'ün, okurun kanayan yarasına parmak basacağını düşünürken, "ülkemizde eleştiri metni yok denecek kadar az - da olsa "var" dedirten bir eleştirmenin çalışmasını beğenmediğini, hatta canını sıktığını ifade ediyor olması beni/okuru hezimete uğratmıştır. Gümüş'ün gerekçesi "aşırı övgü" idi. "Aşırı övgü" sözünden bir okur olarak, yazarın hak ettiği beğeni sözlerinin abartılıp, hak ettiğinden fazlasının verilerek bu sözlerin yazarın ve eserin üstünde bir baskı uyandırmasını anlıyorum. Oysa "Yokolmanın Estetiği" ya da "Türk Romanında Bir Romantik" başlıklı yazı, Hasan Ali Toptaş'ın *Gölgesizler* romanının Almanca baskısına yazılmış son sözdür. Bu, şu demektir: Toptaş Avrupa'ya açılan bir yazarımızdır. Tekniği her ne kadar evrenseli yakalamış olsa da, sesi Türkçe'dir. Dolayısıyla hakkını çevrildiği dilde de sağlayabilmek için açımlanmaya ihtiyacı vardır. Yıldız Ecevit, yazısında bunu sağlamaya çalışmıştır.

Gümüş'ün bir iddiasına göre; Ecevit, Toptaş'ı *kendi döktüğü kalıba uygun görme*ye çalışmakta, bunun için de *metnin içermediği anlamların ardına düşüp yorumun sınırlarını zorlayan başına-buyrukluk*(la)(!) *metin içindeki anlamları da sınır dışına gönderir; böylece asıl anlamlar silinmeye başlar, eleştirinin kendini yok etmesinin yolları açılır*. Gümüş bu satırlarda Ecevit'in hangi ifadelerinden bahsettiğini belirtmediği için herhangi bir yorum yapmam yanlış olacaktır. Ancak Gümüş, yazısının tatmin edici olmasını istiyorduysa, iddialarını Ecevit'in yazısından alıntıladığı cümlelerle desteklemeliydi kanımca. Yıldız Ecevit'in yazısının sonlarına doğru dikkat çeken bir cümleden alıntı yapmak istiyorum: " *Her türlü felsefi/etik/bilimsel/ontolojik hiyerarşiye karşı olan (bu) kurgu ilkesi, postmodernizmin "çoğulculuk" ve "eşzamanlılık" kavramlarıyla da koşutluk içinde değerlendirilmeye açıktır.*" Buradan okur-ben şunu çıkarıyorum: Toptaş'ın eserinin özellikleri içinde şunlar vardır ve son söz okurundur. Eleştirinin başından sonuna kadar eserin satır aralarına gizlenen anlamları büyük bir titizlikle keşfederek okurun-benim ufkumu açmaya çalışan bu anlayış, Semih Gümüş tarafından eleştirilmekte, eser karşısındaki okurun özgürlüğünün kısıtlandığı iddia edilmektedir.

Gümüş'ün dikkatimi çeken sivri sözlerinden biri de: "*Bir nedenle kendine yakın gördüğü yazarı aşırı övgünün göz kamaştırıcılığıyla öne çıkaran eleştirmen, yazınsal ölçütleri unutmaya gönül indirebiliyor.*" Okuru-beni yaratıcı ve yapıcı eleştiriden alıkoymaya çalışan bu tarz içi boş eleştirilerle savaşmak zorunda hissediyorum kendimi. Bir kere Yıldız Ecevit'in, bir nedenle kendine yakın görüp de, hatır için, helali hoş olsun mantığıyla tek bir harf dahi yazacağını sanmıyorum. Bu, başarıya ket vurma çabasıdır bana göre. Maalesef ki, her alanda kendini gösteren kompleks tavrıdır. Semih Gümüş'ün içine düştüğü tutarsızlık, kaynağını umarım bu tavırdan almıyordur. Çünkü bir yönüyle "*Gecikmiş romantizmin keşfi için bir tasarım ortaya koyma düşüncesi, Yıldız Ecevit'in Hasan Ali Toptaş'ın* Gölgesizler *romanı üstüne yazdığı "Yokolmanın Estetiği ya da Türk romanında Bir Romantik" adlı eleştirisinde, düşünsel derinliği ve çözümleme yetisi bakımından son zamanlarda okuduğum en değerli çözümlemeye yol açmış görünüyor*" derken, diğer taraftan tam da aynı yetkinlik için kendi döktüğü kalıba uydurma çabası, bir nedenle kendine yakın gördüğü yazarı aşırı sözlerle övme tabirlerini kullanarak kendisiyle çelişiyor.

Semih Gümüş'ün eleştirinin işlevini göz önünde bulundurmadan can sıkıntısını oldukça sert bir üslupta dile getirdiği cümlelere devam edelim: "*(...) yazarın verdiği gerçek karşılıklar ne kadar azalırsa, yorum alanı da o kadar genişler. Oraya dışarıdan gelen okur ya da eleştirmen de sınırları çok geniş bir yorum alanı içinde kuralların olmadığı bir oyuna katılıp dilediğince at koşturabileceğini düşünür.*" Şimdi de Yıldız Ecevit'in yazısına dönelim: "*Varoluş sorunsalı, romanın* (Gölgesizler'in) *çokkatmanlı metaforik yapısı içinde yoruma açık bir karakter gösterir. (...) Toptaş, insanın varoluş sorunsalını, fiziksel nedeni özde olmayan bir doğa olayıyla çakıştırarak, bir yandan onu kırsal kesim insanına uygun bir düzleme taşırken, öte yandan yabancılaştırır, yoruma açık kılar.*" Görüldüğü üzere, esrin yoruma açıklığı eserin bütünlüğüne asla zarar vermeden, özenle seçilmiş, ucu açık olmayan sözlerle belirtilmiştir. Ayrıca Yıldız Ecevit yazısında sık sık "*... bu çokkatmanlı metin çok-katlı okumalara açıktır, bu okumalar sonunda yeniden kurgulanacak yeni metinlere çağrı çıkarır*" sözünü değişik ifadelerle vurgulamıştır.

Semih Gümüş, bir ifadesinde de şu cümleleri kullanmıştır: "*Belki eleştirinin yazınsal metni pragmatik biçimde kullanma alışkanlığı vardır aşırı övgüde. Yorum alanını yapıta ve okura haksızlık edecek ölçüde zorlayan bu aşırı övgü tutulması, aslında kendi düşünsel yetilerini mutlaklaştıran bir çılgınlık sayılabilir.*" Yine Yıldız Ecevit'in yazısına dönecek olursak, şu cümlelerle karşılaşırız: "*Reel ve aşkın düzlemlerin birbirine sarmalandığı bu roman, romantik görüşle felsefi düzlemde tümüyle örtüşmese de, bu yazı boyunca sık sık vurgulandığı gibi, onun öğelerinin çoğunu severek kullanır.*" Anlaşılacağı gibi, Ecevit kimseye bir düşünceyi empoze etmeye çalışmadığı gibi, keyfince yazmamaktadır.

Semih Gümüş'ün Yıldız Ecevit'in yazısından yalnızca iki tanesini alıntıladığı cümleleri yorumlamak istiyorum. "*fazla yankı uyandırmadan gerçekleştirdiği estetik devrim*"den bahsetmek ne denli doğrudur, kesin bir yargıya varamayacağım; ama deneysel edebiyat bağlamında değerlendirdiği Hasan Ali Toptaş'ın "*bu yeni edebiyatın son yıllarda dünya genelinde ortaya çıkardığı en önemli roman sanatçılarından biri*" olduğu yargısını vermek ne denli yanlıştır, bunu biliyorum." Öncelikle, "*fazla yankı uyandırmadan gerçekleştirdiği estetik devrim*" sözüyle Ecevit, kastettiğini şu cümleleriyle zaten açıklamıştır: "*Toptaş'ın romanı; çağcıl insanın iç dünyasındaki marjinal –ama özde insanlık tarihi kadar eski- varoluşsal devinimlerin yalnızca burjuva insanına özgü olmadığını, üstünde yaşadığımız gezegenin 'üçüncü dünya' denilen bir yöresinde yaşayan kırsal kesim insanının aynı evrensel sorunsalların kıskacında olabileceğini göstermesi açısından (da) Türk romanında devrimci bir konuma sahiptir.*"

İkinci cümleye geçtiğimizde ise, Semih Gümüş'ün bir paragraf sonrasında aynı cümleyi kurup yalnızca "dünya genelinde" sözünü çıkardığına dikkat edecek olursak, sıkıntısının "dünya geneli" lafından kaynaklandığı yorumuna ulaşabiliriz. Buradan da Yıldız Ecevit'in söz konusu yazıyı kaleme alma amacına gittiğimizde söylediklerinin birbiriyle orantılı olduğu sonucunu çıkarırız. Dolayısıyla bu durumun yazara engel olmayacağı düşüncesindeyim. Okura-bana göre, Semih Gümüş'ün Hasan Ali Toptaş'ın son romanı olan *Uykuların Doğusu* için yazdığı *Tanımlanması Olanaksız Bir Roman* (Radikal Kitap, İstanbul, 23 Eylül 2005) başlıklı yazısında kullandığı şu ifadeler, yazarı çok daha zor bir durumda bırakmaktadır: "*Şimdilik denebilir ki, tanımlanamaz, tanımlamaya çalışmanın haksızlık olacağı bir roman okuyoruz.*" Burada Gümüş, cümleye "Şimdilik" diye başlayarak iddiasını sertlikten kurtarmaya çalışmışsa da, Uykuların Doğusu, zaten içerdiği helezonik yapısı gereği mutlak surette tanımlanmaya, açımlanmaya ihtiyacı olan bir romandır. Tanımlanamaz, diyerek hakkı verilmiş gibi gösterilip geçiştirilecek kadar sıradan bir roman değildir kanımca.

Ayrıca "*tanımlanamaz, tanımlamaya çalışmanın haksızlık olacağı bir romanı okuyoruz*" diyen Semih Gümüş, Yıldız Ecevit'in yazısını "aşırı övgü" diye eleştirebilme hakkını kendisinde gördüğünü söylüyor. Çok ilginç. Gümüş'ün söz konusu yazıda yazarı sıkıntıya düşürecek havada kalan sözleri bunlar değil yalnızca. Bir tanesini de "aşırı övgü"den ne kastettiğini gerçekten anlayamadığım için alıntılamak istiyorum: " *Yaşadığımız dünyanın bu çarpıcı tanımını kendi başımıza yapmak aklımıza pek gelmez de, Hasan Ali Toptaş gibi yazarların yaratıcılıklarıyla baş tacı edip dünyayı başka türlü görmeyi öğreniriz.*" Tam bu noktada Semih Gümüş'ün şiddetle karşı olduğu "yaratıcı yazıyı kalıplara sığdırmanın edebiyata karşı yapılmış bir haksızlık olması ve okuduğu yapıtı Batı'dan aldığı akımlara, yöntemlere göre açıklamaya çalışan eleştiri anlayışı" sorunsalında, eleştirmen olan Semih Gümüş bu anlayıştan uzak kalarak ne kadar eleştiri yapabilmektedir?

"Aşırı Övgü ve Eleştiri" yazısında kendisinin de belirttiği üzere Gümüş, Hasan Ali Toptaş'ın hakkını ilk veren isimlerden biridir. *Yazının Cehennemine Yolculuk* (*Adam Sanat*, İstanbul, Nisan, 1999) başlıklı bu yazıda *Bin Hüzünlü Haz*'ın, şiire çok yakın muhteşem bir dile sahip olduğuna işaret eder. Ancak daha sonra *Uykuların Doğusu* için yazdığı yazıda, söz konusu romanın dilini *Bin Hüzünlü Haz*'dan aldığını vurgularken yazarın bilinçli seçmiş olduğu kakafoni yaratacak sözcüklerin *dili seğirttiğ*ini iddia ederek kendisiyle çelişmektedir.

Tekrar Aşırı Övgü ve Eleştiri'ye dönecek olursak, yazının sonlarına doğru, Gümüş'ün eleştiri oklarına bu kez Hasan Ali Toptaş'ın maruz kaldığını görürüz. Gümüş bu satırlarda Toptaş'ın "*Bana göre, bir metin okunurken kesinlikle yazar aradan çekilmelidir, yazılırken de okur aradan çekilmelidir tabii*" sözünü; "*Bir metin okunurken aradan çekilmek tamamıyla doğrudur, ama yazarın lütfu değildir bu. Değil mi ki yazar yazdıklarını dayanamayıp yayımlıyor, orada okurun söz hakkının sınırsızlığı önünde boynu büküktür.*"diyerek eleştirmektedir. Okura-bana göre kesinlikle yersiz bir eleştiridir bu. Çünkü yazar kimseyi tatmin etmek, kimseye kendini beğendirmek adına değil; paylaşmak adına yazdıklarını yayınlıyor. Okuru tüketim aracı olarak görmeyen bir yazar anlayışıdır bu ve saygı duyulasıdır. Toptaş, okurun-benim beklentilerime cevap verecek bir anlayışta yazsaydı; kendisini, duygularını, seslerini ve kaçınılmaz samimiyetini asla hissettiremez ve Türk edebiyatının karşılaştığı son dönemlerdeki en başarılı yazar unvanına sahip olamazdı.

Daha önce de belirttiğim gibi, Semih Gümüş'ün "Aşırı Övgü ve Eleştiri" başlıklı yazısında beklediğimi bulamadım. Türk Edebiyatında, yalnızca işini iyi yapmak için uğraşan kişilerin eleştirilmesini haksızlık olarak görüyorum. Üstelik bunun okur adına yapıldığının vurgulanmasıysa çok daha garip bir boyuta çekiyor durumu. Bu yazıyı yazmamın sebebi, okurun özenli ve özensiz yazılar arasındaki farkı ayırt edebildiğini göstermektir; nitelikli de olsa, niteliksiz de olsa Türk okurunun ne verirsen onu alacak kadar bilgisiz ve sığ olmadığını eleştirmenlerimize gösterip, içlerini rahatlatmaktır...

"Bay Küçük Harf"

Hasine Şen
hasinesen@ttnet.net.tr

Yeni Türkü'nün çok sevilen bir parçası vardır, 'Yağmurun Elleri': 'hiç kimsenin... yağmurun bile/ böyle küçük elleri yoktur/ bütün güllerden derin/ bir sesi var gözlerinin...' diye sürüp gider bu şarkı. Güzel sözlerinin yazarı ise Amerikan şairi **E .E. Cummings**'dir. Ancak sadece lirik şiirler yazmadı Cummings. O, savaş karşıtı şiirler de, siyasetçileri hedef alan satirik eserler de ("bir politikacı bir kıçtır üzerine/ öyle ki herkes oturur insan hariç"), bir tıraş bıçağını tanrılaştıran tüketim kültürünü eleştiren satırlar da yazdı:"Kalkınmak konforlu bir hastalıktır/...oynar durur büyüklüğüyle kendi küçüklüğünün/-elektronlar tanrılaştırır bir tıraşbıçağını". Cummings, "hırsızların arasına düşmüş bir adam"ı, zencefilli çörek beyinli küçük Effie'yi, minicik bir fareyi ("işte minicik bir fare) ve/ neyi düşünür o ben/ meraklanırım üzerindeyken bu/ döşemenin (sessizce/ parlak gözlerle"), Sol amcanın piliç çiftliğini, "hasta bir taşın sessizliğini", "bir çarkın dönüşü"nü, rüzgarı'("rüzgar bir kadındır/ parlak incecik gözleri olan"), özgürlüğü ("özgürlük bir kahvaltı sofrasıdır"), "ilel-elbet ülkesi"ni...kısaca, hayatı anlatır şiirlerinde. Şair, hayatın kendisini de zapt etmeye çalışır eserlerinde: "hayat yaşlı bir adamdır/ başında çiçekler taşıyan"; "hayat bir satırbaşı değil/ Ve ölüm de sanırım ayraç değil."

Aşkın da tüm hallerinden söz eder Cummings: "aşkın görevi bilinmezlik üretmektir"

"aşıksızlık cennetsiz cehennemi ve yuvasız yuvasıdır/ bilgili gölgelerin" derken aşktan bir beden hali olarak da Whitmanvari bir çıplaklıkla söz eder:

bayılırım bedenime birlikteyken o senin
bedeninle. Bu öylesine yepyeni bir şey ki.
Kaslar daha diri ve sinirler daha da.
bayılırım bedenine. bayılırım onun
her yaptığına
bayılırım onun nasıllarına. bayılırım
duyumsamaya belkemiğini
bedeninin ve kemiklerini ...
bayılırım öpmeye şuranı buranı...
bayılırım...her neyse çıkıp
gelen ayrılarak tenden...
ve belki de bayılırım titreyişine
altımda senin öylesine yepyeni

Tüm bu alanları kapsayan çalışmalarında da hep isyankâr bir üslup kullanır, var olan dil kurallarını reddederek yeni bir tipografi yaratır, resim sanatına olan ilgisi ise şiirine yoğun bir görsellik getirir. Cummings, insanları kısıtlayan tüm kuralları kaldırmaya çalışırken, toplumla çelişki içinde yaşayan bireyi de yüceltir aynı anda.

Şairi kısıtlayan normlara da karşı çıkar Cummings. Onun, örneğin, her satıra büyük harfle başlama gibi bir kaygısı yoktur, büyük harf kullanma kaygısı yoktur zaten, ama ondan tümüyle de vazgeçmez, anlamı pekiştirmek için ara sıra büyük harfe de başvurur, Cummings'lerin aile çiftliğinde çalışan kâhyası Sam için yazdığı şiirinde yaptığı gibi: "sam bir adamdı/ sabırla katlandı/ bitirdi işlerini/ bıraktı yere kendisini/ Huzur içinde yat"

E. E. Cummings

Cumming'in getirdiği başka bir yenilik de İngilizcede kural olarak her zaman büyük harfle yazılan ben (I) kelimesini, küçük harfle, 'i' şeklinde yazmaya başlamasıdır. Bu, hem bir mütevazılık işaretidir hem de şairin ben'i toplumun dayattığı büyük harfli kalıptan uzaklaştırarak, onu çocukluğun ham, şekillenmemiş haline daha yakın tutma cabasıdır. Gramer ve imla kurallarını reddetmekle de daha saf, çocuksu bir üslup yaratır Cummings. Bu, özellikle 'Tam da Baharda' gibi çocuk deneyimlerini konu alan şiirlerinde daha da belirgindir.

Bazen şairlerin şiir felsefeleri kendi isminin yazılışına de yansır. **Ezra Pound** örneğin, imgecilik akımının kuramsal çerçevesine en sadık kalan şairlerden biri olan Hilda Doolittle'a takma ad olarak isminin baş harflerini (H.D.) kullanmasını öneriyor. Böylece şairin adı da, benimsediği sanat görüşünün farklı bir belirimi olarak ortaya çıkıyor. Cumming'in, isminin yazılışında da benzer bir durum söz konusu, ancak bir ayrıntı, olayın boyutunu biraz daha değiştiriyor. Asıl adı Edward Estlin Cummings olan şairin ismi bir çok yerde e.e.cummings olarak geçer, ve bu, her ne kadar da şiirlerinde kullandığı üslubun ismine yansıması gibi görünse de, kendisinin benimsediği bir yazılım değil, bir yayıncının uygun gördüğü bir yakıştırmadır. 1960'larda çıkan bir kitabın önsöz yazarı, Cummings'in isminin 'e.e.cummings' olarak yazılmasını talep ettiğini bildirir, fakat bu şairin kendi isteği değildir, önsöz yazarının kararıdır. (Bu kararı alırken de önsöz yazarı her halde H.D örneğinde olduğu gibi bir mantıkla hareket etmiştir.) Bu yanlışın altında yatan sebep her ne olursa olsun, gerçek şu ki Cummings adının E.E.Cummings olarak kullanılmasını istemiş ve kitaplarını ve resimlerini bu şekilde imzalamıştır. **Norman Friedman**'ın 1992'de yayımlanan "e.e.cummings Değil" başlıklı makalesi bunu doğrulamakta. Şair hakkında **Samet Köse**'nin hazırladığı ***Cummings Profil*** başlıklı çalışmasında da belirtildiği gibi "şairin tevazu göstergesi olarak küçük harf kullanımı, hiç kimseye onun adını küçük harfle yazma hakkını vermez. Cummings...'bay küçük harf' unvanlı bir şairdir, ancak bir kişi ve sanatçı olarak daima 'E.E.Cummings' olarak kalacaktır" (26).

Şair de zaten isminin büyük harfle yazılmasını hak edecek bir şekilde yaşamıştır. Bunun en belirgin örneği Cummings'in savaş 'macerasıdır.' Birinci Dünya Savaşı'nda genç şair Fransa'ya gider ve ambulans şoförlüğü yapar. Kendisi kadar duyarlı olan ve ambulans birliği tecrübesinden sonra hayal kırıklığı yaşayan arkadaşı **William Brown**, memleketine yazdığı mektuplarda savaşın acımasızlığını ve mantıksızlığını anlatmaya çalışır, ancak Fransız Ordusu, pasifist tutum sergileyen askerin saptamasını onaylamak istercesine William Brown'u ve E. E. Cummings'i casuslukla suçlar. İki gencin serbest bırakılması için hatırı sayılır bir kişi olan baba Cummings, başbakana kadar mektuplar yazmak zorunda kalır. Savaş tecrübesi, kendi birlikleri tarafından tutuklanması ile sonuçlanan oğlunun hayatında ise savaş, şiir ve roman konusu olarak canlanacaktır. 1922'de çıkan ***Büyük Koğuş*** (The Enormous Room) başlıklı romanında Cummings tam da saçmalıklarla dolu bu tecrübesini anlatacaktır, savaş karşıtı birçok şiir yazacaktır: "İnsanlık seni severim çünkü sen/ sürekli sokuyorsun hayatın/ gizlerini kendi pantolonuna unutarak/ orada olduğunu ve oturuyorsun/ üzerine/ ve çünkü sen/ daima şiirler yaratıyorsun kucağında/ ölümün İnsanlık/ senden nefret ederim ben... topun büyüklüğü/ ustacadır,/ ama gördüm ben/ kurnaz kocaman sesini ölümün/ ki gizlenir kırılganlığında/ gelinciklerin..."

Şairin, Birinci Dünya Savaşı tecrübesinden sonraki amacı farklı bir cephede savaşmaktır: "Seni tüm gücüyle diğerinden farksız yapmaya çalışan bir dünyada, kendin olarak kalabilmek, dünyanın en zor savaşını vermek demektir. Bu savaş bir defa başladı mı artık hiç bitmez,"der Cummings ve kendi hayatında da sürekli kendi olma savaşı verir. İmgeciliğin gözde bir akım olduğu yıllarda, Cummings de, dönemin diğer şairleri gibi bu akımdan etkilenir. Ancak daha sonra kendi üslubunu geliştirir. Bunda büyük harf kullanmama, dizeleri beklenmedik yerlerde bölme, yeni kelimeler uydurma, isimleri fiil gibi kullanma gibi uygulamaların yanı sıra, şairin resim sanatına duyduğu yoğun ilginin de katkısı büyüktür. Cummings, tarihe resim yapan şair olarak değil, şiir yazan ressam olarak geçmeyi düşlemiş, şiir yazmaya ayırdığı zamanı resimden de esirgememiş, yazdığı kitapların heyecanına, birçok yerde açtığı resim sergilerin verdiği coşku karışmış. Şairin kendisi ile yaptığı bir röportaj şeklinde yazılan bir eseri de şiir-resim ilişkisine değiniliyor:

Ne zamandır yazmaktasınız?
Hatırladığım kadar uzunca bir süredir.
Şiiri kastediyorum.
Ben de öyle
Söyleyin, resim yapmanız yazma ediminizle çatışmıyor mu?
Tam tersine, ikisi de bir birinden çok hoşlanıyor.
Çok farklılar.
Çok: biri resim yapıyor, diğeri ise yazıyor.
Ama şiirleriniz anlaşılması güç şeyler, oysa resimleriniz çok kolayca anlaşılıyor.
Kolayca mı?
Elbette- çiçekler, genç kızlar ve günbatımları çiziyorsunuz; yani herkesin anlayacağı şeyler.
Onunla hiç tanışmadım.
Kiminle?
Herkesle.

'Röportajın' daha sonraki sorularından biri 'anlatımsal olmayan' resme yöneliktir. Resim yapmak anlatımsal bir olay değildir ressam-şaire göre. Bir istis-

nadan da söz eder: Ev boyama anlatımsaldır, anlattığı ise saatte on dolardır. 'Savaş bitince nerede yaşayacaksınız?' sorusuna ise şu yanıt verilir: 'Çin'de... ressamların şair olduğu yerde.'

Gerçekten de iyi bir ressam olmak için Cummings yoğun bir çaba harcar. Bir süre New York'ta ressam **Arthur Wilson** ile birlikte yaşar, Paris'e sanat eğitimi almak için gider, Burada Kübizm, Dada ve Sürrealizm akımlarını daha yakından tanır, birçok şairin yanı sıra ressamlarla da dostluk kurar.

Cummings'in resim tutkusu şiirlerinde de kolayca görülebilir. Her ne kadar da 50'li yıllarda **Robert Frost**'tan sonra en çok şiir dinletisi yapan şair olarak tanınsa da, Cummings şiirinin tadını almak için, onun kâğıt üzerindeki basılmış halini görmek gerekiyor. Şiir, kelimeler, imgeler, anlamlar dizgesi olmanın yanı sıra, bir de sayfa üzerinde gerçekleştirilen görsel bir yapıdır.

Gertrude Stein ve **William Carlos Williams**'ın şiirlerinde olduğu gibi, Cummings'te de kübizmin şiire yansımasını görebiliyoruz. Bir objeyi farklı açılardan eşzamanlı olarak göstermenin dışında, bu teknik her şeyden önce dilin parçalanması ve yeni anlamlar kazanacak şekilde yeniden sayfa üzerinde şekillenmesi ile elde ediliyor, en popüler şiirlerinden biri olan '1' şiirinde olduğu gibi:

bir(
yap
rak
düş
ee
r)
yal
nız
lık

Türkçe'de E. E.Cummings

Samet Köse, *Cummings Profil*. YKY, İstanbul: 2002

Seçilmiş Şiirler. Çev. **Suphi Aytimur**, Adam Yayınları, İstanbul: 1993

Not: Yazıda kullanılan şiirler Samet Köse'nin *Cummings Profil* adlı kitabından alınmıştır.

Eleştiri

Necati Güngör

ANADİL BİLİNCİNDEN UZAKTA YAZAR OLMAK!

İnsanoğlunun ciklet diye bir nesneye gereksinimi yok. Ya da şöyle diyelim; ciklet, insanın herhangi bir gereksinimini karşılayan bir nesne değil... Hatta belki, ciklet yapımında kullanılan maddeler, insan sağlığı açısından zararlıdır, bilemiyorum. Buna karşın ciklet kullanımı oldukça yaygın. Özellikle son yıllarda, cicili bicili ambalajlar, kutular içinde, "market" tezgâhlarında, kasa önlerinde adeta gözünüze sokarcasına satışa sunuluyor. Bırakın çocukları, büyüklerin bile aklını çelen bir yöntemle pazarlanıyor bu gereksinim dışı nesne!

Eskiden "kenger sakızı" vardı: Kenger doğada kendi kendine yetişen bir bitkinin adı. Sıcak mevsimde canlanan bu bitkinin çizilerek özsuyunun akıtılması yoluyla elde edilirdi sakız. Hâlâ kırsal yörelerde toplanıyor olmalı ki, Mısır Çarşısı ya da semt pazarlarında satıldığını görüyorum bazen... Su doldurulmuş cam kavanozlarda, sarımtırak parçacıklar halinde...

Sakız, doğrudan doğadan elde edildiği için ciklet gibi zararlı olabileceğini sanmıyorum. Ama şimdi siz, ciklet ya da sakızın, bu yazının başlığıyla ne ilgisi var, diyeceksiniz... Var! Anlatacağım...

Yahya Kemal'in ünlü bir sözü var anadille ilgili; üstadın bir dizesi gibi aklımdadır hep: "Annemin sütüdür ağzımda, anadilim!" der... İsterseniz, bu söze, büyük şairliğe giden yolu gösteren ilk ok işareti de diyebilirsiniz. Bir yazar ya da şair için anadilinin bilincinden uzak olmak, kimden ve nasıl bir süt emmiş olduğunun ayrımına varmamakla eşanlamlıdır. Anadile özen göstermemek, giderek anadilini yadsımak, kişinin, anasına kötülük etmesi gibi bir şeydir... Bu olgu, bir yerden sonra kişinin kendini yadsımasına dönüşür.

Abdülhak Hamit, ününün doruğunda olduğu dönemde, "şair-i azam" diye nitelendiriliyordu. Ama bugün, en yaygın şiiri olan "Makber" bile okunmuyor, dinlenmiyor, anlaşılmıyor! Kestirmeden söylersek, böyle bir şair yaşamıyor! Çünkü anadil bilincinden yoksundu üstat! Yahya Kemal'e; kullanımı yaygın olmayan Arapça, Farsça sözcüklerle şiir yazarsa daha gizemli ve daha ilgi çekici olacağı yönünde öğütler veriyordu... Yahya Kemal de, büyük Fransız şairlerinin, anadillerinden kopmadan, şiirlerinde gizemli bir hava yaratabildiklerini söyleyerek karşı çıkıyordu Hamit'e.

Bugün Yahya Kemal'in şiirleri yaşıyor; çünkü okunup anlaşılıyor. Ama Abdülhak Hamit'in şiirlerini okuyup da anlayan kuşakları, "serin serviler altında" bulabilirsiniz artık! Bırakınız Yahya Kemal'i, Nedim'in şiirleriyle Hamit'inkileri karşılaştırın; on sekizinci yüzyılın şairi Nedim bile daha anlaşılır durumda! Anadil büyüsü, Yunus'un şiirlerini de ortaçağdan bugünlere taşıyan bir özellik olmamış mı?

Örnekleri, dilediğinizce çoğaltabilirsiniz. Kimler yaşıyor, kimler ölmüş? Anadil kaygısıyla yazanlar yaşıyor, öyle yazmayanlar yaşamıyor. Yaşayan yazarlardan biri de Ömer Seyfettin işte... Bazı aklı evveller şaşırıyor: "Yahu, hâlâ Ömer Seyfettin okunuyor bu ülkede!" diyorlar... İşin içyüzü şu: Ömer Seyfettin hâlâ okutabiliyor yazdıklarını! Onu okuyanlar anlamakta güçlük çekmiyor. Cancağızım, o kısacık yaşamında, anadilini yaşatmanın bilinçli kaygısını taşımıştı hep. Anadilimiz yaşadıkça, onun hikâyeleri de canlı bir kalbin atışı gibi varlığını duyuracak. Buna şaşmamak gerek.

Bu bilinen bir olgu; ama yeni kuşaklar için yinelemekte yarar var. Çünkü anadil bilinci, yazma heveslisi yeniyetmeler arasında, hemen hemen sıfır değerlerde... Geçenlerde, "fare" sözcüğünün İtalyancasını yeğleyen genç bir çevirmene: "Sizin, Türkçeyle bir sorununuz mu var?" diye sordum. Şöyle karşılık verdi: "Yoo, benim Türkçeyle bir sorunum yok. Ama yabancı sözcüklerin kullanılmasıyla dilimizin zenginleşeceğini düşünüyorum ben!"

Su katılmamış bir bilinçsizlik örneği!

Basındaki bazı yüzeysel magazin yazarları da, dil konusundaki bilinçsiz, ilkesiz tutumlarını bu "zenginleşme" mavalının arkasına gizlemiyorlar mı? Bir gün, dilimiz, yabancı sözcüklerle o kadar zenginleşecek ki, ortada anadil diye bir şey kalmayacak! Oysa anadili koruma kaygısı, yurdu koruma kaygısından farksızdır. Asker nasıl ki ülkenin sınırlarını beklerse; yazar ve çevirmenler de anadilini korumakla görevlidir. Yasayla verilmiş bir görev de değil bu; yaptığı işin sıfatında doğar. Kimse ona böyle bir görev vermediği gibi, karşılığında bir şey de beklemez.

Anadilini koruyamayan bir toplum, anayurdunu da koruyamaz... (Anayurdu korumak da bir marifet mi? diyecek şimdi birileri!) Yine denilecek ki, "teknolojik" buluşlar dolayısıyla dünyanın bütün dilleri bir saldırıyla karşı karşıya. Hemen her gün yeni bir kavram, yeni bir sözcük "gümrüksüz olarak" giriyor dilimize. Bu yabancı sözcüklere teslim olmaktan başka çare yoktur! Teslimiyet hastalığı bir kez bulaştı mı, öldürünceye kadar ilerler.

Yazarları, çevirmenleri ve dahi iletişimcileri, bilinçsiz olan diller, çabuk ve kolay teslim alınır!

Bir toplum ne kadar ilkelse, dili de o kadar ilkeldir. Bireyler ne kadar kültürsüz ve ilkelse, konuştukları dil de o kadar ilkeldir. İlkellik güçsüzlüktür, hastalıklara karşı dirençsizliktir. İnsan ya da toplum geliştikçe, dili de gelişir, güçlenir. Gelişmiş dil kendini korur; dışarıdan gelen etkilere karşı dirençlidir. "Kompütür" kavramı ortaya çıktığı zaman, hemen karşılığı bulundu dilimizde: Bilgisayar! Demek ki bir direnme bilinci vardı o zamanlar toplumda... Ne yazık ki bu bilinç, 12 Eylül'den beri boğulmaya, yok edilmeye çalışılıyor. "Dilde zenginleşmeden yanayım" diye kendini aldatan yeniyetmelerin çoğunun doğum günü 12 Eylül'dür...

Dil bilinci taşımayan, dil kaygısı olmayan yazarlardan nitelikli edebiyat ürünleri çıkmaz! Edebiyat, bilinçsiz ve duyarsız yeniyetmelerin sanal sitelerinde, olsa olsa ilkelliğe, düzeysizliğe doğru sürüklenir. Tabelasına yabancı sözcükler yazmakta, dükkânına yabancı adlar koymakta sakınca görmeyen, bilinçsiz, duyarsız esnafla, yazar ve çevirmenler arasında bir fark olması gerekir. Eğer o bulunması gereken düzey farkı, kültürlülük, duyarlı tutum farkı ortadan kalkmışsa, nitelikli edebiyat değil, piyasa işi üreten esnaf edebiyatı öne çıkar. Böylesine niteliksiz bir edebiyat, yarına kalma mayasından yoksundur. Piyasayı, -şimdiki bazı örnekler gibi- ciklet özelliğinde kitaplar doldurur... Cicili bicili kapaklar içinde... Tıpkı o cikletler gibi kapış kapış satılan kitaplar...

Bir cikletin çiğnenme süresi ne kadardır ağızda? Bir saat, bilemediniz iki saat! Çiğne, çiğne, sonra da tükür gitsin! Çiğnenmiş cikletin başka bir işe yaradığını gördünüz mü hiç?

Söylemedin, diyemezsiniz!

Aksam Gazetesi

SOSYETE TATİLDE

Metin Kaçan

"Çiğdem dökülmüş gelinciklerin üstüne, sevgi mayalar gibi"

Engin CİN

Son baharın son haftasıydı.Yağmur iyice şiddetini arttırmıştı. Saat beşe geliyordu. Antalya'da bir sanayide yarına yetişmesi gereken şevrole hala zımparalanıyordu. Cihan bu dükkanın cıraklarındandı, babası onları küçük yaşta terk etmiş annesi ve dört kardeşiyle tek göz odada yaşıyorlardı. Cihan erken yaşta evin reisliğini üstlenmek zorunda kalan on üç yaşında bir cocuktu. Rasim ustanın yanında bir yıldır çalışıyordu. Rasim usta gün boyu dükkanın önünde oturur komşusu Salih ustayla tavla oynardı, çok eski dost olan Rasim ustayla Salih usta yıllardır tavla oynamalarına rağmen bir maç bile bitirememeleri Rasim ustanın maçı kaybedeceğini anladığında oyunu kaynatarak bozduğu sanayide bütün esnaf tarafından bilinirdi, buna rağmen Salih usta bıkmadan Rasim ustayla her gün tavla oynardı. Rasim usta çok sempatik bir adamdı küfürlü konuşurdu ama kimseyi kıramayacak kadar iyi niyetliydi. Cihan benim babam Rasim usta olmalıydı der gibi bağlıydı ustasına. O gün ellialtı model şevrolenin son rutuşları yapılıyordu. Sahibi kaba bir Türkçe kullanan otuz otuz beş yaşlarında iri kıyım Erol isimli bir gençti, Rasim usta bu işten güzel para kazanacaktı. Cihan ilk defe bu kadar mesai yapıyordu. Annesi cihanı merak ettiğinden biraz tedirgindi. Evde soğuk rüzgarlar esiyordu, tahtaların arasından. Dokuz yaşındaki ikizler kavga etmekten fırsat bulurlarsa ders çalışıyorlardı. Cengiz televizyona dalmış hafiften uyukluyordu. Saat dokuza yaklaşıyordu. Rasim usta saatin farkına vardı "Tamam ellemeyin bitti yeter kalanı yarın biter nasıl olsa" dedi.

Cihan ilk defa bu kadar geç ve kötü havada eve dönecekti. Korktuğunu belli etmemeye calışıyordu. O bir aile reisiydi karanlıkta eve gidebilmeliydi. Biraz daha yolu uzatarak kalabalık semtlerden yarım saat daha geç eve giderim diye düşündü.Tırsıdan. Bir anda kendini karanlıkta buldu. Dükkan kapanmış herkez birbirine iyi geceler demiş ve her biri farklı yönlere dağılmıştı.Cihan hafifiten yürümeye başladı, yağmur yoldaki çukurlara dolmuş göletlerden gelen seslerle, gökyüzünü talan eden kuş sürüsü gibi ses yapıyordu. Üstündeki elbiseler on kat daha ağırlaşmıştı. Tek katlı eski evlerin bulunduğu, çoğunun oturulmaz halde ve terkedilmiş olması evsizlere ve sokak çocuklarına mekan olmuş. Bir sokaktan geçiyordu. Dizleri titriyordu. Soğuk havanında etkisiyle buna engel olamıyordu. Rüzgâr büyük bir gürültüyle yaprakları savuruyordu yağmurla yer değiştirmişti sanki. Evlerin kırık camlı cerceveleri sağa sola çarpıyordu. Yerli yersiz beliren gölgelerden yüreği öyle bir atıyorduki kendisi duyabiliyordu. Sokağın başında karanlığın rengini bozan eski bir sokak lambası vardı. Lambaya doğru hızlı adımlarla ilerledi. Işıkta olmanın güvenini hissetti ama doğru yolda olduğuna emin değildi. Lambanın yanında durdu. Her yön karanlığa açılan kapıydı sanki. Işıktan ayrılmaya cesareti yoktu. Üşüdüğünü farketti. Ama yüzü yanıyordu. Soğuk terliyordu. Ağlıyordu. Orada öylece kaldı. Bir karaltı belirdi, yavaşca cihan'a yaklaşıyordu. Arkasındaki gölge o kadar uzundu ki ne olduğu belli olmuyordu, iyice yaklaştığında Cihan onun yarın teslim edilecek şevrolenin sahibi Erol bey olduğunu anladı. Bir anda dünyası değişti. Ne kadar sevinmişti, en azında tanıdık bir yüzü bu anda burada gürmek hoştu. "Merhaba Erol bey" diye atıldı, Erol bey yaklaşır yaklaşmaz. Erol bey de Cihan'ı tanıdı. Erol bey Cihan'a ne yaptığını sordu. Cihan eve gittiğini ve Mevlana kavşağında oturduğunu söyledi. Erol beyde o yöne gittiğini söyledi. Birlikte karanlığa doğru ilerlediler. Cihan gittikleri yolun doğruluğundan hala emin değildi. Ama Erol bey yolu çok iyi biliyor gibiydi. Bu ne kadar rahatlatmış olsada Cihan'ı, endişesi bitmiyordu. Ağaçların arasındaki tek arabalık asfalt patika gibi gözüküyordu. Cihan bir anda yolu hatırlar gibi oldu. Uzun bir orman yoluydu bu oturdukları semte biraz uzaktı ama doğru yere gidiyordu. Cihan bu yolun ustündeki terkedilmiş eski fabrikadan çok korkuyordu. Anlatılan hikâyelerden fabrikanın perili olduğuna inanıyordu. Cihan kolundaki dijital ışıklı saatine baktı. Bu saati ilk haftalığıyla almıştı ve kendi kazandığıyla aldığı ilk eşyasıydı. Saat onotuz olmuştu zaman ne kadarda hızlı geçmişti. Yürüdükleri yolu görmekte zorlanıyorlardı. Adeta ezbere yürüyorlerdı. Fabrikaya yaklaştıkça Cihan korkularının içinde bir balık gibi çırpınıyordu. Erol bey fabrikanın kapısına doğru ilerledi. Cihan caresizce onu takip etti. Erol bey kapıyı açmak için hamle yaptı. Kapının arkasından parlak bir ışık yayılıyordu. Cihan o kapının kendisi için ilk ve sonkez açılacağını düşünüyordu. Dizlerinin bağı cözülmüştü. Erol bey demir kapıyı yavaşça sürerek açmaya başladı. Kapı acıldıkça gözleri kamaştıran parlak ışık yayılıyordu.Cihan cok şaşkın bir şekilde "aman allahım" diyebildi. İçeride beyaz bir oda vardı cok tanıdık bir yer gibiydi burası.

Herşeyiyle bir hastane odasıydı ama burda ne işi vardı. "Bu hayal olmalı" diye düşündü. Ama herşey vardı;doktor,hemşire, yatak, makinalar, hatta kokusu bile aynıydı. Erol Cihan'ı yavaşca eliyle içeri itti. Doktor Cihan'a doğru yaklaştı ve "merhaba" dedi farklı bir aksanla. "Merhaba" dedi Cihan. Doktorla Cihan göz göze geldiler, doktor Cihan'a hiç ayağından kuş bağlayıp bağlamadığını sordu. Cihan "hayır" dedi. Doktor ama biliyorsun değil mi, diye sordu. Cihan ruhunu bedeninde hissetmiyordu. Neler olup bittiğini tam bilmiyor ama olanlar onu yeterince korkutuyordu. Tek isteği burda olmamaktı. Doktor "sen şimdi ayağından bağlanmış bir kuşsun, direnirsen sadece yorulursun" dedi. Cihan sanki olanları yukarıdan izlediğini hissetti. Hiç bir seçim hakkı yoktu, olacaklar her ne ise onun kaderiydi artık. Hemşire bir bardak su uzattı ve "iç" dedi. Cihan hemşirenin cırtlak sesiyle biraz irkildi. Cihan bardağa uzandı, bu suyu içtiğinde onun için yarın olmayacagını hissetti. Üzülemiyordu bile. Suyu yudumladıkca herşey yavaşca dönmeye başladı. Erol'un yüzündeki ifade Cihan'ın herzaman aklındaydı. Gördüğü herşey bir küre gibi bir yere toplandı, küçülüyordu, küçüldükce beyaz bir topu andırıyordu,h ızla karanlıktaki bir nokta olmuştu, kayboldu!

Doktor "zamanımız kısıtlı bitirelim şu işi" dedi. Hemşire ve doktorun yardımcısı deneyimlilerdi, bu ilk operasyonları değildi, daha öncede Erol'un getirdiği altı çocuğun böbreklerini çalmışlardı.

Erol telefonda birileriyle farklı bir dilde pazarlık yapıyordu, birden ortalığı bir telaş almıştı, saniyeler çok değerliydi, yarım saat sonra Erol bir milyon doların sahibiydi. Bunun için böbreği zamanında yetiştirmisi gerekiyordu. Kapıya bir araba yanaştı, cerrahi müdahele bitmiş, böbrek paketlenmişti. Arabayla kapıya yanaşan adam Erol'a doğru yürüdü, böbreği aldı doktor ve ekibine "hadi" diye başıyla işaret etti. Erol'a Cihanı göstererek "bunu yok et yarın görüşelim" dedi. Böbrek ve doktorları alarak uzaklaştı. Erol Cihan'ın açık yarasından tiskiniyordu onu nasıl taşıyabilirdi, omzuna bir bez koydu ve Cihan'ı yüklenerek ormanın derinliklerine taşıdı. Sabah olmak üzereydi, Cihan hala yaşıyor yalnız ilacın etkisi hala sürüyordu. Erol Cihan'ı orda bıraktı ve hızla uzaklaştı. Cihan yavaşca kendine geliyordu, gözüne herşey giri gözüküyordu, karanlık agaçdallarının gökyüzüne uzandığını gördü, hayat hiçte renkli değildi Cihan için. Gözlerini acacak güçü kalmamıştı, kirpiklerini açık tutmak okadar zor geliyordu ki, artık yorulmuştu. Kulaklarına köpek sesleri doldu. Gözlerini kapattı heryer zifiri karanlıktı küçük bir nokta kalmıştı. Bir mühlet sonra oda kaybolup gitti. Köpekler Cihan'ın cesedini kan kokusunda kolayca bulmuşlar ve parcalamaya başlamışlardı. Sessizliği bozan kuşların sesiyle ezan okunuyordu. İnsanlar yavaş yavaş uyanmaya başladı, fırıncılar ekmek dağıtmaya, kimileri işe gitmek için sokağa çıkmaya,yavaştan dükkanların kepenk sesleri her yanı sarmaya başladı, insanlar sokağa dükülüyorlardı herkesin bir işi vardı mutlaka. Rasim ustanın dükkanının kepenklerinde bir sessizlik vardı, sanayide bütün dükkanlar tecrübeli çıraklar tarafından acılmıştı, çıraklar bir birlerine Cihan'ı görüp gürmediklerini soruyorlardı, sanayide ustadan sonra gelene dayak vardı, saat dokuza geliyordu artık sanayide herkes iş başı yapmıştı ustalar, işyeri sahipleri. Rasim usta dükkana geldi, dükkanın kepenkleri hala kapalıydi. Yakın arkadaşı Salih ustada onunla birlikte kepenklere bir mühlet baktılar ve Rasim usta "hayırlısı bismillah" dedi ve dükkanı açtı, komşusu Salih usta hemen tavlayı kaptığı gibi "Hadi Rasim usta alayım boyunun ölçüsünü"diye maç teklif etti. Rasim usta "iki çay kap gel" dedi çırağına. Salih ustaya yaklaşarak "yok be bacanak sonra şettirelim keyfim yok" dedi. Cihan'a kafası takılmıştı bir yıldır hiç böyle bir aksaklık yapmamıştı. Merak etmişti.

Cihan'ın annasi Havva hanım sokağın karşısında belirdi. Rasim usta cok tedirgin oldu, Cihan'ın annesi cok telaşlı yürüyordu. Rasim usta ayaga kalktı yavaşca dükkanın önüne yürüdü. Cihan'ın annesi ve Rasim usta göz göze geldiler. Cihan'ın annesi oğlunu soramamıştı, ağlamaya başladı. Rasim usta "eve gelmedi mi?" diye sordu, Cihan'ın annesi başını arkaya atarak "hayır" dedi.

Rasim usta "tamam bacım sen evine git ben bakarım, seni haberdar ederim" dedi ve havva hanımı eve yolladı. Çaylar gelmişti, Rasim usta çok huzursuzdu hadi dedi Salih ustaya arabaya bindiler ve Cihan'ın eve gidebileceği bütün yollara baktılar. Bir orman yoluna ambulans dönüyordu Rasim usta hemen takıldı peşine, ilerde bir kalabalık vardı, polis kordonu çekilmiş, dışarısında da bir yığın insan vardı, çevrede tepe lambaları açık polis araçları, ne olduğuna bakmak için arabadan indiler. Kalabalığa doğru ilerlediler Rasim usta bir kişiyi eliyle yana çekerek kalabalığın arasından baktı, üstü gazeteyle örtülü bir çocuk cesedi vardı. Cihan'ın yüzündeki gazete rüzgarın etkisiyle bir açılıp bir kapanıyordu, Rasim usta dizlerinin üstüne çöktü. Cihan'ı tanımıştı, Cihan'ın bedeni çok kötü parcalanmıştı, rengi siyaha dönmüştü, kaç saattir ordaydı. Salih usta Rasim ustanın omzunu tuttu. Bir süre böyle kaldılar. Rasim usta görevli polisin sesiyle ayağa kalktı "ben ustasıyım" dedi. Polis memuru "başınız sağolsun lütfen buyrun ifadenize baş vuracağız" dedi. Rasim usta karakolda olanları öğrenmiş Cihan'ın bir organ mafyasının kurbanı olduğunu biliyordu. Salih ustayla birlikte bu haberin ağırlığını taşıyorlardı, sanayide herkes Rasim ustanın karakola gittigini biliyor merakla bekliyorlardı, dükkana geldiklerinde olanları yirmi kişiye tekrar tekrar anlatmak zorunda kaldılar. Sanayide bir hüzün vardı. Cihan'ın evinden annesinin feryatları bütün mahalleyi sarıyordu. Cihan'ın gömülme hazırlıkları hemen başlamıştı, aynı gün öğlen namazıyla toprağa verdiler. Rasim usta çalışanlara izin vermiş dükkanda dalgın dalgın oturuyordu. Erol bey dükkana geldi, telaşlı ve çok acelesi vardı. Hızla Rasim ustaya "benim acele arabayı almam lazım" dedi. Rasim usta arabayı henüz bitirmemişti, Rasim usta birden Erol beyin dükkanda olduğu bir sırada sağlık taraması yapıyoruz diye kan almaya gelmişlerdi ve Erol bey Cihan'ı işaret etmişti. Cihan'dan biraz daha titiz kan almışlardı. Rasim ustanın içine kurt düşmüştü.Erol bey "Rasim usta araba hazır mı?" dedi, boyası bitmişti ama araba hazır değildi firenlerin rekorları sıkılıp havası alınması gerekiyordu. Rasim ustanın dalgınlığına geldi ve "tamam" dedi verdi anahtarları. Erol bey Rasim ustayla yedüyüzelli yeteleye anlaşmıştı ama Erol bey bin yetele verdi ve sanayiden çıktı. Rasim usta hemen Salih ustayı çağırdı ve arabaya binerek Erol beyi izlemeye başladılar. Erol bey Antalya'dan Kemer istikametine gidiyordu. Kemer'de bir otelde durdu yarım saat sonra elinde tenis çantası dışarı çıktı, yüzünde tuhaf bir gülümseme vardı. Rasim ustayla Salih usta iyice kıllandılar, emin olmadıkları içinde yalnızca takip ediyorlar, Erol bey Kemer'den Kumluca istikametine dogru gazladı. Rasim ustayla Salih usta peşinden topukladı. Finike'ye geldiklerinde Erol bey dikiz aynasındaki arabanın uzun zamandır arkasında olduğunu anladı. Biraz hızlanmayı deneyecekti bakalım arkasındaki arabada hızlanacakmıydı. Demre'nin dar ve virajlı yollarına gelmişlerdi, Erol bey biraz hızlandı, ustalarda arkasından vites attılar. Erol bey iyice telaşlandı, firenlerde hidrolik kalmamıştı gevşek rekorlardan hidrolik sızıp bitmişti. Erol bey hızlandıkca hızlanıyordu. Rasim ustada yılların şoförüydü. Salih usta cep telefonuyla polisi aradı, olanları kısaca anlattı, polis Demre'nin girişine barikat kurmuştu. Erol beyin hiç şansı yoktu, uzaktan polis barikatı belli oluyordu. Erol bey hız kesemiyordu bütün vücüdu titremeye başladı, yollar keskin viraj ve ucurumdu, polis barikatına iyice yaklaştı, hızı saatte yüzatmış kilometreydi, dikiz aynasından baktığı anda Cihan'ın gülümseyen yüzünü gördü, barikatlara yaklaşırken son keskin viraja girdiğinde firen pedalına sonuna kadar dokundu, bu dokunuş Erol bey diye bahsattiğim pezevengin son dokunuşu oldu..

Köpek solutan rampalarında daha kaç kişi paket olacak.

Turgut Uyar

(1927-1985)

Göğe Bakma Durağı

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

Falanca durağa şimdi geliriz göğe bakalım
İnecek var deriz otobüs durur ineriz
Bu karanlık böyle iyi afferin Tanrıya
Herkes uyusun iyi oluyor hoşlanıyorum
Hırsızlar polisler açlar toklar uyusun
Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım
Nasıl olsa sarhoşuz nasıl olsa öpüşürüz sokaklarda
Beni bırak göğe bakalım

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Sularım isinsin diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmiyeceğimiz bir yer beğen başka türlüsü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belliyelim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat

(Dünyanın En Güzel Arabistanı'ndan)

Peter Çuhov

Balkanlar
BULGARİSTAN

Meydan

Uzun zamandır kafamda bir meydan taşıyorum. Onu bir yerlere, bir metnin içine atmak istiyorum ama metinlerim o kadar küçük ki onu sığdıracak pek yer yok. Başkalarının metinleri ise zaten dolu. Anlayacağınız, bu meydanın fazlalık olduğunu görmemek imkânsız. Ben de taşıyorum onu, bu sırada o da bir sürü olayla karşılaştı, örneğin iki taç giyme töreni, üç idam, dört halk ayaklanması... Ve havai fişekler! Muhafızların asker adımlarıyla yürümesine bayılıyorum. Bir de sabahları güneşin onu masum, yarı uykulu gölgeleriyle gıdıklamasını. Akşamları ise ayın adımları uykulu muhafızların nefesine yansır...

Benim meydanım.

Düşüncelerimdeki meydan.

Bazen ben bile oradan geçiyorum.

Kuyu satıcısı

Bir gün, bayram seyran da değildi, kasabamıza bir kuyu satıcısı geldi. Vurulmuş adalar gibi onları sırtında taşıyordu. Birçok insan da satın aldı kuyulardan. Bazıları onları pencere yerine taktı, bazıları ise kuyulardan kapı veya baca yaptı. Ben ise benimkini aynanın yerine astım. Daha sonra gece telaşlandı ve yeni beliren ön sezgilerini gizledi.

Satıcı ise, artık uzaklarda, gözlerinden yeni kuyular çıkartıyordu.

1. Takip edilen

Üç kişi, dördüncü kişinin kayıp olduğunu anlayana kadar birbirine uzun uzun bakıp durdu.

"Ya-a-a," dedi biri.

Diğeri ağlayarak, "Ettik işin içine!" dedi.

Üçüncü kişi ise, "Takılın peşine!" diye bağırdı.

Dört farklı yöne doğru koştular.

O an sinsi bir tebessüm metnin içinden fırlayıverip, "Bu kadardı, baylar, hikâye bitti," dedi.

2. Takip edilen

Sıkıştırılmış kartondan yapılmış teknenin içinde bir kız gözüme çarpıyor. Aldığı poz için çok zarif - bacaklarını denizciler gibi açmış, kalçaları sallanıyor, elleri belinde. Ona bir ıslık çalsam yüzünü dönecek, ben de güzel olup olmadığını göreceğim. Tam bunu yapmaya hazırlanıyorum ki, aniden, kendi gölgeme, amą gölgemin sırtına baktığımın farkına varıyorum. Niçin kendimi takip ediyorum?

Dil

Bahçede bağlı olan dil, her gelip geçenin ardından havlayıp duruyordu. Onunla ilgilenilmiyordu. Daha hırçın olsun diye sahibi yeterince beslemiyordu onu, puslu evinin önünde birilerinin duracağını sanıyordu. Geceleri, aya karşı zıplasın diye, onu çözüyordu. Ayın farklı bir boyutta olduğunu biliyordu çünkü. Sabahları, sakinleşmiş rutubetin içinde, ölü dil yeni gelenlerin dikkatini çekiyordu, ta her şeyin gün doğumundan tasarlanmış bir yalan olduğunu anlayana kadar...

***

Erkek kardeşim mi? Onu tanımıyorum. Ben daha dünyaya gelmeyi başaramadan önce bir Brughel tablosundan arsa almıştı. Uzun zaman onu tablo kopyalarında aradım ama gözlerim hep parlak cilanın üzerinde kayıp durdu. Ressamın azgın elinin bıraktığı o işlenmemiş yerlere doğru yolculuk yapmam gerekiyordu. Çıplak tablolara girerken kendimi hırsız gibi hissediyordum ama hiçbir yerde canlanan olmadı. Tabi ki vazgeçtim, işsiz kaldım, güzelliğin ve bilgeliğin sakin seyircisiydim. Fakat bir seferinde rüyamda erkek kardeşimin beni çağırdığını, benim ise korkudan donmuş halde bir tablonun içinde olduğumu gördüm. Ama onu göremedim, Brughel'in "Körler" tablosuydu, ben ise aralarında en kördüm.

Besili Berta

Besili Berta'nın burnunun yerinde olmayı hiç istemezdim doğrusu! Oldukça romantik yapıya sahip olan bu kadın her zaman nezleydi. Her iki kolunda da birer mendil taşıyordu. Hapşırdıktan sonra kendini bir kadeh sert şarap içmiş gibi hissettiğini söylüyordu. Her zaman dalgındı, hareketlerini kontrol edemiyordu, ufak bir arızası olan yaylı bir oyuncağa benziyordu. Sevgilisi olduğumda ve bana her şeyin nasıl başladığını anlattığında uzun zaman inanamadım, ama daha sonra yalan söylemesinin imkânsız olduğunu anladım. Bana üç çocuk doğurdu, birisinin erkek, üçüncüsünün adı ise Bartolomey olmasına rağmen ikisine Besili Berta adını verdim. Adı Bartolomey olup herkesin Besili Berta dediği çocuğum bana dede diyordu ve ben onunla misafir geldiğinde balık tutmaya gidiyordum ve gülümsüyordum, kim bilir neden...

Şimdi o yatmamı bekliyor ve hapşırıyor, uyuyamıyor zavallı. Ben ise o kadar bağlandım ki bu küçük odaya. Benim yarattığım pencereleri de olmasa içinde neler olup bittiğini kimse görmeyecek. Besili Berta var mı , ben var mıyım yoksa her şey oralarda bir yerlerde dişsiz bulutların arasında rüzgârın iç çekmesi midir sadece?

Peter Çuhov

1966 Sofya, Bulgaristan doğumlu. Şu anda Sofya 'Kiril ve Metodiy' Kütüphanesi'nde çalışan öykücü, müzikle de ilgileniyor.

Derleyen ve çeviren: **Hasine Şen**

BAHADIR BOYSAL

Secret Trip

(Beyin mıncıklaması)

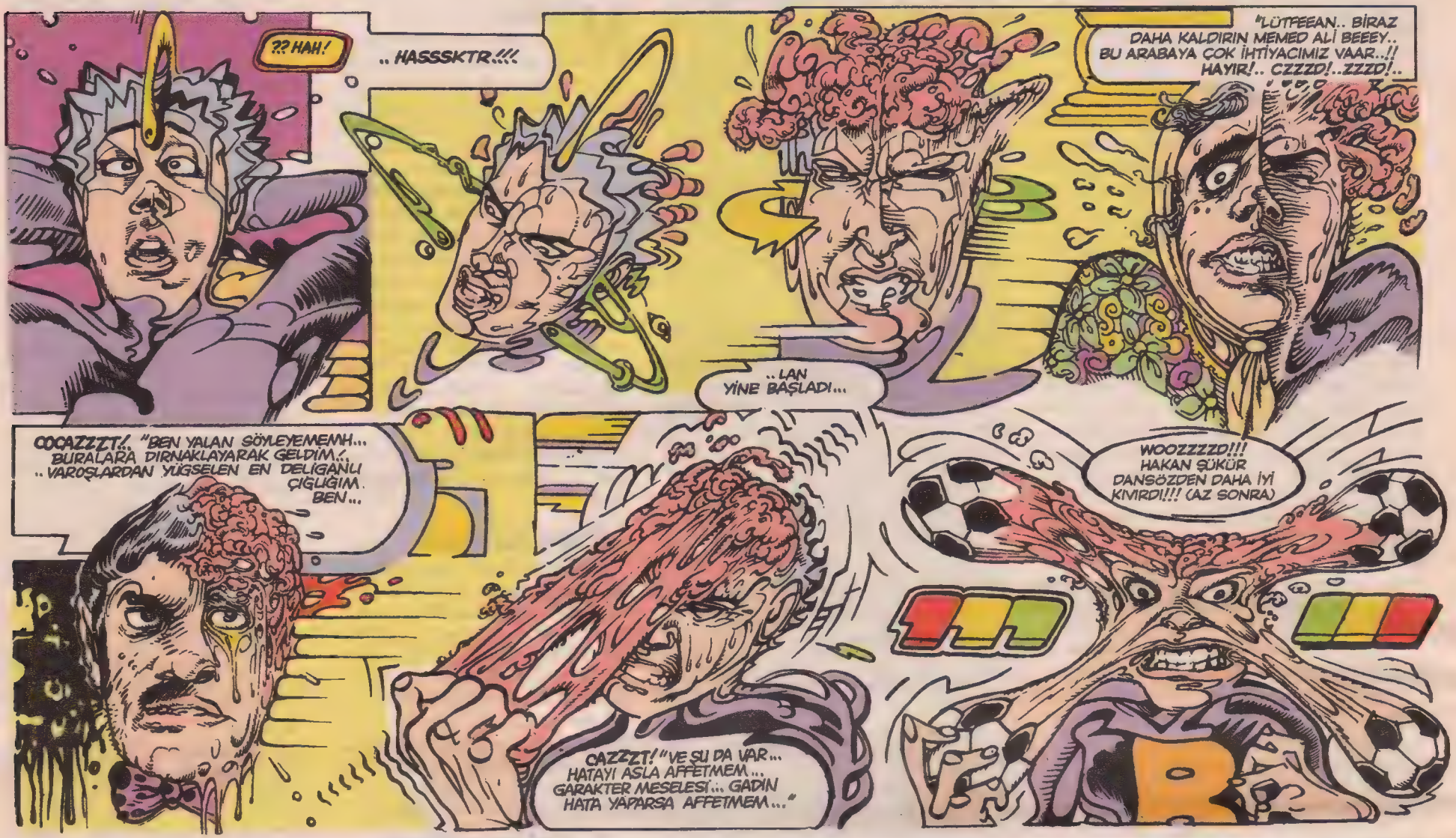

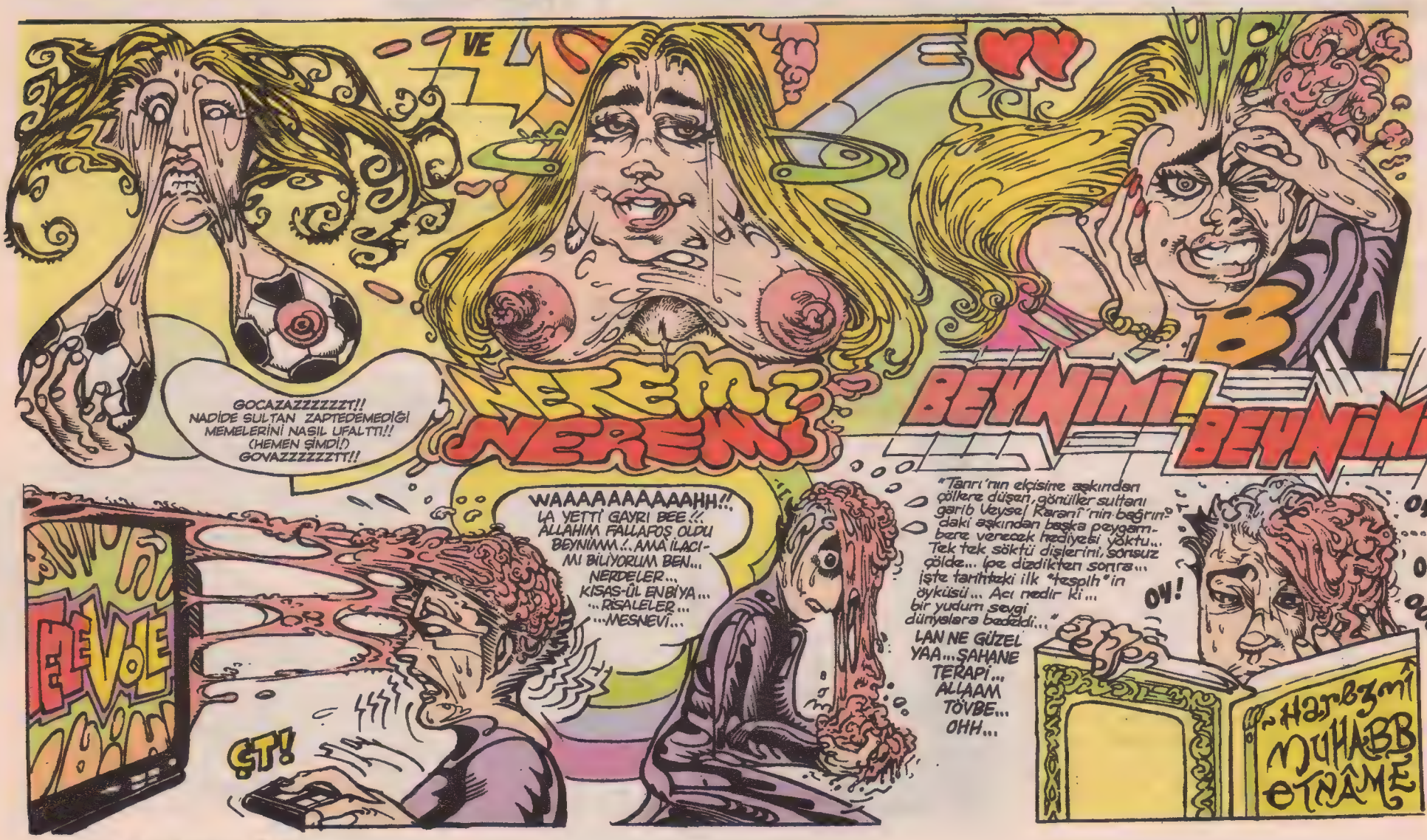

Akşamsefası

Öykü

Atilla Atalay KANLI EVCİLİK

"Bıçağı dürtüp dürtüp çalının dibine bırakıvermişlee." dedi Deli Fadime. "Ramazan ölüsünü yıkarkene saymış. Sayısını bilemen şimdi, elinden, golundan, böğründen bi çok yara etmişlee guzuyu."

Gözlerinin kalan feri yaşlara karışmış, yüzünde, yılların açtığı oluklar boyunca akıp gidiyor... Sakınır gibi yapıp kollarını göğsüne kenetledi şimdi. Hıçkırıkla hırıltı arası boğuk bi sesle küçük torunun katlini anlatıyor:

"Golcağızlarını böylelik canevine siper ettiydi herhalda... Öyle ya, biçak kalbine değmesin diye sakındıydı kendini guzu... Ramazan saymış, sayısını bilemen şimdi, en çok biçak da goluna gelmiş. Sonra bi ara tükenip golunu çözdü herhal. Bilmen ki ben, çok canı yanmış mıdu? "İlkten sonrasını duymamıştır, bayılmıştır" deya Ramazan. Bilmenki ben, bilmen ki, çok canı yanmış mıdu?"

Halama "Niye bu kadar detay veriyosunuz ki kadıncağıza " gibisinden bozuk atacak oldum.

"Aman kendi dinleya be halasının. Şu yaşta duymaz gaari zannedeesin, alimallah dağdaki gayanın başında zıplayan suyu duyuyo. Yattığı yerden her gonuşulanı dinleya işte. Ama keder etme sen, üç dakkalık aklı vaa, soona unuduyo hepsini."

Deli Fadime'nin aklı "hop" dedi gitti sonra hakkaten... Fadimecik benim babaannem. "Deli" lakabı genç kızlığından kalma. Şimdi yaşı gereği hafızası 103 türlü oyun yapıyor ona, gelip gidiyor. Komik şeyler anlatmaya başladı. Öylece bıraktığımda, yandaki okul bahçesinde yapılan 23 Nisan provalarından gaza gelmiş, tuhaf çocuk şiirleri okuyordu.

"Kim bilir bi daha ne zaman gelir aklı," dedi halam. "Şimdi sorsan bırak küçük torununu, seni beni tanımaz."

O çocuğu, yani Deli Fadime'nin torununun torununu, tam olarak bende tanımıyordum aslında... Uzun boyluymuş, mavi gözlü. Çakır gözlere peri kızları dadanırmış, sen ben bilmezmişiz, peri kızı güzel oğlanı nikâhına alır şu hayata yar etmezmiş.

Köylük yerde yekten "kız meselesi" denmiyo tabi. Bir "peri"dir, bir "nazar"dır; illâ ki işin uhrevi yanları oluyo. Ben ise şiddeti çoktan kanıksamış Tarantino- Kill Bill ve televizyon manyağı, entel, pis bi kentli olarak ergen liselilerin oynadığı bu kanlı evciliklere "kız meselesi meslek lisesi" diye isim bile takmıştım.

Belli ki; "Savaşlara reklam için ara veriliyo, o füzeler asla sivillere dokunmuyo, kara ceket, iri jip reklamlarında oynayan mafya efeleri insanın içine işleyen türküler eşliğinde kurşun sıkıyo" sanan malların arasına karışıyordum ufak ufak... Ta ki Deli Fadime'yi küçük torununun katlini anlatırken görünceye dek. O bıçak, kendi asırlık bedenine değiyormuş gibi acıyla sarsılıyordu. O andan sonra olay "Beach'te bilmemkim götünün kenarını açtı, sevimli panda ziyaretçilerin elinden kumpir kaptı" haberlerinin arasına karışmış bi "liseli cinayeti"nden ibaret değildi.

Evet işte, ateş düştüğü yeri yakıyordu.

"Kız meselesi"nin öbür erkeği... O da yanmıştı. Kanın fena kırmızısından korkup dilsiz olmuştu. "Köpük köpük kan gelince, korktum, ağladım, ayıltmaya çalıştım; sonra bırakıp kaçtım" demişti jandarmaya, bi daha da konuşmamıştı. İnsan bu kadar kolay mı can verir, bilememişti, kan bu kadar mı çokmuş?

Ve "mesele"ye konu olan kız. Onun adı bile geçmiyordu. Öfke bu kadar mı çokmuş!

Ölü evi ziyaretçilerinden biri kendisini de kadın olduğunu unutup ".mı olanın imanı olmaz!" demişti kız için. "Ona başka, öbürüne başka türlü gonuşmuş gahpe. Babayiğitleri birbirine düşürüp ikisinin de başını yimiş işte."

Ben o acıyı yarıp bi şey diyemedim. "Daha çocuk hepsi" filan... Belki öyle bi şey demişimdir. Bilmiyorum... Kendi sesimi duymadım ama...

Sonunda "çıngır mıngır" diyerek hayali bi kapıdan girmişler, mahsusçuktan yiyip içmişler, mahsusçuktan karı koca olmuşlar belki. Şimdi kötülükleri bile mahsusçuktan gibi geliyordu. Sanki tiz bi çocuk sesi "Çanak çömlek patladı" diye bağırıp bu kanlı evciliği bozacak, hepsi birden kalkıp yeni bi oyuna başlıyacaklardı.

Ben sonra Deli Fadime'nin başucuna gittim yine. Ona elmalar, aspirin ve biskivü paketleri verdim. Gibisi fazla, hepten bi kız çocuğuna dönmüş zaten, olan çocukluğuyla sevindi... Verdiklerimi yorganın altında gizlediği ayakkabı kutusuna büyük bi dikkatle döke saça yerleştirirken halama beni gösterip "bu kim" diye sordu. Halam artık kanıksamış, Deli Fadime'yi yanıtlamadı bile. Bana"Aspirinle biskivüte çok seviniyo" dedi. "Yiyip içtiği filan da yok, bunun gibi bi kutusu daha var yatağın altında, silme aspirin dolu."

Babaannem, sessizce kutusunu yorganın altına gizledi.

Akşam saatlerinde nine torun oturuyorduk. Ona takvim yaprağı arkasından dini bilgiler okuyordum. Anlıyordu, anlamıyordu, gülüşüyorduk. Odada halamın olmadığı bi ara, ben dalmış elimdeki kâğıttan tuhaf şeyler okurken "guzu" diye seslendi bana. Gözlerimin taa içine bakıyordu, anladım ki, o anda olan aklıyla beni tanıyordu. Ağır hareketlerle aspirin kutusunu yorganın altında çıkardı. Dibinden bulduğu uçları iplikli kâğıtları titreyen elleriyle bana uzattı. Aklı o an tam yerinde miydi tam bilmiyordum. Neden iplik bağlı kâğıtlar çıkarmıştı, okuması yazması yoktu zaten. İplikleri birbirine dolanmış irili ufaklı kâğıt parçaları... Neydi ki şimdi?..

"O guzunun da aklı sen gibiydi" dedi. "Domuzuna domuzdu, gomikçiydi." Kâğıtlara bakıyorum, tükenmezle yazılmış birtakım eğri büğrü yazılar, ilk bakışta anlaşılamayan çizgiler... Büyü mü lan?

"Bütün guzular, halanınkiler, amcanınkiler, torun torbalar... Hıdrellezdi, buraya geldilee, bahçada ateş yakıp üstünden atladılaa... Sonra işdee, Hızır Aleyhisselam hakikat gılsın deye, gül dalının dibine guymak içün dilek keseleri, güççük keselerde paralar, gelin tülleri yaptılaa. Bildin mi o şeyleri?

Bilmem mi, bi keresinde bi yabancı dergiden sarışın bi kız resmi kesip Hızır Aleyhisselam görsün, dileğimi alsın, buna benzer bi kız bana gelin gelsin diyerek gül dalına bağlamıştım.

"Bildim, evet"

"Bu guzu geldi, ölüveren, toprağı bol olsun... Saçımı felan duttu, -yanağını gösteriyor- şööle şööle ballarımı filan sıktı."

Ağlamasın diye yanacıklarını sıktım ben de... İplikli kâğıtları işaret ediyor.

"Elinde işte şu kâğıtlar, bilemeyan ne yazıya üstünde, "Ben" dedi "büyükanane" dedi, "senin gutuna atacın bu dilekleri" dedi... Gül dalına bağlameya yani... Hızır mızır, inanmayodu zahir, hâşa huzurdan, gomiğine gidiyodu böyle şeyler, gülü gülüveriyodu"

Durdu, yüzünde yalandan bir öfkeyle: "Lan al git şunnarı gurt yiyesi dedim, deli deli bağarıveedim, ne işi vaa o kâğıtların benim gutumda?"

Az deli olduğunu o da biliyo bak.

"Hızırdan önce Azrail Aleyhisselam gelir oğlum bu gutuya dedim. Guzu gülüyo, hiç diğnemeya ki beni. 'Hani sen gül ağacısın deye getirip senin dibindeki gutuya goyuyom ben bunnarı' dedi. Gocadım gaari, ne gülüü, ne ağacı, beheey"

Çok durdu bu sefer, yine mi gitti ki aklı. Yok...

"Ne Hızır ne Azrail geldi ama' dedi... "Olan ömrüm onun olaydı, izin çıkaydı, onun yerine ben gideydim, guzum da guzum" dedi. Fena sustu...

Yine yok şimdi aklı.

Ben o kâğıtlara baktım sonra... Hayali bi ÖSS sonuç belgesi çizmişti kuzu, mahsuscuktan makine mühendisliğini kazanmış. Uğraşıp bi araba resmi yapmış sonra. İki de bebek vardı sanki... Öbür bikaç tanesine bakamadım. Kara ciplere, kara ceketlere, kanlı evciliklere, yavru mafya efelerine gitti aklım.

Bi ara ölen çocuğun yaşındaydım, efeydim, deliydim, Deli Fadime'nin en büyük en deli torunuydum. "Kız meselesi" çok yoktu o vakitler; kara parkalı bi çocuktan elimdeki mizah dergisi yüzünden kafa yemiştim. Burnumdan öldürmeyen kanlar akıyordu, annem korkudan yeşil parka giydirmiyordu, kara parkalılar yeşil parkalıları dövüyor, öldürüyordu. İnceden yüzüm acıyordu, fonda Cem Karaca "Parkasıyla vurdular üç hain kurşun değmiş" diye ağlıyordu. Zaman durmaksızın tuhaf kara yarıklar açıyor ve içi her seferinde delikanlıların kanıyla doluyordu.

"Guzuu" diye seslendi Deli Fadime: "Seninde mi aklın gelip gidiya yoksa lan?"

Aksi gibi aklım şimdilik bi tarafa gitmiyordu... Gülüştük, işte öyle...

"Galan ömrüm senin olsun iyi mi guzumm"

"Kalan aklım senin olsun iyi mi Fadimem"

Ali Tuna

Çok Yıl Sonra

bana ne güzel bakardın dedi
silinirdi her şey kaybolurdu vücudum
ağaçlar saklanırdı patikalara
bakışınla
giysiler kapanırdı
kararırdı sokaklar insanlara

gözbebeklerini bile göremezdim
kara boşluklardır çünkü onlar
en mavi ışıkta bile...
bakar ve boğardın esmer göllerinde
orada
fallar, yollar, karanlıklar
o eski yazılar gözlerinde
hattatlar, hakkaklar kopya çekerdi
pir-i reis utanırdı, yeni kıtalar çizerdi
denizler...

ne güzel bakardın dedi bana
çok yıl sonra
ah gözlerinde ya-sin'ler,
ayet-el kürsi'ler, mühürler...
serin gece gözlerin, karanlık yeşil
nasıl bakardın...

hiç unutmamış

bir göl nasıl boşalırsa birdenbire
deniz nasıl çekilirse kumlarından
öyle bakardın

Yusuf Uğur Uğurel

Doğa'nın Elleri Yoksa

Baktığım bütün ellerin karışımıdır
ellerim
Halim, tavrım da böyledir belki
Yetişemem elbet bir kuşun üslubuna
Bir atın yelesini savuruşuna, yavru
bir kedinin
Annesine sokulmasına; ama
Bizim bakkalın, maballedeki keş
Alper'in,
Camda bekleyen komşu teyzenin
mesela
Elleri etkiler beni, ellerimi
Zamanı bölerim böylelikle, biraz da
kendimi
Bir gün elime yakışır ilk defa bıçak
Bir an yoktur ellerimi koyacak bir
yerim
Bir gece ellerimde bir şırınga...

El an parçasıdır
Her şey bir şeylerin
Bir şey her şeylerin
İçinde nasıl duruyorsa
Aramızdan da öyle geçmiştir

Bir hayat böyle geçmiştir zaten
Sıkılarak her şeyden, her şeyle
oyalanarak
Kendi kendine konuşan ellere bakarak
Bunlar kulak kabartmaktır doğaya

Ve eşsesli hareketlerle konuşur doğa
Bir gürültüden kopmuş ışık parçalarıyla
Küsmenin kendine has halleriyle
Uykuya doğru giden rüyaların arasında
Sadece yüzünü çevir bana, ellerini
ne olur saklama.

Akşamseferi

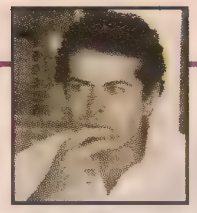

Cüneyt Özdemir

ÇIPLAK AYAKLARI İLE OTURURKEN KARŞIMDA

Sağ kolunun arka tarafında bir yara var. Kabuk bağlamış. Belki bir kaç haffta önce toprak sahada top peşindeyken bir çelme ile yuvarlandığında oldu. Kısa kollu gömleğinin yakası yana kaymış. Henüz iki düğme açmayacak kadar mahcup gözüküyor. Külhanbeyi atsada tek bacağını diğer dizinin üzerine, yine de oturduğu kanapede kaykılışı ile güvensizliğini ele veriyor. Gözlerini dikmiş karşıya bakarken 15 yaşında bir erkek çocuğunu bu kadar kıran ne olabilir ki düşünüyorum.

İçimden kalkıp dalgalı saçlarının arasına elimi sokmak geliyor.

Oysa onun başının arka tarafında bir tutam saçı eksik, biliyorum.

Bir gece ansızın dökülmüş.

'Saçkıran' diyor doktorlar. Saçların arasındaki kelliğe sarımsak sürmesini tavsiye ediyorlar. Daha yeni yeni cool water gibi mavi renkli bir parfümü kulaklarının ardına sürmeye başlamışken, sarmısak kokusu ve mavi kutulu deodorant birleşince acımtırak bir koku oluşturuyor.

Utanıyor haliyle.

Yatmadan önce gizli gizli sürüyor.

Ergenliğine daha iki yıl var. Bu yıl ortaokuldan mezun oldu. Birkaç hafta önce aynı okula devam edemeyeceği söylendi babası tarafından. Balkonda, sıcak esen bir yaz akşamında. Önce şaşırdı. Sonra şaşırdı. Çok şaşırdı. Çok üzüldü. Arkadaşlarından ayrılacağı için değil bu kadar mücadele etmişken, tam da galip gelmişken yenik çıktığı için.

Sağ göğsünün üzerinde kemiğine kadar batan o sivilcelerin sivilce olmadığını bu haberden iki hafta sonra öğrendi. 'Zona' diyor doktorlar. Bir merhem veriyorlar. 'Psikolojik' diye annesinin kulağına fısıldıyorlar. Endişeli bakışlarını esirgemiyorlar ondan da ama...

Şu son dört yıldır kendine tembihlenenin ötesinde çabalamıştı. Ailesi teşekkür beklerken o taktir getirmişt.i Hep, hep, hep, hepsi pekiyi...

Arkadaşları kavgaya tutuşurken o ağır sorumluluğu küçük omuzlarında hissetmiş zor şartlarda kendisini okutan ailesini mahcup durumda bırakacak hiçbir şey yapmamıştı. Ona, eğer 'mutlu olmak' istiyorsa 'arkadaşlarından ayrılmak istemiyorsa', 'ailesini mutlu etmek istiyorsa' o doğruları devam etmesinin gerektiği söylenmişti.

Yıllardır, yillardır, yıllardır...

E o da fazlasıyla emirlere uymuştu işte. İstenilenden fazlasını yaşamış , ailesine yaşatmıştı.

Oysa şimdi...

Şimdi henüz tüm vücudunu saracak olan o kabarcıkların çıkmasına hâlâ bir ay vardı. Kurdeşen diyecekti doktorlar. Tüm vücuduna sürmesi için kötü kokulu bir başka krem vereceklerdi.

Bu sefer annesi de doktorlara endişeli bakışlarıyla katılacaktı.

Artık ne zaman evde bir odaya sonradan girse herkes aniden susacak, kendisi hakkında endişelenildiğini daha bir anlayacaktı.

Şimdi, şu anda kendini, şu kahverengi kanepenin üzerinde, bir yaz gecesinde en sevdiği varlığı elinden alınmış bir kaybeden gibi hissediyordu.

Henüz 15 yaşındaydı oysa.

On beş.

Nedir ki 15?

Daha önünde yaşanacak koskoca bir hayat, macera, aşk, kahkaha, güzel anlar ve daha neler neler vardı.

Yollar onu hepsine tek tek taşıyacaktı ama o günlerdir, haftalardır susuyor susuyor düşünüyordu.

Düşünmek yetmiyordu. İlk kez elinden bir şeyler tüm çabasına ve çaresizliğine rağmen kayıp gidiyordu göz göre göre. Canı yanıyordu , içi kanıyordu..

Psikolojide buna ne deniyordu, henüz bilmiyordu. Babası tarafından kandırılmış gibi mi hissediyordu kendini yoksa hayat tarafından aldatılmış gibi mi ?

Ne olursa olsun ilk kez bir hayat dersi almıştı.

Ne garip, oysa henüz hayatı bilmiyordu.

Ellerinde değildi onların da. Birgün paraları vardı, sonra batmıştı.

Dün var olan bugün yoktu.

'Dan' diye olmuştu her şey. Sebepsiz bir cinayet gibi.

Henüz bu sözcüklerle tarif edecek kadar büyümese de 'cenazeyi kaldırmak' ona düşmüştü.

Varlarını yoklarını bir hiç uğruna kaybetmişlerdi. Onlar kaybetmişti ama hesabı o ödüyordu.

Bu anlamadığı hesap kargaşası, 'hayatın' önüne koyduğu hesap pusulası kafasını bir hayli karıştırmıştı.

Çözemediği bir durumla karşı karşıyaydı.

Tesbitini tam yapamıyordu belki ama bir şeylerin çözdükçe dolandığını hissediyordu.

Gizli gizli ağlıyordu. Neden ağladığını bilmese de ağlıyordu. Bir acı gelmiş içine yerleşmişti,yuva yapmıştı.

Henüz ağlarken avaz avaz bağırmayı, kafasını duvara vurmayı öğretmemişti hayat. 'Psikolojiktir' diyordu babası da. Annesi de...

Geçecektir...

Doktorlara gitmeyi reddediyordu, kötü koksa da ilacı var mıydı sanki?

Yoktu.

Bu umursamaz bakışları ile karşımda otururken, sonraki yıllarda yaşayacağı pek çok duygunun, güvensizliklerin temelini atarken ben öylece seyrediyorum.

Uğursuz bir sürek avı gibi peşini takip edecek işte tam da bu an, bu donuk kare, bu kırgın oturuş.

Ne kadar da iyi biliyorum.

Şimdi umutsuz bakışları ile karşısına bakarken, ilgisiz bıkkın ve tüketmiş gibi gözüküyor her şeyi.

Bense 21 yıl sonra karşısına oturmuş bu çocuğa ne demeliyim diye düşünüyorum. Ne dersem acaba yaşamına kara bir gölge gibi düşecek olan bu güvensizlik dalgasını dindirebilirim? Nasıl kaybettiği güvenini geri alabilir, sahibine iade edebilirim? Ne dersem, ne yaparsam hayatın bir daha bu kadar kandırmasına ve kandırsa bile bu kadar kendini üzmeden atlatmasına yardımcı olabiilirim?

Saçının arkasındaki o kelliğin hemen gideceğini söyleyemem, daha en az bir kaç yıl daha orada kalacak.

Karşısındaki televizyona bakarken o kadar umursamaz, o kadar yalnız, o kadar kırık ki.

Bakışlarımın değdiği gözlerinin bile bunu kaldıramayacağından korkuyorum.

Yirmi bir yıl sonra oturduğum yerden ayağa kalkıp, yanına gidiyorum. Zona sivilcelerine değmemeye özen göstererek sarılıp, kulağına fısıldıyorum.

"Senin suçun değil. Senin suçun değil. Senin suçun değil..."

"Kızma böyle kendi kendine",

"Suçlama kendini".

"Kıyma hayatına..."

Bunları duymamış gibi sol eli sağ dirseğindeki yaranın üzerine gidiyor. Kopartıyor kabuğunu, yara kanamaya başlıyor. Bir acı duyuluyor bizden başka hiç kimsenin farketmediği, orda, o anda, o odada...

Ben de başlıyorum ağlamaya...

Cezmi Ersöz

ÇÜNKÜ ANNELER HEP KAPIYA YAKIN YATARLAR

17 Ağustos Depremi'nde hayatını yitirenlere...

Her sabah bir kuyunun başında uyanıyorum. Beni şaşırtan kimse kalmadı. Zaten herkes içimde. O çaresiz, o ölümcül sıradanlıklar ve kaba kötülüklerle birlikte...

Yatağımın kenarındaki tahta döşemelerin içinde açılmış kuyuya, hayali, yağmur altında kalmış bir çadır çiziyorum mesela. Üşümüş, öksüren çocuklar... Sonra siyasi liderlerin ayak parmakları geliyor aklıma. Çoraplarını, külotlarını düşünüyorum bazen, temiz midir acaba? Tuhaf, çıkmayan lekeler var mıdır külotlarında? Acaba eşleri, liderlerin külotlarındaki lekeler için hangi çamaşır suyunu denemiştir?

Liderler, diğer insanlar gibi, etrafta kimse yokken, kıçlarını kaşır mı bazen... Ayda kaç kez mastürbasyon yaparlar?.. Bunları bilmek hakkımız. Mesela son günlerde, parmak atmak istiyorum bütün siyasi liderlere. Onlara parmak atınca ne tepki göstereceklerini bilmek istiyorum. Evimin enkazı altında kalıp ölmeden önceki son dileğim, şu an iktidarda olan bütün siyasi liderlere parmak atmak!..

Çok merak ediyorum, buna liderlerin tepkisi nasıl olurdu. Onlar beni tanımaz zaten. İyi ki de tanımaz. Tanımadıkları için de şöyle derdi bir tanesi; "Vatandaşlarımızdan birinin, depremin halkımızda yaratmış olduğu psikolojik bozukluğun etkisiyle, bana parmak atmasını içime sindiremiyorum doğrusu..." Bakın, bu "doğrusu" kelimesi burada çok önemli. Ben de başkalarının yaşadığı acılara, yıkımlara gösterilen bu kayıtsızlığı, bu kötücül ilgisizliği içime sindiremiyorum "doğrusu..." Buradaki vatandaş-halk karşıtlığına dikkatinizi çekerim. Gazetenin birinde, bir haber yayımlanmıştı yıllar önce, "Halk denize hücum etti, vatandaş denize giremedi," diye... Bu haberi de sakın siyasi liderler yazmış olmasın... Onların gözünde bir türlü vatandaş olamayan, ama her türlü enkazın altında kalan, işsizlikten sürünen, okuyamayan, evini geçindiremeyen, hiçbir aftan yararlanamayan, denize hücum edip vatandaşı rahatsız eden, sıradan, düz, halkız büyük çoğumuz... Çete kurup adam öldürmek değil, ama hâlâ ve hâlâ bunları düşünüp, yazmak suçmuş ve suç olduğunu bilmemek mazeret değilmiş. Ama ben, bu günlerde her uyandığımda, yatağımın kenarındaki uçuruma bakıp, bunları düşünüyorum. Ve başka bir şey yazmak aklıma gelmiyor. Sayın liderler farzetsin ki, ben çıldırdım. Suç kavramı silindi kafamdan. Televizyonları seyrettikten, depremi yaşayanlarla gidip konuştuktan, yıkılan evlerin enkazlarını gördükten sonra, sıyırdım ben de. Olamaz mı, mümkün değil mi... son günlerde hep cenin vaziyetinde uyanıyorum zaten. Ana rahmine dönmek istiyorum. Ama farkında olmadan büyümüşüm, dönemiyorum. Dönemeyince, başta ebedi deprem Demirel olmak üzere, bütün siyasi liderler bana durmadan parmak atıyor...

Dün akşam, bir arkadaşım annesinin ölümünü anlattı... Ailesinin evi Gölcük'teymiş. Babası pencere kenarında uyuyormuş. Annesi ise kapıya yakın. Kapıya yakın, çünkü anneler hep kapıya yakın yatarlar. Çünkü geceleri sık sık uyanırlar; kocalarını rahatsız etmemek için kapılara yakın yatarlar, tavşan uykusuna. Çıt olunca uyanırlar. Çocukların açılan üstünü örtmek için... Eve bakmak için. Namaza kalkmak ve dua etmek için, kapılara yakın yerde yatarlar hep...

Ev ansızın korkunç bir gürültüyle sallanmaya, ardından çökmeye başlamış. Kırılan pencerenin boşluğu, babayı kendisine çekmiş. Anneyse, sadece yatağında ancak doğrulabilmiş... Baba, ablası ve yeğeni saatler sonra kurtulabilmiş. Anneyse... Yok. Sonrası yokmuş... Evlerin arkasındaki bir boşluğa toplu mezar yapmışlar ve anneyi oracığa gömmüşler...

Liderlere parmak atmak yasak... Ama sadece evlatları için yaşayan anneleri toplu mezarlıklara gömmek serbest!..

Böyle bir ülkede, artık yazarlar ve cümle halk, kafayı sıyırdıkları için, akıllarına gelen her şeyi söyleyebilmelidir...

Siyaset yapan liderlerle, en azından deprem felaketi karşısında eşit haklara sahip olalım...

Enkaz altındayken, ölürken, canımızdan çok sevdiğimiz annelerimizi toplu mezarlıklara gömerken bile, bizden, yasalara uymamızı, ağzımızı bozmamamızı ve devlet büyüktür, dememizi bekliyorlar...

Oysa onların da bazen çorabı kokuyor, onlar da etrafta kimse yokken kıçlarını kaşıyor ve belki de olmadık zamanlarda mastürbasyon yapıyorlar...

Bugünlerde, İzmit'te, dokuz katlı bir binanın enkazı önünde, günlerdir kalkmadan koltuğunda oturan bir adam var. Acıdan katılmış ve donuk gözleriyle boşluğa bakarak tek söylediği şu: "Beni üç kere öptü... Beni üç kere öptü..." Yanına onu teselli etmek için her gelene bunu söylüyor: "Beni üç kere öptü..." Depremden birkaç saat önce, eşi yanına gelip, "Hadi yatalım," demiş. O ise televizyon seyrediyormuş. "Sen yat, ben geliyorum," demiş. Bir yaşındaki çocukları arka odada çoktan uyumuş. Karısı uyumaya gitmeden önce onu üç kere öpmüş. Oysa hep bir kere öpermiş. Deprem anında, adam oturduğu koltukla birlikte dışarıya fırlamış. İçinde eşi ve çocuğunun olduğu bina anında çökmüş. Adam enkazın önünde, koltuğunun üzerinde öylece kalakalmış. Şimdi oradan her gelip geçene aynı şeyi söylüyor ve o gün bugündür: Beni üç kere öptü...

Yazı yazmak istemiyorum. Ağlamak istemiyorum. Kitap okumak istemiyorum... Her sabah uyanır uyanmaz, yatağımın kenarındaki boşluğa garip şekiller çizmek istemiyorum...

Sadece sokağa çıkıp, "Katiller!.." diye bağırmak istiyorum...

Oysa ben, hep susmak, her şeyi içimde halletmek isterdim. Kimseler bilmezdi beni. Yaşamak bir yüktü benim için, ağır bir günah... Herkes mutluyken ve beni unutmuşken, habersizce ve kimseyi üzmeden, incitmeden ölmek isterdim...

Oysa şimdi öyle değil... Beni üç kere öptü, diyen adamın yanında olmak zorundayım. Şimdi boşluğa hayali şekiller çizmenin zamanı değil. Şimdi hayatta kalma zamanı. Şimdi hayatta kalarak, çıldırma zamanı...

Şimdi "işkence altındayken bile şarkı söyleme" zamanı...

Eskiden olsaydı, bu yıkım yaşanmasaydı, "Yaz yine erken bitti," derdim. "Gökyüzü ortada kaldı," derdim...

Şimdi öyle demiyorum. Çünkü çıldıranlar için, bütün mevsimler aynı artık...

Mevsimler beni kandıramaz artık. Doğayı tanıdım. O da beni, bu devlet gibi, kendisine köle yapmak istiyor. Yavaş sesle konuşmamı istiyor. Benden, kendisine kölece bir saygı göstermemi bekliyor.

Oysa ben, bütün o eksik yaşadığım yazlar boyu, hep denizin sesini dinledim. Bilinmezliğe ait ne varsa, hepsini doğada aradım ve lekesiz bir arzuyla, hiçbir şeye duymadığım tutkuyu ona duydum.

Kelebekleri ateşimle korudum. Seviştim gökyüzüyle. Üşümesinler diye, papatyaları ısıttım alkollü nefesimle... Çevremdeki insanlar ve maddi her şey varoluşumu kirletip tıkadığında, hep ona koştum. Ölümün ve yaşamın kurtarıcı aydınlığını hep onda aradım...

Peki o, o ne istedi benim arkadaşımın annesinden?...

Ki o kadın, güllere saygısından kim bilir kaç gece uykusuz kalmıştır... Ki o kadın, eve geç kalan çocuğunu, kaç kez gökyüzündeki serseri yıldızlara sormuştur... O kadın, kimbilir kaç kimsesiz sokak köpeğini, çaresiz bir kediyi, gönülden, basit, ama hep o kutsal sevgisiyle doyurmuştur...

Hadi bu devlet acımasız, zorba, duyarsız... Hadi bu toplum doyumsuz, güce tapan, korkak... Doğanın da mı kalbi, bu kadar kötüydü... Peki o, o ne istedi benim arkadaşımın annesinden?..

Bugün, depremin acılarının en yoğun yaşandığı yerlerden biri olan Değirmendere'deydim... İlçenin hemen yakınında kurulan çadırkentte dolaşırken, her şeyini depremde yitirmiş insanları, yerlere üst üste atılmış eski giyecekleri paylaşırken seyrettim... Kullanılmış bir sütyeni kontrol ediyordu, orta yaşlı bir kadın. Birden öylesine utandım ki onu bu durumda seyrettiğim için. Ama birkez görmüştüm işte.

Depremde yerle bir olan bir ilçe... Bir çadırkent... Her şeye, en amansız çaresizliğe bile alışan insanlar... yardım için gönderilen eski bir sütyeni, dalgın gözlerle kontrol eden bir kadın... Yağmurla ıslanmış ekmekler... Ve dağların yamacında usul usul batan güneş...

Kadın kendisine baktığımı fark etti ve bir an göz göze geldik. Hayatımda hiç bu kadar utandığımı hatırlamıyorum...

O da benden utandı ve hemen elindeki sütyeni üst üste yığılmış eski giyeceklerin arasına attı...

Oysa yarın, benim doğum günümdü. Ömrümün 40 senesi geride kalmıştı. Bu hayattan ve bu ülkeden sana ne kaldı, diye sorsalar, bu çadırkentteki hüzünlü akşamı, yağmurla ıslanmış ekmekleri, kullanılmış bir sütyeni kontrol ederken göz göze geldiğim kadının bakışlarındaki utancı ve çaresizliği söylerdim herhalde... Yani hepimizi...

Oktay Güzeloğlu

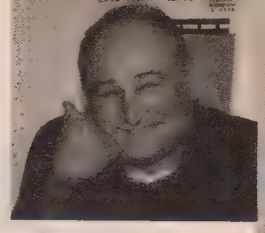

NURTAÇ

Bir akşamüstü, Tarlabaşı'nda sürekli takıldığım, meyhanenin cam kenarında, oturmuş, sokaktan gelen, geçenleri, seyrediyorum, hem de ufak ufak demleniyorum. İnsanlarımız çok gariban. İşten dönenler, gece işine gidenler, erkeği, kadını, hepsinin, suratları sarkık, düşünceli. Sıkıldım, önüme döndüm, rakımdan uzun bir fırt aldım, peynirden, biraz,kopardım, Kötü, kireç gibi. Ne bekliyordum ki? Sekizinci sınıf yer. Dalmışım. Derinlere gittim. Beynimin içinde her şey cirit atıyor. Bir ara kafamda biri bitti. Kafamı kaldırdım, konsomatris NURTAÇ. Merhaba, afiyet olsun, diyerek masaya çöktü. Naber maber faslından sonra, ne içersin dedim, seninkinden diyerek şişeye uzandı, aldı, kendi bardağını kendi doldurdu. Bardakları tokuşturduk. Nurtaç fondipledi, peynirden aldı, ne kötü bu peynir be, diyerek geriye bıraktı. Garsonu çağırdım, peyniri almasını, yerine çerez getirmesini, söyledim. N'apıyorsun, seni uzun zamandır görmüyorum, dedim. Nurtaç iki gün evvel hastaneden çıktığını söyledi ve aman aman sorma zor günlerdi, diyerek rakısını yudumladı. Biz Kasımpaşalıyız, bi şey olmaz bize, diyerek devam etti. Kızını sordum, eczacılık okuduğunu, ama göremediğini, kaynanasının yanında olduğunu hüzünle söyledi. Kendisi gelsin, koca kız dedim. Gelmeyeceğini, çünkü zorla gönderdiğini döverek, hakaret ederek gönderdiğini tekrarladı. Kovdum, kaynanamın yanına gitmesini ben istedim, diyerek içkisini daha hızlı içmeye başladı. Bir ara yüzüme bakarak, yav sen biliyorsun, bu hayatı. Ben pavyonda çalışırken bir adamla oturuyordum. O da büyüdü, koca kız olmuştu. Korktum,benim gibi olmasından, korktum, bu âlemde boş bırakırlar mı? Affedersin, sikerler, bozarlar, inan önce benim oturduğum adam yapardı. Beni de on dört yaşımda bozdular. Ciğerci Faruk vardı, sonra beni almadı. Yaptı, inkâr etti, şahidi de, sonradan benim evlendiğim kocamdı. O Faruk'un on çocuğu da olsa intikam alıcam dedim, sonra gittim, onun şahidiyle nikahlı evlendim, on sekiz yaşımdaydım, şimdi de, kırk yaşında gidip çayını içiyorum, bir gün "onun gençliği çok güzeldi dedi." Ben de , madem güzeldim, niye almadın dedim. İntikamcıyım ya, sözde makara yapıyorum adama. Bu ne biçim dünya be! İntikam intikam dedim, üç beş kuruş için adamın eline düştük, arada bir gidip beş on milyon harçlık alıyorum adamdan.

Nurtaç bunları anlatırken acı çekiyordu. Onun acılarını anlıyordum, çünkü acı, bir insanın, aslan gibi, kafeste, kitlenip, elinden, bir şey, gelmeden, kafasının içinde, bir sağa, bir sola, yani çaresiz dolanıp durması gibi bir şeydir. Hayatın rüzgârı, bir kere tersten tepmesin. Bu durumda, insan her an kaput olabilir. Nurtaç işte kaput vaziyette. Bir de, intikam duygusuna kapılmış. Ama ters tepmiş. Kendisini zehirliyor. Ben bunları içimden geçirirken, o devam ediyordu. Kocamla 81'de nikâhlandık, 87'de kaybettim. Veremmiş, evet çok erken kaybettim, erken bırakıp gitti beni. Hayatım bir çocukla, parça parça oldu. Ailesi çok zengindi, beni istemedi. Tabi istemezler, benim, gibi, birini. Kasımpaşa'nın yarısı onların. Ya ben? Aklına gelen bütün pavyonlarda çalıştım. Neyse... Geçen sene hastalandım, param da yoktu, hastaneye almadılar. Hastane kapısında yattım. Soğukta kıvrandım. Sonra bir adam geldi, başhekim göndermiş, yatırdılar, beynim su toplamış, gözlerim hiç, görmemeye, başladı, kör oldum. Sigortam yok, param yok diye, on beş günde çıkardılar, biliyor musun. Ben orda yatarken, birisi de, beni sikti, ses çıkaramadım, korktum. Tehdit etti, n'aparsın. Kim inanır bana. Körüm, kim yaptı diyeceğim, görmedim ki, körüm. Çıktıktan sonra kaymakama, gittim. İyi adammış, bana yeşil kart verdi, hastaneye, yolladı, ameliyat, oldum , kurtuldum. Allah razı olsun ondan, kör olmak çok kötü. Allah korusun, arabalar bile almıyor, dışlanıyorsun, kimsem yok ki, bir ablam var, iki kızı var boyu kadar. Onlar da fakir. Hiç haber vermedim. Zaten eniştem beni eve almıyordu. Anla işte, ana yok, baba yok, ev yok. Annnemle babam, ben 12 yaşındaydım, on yedi gün arayla öldüler, falan filen boş ver işte. Kafanı ütüledim, kusura bakma, diyerek işi gırgıra boğdu. Bak ne güzel buralarda çalışıyoruz, kör olmaktan iyidir. Hadi vur vur, deyince bardakları tokuşturduk. Hani Nurtaç'ın bizim buralar dediği yerlerde çalışmak, insanın kefeni, daima koltuğunun altında gezmesidir. Ne zaman çıkacağı, belli, olmaz, itin biri, çıkar, paslı bıcağını, sallar. Kendim çok şahidim, böyle olaylara. Nurtaç anlatırken işi makaraya alıyor, abartılı anlatarak, gülüyordu. Ben de gülüyordum. Çok neşelisin. Dedim. Ne neşesi be, ben hayatımda, iki kere intihar ettim, birinde, elimi cama vurdum, damarlarım kesildi, hastanede kurtardılar, ikincisinde bir kutu hap içtim yine kurtardılar, kör oldum, kurtardılar, daha ne olacak, artık gırgıra vuruyorum işleri. Bu arada çantasından, bir cüzdan çıkardı, içinden, fotoğraf gösterdi. Bak kocamdı bu, dedi. Yakışıklıymış, çok mu seviyordun, dedim, evet hâlâ da seviyorum, yapmamam gereken şeyleri de yaptım ona bazen, ama geçti, gitti. Onu görmeden, dokunmadan da seviyorum, biliyor musun. Benim, hayatımda en sevdiğim şey, gezmek, okey oynamak. Sırf gezmek için, otobüsle, ta uzağa, Antalya'ya giderdim, gezer gelirdim. Nurtaç'a biraz da saygı duydum. Bugün ortalıkta, insanım diye dolaşıp doymak bilmeyen namussuzları gördükçe, basit bir gezmeden mutlu olmayı bilen Nurtaç'a çok saygı duydum. Çünkü gerçek yaşamı yaşamış, hâlâ da yaşıyordu, elinde kalemsiz, kâğıtsız, gerçek bir yaşamı. Neyse bu arada da bir büyük rakıyı götürmüşüz, aç karnına kafam güzel olmuş. Hesabı istedim, Nurtaç yüzüme bakarak gülüyordu, hâlâ da güzel ve güleçti, mizahi yanını kaybetmemişti, üstünü sen alırsın diyerek kalktım, gariban, perişan insanlarımızın arasına karıştım. Bunlar da geçer, geçeer, delerde geçer türküsünü söyleyerek yürürken, gözlerimden, parçalanmış cam kırıkları dökülüyordu.

ARKASI YARIN... Nafer Ermiş

nafer@leman.com.tr

Bilinç ve Bilinçaltının Olağanüstü Maceraları...

Akşam yatarken, bu ay şunu mu yazsam bunu mu yazsam türünden tipik yazar düşünceleri içinde uykuya daldım, insan uykuya daldığını bilmez ama varsayar, çünkü uyanınca uyumuşsun demektir, bir yaz hikâyesi mi yazsam, manavdaki bakkaldaki, hatta pazar yerindeki çarpıklıkları, tuhaflıkları mı yazsam, yoksa şöyle bir aşk hikâyesi mi patlatsam, bilim kurgunun büyülü dünyasına mı dalsam vs. derken bilinçli halden bilinçsiz hale geçmiş olmalıyım ki, sabah bambaşka cümleleri düşünürken buldum kendimi, eskilerin istihareye yatmak dediği şey mi olmuştu, Almanların önemli karar aşamasında, ben bunun üzerine bir uyuyayım, dedikleri gerçekleşmişti istemeden, artık her ne olduysa, bilinçli durumda yazmayı hiç düşünmediğim meseleler bilinçsiz durumdan faydalanarak kendilerini su yüzeyine ya da bilinç düzeyine atıvermişlerdi, bunda belki birkaç gün önce TRT'deki "yazarlar yazarak geçinebilir mi?" sorusunun işlendiği bir programı izlemiş olmam herhalde baş rolü oynadı, bilinçaltı böyledir işte, süper çalışır, harikadır, kafana bir mesele mi takıldı, at bilinç altına, dön günlük işlerine, kitap oku, yemek ye, kız peşinde koş, televizyon seyret, daha doğrusu işte bunu yapma, dışarı çık, parka, denize, dağa, havuza, artık yakınlarda ne varsa oraya git, dünyaya bir de oradan bak, her neyse, dönelim TRT'ye, ne diyorduk, "yazarlar yazarak geçinebilir mi" sorusunun işlendiği program diyorduk, zaten bir sorunu işlemek dediğin o sorunun etrafında duran insanlara söz konusu soruyu sorup görüşlerini almaktır, eli mikrofon tutan bir stajyeri, ki zaten ona para da vermiyorsundur, gönder birkaç aç yazara, sıkıntılı yayınevine, dertli kurum yetkilisine, sorsun soruyu; topla bunları sonra, diz arka arkaya, nefis bir şekilde işlensin bitsin sorun dediğin, gömleğe papatya işlemek bile daha karmaşık bir işlemdir sonuçta ama, neyse, ne diyorduk, her neyse, aslında böyle laubali yazmayı da hiç sevmem, ama nedense böyle bir ruh hali var bu sabah, aç karnına masanın başına oturmayayım diye, çünkü mideye zarar verebilir, gidip kahvaltı yaptım, ama kahvaltıyı zor ettim, çünkü bilinçaltı bu meselenin daha fazla bilinçte kalamayacağını, tekrar dehlizlere gönderilip dosyanın kapatılacağını ya da çok ileri bir tarihe erteleneceğini bildiğinden midir nedir, bir an önce yazıp ebedileştirmem için zorladıkça zorluyordu, ama kahvaltı da karmaşık bir şey, öyle bir hamlede olmuyor, zeytindi, peynirdi, yumurtaydı, domatesti, baldı, reçeldi, füme dildi, Sibirya havyarıydı, dağ ceylanı sütüydü derken, epey bir zaman alıyor, çay denen bir şey var, soğuksa tadı olmayan, sıcaksa çabuk içilemeyen bir şey, neyse TRT'ye geri dönelim, çünkü TRT önemli, öyle laf arasında geçiştiremeyiz, her şeyden önce bir kurum o, on binden fazla çalışanı var, burada telaffuz edemeyeceğimiz kadar bütçesi var, kültüre olan katkısını es geçemeyiz, çabalarını, sorunları saptayışını, hatta ve hatta hani saat başı olmasa bile üç beş yılda bir kültüre yaptığı doğrudan müdahaleleri boşlayamayız, aslında boş veremeyiz diyecektim ama cümle o ana kadar i haliyle geldiği için, çabalarını, katkısını, saptayışını gibi, belki i hali buna denmiyordur, ama her neyse, boş vermeyiz sözünü burada kullanamadım, çünkü bir dergide genç yazarlara gereksiz taramalardan kaçının türünden öğütlerde bulunan bir yazar, artık bunlara guru demek lazım, yazar gurusu, kız gurusu gibi, ya da edebiyat gurmeleri, (bu iki kelime aynı kökten geliyor olabilir, guru gaysı da) "çünkü o sırada ayı boş verdim" diye yazan bir gaflet sahibini kötü yoldan hemen çevirmiş ve ayı boş verdim, denmez, aya boş verdim denir, diyerek iyi yolu göstermişti, bu da bende hiç gereği yokken bir sorun yaratmış, sonra unutulmuş, ama bu geceyi eski defterleri gözden geçirip küllenmiş sorunları halletme gecesi sanan bilinçaltı diğer şeylerin arasına bunu da sıkıştırıvermiş, köftehor, ama tabi şimdi ben bakkalda abi o markaya boş ver desem, normal bir bakkal, şaşırır, o markayı boş ver abi diye düzeltmek ister, düzeltir mi bilemem, bakkala bağlı, ya da arkadaşlar arasına boş ver o herife desen, seni düzeltirler, mutlaka ukela birileri vardır etrafta (ben de onlardan biriyimdir aslında, neyse) boş ver o herifi şeklinde düzeltirler beni, çünkü bu kalıp bu günlük dilde şekilde kullanılır, kitaplarda ne yazar bilemem, doğa kanunları ne der, tarihte neler olup bitmiştir bilemem ve bu bağlamda bilmek de istemem, dil yaşayan bir şeydir ve bireyler üzerinde uzlaş-

mışsa uzlaştıkları şekil doğrudur, yüz yıl önce şöyle ya da böyle kullanmış olmaları beni engellemez, ayrıca bu dili yozlaştırmaz da, dilin değişmesi, yozlaştırma ihtiyacından ya da güdüsünden doğmaz, kullanım kolaylığı, iyileştirme vs. vs. gibi ihtiyaçlardan doğar, artık ayı boş veriyoruz biz, ayıyı da boş veriyoruz, aya boş vermiyoruz, hatta ona hiç bir şey vermiyoruz, bilinç bir at gibidir, salarsan doludizgin gider, arada bir dizginleri çekmek lazımdır, bu konudaki dizginimiz TRT olsun şimdilik, zaten oldu, engelleyemedik, çünkü yazarlar yazarak geçinemiyor, zaten yazar dediğin yazarak geçinmez, yazarak geçinenler yazarüstü bir şeydir, onların dışında kalanlar sıradan yazardır, gelişmiş ülkelerde, hem ekonomik hem de kültürel anlamda, yazarları okur dışında destekleyen şeyler de vardır, bu yüzden oralarda sıradan yazarlar da geçinir, çünkü onları destekleyen kurumlar vardır, vakıflar vardır, enstitüler vardır, belediyeler vardır, devletler vardır, dernekler vardır, kafeler vardır, bunlar çeşitli ödüller, burslar vs verirler, çeşitli projeler yaparlar, yazarları desteklemek için sürekli bir şey uydurur, bir bahane bulurlar, işte bizde eksik olan bu, birkaç küçük ödül var, onlarında çoğu, çeşitli dedikodular yüzünden saygınlığını yitirmiş durumda, ödül almayı utanılacak bir şey haline getirmiş durumdalar, hani aman bana ödül vermesinler, insan içine çıkamam sonra diye köşe bucak kaçan yazarlarımız vardır, haklıdırlar, onları bu hale getirenlerin hatasıdır bu, yoksa ödül kendi başına saygıdeğer bir şeydir, adı üstünde, ödüldür, (Sinemacılar ödül alır, herkes alkışlar, güzel, tiyatrocular ödül alır, hatta devletten maaş alır, nefis, şarkıcılar ödül alır, ne âlâ, ressamlar ödül alır, ödüllü ressam olur, ayrı bir değer kazanır, muazzam, hatta reklamcılar, reklam yazarları, yılın annesi, yılın babası, yılın boşta gezeni ödül alır ya da almalıdır, ama edebiyatçılar ödül alınca bir tuhaf oluyor, hatta bazı kesimlerin nezdinde tuhafı da aşır durum, bir tür lanetleniyorsunuz, ödül almamakla guru duyanlar var, demek ki burada bir sorun var he neyse,) ödül olumlu bir şeydir, yazarlar için bile, yazara başarısının karşılığında bir destek vermek, daha iyi şeyler yapması için ona zaman kazandırmak için yapılan bir tür kültürel yatırımdır, örneğin Almanya'da irili ufaklı on binden fazla edebiyat ödülünün olduğu söylenir, (belki TRT'de çalışanlardan bile çoktur,) saymadım gerçi, sadece bana bir Alman yazar söyledi, belki de ben yanlış anladım, ama muhtemelen doğrudur, hiç kimse ödül aldığı için utanmaz, kimseye ödül aldı diye taş atılmaz oralarda, kaşı gözü yarılmaz, bir Sartre efsanesi vardır, Nobel Ödülü'nü reddetti diye doğup büyümüş bir efsanedir, buraya kadar anlarım, Nobel'i reddetmek büyük bir harekettir ve efsaneleşebilirsiniz, ama Sartre sonra vazgeçti bu hareketinden ve ödülü gidip aldı, ama tuhaftır ki ilk hareketi efsane oldu, ödülü sonradan da olsa aldığı için Sartre bu efsaneyi hak etmedi aslında, haksız kazanç oldu yani, adam ödülü aldı kardeşim, reddettiği falan yok, kısa bir bilinç kararması oldu herhalde, kıza evlenme teklif ediyorsun, kız reddediyor, ertesi gün arayıp, ya ben düşündüm de, seninle evlenmeyi kabul ediyorum, hatta aslında bunu çok istiyormuşum, dün kendimde değildim, başım ağrıyordu herhalde diyor, sonuçta evleniyorsunuz, hayatınızın sonuna kadar mutlu yaşıyorsunuz, şimdi torunlarınıza bu kadın benim evlenme teklifimi reddetti mi diyeceksiniz, deseniz de torunlarını bunu yutacak mı, her neyse, TRT, TRT bir kültürel kurum, o muazzam bütçesinden birkaç damla da kültürel olaylara damlatsın deriz, yapmıyorlar mı, yapıyorlar, hemen her sene Türkiye çapında bir şiir yarışması düzenlemiyorlar mı, düzenliyorlar, TRT 2006 yılı için de bütün şairlere açık bir şiir yarışması düzenledi, hatta konusu bile "Türkiye," son başvuru tarihi çoktan geçti, hatta ödül alanlar açıklanmıştır bile, birincilik ödülü, bir Cumhuriyet altını ve bir el radyosu, ikinciye gümüş tespih veya gök boncuklu gümüş bilezik, üçüncüye fotoğraf makinesi ve sürpriz hediyeler verilecek, tespih "veya" gök boncuklu bilezik, ikisi birden değil, ya o ya bu, herhalde şair kendisi seçecek, ya da belki ellerinde hangisi kalmışsa o anda, bilemiyoruz, bir de sürpriz hediyeler var, bu muhtemelen, henüz elimizde malzeme yok, bakacağız artık ne gelirse falan demek, ama nedense benim en çok el radyosu dikkatimi çekti, tespih de enteresan tabi, ama el radyosu, el radyosu, EL RADYOSU, eL RaDRoYsU, EEEELLL RAAADYOOOSUUUU... daha da saçmalaşsın diye birkaç kez yazdım, kusura bakmayın, yıl 2006, mp3 çalarlar, ipodlar, portatif cd çalarlar, walkmanler, radyolu ve mp3 çalarlı cep telefonları, hatta fotoğraf ve video çekenleri, laptoplar, daha neler neler ortalıkta cirit atıyor, çocukların ellerinde bile var artık bunlardan, bakkaldan sakız alsan sana bir radyo verebilecek durumda, mağazadan bir şey alsan, abi şu radyoyu da eşantiyon ver desen, hayır demez, tek rakamlı ytl'lerle bir radyo alabilirsin... TRT, canım kurumum, bilincimin dizgini, şiir yarışmasında birincilik ödülü olarak radyo veriyor, şöyle kelli felli, özel dizayn, altından gümüşten platinden falan değil, radyo işte, sadece radyo da değil, el radyosu, EL RADYOSU, EL ya EL, el radyosu, en son kimin elinde el radyosu gördünüz, ben çocukluğumdan hatırlıyorum, ama tabi olabilir, bazı yerlerde hâlâ kullanılıyordur, haksızlık etmeyelim, TRT, bilinçlerimin dizgini, on binlerce çalışanı trilyonlarca (YTL bazında milyonlarca diyelim) bütçesi olan kurum, kültürel bir transaksiyonda bulunuyor ve kopa kopa gönlünden bir el radyosu kopuyor, bu kadarına kıyabiliyor, o da belki bir el radyosu üreticisinden eşantiyon gelmiştir, yılbaşı aksiyonu falandır, bayram promosyonudur, hadi diyelim para ayıramadınız, bir sponsor da mı bulamadınız, her salataya maydanoz buluyorsunuz da buna mı bulamıyorsunuz, binanın karşısındaki taksi durağına gitseniz, abi ya bir şiir yarışması düzenleyeceğiz de, sponsor lazım deseniz, aralarında para toplayıp üç beş kuruş verirler, ya da abi birinciden bir ay taksi ücreti almayalım derler, 5 havaalanı turu hediye edelim derler, bakkal birkaç sucuk verir, kâğıt helvacı iki helva verir, kestaneci bir külah kestane verir, TRT de el radyosu veriyor, televizyon değil, dijital bir kamera değil, dvd kaydedici değil, bir laptop hiç değil, el radyosu, abi depoda bulduk, ne olduğunu anlayamadık, böyle acayip bir anteni var, uzayıp kısalıyor, pil mil takılıyor galiba, antika bir şeye benziyor, ne yapalım bunu, bilmem, birine verin gitsin, kapının önüne bırakın, biri alır herhalde, aman müdürüm, envantere falan geçmiştir maazallah, öyle yoldan geçene veremeyiz, hmmm... o zaman ne diyeyim, ne diyeyim, ödül verin, verin gitsin, şiir ödülü verin, edebiyatı destekleyelim, coşsun bu ülkenin şairleri, eller kalemlere sarılsın, dizeler yağmur olup yağsın, haber salın ülkenin dört bir yanına, kazanan hükümdarın kızını alacak diye, latife latife, evet ne diyorduk, TRT, TRT bir kurumsa, hele Türkiye'nin, 70 milyonluk bir ülkenin resmi yayın organıysa, bir sürü TV kanalı, radyo istasyonu, her şehirde, kasabada muhabiri, yurt dışında temsilcilikleri varsa, benim satın aldığım her televizyon aparatından, bilgisayara taktığım TV kartından bile bandrol adı verilen (bu arada WORD programı buna 'denetim pulu' dememi öneriyor ama ben onu dinlemiyorum), evet bandrol adı altına ekstra bir vergi alıyorsa, biz de ister istemez veriyorsak (gönüllü de olabilirdi, ne bileyim), hani kaliteli programlar yapın, yapın da halk sizi de izlesin demiyoruz, dediğimiz, böyle yarışmalar düzenlemeyin, insanları, bu olayımızda şairleri utandırmayın, bir yarışma düzenleyecekseniz de adam gibi düzenleyin, doğru dürüst bir ödül koyun, göstermelik bir şeyler yapmayın, inanmıyoruz bunlara, yutmuyoruz, Ümraniye Belediyesi'nin bir tek öyküye verdiği ödül 5 bin YTL, bir şiire verdiği ödül 3 bin YTL iken siz kalkmış el radyosu veriyorsunuz, utandırıyorsunuz bizi, sadece TRT mi bunu yapan, eğil elbette, roman yarışması düzenleyen yayınevleri de

var, birincilik ödülü 5 bin YTL civarında, ama birinci baskının telifi dahil, çocuk mu kandırıyorsunuz, zaten ortalama bir roman, mesela 300 sayfalık bir roman, 2 000 basılsa, telifi neredeyse 5 bin YTL tutar, ödül bunun neresinde, yahu hiç mi bir şey vermeyeceksiniz, bu kadar mı zor, bu topraklara, bu yazarlara hiç mi borcunuz yok, yılda bir ekstradan bir 5 milyar harcayamıyor musunuz bu iş için, bir sürü yerde yarışmanızın ilanı yer alıyor, insanlar arasında konuşuluyor, bunun reklam değeri bile 5 bin YTL'den fazladır, bir şeyden de kar etmeseniz olmaz mı, sonuçta sizi yaşatan da bu yazarlar değil mi, kimin eserlerini basıp da plazalar yapıyorsunuz, matbaalar satın alıyorsunuz, kitapçı zincirleri kuruyorsunuz, kimin kitaplarını basıp satıyorsunuz, hiç düşünmüyor musunuz, TRT, TRT "yazarlar yazarak geçinebiliyor mu" konulu bir program yapıyor, yarışmada ödül olarak el radyosu veren bir kurum, yüzünü gizlemeye gerek görmeden, gidip yazarlara bunu soruyor, ne desin yazar, geçiniyoruz abi, bir elimiz yağda bir elimiz balda mı desin, ya da, yok abi yaa, nerde, açlıktan sürünüyoruz, bakkaldan ekmeği borçla alıyoruz, reziliz, rüsvayız, yardıma muhtacız mı desin, bütün bunları söylerken onurunu gururunu, kendine olan saygısını, okur gözündeki saygınlığını nasıl korusun, TRT... el radyosu, genç şair fotokopiciye gider, fotokopici şiirlerin on nüshasını hazırlarken, hayrola delikanlı, ne bunlar, diye sorar, hiç abi, şiir, yarışmaya göndereceğim de, yaa, öyle mi, ne güzel, ee ödül ne, el radyosu abi, e değer mi be koçum, bak bu fotokopi masrafıyla iki tane el radyosu alırsın, hatta dur ben sana vereyim bir tane..., TRT, bu arada Ümraniye Belediyesi'ne ekstradan saygı ve sempati duyuyoruz, en azından ödül denebilecek bir şey verdiği için, bu belediyelerden 50 tane olması lazım bu ülkede, vakıfların bu işlere de bütçe ayırması lazım, yayınevleri, yazar birlikleri de uğraşmalı, bir şeyler yapmaya... çünkü bu işler kendiliğinden olmaz, kendiliğinden olan şey yağmurdur kardır, doludur, rüzgârdır, belki artık ilerde onlar da bedavadan olmayacaktır, ayrıca, yayın dünyasının büyük bir bölümü çeviriye dayanan bu koca ülkede bir çeviri ödülü yok, geçenlerde Almanya'dan bir vakfın yönetim kurulu başkanı geldi, belli bir bütçe ayırmışlar, bazı kitapların Türkçeye çevrilmesi için çevirmenlere maddi destek vermek istiyorlar, Almanca'dan çeviriler de yaptığım için beni aradılar, ona dedim ki, bence siz bir çeviri ödülü koyun, bizde çeviri ödülü yok dedim, kulaklarına inanamadı vakıf başkanı, nasıl olur dedi, elindeki kâğıda bir not yazdı, ve bunun nasıl olduğunu ona anlatamadım, TRT, aslında TRT'nin ödülü yanlış değil, konusu ve vereceği şahıs yanlıştır, şair ne yapsın el radyosunu, muhtemelen şehirde yaşıyordur ve zaten radyosu televizyonu hatta ve hatta radyo televizyon kurumu vardır, el radyosu kimin işine yarar peki, mesela bir çobanın... yalnızdır, dağlardadır, etrafında kendisini anlayacak, kendisine bir şey anlatacak bir varlık yoktur, birkaç bağırmayla darmadağın edebileceği, iki ıslıkla bir araya toplayabileceği koyunları vardır, ya da biraz daha büyük başlar vardır etrafında, inekler ve öküzler, boğalar vesaireler...el radyosu onun için süper bir ödüldür, TRT'den el radyosunu kazan arkadaşa sesleniyorum, eğer gidip ödülü aldıysan, onu git bir çobana ver, çobanı bulamazsan muhtara ver, o kahvede falan görür verir, TRT'den de ricam, eğer elinizde ödül olarak verebileceğiniz bir tek el radyosu varsa, şiir yarışması değil de, ne bileyim yılın çobanı yarışması falan yapın, (yanlış anlaşılmasın, çobanları çok severim, dünyanın en harika işidir), çobanlardan, inekler de söz etmişken, ki muhtemelen bu da tesadüfen olmamıştır, üniversitede bir hocamın (bütün hocalarım içinde en sevdiğim hocamın) anlattığı bir fıkra geldi aklıma, (belki burada biraz yersiz kaçacak, ama anlatmazsam bu gece uyuyamayabilirim), hocanın ismini vermeyelim de reklam olmasın, ya da maazallah bir disiplin cezası falan almasın... iki boğa, biri genç diğeri yaşlıca ve tecrübeli, dağlarda dolaşırken bir tepeye geliyorlar, aşağıdaki vadiye bir bakıyorlar, bir inek sürüsü, hepsi birbirinden çekici, su gibi inekler... genç boğa heyecanlanıyor, "abi," diyor, "şunların arasına bir dalalım, tuttuğumuzu götürelim..." "şşşş," diyor tecrübeli boğa, "yavaş yavaş yaklaşalım, hepsini götürelim..."

Bilinç ve bilinçaltının olağanüstü maceralarını dinlediniz, el radyonuzda... Belki arkası yarın, belki yarından da yakın...

RÜZGARLI BİR GÜN

Öykü **Onur Caymaz**

Necati Tosuner'e. Iyi ki var...

Uykuma dağılan kuşlar.

Zil sesiyle uyanıyorum, başka sesler gittikçe ağıyorlar: Uzakta kopek havlamaları, çok derinde, kalbimde belki, denizin saçlarını tarayarak ağır ağır geçen bir şilep düdüğü, geceleri hep urktuğum buzdolabının o siyah sessizlik içinde birden gürultuyle çalışması, apartmanın onundeki çop bidonlarının birbirine çarpışı, gurultuyle çocuklar, ama nedense hep gurultuyle çocuklar, insanın büyüdukçe kaybettiği tum coşkuları toplamış gibiler, mahallenin haytaları... Aşağıda kartopu oynuyorlar. Gunlerdir yagan kar dinmiş, biraz gulümsemiş gunes. Çaydanlığın fokurdadığını mı hayal ediyorum yoksa gerçekten, ıbığından, garlarda ayrılıkları anımsatan tren çığlıklarının karıştığı dumanlara benzer dumanlar mı çıkıyor? Demlığın içine az once karanfil atmıştır incecik parmaklar. Kızımızın saç tokalarındaki kuçuk boncukları ozenle dizen parmaklar onlar. Saçlarımı yıkamış parmaklar. Gozlüğumu televizyonun uzerindeki ortunun uzerine hep çizilecekmişçesine koyan aslında gozluklerin çizileceğine hiç inanmayan parmaklar, çayıma hep iki şeker atan, kadehi bileğini dağlara devirerek tutan, kalbimin allahı parmaklar...

Zil çalıyordu. Hayal meyal bir ıslaklıktaydım hâlâ. İçimde bir yanma. Başımda bir ağrı. Ayaklarım yerden kesiliyor sanki. Geçende aldığı tencereyi getirmiş ust kattaki peltek peltek konuşan komşu kadın.

"Benimki uyuyor, içerde..."

Gul'un sesi bu. Radyoyu nasıl kıstığını bilirim. Ben kısma allahaşkına, dinle dinleyeceğini demıştım uyurken. O yine de gozlerimin ufak ufak her kapanışında, biraz daha azaltmıştır sesi. Azaltsın istemem. Kimsesiz evlerde radyo çalarken ışı iyilikle dolar insanın. Sesler ve hayat giderek uzaklaşır uykularda. Uykuya geçerken seslerin ortada kaldığı anlar vardır. Su hanı, bazen pencerelerin buğusuna bir dolu şeyler çizer. Gece elektrik sobasını kapattıktan sonra içerinin soguğu bozar onun çizdiklerini. Sabaha butun o şekiller gozyaşları gibi suzulur camlardan. Akıp gider hepsi... Radyodaki eski şarkılar Gul'un saçlarına dokulur. Gul'e dokunur, Gul'e dokunurum.

Eve erken geldiğime şaşırmıştı. Kaç yıldır hafta ortasında bir gun, bir kuşluk vaktinde evimizi gormuşluğum yoktu. Sağ elindeki havluyla sol elini kuruluyordu. Ellerinden yerlere duşen damlaların şanssızlığı... Kar toplayan garip bir aydınlık suzulmuştu içeri. Üç vakte kadar hanemize dogacak ayın içinde durduğu kahve fincanını -o yeşil desenli, sarı kulplu eski kahve fincanı, annen vermıştı, gittikçe annelere benzemek, gittikçe babalara, orta kahve torenlerimiz- sehpanın uzerinde gordum. Su bardağının altındaki su birikintisi sehpaya dagılmış, bir ucundan peçete emmiş ıslaklığı. Geçen gun getirdiğim karanfiller solmamış. Yapraklardan bir kaçı tozlanmış, camın uzerine duşmuşler, sehpada sonbahar.

Gul'un temizlik gunu... Çamaşırları yaymış arka odaya, içeri girer girmez gorunuyor. Beyazları yıkamış. Sakızı andıran bir koku dolanıp durmuş evde, iç sızlatan bir temizlik kokusu. Kitaplarımızla eşyalarımız yanyana duruyorlar, satırları mı giyinirız akşamları? İç çamaşırlarımızı bilerek yanyana koymuş. Iyi şeylerin de acı verdiği olur bazen. Hol soguk, oteki odalar soguk. Ama zaten koşturup duracak diye vakmamış sobayı. O tatlı elektrik kırmızılığını geceleri sevişirken de sondurmek, Su'yun uyumasını beklemek... Su uyur duşman uyumaz diye yaptığım espriler...

Kim o, devişındeki tedirginlik sevgilim... Benim Gul, benim canım. Bildığı sesim bu kaç yıldır. Tanıdığı sesim. Sevişirken, kavga ederken, bir şey ima etmek isterken, şımarırken, traş olurken soylediğim Etek Sarı adlı turkunun en yuksek notalarına kolayca tırmanan, hâlâ Suleyman Demirel taklidi yapan, bulaşıkları yıkarken çaldığım ıslıkta hatırlı, bazen hapşırırken korkunç, bazen Su'yla şakalaşırken, bazen masal anlatırken, eski bir alışkanlıkla şiir okurken kullandığım sesim.

Kimi lojman dairelerinden, kimi otelierden, gençliğimizin öğrenci evlerinden, bazı kuçuk şehirlerden belki... Kardeşimin şekerlik dediği bu ev kim bilir kaçıncı evimiz? Kim bilir ruzgâra karışmış ne kadar çok yılımız var.

Ellerim titreye titreye gelmıştım. Zilin uzerindeki etikette duran uç hart. Uçumuzun adının baş harfleri. Atkının yıpranmış iplikleri ellerime doğru duşuyordu yokuşu tırmanırken. Terlıyordum. Aksamları gelirken dukkânların, çarşıların, pasajların solgun ışıklarını goruyordum hep. Hep onların arasından, kepenklerin kapandığı saatlerde... Işıklı caddeye inişlerim sonra. Şehrin bir yakasında, başka bir şehir gibi. Fotoğrafçıyla başlayıp eczaneyle biten uzun bulvar. Hayatımın en uzun koşusu. Her akşam tam benim donuş saatlerimde sıcak ekmek çıkaran fırın. Sıcak ekmeklerde bir hış var. Torbanın içinde buğulanışları beni eski bir yağmur akşamına goturuyor, seninle yağmur çamur içinde yurudüğumuz bir Istanbul akşamına. Şimdi yer hizasından hayal içinde izlediğim pembe fino kopeklı terlıklerını ılk aldığınız akşam...

Iyı mısın diye başucuma doğru yuruyorsun. Gelip elini dayıyorsun alnıma. Elin soğuk. Sıcak suyla yıkasan şu bulaşıkları be canım... Soğuktan tam anlayamıyorsun ateşimi. Eğilip dudaklarınla dokunuyorsun alnıma. Yanıyorsun, diyorsun. Senin yuzunden, diyebiliyorum zorlanarak. Ensenden tutuyorum. Saçlarının birazı avcumun içine doluyor. Pazar sabahları kızarmış ekmek kokar. Nedense bu geliyor aklıma sen yanıyorsun dediğinde. Kızarmış ekmege tereyağını surersin, sonra vişne reçelini. Sonra masaya bir tek bıçak getirdiğimizi farkederiz. Uşendiğimizden kimse gıdıp başka bıçak almaz. Surdukten sonra kızarmış ekmeğin içine sokarak pırıl pırıl edersin bıçağı. Içi de reçelli bir kızarmış ekmek dilimi... dudakların yani... Opeyim diyorum. Dur ama şimdi, diyor; nane limon kaynıyor mutfakta. Koşturarak gidiyor. Hangi gul böyle gidebilir ki...

Oylece sana bakakalıyorum. Hafiften çokkun omuzlarına, uzun bacaklarına, doğumdan sonra bile bozulmamış kalçalarına. Pencereye doğru katamı kaldırıyorum. Gokyuzu Sinemamız o bizim. Paramız pek yok bilıyorum. Yatak bozulunca attık. Bir yer yatağında yatıyoruz şimdilik. Küçücük kızımızın bile karyolası var. Bazen onu da alıyoruz aramıza. Çılgın bir aile olma şansı her zaman vardır değil mi Gul? Aile her zaman acı bir şey değildir değil mi? Kitaplığın uzerinde bırıken tıyatro broşurlerini, ilk basım kitapları, Su'yun resimlerini, defterlerinin kırmızı etiketlerini, insanın bir kızı olmasının butun inceliklerini, hıçbir zaman gitmekten çekınmediğimiz yaz tatillerinden edinilmiş boyalı taşları, deniz kabuklarını, kavgalarımızda kırdığımız fincanların çiçekli yerlerini, fotoğraf makinelerinin askılarını, eski murekkep şişeleri vardır şışman, onları, bir tane çok eski, murekkep çekme yeri lastıklı bir dolmakalemi – ki bana hep bir dairede kollarına o siyah kolluklardan geçirip de evraklara surekli bir şeyler girmek zorunda olan adamları anımsatır-, eski gazete kesiklerini, bir gun bir şehirde birbirimizi çektiğimiz taş kopruleri, bahar dallarını, patlayan tomurcuğu, geçip giden gençliği, akıp giden zamanı, ellerimizin kırışmasını ama hala tutuşuyor olmasını, beyazlayan saçları hiç boyamamayı, bovanmamış ayakkabılarla işe gitmeyi, kışları hep kosturulduğundan terlememek için ince giyinmeyi, hâlâ radyoda çalan bazı şarkıları kaydetmek için boş kasetler satan –eski pasajlarda- kasetçiler aramayı saklamak mumkundur degil mi? Hayatta mutlu olmak, yaşarken mutlu olmak... Mutluluk da bir ihtimaldir...

Terlemişim battaniyenin altında iyice. Akşama ne yemek vardır acaba ? Kaç para bıraktın ki be adam demez bana hiç. Bilirim. Hiç demedi. Hep o elindeki parayla kasapta oteki kadınların yanında duruşunu hayal ederim. Kurk mantolu, hukumran topuklu çizmeleriyle makyajlarına yagmur bulaşmış orta yaşlıları, ondan çok daha çirkin ama çok daha kopekleri olan, kedileri olan, hizmetcileri olan, şoforleri olan, altın gunleri olan, altın bilezikleri, altın saatleri, altın kocaları, Pariste, Champs Elysee'den alınmış bir takım ziynet eşyalarıyla, pahalı parfumleri olan kadınları ki hepsi aynı kasaba gelir, aynı kesilen koyunun parçalarını pavlaşırlar, aynı para birimini kullanırlar, miktarları farklıdır hep. Orada, o kasapta bir şelale resmi vardır. Hep onun altında durursun sen. Onların geçip gitmesini beklersin hep. Iki yuz gram kıyma istemek zor gelir bazen. O şelale resminin altından saga bıktığında kasabın camına yazılı kocaman, kırmızı renkli Şen Aile Kasabı yazısının arkasına sığmırsın. Yaziya sığmırsın. Dışardan da goremez seni kimse. Mantonun cebinde sıkıca tuttuğun paran. Ellerin terler hep. Sinemalara giderken de ellerin terlerdi. Sevişirken de terlerdi. Ellerindeki terde ortancalı yaz akşamları olur. Bir takım tangolar olur. Eski zamanlardan yoğurtçu çıngırakları duyulur, Istanbul'da oturdugumuz apartmanın kapıcısının çocuğuna ders çalıştırırdın, o çocuğun sana yazdığı mektuplar olurdu, bir vapur ensende topuz yaptığın saçlarına yanaşırdı. Yoksulluğun da kuçuk zenginlikleri vardır Gul.

Nane limon kokusuyla yaklaşıyorsun. Aksam kıymalı yumurta var kuçuk bey, diyorsun. Salata da yapar mısınız madam, diye soruyorum. Bilemiyorum artık mosvocum, diye gulumsuyorsun kapı agzında. Yuzune kar toplayan o gun ışığı vuruyor tahta çerçeveli pencerelerin arasından. Dudakların egrılıyor. Başını sağ omzuna doğru atmışsın. Saçların akıyor.

-Istifa ettim Gul, diyorum. Ben onlar gibi sahtekar olamam. Hastalık falan bahane.

Canın sagolsun, bellıydı zaten. Belki sahaf açarız...Bu kadar kitap...

-Iki yuz milyon eksık verdiler maaştan. Kullandığım izinlerden kesmişler. Bir şey soylemedim ben. Benden kesecekleri iki yuzle zengin olacaklarsa...

Şen Aile Kasabı, bilmem neredeki hacı bakkal, manavın sıktıkça kuruyan adı limonları, televizyon kanallarındaki abuk sabuk haber bultenleri oyle uzakta ki.

Su, aşağıdan çılgın kız çığlıklarıyla kardan adamının burnu için havuç istiyor. Balkona çıkıyoruz birlikte. Biraz ruzgar çıkmış dışarda. Perdeler solmuş. Bir ara degiştirmek gerek...

Salata için ayırdığın tek havucu da balkondan ona doğru birlikte atıyoruz...

"MEHDİ"

ataerad@yahoo.com **Ata Erad**

Ali Şeriati ünlü kitabı "*İntizar, Mezhep ve İtiraz*"ında **Hz. Mehdi**'yi konu ediyor. Bu inanç aslında Şia âlemin inancı ise de, çoğu Müslümanlar ve gayrimüslimler ona inanırlar. Ali Şeriati şöyle yazıyor: İmam zaman (Mehdi) Hasan Askeri 11. Şia imamın oğludur ve **Hz. Peygamber**'in öz kanından ve 12. imam olarak sayılıyor. İlk başta dünyaya gelip ve sonra kaybolmuş maddi dünyadan değil gözlerden kaybolmuş. Gözler onu tanımıyorlar, lakin görüyorlar. Çoğu insan pazarda sokakta onu görmüşler, lakin yine de tanımıyorlar. Bu kayıp gözlerden kayıptır, maddeden değil, tabiattan değil, yeryüzünden değil. Hz. Mehdi'nin halk arasında normal hayatı var, herkes onu görür, lakin tanımıyor. İki kayıp dönemine ayrılır Hz. Mehdinin kaybı, küçük ve büyük kayıp: Şu anda büyük kaybın içindeyiz.

Ali Şeriati konunun devamında Hz. Mehdi için zuhur zamanı olarak bazı konuları anlatıyor ki onları aynen çevirip aktarıyorum:

İmam kayıptayken halkın hidayetini açık yürekli, sadık, temiz ve aydın ulemaya bırakmıştır, zuhur etmek istediği zaman o zamandır ki dünyadaki hükümet rejimlerini tümüyle fesat tutmuş olsun. İmam kendi hareketine Kâbe'den başlar ve iki hareket onun hareketi karşısında mukavemet etmeye başlar. Bunlardan birincisi: Deccal dir "Deccal" Bir sihirbazdır ve bir gözu var ve ikincisi "Sufyani" bir adamdır ki Filistin ve Ürdün'ü işgal edip ve oradan bu nihzete karşı savaş açar. İmam zuhurundan sonra 313 kişiyle "Kûfe"ye gelir ve orada fesat ve kötülüğe dalmış ulemayı öldürtür. O zamandır ki bu kanallardan kan nehirleri yola çıkar. "Cihat" burada başlamıştır . "Kerbela" yenilgisini burada telafi eder. Zayıfların hakkını alır ve zulme karşı adalet, fesata karşı "takva" ve nifak yerine kardeşliğe armağan eder. Dünyada o kadar adalet cereyan eder ki, kurt ve koyun bir yerden su içerler. Elindeki bayrak İslamın "Bedr" savaşında taşıdığı bayraktır ve elindeki kılıç Hz. Ali'nin taşıdığı "Zülfikâr"dır. Hükümetinin merkezi "Kûfe"dir ve adalet her yerde yüz gösterdiği vakit öldürülür.

Efendim! Kısacası Şia âleminin Hz. Mehdiyle ilgili düşünce ve inancını Ali Şeriati kitabından aktarmaya çalıştım. Lakin son zamanlarda bazı insanlara göre zuhur zamanı gelmiştir. Son günlerde elime özel bir yazılı kâğıt geçti. Tabi ki bu yazıda aydın kesime hitap olmuştu ve bir başlığı vardı, başlık şöyleydi: "Hz. Mehdi zuhur edecek mi?"

Dünyadaki bazı dinlerde bekleme ve intizar bir şahsiyet için mevcuttur. Mesela Hıristiyanlar **Hz. İsa**'nın dönüşüne inanmaktalar onlara göre İsa bir zaman zuhur edecek, bu zamanı kimse Allah'tan başka bilmiyor. Salih halk dünyaya sahip olacak fesata inananlar mahvolacak ve bekleyenler kazançlı çıkacaklar "Hindu"lara göre bir padişah zuhur edecek, bu padişah iki cihanın sahibidir, adı "Kesen"dir, Zerdüştlere göre büyük bir adam zuhur edecek, bu adamın adı "Su Siyans"dır. Büyük bir orduyla gelecek ve dünyayı adalet ve mihirden dolduracak. Böyle inançlar başka din veya öğretilerde mevcuttur. Lakin "*Kur'an*"da dünya sadece "İslam" gücüyle kurtulacak. *İncil* ve *Tevrat*'a göre Hz. İsa 3. binyılda dünyaya dönüp ve bin yıl için "Şeytan"ı zincire çekip ve dünyada "Beytül-mukaddes"ten hüküm sürecek.

İsa'nın zuhur edeceği yerde İsrail devleti tüm Filistinlileri kendi toprağından kovup kendisi iskân etmeye başladı ve bu olay Batı'nın yardımıyla gerçek oldu. 1967'de İsrail 6 günlük savaşıyla Arapları önemli yenilgiye mahkûm etti ve artık her şey "Yahudi"lerin elindeydi. Bazı Müslümanlar Hz. İsa'nın zuhuruna Hz. Mehdi'nin zuhurundan sonra inanıyorlar ve bunun için önemli bir "hadis"i anlatıyorlar. Hadis şöyle: "Hz. Peygamber buyurdular: Mehdi benim kanımdandır, Fatima'nın çoçuğudur ve **Buhari** bunun devamında şöyle yazıyor: Nasıl olabilirsiniz o zaman ki İsa zuhur etsin ve bizim imanımız yerde olsun".

"Tubi" kitabında şöyle gelmiştir: "İsa biz seni göklere götürdük Mehdi'nin zuhurunda tekrar dünyaya dönüp Hz. Peygamber'in ümmetiyle beraber "Deccal"a karşı savaş vereceksin ve halkla namaz kılacaksın."

İsrail kendi gücünü ve tasallutunu "Camp David" anlaşmasıyla Ortadoğu mıntıkasında tescil etti ve Amerika dünyada zamanenin "Fereoni" olarak tüm ülkeleri istismar altına çekmektedir.

Hz. Mehdi'nin zuhurunda 52 rivayet söylemektedir, lakin önemli rivayetlerden birisi Hz. 'İmam Bakir"den söylenir. İmam'a göre Mehdi'nin zuhuru mübarek ramazan ayında olacak ve bu zamanda ay ve güneş tutulması görünecek, yani orijinal şekliyle şöyle: "Güneş yavaş yavaş karanlık ve ay ışıksız olacak." Bu cümlenin aynısı İncil'de yazılıyor ve "Meta İncili"nde şöyle deniyor: "Ayın bir daha ışığı olmayacak ve İsa göklerden zuhur edecek".

Hz. İmam "Sadık"a göre Hz. Mehdi'nin zuhur yılı tekil yıla rast gelecek ve muhtemelen bu yıl 1425 hicri kameri yılı olacak. Muhtemelen zuhur edeceği gün "Asura" ve **Hz. Hüseyin**'in "Kerbela"da şehit düştüğü gündür.

Bakınız önemli bir aydınlatma bu ki, geçen sene ilk kez için "Ehli-Beyt" taraftarları Kerbela'da birleştiler ve orada büyük bir katliam oldu, yüzlerce Şii canını kaybetti.

Hz. Mehdi zuhur edeceği vakit bağırmayacak ve demeyecek ki "Ben Mehdiyim." Fakat kendi hassasiyetiyle hareketinin hazırlığını yapacak.

Kur'an'ın "Asra" suresinin 3. ve 7. ayetlerinde şöyle denmiştir: "Kitaptan haberimiz var. Siz İsrailoğulları dünyada tekrar zulum kan ve fesat getireceksiniz. Zulüm yapacaksınız, ben de size güçlü savaşçılar göndereceğim ve bu intikamımız olacak..."

Müslümanlar Hz. İsa'ya canı gönülden inanırlar, zira İsa, Hz. Peygamberin gelişini haber vermiştir ve Allah'ın resulüdür. Bize göre Mehdi'nin zuhuru Hz. İsa yanındayken olacak ve burada yani İncil'in dediğine göre "Armagedon"da olacak bu savaş iyilik ve kötülüğün savaşı olacak.

İncil'de "Yuhena Mukasifat" bölümünde "onlar kendilerini Yehudi adlandırıp lakin şeytanın kanındanlar" diye bir cümle geçiyor ve bu cümle İslam'ın mücahitleriyle her yerde bağlantı kuruyor .

Evet Efendim! Yazdıklarımın hepsi elime geçen kâğıdın üzerinde yazıyordu, bendeniz sadece çevirici olarak çevirdim ve lakin bazı tekrar bölümleri es geçtim. Bakınız yazı nasıl devam ediyor:

"İmam Cafer Sadık kendi yakınlarına şöyle dedi: Her zaman gördüm ki zulüm her yerde görünmektedir. *Kur'an*'a kimse saygı göstermiyor. Allah'ın dediklerini dinleyen bulunmuyor. Bir kabın ters olması gibi, batıl hakka öncü olmuştur. Erkekler, erkeklere ve kadınlar kadınlara teveccüh ediyorlar. İmanlı insanlar suskunlar. Küçükler büyüklere saygı göstermiyor, aile mefhumu kalmamışsa, yağcılık ve şarap içmek yaygın olmuşsa, utandırıcı yollar önem görüyorsa, helal haram olmuşsa, dini konular istendiği gibi tefsir olunuyorsa, imanlı insanların hürriyeti ellerinden alınıyorsa, Allah'ın ters yolunda büyük sermayeler harcanıyorsa, rüşvet her yerde görünüyorsa, önemli mevkiler satışa çıkıyorsa, kadınlar kendilerini satmakla meşgulseler, kumar aşikâr olmuşsa, sağlam olmayan eğlenceler revaçta ise, *Kur'an* dinlemek insanlar için zor ve Batılı dinlemek kolaysa, camileri süslüyse, Allah'tan başkası için Hac'a gidiliyorsa, insanların yüreği taşlıysa, insanlar zafer kazanmanın arkasında olursa, helal kazananlar dışlanıyorsa, haram kazananlar hürmet görüyorsa, fesat Medine ve Mekke'de bile görünüyorsa, iyi yola davet eden ve kötü yoldan önlemek isteyen halk huzurunda eleştiri görüyorsa, milletin tüm düşüncesi doymaksa, kadınlar imansız, insanlara kendilerini satıyorlarsa, hak bayrağı itibar görmüyorsa, savaşlar barıştan fazlaysa, hayatında bir kez bile "zekât" vermemiş insanlar bulunuyorsa, insanlar gündüzleri uykulu ve geceler sarhoş iseler, halk birbirine bakıp ve Ser'den himaye ediyorsa, her yıl yeni bir kötülük peydahlanıyorsa, zengin egoist insanlar itibar görüyorsa, herkesin önünde cinsi münasebetler reva görünüyorsa, Allah'ın yolu için para harcanmıyorsa, insanlar günah işlemedikleri gün mutsuz oluyorsa, hükümetin başı kadınların eline geçiyorsa, münafıklar güç sahibi oluyorlarsa, hâkimler Allah'a karşı hükûm veriyorlarsa, takvaya davet edenler bile ona uymuyorlarsa, insanlar namaz zamanlarına ilgisiz davranıyorlarsa, fakirlere tavsiye üzerinden yardım ediliyorsa, bu zamanda: Mehdi'nin gelişi yakındır.

Biz demiyoruz, ehl-i beyt diyor. "Mehdi"nin zuhuru yakındır. Sadece para konuşuyor ve sadece Allah'tır ki rahatlatıyor.

Sizi üye olarak alıyoruz . Kayıt şartları : 1) Temiz kalp. 2) Namaz kılmak. 3) Nefs'e sahip çıkmak. 4) Diğer insanları Mehdi'ye doğru uyandırmak.

Kayıt yeri: Kendi kalbiniz. Kadın veya erkek farketmez fazla zaman kalmamıştır.

"İmam bizi bekliyor. Ey ! bekleyenler, neredesiniz?"

Efendim yazı burada sona eriyor. Hz. Mehdiyle ilgili uzun zamandan beri bir yazı yazmak istiyordum, elime geçen yazı tesadüf olmuştur. İnsanı düşündürüyor .

Sefkat

Gotik çizgi tiyatrosu

Perker

Annesi öldüğünde Sevkat 6 yaşındaydı. Çok şükür, mürebbiyesi madam Sofiya vardı küçük kıza göz kulak olacak. Ah, annesinin yerini tutabilir miydi herhangi bir yedek yürek? Ama en azından bir anneanne kadar sevgi doluydu yüreği...

Sevkat'in babası Pars bey şehrin noteriydi. Eşini henüz kaybetmiş olmanın derin hüsranıyla sarsılmış olsa da, tüm sevgisini henüz 6 yaşında olan, dünyadaki bu en yakın akrabasına vererek teselli bulmaya çalışıyordu...

Akşamları noterdeki görevinden dönünce kızını alır kütüphanesine çekilirdi. Son günlerde pek münasip olmayan bir adet edinmiş, bastarda masum bir teselliden öteye gitmeyen alkol merakını zivanadan çıkarmıştı.

Madam Sofiya her ne olursa olsun, peder beyinin Sevkat'e gösterdiği aşırı muhabbetten tedirgindi. Küçük kızı alkolik noterin kollarından kaçırmak için türlü bahaneler üretiyordu.

Küçük kızı yatırıp uyuyana kadar hikâyeler okuyor; içinden de yolunu şaşırdığına emin olduğu Pars beyi ıslah etmesi için Hz. İsa'ya dualar ediyordu.

Sevkat'in bu çiftlik evinde tek bir arkadaşı vardı. Lakin bu arkadaş etten kemikten değil bizzat Sevkat'in hayal gücünden müteşekkildi. Hiçkimse bu esmer kızı görmeye vakıf olamıyordu.

Çiftlik çalışanları, madam Sofiya ve hatta Pars bey için bu durum bir saka vesilesiydi. Sevkat hayali arkadaşını 'esmer kız' diye çağırdığı için tüm ev halkı da onu öyle biliyordu. Tavan arasındaki esmer kız

Gel zaman git zaman, Pars beyin alkole olan düşkünlüğü ilerledi. Madam Sofiya'nın Sevkat'i babasından kaçırması yetmiyordu artık. Alçak noter oda ziyaretlerine başlamıştı...

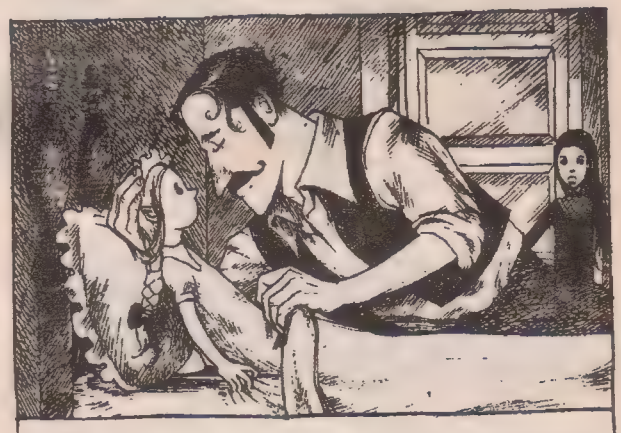

Allah günahlarını affetsin. Gecenin bu en karanlık vaktinin tek şahidi esmer kızdı ve o da ne yazık ki tüm hayaller gibi faydasızdı...

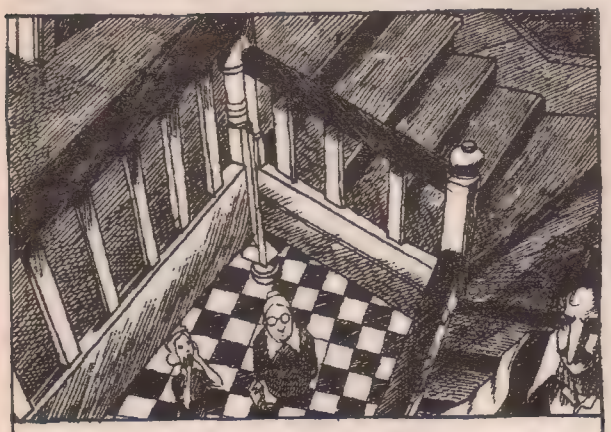

Madam Sofiya ve hizmetkarların alt katın sessiz soğukluğunda üşümek ve Pars beyin ayak seslerini duyar duymaz odalarına kaçışmaktan başka bir şey gelmiyordu ellerinden.

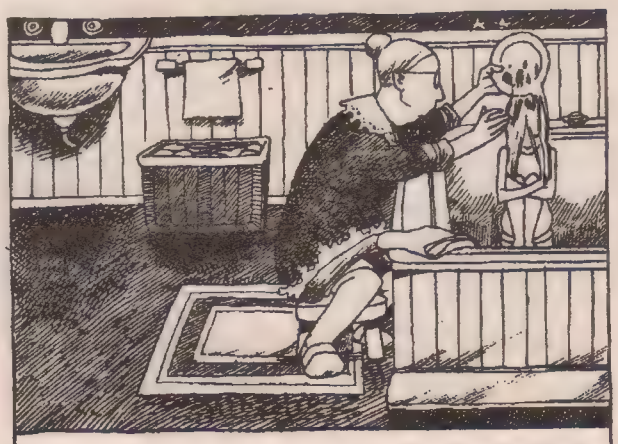

Başlarındaki bu bela, Sevkat'in annesinin vefatıyla sarsılmış yaşlı kadının yorgun kemiklerinde geri kalmış bir parçacık kuvveti de tarumar etmişti...

Pars beyden çok korksa da, o gece Sevkat'i yatırdıktan sonra odasını kilitleyip anahtarlarını sakladı. Kızının odasına giremeyen alçak adam küplere bindi...

Ertesi gün Pars bey madamın işine son verdi. Sevkat, mürebbiyesini kendinden koparıp götüren otomobili, eriyen karları izleyen çocukların hüznüyle seyretti...

Pars beyin Sevkat'ın odasına ziyaretleri devam etti. O çiftlik evinde her gün bir gündüz, her akşam altı ay gece yaşanıyordu...

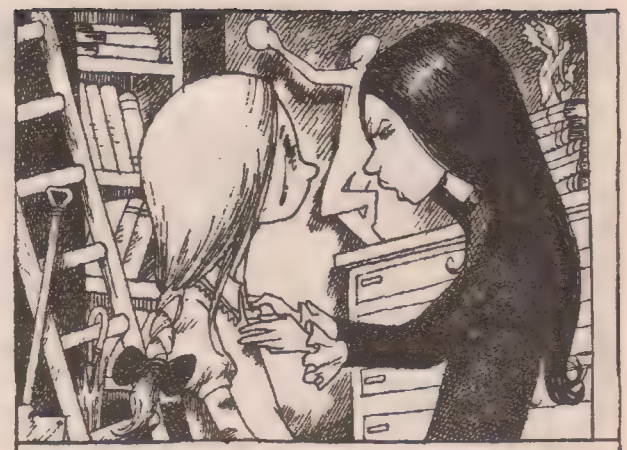

Bir kaç gün sonra esmer kız Sevkat'e kendisinin 75 yıl önce bu evde öldüğünü, onun hayali olmadığını itiraf etti. Esmer kız Sevkat'in tek dostuydu ve onu kurtaracak bir planı vardı.

O gece iki küçük kız yer değiştirdiler. Sevkat gardroba saklandı, esmer kız yatağa yattı. Sevkat dolabın içinde, bildiği tüm duaları okudu. İkisini de...

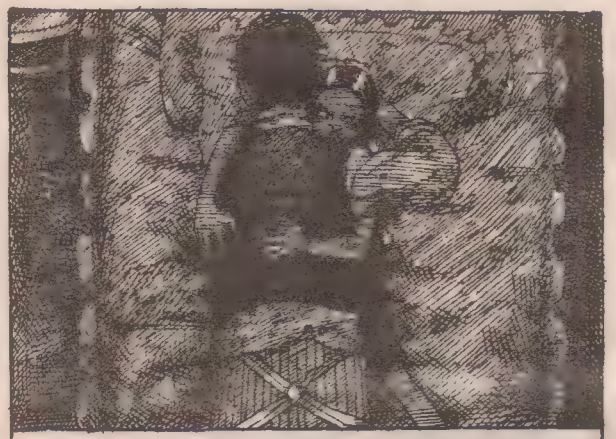

Pars bey o kadar sarhoştu ki küçük kızın kızı olmadığını farkedemedi bile. Esmer kız, var gücüyle, sıkı sıkı sarıldı canavar neler'e. Ta ki kan dolaşımını durduruncaya kadar.

Kanunun bekçileri bir kaç saat içinde olay mahalindeydiler. Aşırı alkole müteakip kalp krizi teşhisinde gecikmediler. Zira başka ne vesile olmuş olabilirdi bu ölüme...

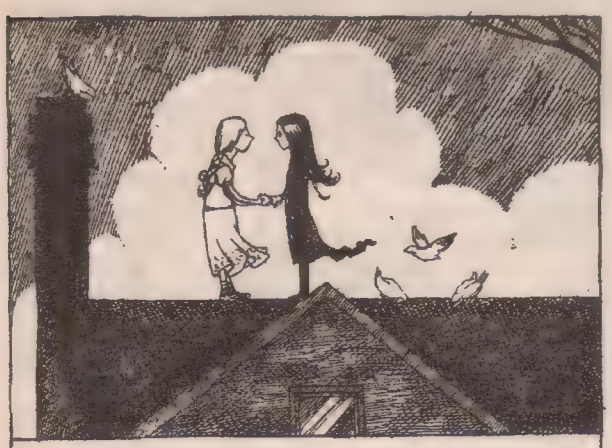

Ertesi sabah yetimhane yetkilileri Sevkat'i almaya geldiler. Küçük kız korkuyla tavanarasına, biricik arkadaşının yanına kaçtı. Ayak sesleri yaklaşıyordu. Birlikte çatıya çıktılar.

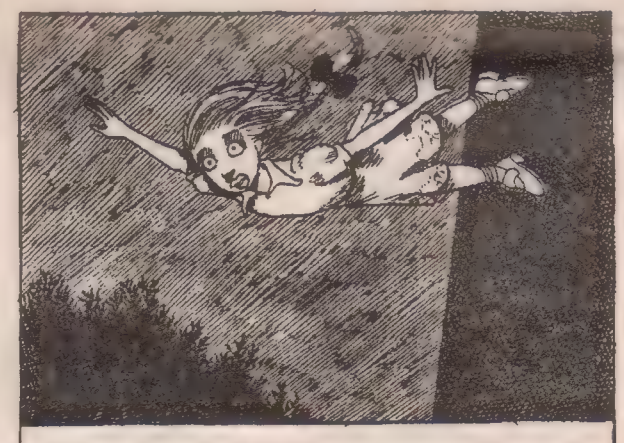

Esmer kız Sevkat'e eğer aşağı atlarsa kendisinin onu tutacağını söyledi. Sevkat, kendisini boşluğa bıraktı. Esmer kız onu tutamasa bile, Yetimhaneye gitmekten daha iyiydi.

Boşlukta süzülürken esmer kızın ona 75 yıldır ölü olduğunu söylediğini hatırladı. Eğer yaşıyor olsaydı şimdi Sevkat'in anneannesi yaşında olacaktı. Yolda, vücudunun hafiflediğini hissetti...

Aşağıda bekleyen arkadaşının kollarına indi yavaş yavaş. Esmer kız onu artık kimsenin bu evden alıp götüremeyeceğini, ama tavanarasında kendisiyle yaşaması gerektiğini söyledi.

İki arkadaş, Sevkat'in zemine çarpan bedeni etrafında toplanan hizmetkarların arasından eve doğru yol aldılar. Görünmez olmak güzelmiş diye düşündü Sevkat. Yani istemediğine görünmemek.

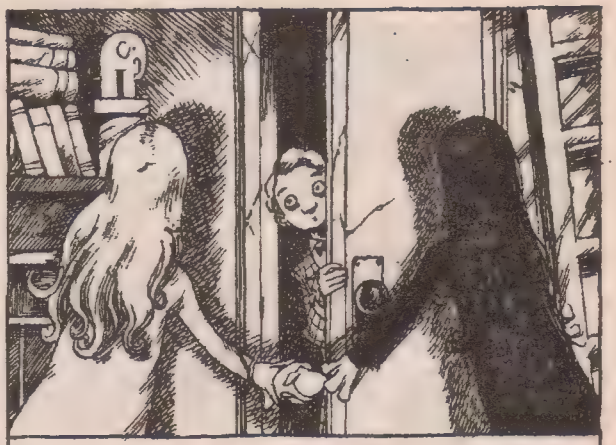

Geçen yıllarda iki arkadaş istediklerine göründüler istemediklerine görünmediler. Başka çocuklar alt kata bir zamanlar onlara ait olan odaya yerleştiler. Bazıları tavanarasına oynamaya çıktılar.

SOSL

KADERİ KIRBAÇLAYAN YAZAR: MEHMET UZUN

Metin Aksoy

Mehmed Uzun'la ilk defa 1997'de İstanbul'da Kürtçe gazete yayımladığımız dönemde karşılaştım. *Bîra Qederê (Kader Kuyusu)* adlı romanı yayınlanmıştı. İsveç'ten gelmiş yayın, kültür sanat kurumlarını ziyaret ediyordu. Yayımcısı **Abdullah Keskin** de yanındaydı. Daha önce onun Siya Evinê *(Yitik Bir Aşkın Gölgesinde)* adlı romanının okumuştum. O dönemde Kürtçe'nin dil olup olmadığı tartışılıyordu. Kürtçe bir dil mi, değil mi tartışmaları arasında yayımlanan romanları örnek gösterip işte bu dilde roman yazılıyor diye makaleler yazıyorduk. Kader Kuyusu yayımlandığında Kürt romanında yaşanan gelişme herkesi mutlu etmişti. Kurgu, teknik, anlatım her şey yerli yerindeydi tek kelimeyle o güne kadar okuduğum en iyi Kürtçe romandı.

Mehmed Uzun o gün, çalışmalarından, Kürt siyasi, kültürel gelişmelerden söz etti. Gelecekte neler olabilir, Kürt dili nasıl gelişir gibi konularda fikrini söyledi, biz de dinliyorduk. Çay ikram etmiştim, kendi demlediğim ve ikram ettiğim bir bardak çayı içiyordu. O güne dek canlı gördüğüm tek ünlü Kürttü. Yaklaşık iki saate varan bir sohbetten sonra herkesle tokalaştı ve izin isteyip gitti. Gazete ortamında o güne dek ona karşı olan antipati bir anda sempatiye dönüşmüştü. Kitabı bir kez daha tanıtıldı ve gelecekte örnek olması için bir çok kişi *Bîra Qederê (Kader Kuyusu)* ile ilgili yazılar yazdı.

Aradan bir yıl geçmişti ki; daha önce Kürtçe yayınlanan *Aşk Gibi Aydınlık Ölüm Gibi Karanlık* romanı Gendaş Yayınların tarafından Türkçe yayınlanacaktı. Gendaş Yayınları'nın o zamanki Halkla İlişkiler Sorumlusu **Zerrin Yılmaz** beni aradı. Ben de *Bakış* gazetesinin kültür sanat servisi sorumlusuydum. Uzun'un kitabının çok yakında yayımlanacağını kitap çıkar çıkmaz Uzun'la bir röportaj yapıp yapamayacağımı sordu. Röportajı kabul ettim, tarih belirledik. Bir süre sonra, ertesi gün yapacağım röportajın hazırlığını tamamlamış İstiklal Caddesi'nde yürüyerek evime giderken gözaltına alındım. Geceyi ve gündüzü karakolda geçirdiğim için röportajı yapamadım. Ardından yeniden haberleşip röportajın gününü belirledik ve başarıyla röportajı gerçekleştirdim. Gazetede yayınlandıktan sonra Uzun iki kez beni arayarak memnuniyetini dile getirdi. Röportajı çok beğendiğini defalarca söyledi. Oysa yaptığım tek şey onu iyi takip etmekti, yazılarını kitaplarını okumaktı ve sonucunu da almıştım.

Zaman zaman görüştük, bazen gazeteye geldi, bazen tesadüfen bir yerlerde karşılaştık. Bir gün yine tesadüfen karşılaştık ve *Kürt Edebiyatı Antolojisi*'ni Türkçeye çevirip çeviremeyeceğimi sordu. Benim için zor bir işti. Bazı deneme çevriler yapıp ondan sonra karar verebileceğimizi konusunda anlaştık. Sonunda yayınevi de Uzun'da uygun buldular ve kitabı çevirdim. İşte Uzun'la bizim dostluğumuzun başladığı dönem o zamandı. *Kürt Edebiyatı Antolojisi* Aralık 2003'te yayınlanınca daha sık görüşmeye başladık. İstanbul'a her gelişinde mutlaka birkaç kez görüşürdük. Kitaplarından, yarattığı etkiden, romanlarının dili, kurgusu, kahramanları bir yana, hayatı, yaşadıklar, zor günlerini konuşuyorduk. Dünya edebiyatı ile ilgili kendisini çok iyi geliştirmişti. Her kıtanın, her kültürün, her dinin edebi portföyünü çok iyi tahlil ediyordu. Çok yorgun olduğunu söylüyordu. Bazı sağlık sorunlarının olduğunu, tedaviler gördüğünü söylüyordu. Ve telefonu durmaksızın çalıyordu. İnsanlar neler yaptığını merak ediyorlardı, soruyorlardı, röportajlar ayarlamaya çalışıyorlardı. Ardından Gendaş Yayınları Uzun'un biyografisini çıkarmamızı istedi. Şebnem Atılgan ile birlikte sık sık Mehmed Uzun'un evine gidip hayat hikâyesini dinliyor, anılarını aşklarını soruyorduk. *Dicle'nin Yakarışı*'nı nasıl yazdığını, romana konu olan mekânları ne zorluklarla gidip gezdiğini, nasıl tehlikelerle karşılaştığını, yasak olduğu için bölgeye giremediğinden başka birinin kimliğiyle Cizre'ye Bedirxani'lerin yaşadığı yerlere nasıl gittiğini anlattı. Hepsi birer belgeydi, onunla, onun yazarlığıyla, işini ne kadar ciddiye aldığıyla ilgili birer belgeydi. Saatlerce konuştuk, onlarca soru sorduk. Benim için o görüşmeler çok iyi bir deneyimi olmuştu. Sonuçta Uzun işleri ve ailesi nedeniyle İsveç'e geri döndü. Projemiz de yarım kaldı. Ama gerek mektuplaşmalar, gerekse yüz yüze görüşmelerimiz sıklıkla sürdü.

Onunla birlikte yayınevine, yemeğe, günaşırı sohbet etmeye devam ettik. Yine bir gün görüştük ve birlikte Gendaş'a gittik, hava kapalıydı. Bir süre Gendaş'ta kaldıktan sonra Taksim'e giderken yağmur bastırdı, bardaktan boşanırcasına yağıyordu. Beresini cebinden çıkarıp kafasına geçirdi, trafik tıkanmış, taksi bulamıyorduk, mecburen yürümeye başladık. Baştan sona ıslanmıştım, döndü bana baktı ve o anda bir mağazaya girdi. Bana bir bere aldı "Tak şunu sonra hasta olursun" dedi. Ve şefkatle kendisi bereyi kafama geçirdi. Sonra da "Çok güzel oldu" dedi. Onun bu insani davranışı karşısında, çok etkilenmiştim. Haliç köprüsünden yürüyerek, tünelden geçtik, İstiklal Caddesi'nin sonuna kadar yürüdük. Yürürken konuşuyorduk, *"Dicle'nin Yakarışı"* adlı romanıyla ilgili konuşuyorduk, Türkiye'de neden çok daha iyi yazarlar yetişmiyor konusunda fikirlerini dinliyordum. Ve yeni romanı *"Dicle'nin Sürgünleri"*nden söz ediyordu. Her şey çok güzeldi baştan sona ıslanmıştık ve hâlâ yağmur yağıyordu. Sonra akşam bir görüşmem olduğunu ve ayrılmak zorunda kalacağımı söyleyince; "Yemek yiyelim sonra gidersin" diye ısrar ettiyse de, iliklerime kadar ıslandığım için kabul edemedim.

Ardından defalarca görüştük, kendisiyle ilgili bir belgesel yapılmak istendiğini, bayan bir yönetmenin bu konuda çalışmaları olduğunu, yardım etmemi o bayanla görüşmemi istedi. Bir türlü görüşemedim yönetmenle, sonrasında hayat o kadar hızlı aktı ki; bir gün internetten Uzun'un amansız bir hastalığın pençesine düştüğünü okudum. İnanmadım. En son görüşmemiz aklıma geldi, Güney Kürdistan'a gitmiş -gelmişti. Yorgundu. Kendisine verilen ödülleri gösterdi bana, sona bana kahve yaptı. Türkçeye çevirdiğim Günlükleri ile ilgili konuştuk, yaptığım hataları bana gösterdi. Sonra **Samuel Beckett**'tan konuştuk. Uzun ile ilgili yazdığım kitaptan söz ettim. Birlikte kahve içtik. Yorgundu ama çok güçlü bir insandı. O hastalığı yenebilir. Yenmek zorunda. Ve o hastalığı yeneceğine inanıyorum.

Mehmed Uzun Diyarbakır'da yaşayacak. Yaşamak zorunda.

Sayı 39 - Ağustos 2006 **Aylık yerel süreli yayındır**

Sahibi LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay Akgün

Yayın Yönetmeni Tuncay Akgün

Editör Aslan Özdemir
aslanozdemir@leman.com.tr

Sorumlu Yazışleri Müdürü Ayhan Erdoğan

Grafik Tasarım Tanzer Ercanpolat

Fotoğraf Editörü Sinan Göksel

Dizgi Duygu Yavuz

Düzelti Nafer Ermiş

Müessese Müdürü Ali Yavuz

Baskı Sorumlusu Ali Polat

Abone-Reklam Sevinç Selvi
0212 - 292 94 50/119

E-Posta kacak@leman.com.tr

Tel: 0.212.292 94 50/51 **Fax** : 0.212.292 44 91

Adres Firuzağa Mahallesi Defterdar Yokuşu No:47 Beyoğlu / İst.

Baskı LeMan Matbaası

Telefon 0212 - 858 00 93 (Pbx)

Dağıtım BBD Merkez

Aksam Sefası

Oktay Güzeloğlu

ADI: ÇİĞDEM DOĞUM: 1954 MESLEĞİ: HAYAT KADINI

Sevgiline mi söylüyorsun?
(Çiğdem şarkısına devam eder)
50 tane adam attm diyorsun...
Attım, attım..
50 tane var mı?
Fazla boşadım...
Niye?
Yanlışlarını görüyorum...
N'aptılar?..
N'apıcaklar arkadaşım... Ben kadınım, dört dörtlük bir kadınım...
Nasıl dört dörtlük?
Bir erkeği tatmin edecek kadar..
Dört dörtlük nasıl oluyo?
Sevgi hususunda, vicdan hususunda....
Sen kendine dört dörtlük kadın diyorsun, bunu kendine yakıştırman güzel bir şey... Bunu herkes diyemez ha.. Biliyor musun?
Evet, sevdim mi? Canımı veririm...
Hiç sevdin mi?
Sevdim...
Kaç sene evvel?..
83-84 senelerinde...
Segilin vardı ha? Ne İş yapardı?
Kahveciydi, Bingöllüydü.
Niye ayrıldınız?
Şimdi, söyle söyliyeyim... Ayrılmamızın konusu şuydu; benim bir dostum vardı...
Ayrıca...
Gerçeği söyledim ona... Çocuk dedi ki bana, sen git dedi ziyarete, ben dedi orayı biliyorum dedi. Şimdi bu çocuk bana harçlık veriyo, arkadaşlık yapıyoruz tabi... Ben parayı gidip niye ona vereyim...
Kime, dostuna mı?
Tabi...
Nerede çalışıyordun o zaman?
Ben şeyde çalışıyordum, Baybon 67'de çalışıyordum. Kısmet'te çalıştım.
Pavyonda yani..
Pavyonda.. Ondan sonra Love Story'ye takılıyordum. Eski Kulüp'e takılıyordum. Mulen Ruj'da çalıştım, Monokoda çalıştım.
Eski Kulüp patronu kimdi, İdris miydi?
İdris'ti... 83-84 senesinde...
Dostun n'apardı?
Dostum n'apardı?.. Ben çalışırdım, o yerdi.. Elimden paraları alırdı..
Niye veriyordun?
E, cahillik vardı.
Seviyor muydun dostunu?
Seviyodum tabii, yani ben dostu söyle sanıyordum. Yani, el ele vererek, ortak gibi., dostu ben böyle bilirdim. Dost benim paramı yiyecek bilmezdim yani... Sonra dayak atıyordu bana...
Çok döver miydi?
Çok döverdi..
Ayrılsaydın Çiğdem...
Ayrılamadım, kaçmaya kalktım iki sefer, yakalandım.
Kim yakalıyor?
Kendi..
Gene getiriyor..
Gene getiriyo...
Böyle mi oluyor, zorla olur mu ya?
Zorla, zorla ondan sonra, ben Mustafa Abi'nin yanına gittim, Mustafa Abi dedim, beni bir yere bağla. Kızım dedi, tamam dedi, bi bayan var o gelirse seni oraya yollarım. 25 günlüğüne, 200 lira avanta aldı, 75 lira, 25 lira da organizeye verdik. 100 lirayı cebine koydu...
Nereye bağladı seni?
Antep'e bağladı.
Antep'e pavyona gittin... Kaç para kaldı senin eline?
Hiç para kalmadı... yemekti, giyimdi, kuşamdı... kalmadı.
E, dostunu gidince bırakmadın mı?
Bıraktım, bırakmaz mıyım, geldi yine oraya, Antep'e geldi.. Borç aldı 200 lira, ondan sonra Urfa'ya bağlandım..
Fatma: Ama iyi para kazandın..
300 bin lira...
300 bin değil, 300 lira...86 senesinde... 125'ini indirdik, tekrar Antep'e geri döndüm. Ben işimi yaptım, geldim burda hayat yok. Geldim ben buraya 1.000 lira paranın, 500 lirasını şoföre verdim. Atlas Oteli'nde kalıyordum... 500 lirayı ocakçıdan aldım. Sıfırla geldim ben ordan...
Kaç sene çalıştın?
Üç sene kaldım...
Fatma: Orda iyi para kazandın..
Nerde kazandım yaa..,
Kim alıyordu parayı, dostun mu?
Dostum, işte borçlu olduğum için oraya ödedik 300 lirayı..
Yevmiye 7.000 lira mı, 700 lira mı?
7.000 lira...
Nasıl üç yüz lira, yedi bin lira? Hangisi?
7.000 lira...
Kaç yılında?
86-87'de...
300 lira ne?
Aldık avans buradan giderken..
Fatma: Senin yanlışın var... 79'larda senin dediğin..,
7.000 lira yevmiye alan, 300 lirayı ödeyemez mi?
Kazanamadım.. Sıfırla geldim buraya...
Dostunu atamadın mı?
Attım sonra..
Nasıl?
Aramadım, etmedim...
O da seni aramadı mı?
Aramadı...
Sonra nasıl birini sevdin de bıraktın?
Ondan önce sevmiştim işte... Antep'e girmeden önce sevmiştim...
Onunla otursaydın..
Onunla kaçacaktık, kaçamadık...
Niye kaçamadın?
Çocuğun ayağı kırıldı. Pavyonda vurdular çocuğu... Polis memuru vuruyo çocuğu.. Ben yoktum gelmiş oraya, kül tablası yere düşmüş, demiş lan niye attın bunu buraya demiş, sonra tekrardan gene almış, o da polismiş... tabancayla.,, bacağından vurmuş...
Sonra kaçamadın...
Kaçamadık..
Bu yüzden... İşe bak, kaçacak adamı vuruyorlar...
Hiç sorma...
Başka hiç sevmedin mi?
Sevdim, sevdim, ondan sonra ondan ayrılıp bir bankacıya takıldım ben, bankada memurdu, onunla 3,5 sene yaşadım. O da yanlış yaptı. Karılarla yakaladım., restoranlarda... Karıların kapısında bağırıyordu... "Gülay. Gülay..!" diye bağırıyordu.
Komşu muydu?
Hayat arkadaşımdı, ama asılıyordu... En sonunda şöyle oldu ayrılmamın sebebi, benim manevi kızım vardı... Bakıyordum yani.. Şimdi manevi kızım geliyo.. aa nasıl geliyo eve... Ben tuvalete gidiyorum, cebinde 120 bin lira para varmış, 120 bin lirayı alıyo, ben de diyemedim, bu parayı aldın diyemiyorum... Her ay 750 bin lira borç ödüyorum Yılmaz Ticaret'e... Borç para bulduk borcu yatırmak için, Ordan borç aldım, burdan borç aldım, bak yavrum dedim, ben senin paranı almadım dedim. Bak dedim, Ali dedim, ben sana 3,5 sene karılık yaptım dedim. Böyle bir şey olmadı... Sen bana niye böyle bir şey yapıyorsun... Tuttum çantayı, içinde para vardı, al dedim, siktir git dedim bu evden...
Gitti mi bari?
Gitti...
Çiğdem, peki adama al parayı siktir git mi dedin?
Dedim (Güldü..]
Çiğdem bir duble içer misin?
İçemem.
İlaç mı aldın?
İlaç aldım...
Ne hastalığın var?
Egzama...
İçki iyi gelmez, içme..
Evden attım, yıl 89 senesi...
Onu da bıraktın, başka sevgilin oldu mu?
Oldu, oldu... Eyüp Sultan'da Simtelci vardı, onu sevdim...
Simtel bayiinde çalışıyor muydu?
Yok kendi bayisi..
Patrondu yani...
Orda kalorifer kazanı falan yapardı...
Satar mıydı?
Hayır tamirciydi...
Onu nasıl buldun?
Onu da kızımın davasına buldum...
Eee, onu da bıraktın mı?
Onu da bıraktım...
Kaç sene onunla yaşadın?
Onlan da 3 - 3,5 sene oturdum...
Onu nasıl attın?
Gitmedim yanına... Onun kızlarla işi vardı.
O da mı ihanet etti yaa?
O da ihanet etti ya...
Boynuzladın mı?
Çok kötü boynuzladım, çok güzel boynuzladım onu... Dokuz ay...
Haberi yok?
Var.
Nasıl haberi var peki?
Yok...
Anladım da, dokuz ay boynuzluyosun da haberi olmuyo mu? Hayır, bu çok önemli bak, dokuz ay nasıl gizli yapıyordun?
Haberi yok,. Olmuyor.
Şimdiki sevgilin ne İş yapıyo Çiğdem?
Şimdiki valla bulup buluşturup, karınca kararınca bi şeyler getiriyo...
Ne iş yapıyor evdeki?
Oğlan mı sikiyo bilmiyorum... Zengin karıyı mı sikiyo... Nerden geliyo bu para? Esrar mı satıyo. . Hırsızlık mı yapıyo? Ne yapıyo bilmiyorum... Doğru dürüst bi iş yaptığı yok...
Pezevenk mi?
Pezevenk olmaz da, pezevenkliği kabul etmiyo da...
Niye etmiyo? Senin paranı yiyor mu? Seni seviyor mu? Şimdi sen mesela uçuşa gidiyorsun... Haberi yok mu?
Haberi yok...
Niye?
Şimdi bu ikinciyi buldum ben...
Haberi yok...
Yok.., Bir gün ben arkadaşımda kaldım, yalan söylemiyorum, dedi bu gece nerde sürttün? Ondan önce benim bi tane daha oldu, bi tane sevgilim daha oldu... Uyuyorum, bunu sana ispat edicem, 2 saat sonra ispat edicem dedim. Gittim başka bi sevgilim vardı, onun koynuna girdim, yıkandım geldim, nerden geliyorum yavrum biliyo musun dedim, bu gece arkadaşımda kalmadım dedim, bu gece sevgilimin kollarındaydım dedim. Güzelce beni sikti dedim.
Ne dedi?
Bana niye söylüyosun sen dedi... Sen bunu bana söylettin dedim...
Şimdi velhasıl 9,5 yıldır bu adamla berabersin...
9,5 yıldır beraberim...
Ama 30 tane daha orada var... Bu nasıl sevgi Çiğdem?
Sevgi değil, sevgi yok...
Peki niye o zaman berabersin?
Bir nefes...
Yalnızlıktan mı korkuyorsun?
Yalnızlıktan korkuyorum...
O da sana bir şey demediği için yalnızlığı paylaşıyorsun...
Bi şey demiyo... Adam bana âşık hiçbir şey diyemiyo... Ağzından ben bi gün bi laf duymadım...
Aynı evde kalıyorsunuz, yatıp kalkıyorsunuz, karı koca gibi yaşıyorsunuz"..
Karı koca gibi yasamıyoruz...
Yani aynı evde yasıyosunuz, İlişki kurmuyor musunuz?
Valla kurmuyoruz... (Ekmeği öper.)
Nerde doğdun? Nerelisin sen?
Ben Zonguldaklıyım... Eflaniye'den...Çınarcık'ta doğdum ben...
Baban ne iş yapıyor?
Babam fırıncıymiş...
Annen?
Annem de çalısmıyo... Yok çalışmıyo...
Ev kadını... Kaç kardeşsiniz?
Üç kardeşiz...
Hepiniz kadın mıydı?
Yok... İki erkek, bi kadın...
Onlar ne yapıyor?
Bi tanesi bankada...
Ne yapıyor bankada?
Krediler bölümünde...
Memur mu bunlar?
Memur.
Bakmıyorlar mı sana? Onlar bi şey demiyorlar mı böyle bir hayatta olduğuna?
Bilmiyorlar... Gazetecilik yaptığımı biliyolar...
Neyse, bilmezden geliyorlar, yoksa nereden geçineceksin? Kaç doğumlusun sen?
Ben 1954 doğumluyum. Bana kimse karışamaz...
Hayır bu saatten sonra neyine karışacak, hayat başka yere gitmiş be Çiğdem... Tek kızmışsın, yaşıyo mu annen baban..?
Tabi yaşıyo...
Zonguldak'ta mı?
Burada Ümraniye'deler...
Gidiye musun yanlarına?
Tabii...
İyi yapıyorsun... Hadi sağlığına Çiğdem...
Şoför Civan yanlış yaptı... Civan yanlış yapmadı mı, o da yaptı...
Kim o, sevgilin mi?
Sevgilim... 9 aylık sevgilim benim...
O nasıl adam, iyi adam mı? Taksi şoförü mü?
Taksi şoförü...
9 aydır diyorsun ama az değil ki...
9 aydır beraberiz...
Nasıl berabersin 9 aydır Çiğdem?
Beraberim...
Haa.. Nereye otele mi gidiyorsunuz?
Otele gidiyoruz, otele götürüyo beni.. Ne beni ormanda sikti, ne dışarda sikti, ne arabada... Ben bununla şöyle tanıştım, siz simdi iki arkadaşsınız, ben şöyle otur-

Aksumsefasi

dum, bir bayan geldi bayanı kovdular... Bi bayan daha geldi, Civan yapıştı bayana, oturduk konuştuk, çıktık otele gittik. Ama bir kadınım ben, isteklerim var, arzum var, doluyum. Bunalımdayım.... Bu bana yanaşmıyo, sen beni niye getirdin dedim, ben kadınım, benim de arzum var dedim, ondan sonra biz de bi şey gördük...

Memnunsun?

O da memnun kaldı, ondan sonra..

9 ay? Eee, haberi yok öbür adamın di mi?

Haberi oldu, oldu...

Şoför bi şey yapıyo mu sana?

Yapıyo... şimdi... şöyle oldu... Ben şimdi Sütlüce'de... değişik kötü olaylar oldu...

Nasıl oldu Çiğdem?

En sonunda beni evine getirdi...

Ha evi de var?

Bi karı-koca vardı...

Ne vardı evinde?

Karısı varmış. Karısı evde yok. Bir iki gün kaldık beraber onunlan...

Eee, ne gibi kötülük yaptı sana?

Şimdi, telefon açtı, konuştum, ondan sonra ben dedim Sütlüce'deyim. Ben sana araba göndereceğim dedi. İyi tamam dedim, çıktım yollarda bekle Allah bekle gelmedi. Gelmeyince ben bi şey demedim, aradan zaman geçti,,. Yine beni aradı, yine gittim Sütlüce'ye, ben gittim Sütlüce'ye bu sefer.... Şu rakı gibi diktim kafaya, sarhoş oldum... Utancımdan kalktım, kaçıyordum, ondan sonra beni dövdü...

Niye dövdü seni?

Niye gidiyosun diye...

Sonra... En büyük pisliği nasıl yaptı?

Benim oraya arkadaşıyla geliyo... çalıştığım yere.. Arkadaşına başka bi bayan ayarlıyorum, para karşılığı... Neyse o arabanın arkasına kadınla oturdu... Şimdi neyse ben çocuğa diyorum ki, bak bana bu gece dokunmayacaksın, ben sana am vermem diyorum..

Kime?

O arkadaşına..

O mu asılıya sana?

Haaaa.. neyse sonra baktım ki onlar şapır şupur öpüştüler arabada, arkada...

Seninki öbür karıyla?

Hıı... Şimdi eve gittik, o şimdi arabayı bırakmaya gitti. Geldik oturduk, içtik, oturuyor, onlar gitti içeri... (Ayağa kalkar anlatmaya başlar) Ben şöyle oturuyorum, bu tuttu benim üstümü başımı yırttı...

Senin adam?

Benim adam değil, arkadaşı... Ben de böyle yataktayım. Ben de ona nispet olsun diye....

Eee sonra?

O dövüyo beni...

Kim dövüyo? Başka adam seni mi dövüyo?

Şimdi o tokatlıyo, bak diyo arkadaşın ne yapıyo içerde? Beni tokatlıyo, ben de canım yandı bağırdım...

Seni ikisi bir mi dövdü?

Pat küt bayılmışım ben...

Hay Allah belasını versin onların...

Ağzım burnum mosmor oldu..

Nefes alamıyodun di mi?

Artık o dayağı yedim, gene geldi... Ne yaptı biliyo musun, arkadaşı karının koynunda kalktı, geldi beni düdükledi...

Hem onu hem seni... Eee, ayıp değil mi demedin mi?

Şimdi adamla niye yaptı biliyo musun? Acaba yattı mı, yatmadı mı? Acaba şimdi verseydim dedim, dayak yemicek miydim.. Aa dedi yemicek miydin, dada kötüsünü yicektin dedi...

Nasıl...? Dövecekti...

Daha kötü dövecekti... Yine geldi... Şimdi, gitmek istemiyorum... Bu şişeyi kafana vururum dedi...

Otelde mi oluyo bu?

Burda, burda, burda, dedim burası mekânım, mekânımda pislik olmasını ister miyim? Olur mu?

Olmaz tabii...

Gittim bi daha bi daha konuştum bak. Yine gittim... kıskançlığından yaptı ne yaptıysa. O anda bi defa içkinin şeyi olmaz bi defa...

Yine geliyo hâlâ değil mi?

Geldi biliyo musun... Yine beraber olduk... Tabii ben hep ah ediyorum.. Neyse, ev sahibim para istiyo, bende yalan yok.. Ağlıyo evsahibi... Neyse, bi telefon geldi ki Çiğdem sakın beni arama. Ben seni niye arıyım dedim...

Niye arama diyo?

Aramadım... Artık bitir her şeyi diyo...

Bitti neyse... Ev sahibi kira istiyo ama?

Telefonla sövünce moralim bozuldu...

Kaç lira kira veriyosun?

100 milyondan iki buçuk eksik...

100 milyon?

2,5 eksik...

50'ser milyon kira veriyordunuz. Peki bu 50 milyonu verebiliyor musun?

Zor çıkarıyorum... zor...

Adam geldi demek, ki bir daha beni arama dedi, gitti...

Gitti... Tekrar yine telefonla aradı, niye arıyosun benim işim bitti senlen. Hâlâ da vicdan azabı çekiyo bu orda ben biliyom...

Gelmiyo mu artık?

Gelmiyo...

Bıraktı seni?

Niye arıyım ki, vicdan azabı çekiyo. O burda kalırken her gece arkadaşlık ediyom, ben acı çektim. Ona Allah iki katını versin. Beni neden arıyo biliyo musun? Benim ahım tuttu.

Arıyo mu gene?

Sormuş beni...

Boş veeer...

Çok da güzel günlerim oldu...

Sen anlattın... Bi adamla gitmişsin ya birkaç gün....

Demin anlattığım mı?

Hıı....

O daha kötü...

Ne oldu o, nasıl oldu... Nerde buldun onu?

Müşteri o..

Beraber gittiniz eeee?....

Şimdi gittik, bana 250 bin lira koydu cebime, içki de içtik...

250.000 lira?

250.000 lira...

500.000 lira bile değil... Eee gittiniz?

O adamla gittik, eve girdik, sevdi beni, sikti beni... Sikince atladı, köpek, gibi böyle.. Ay bırakmadı beni..

Nasıl bırakmadı?

Orama yapıştı, burama yapıştı... Köpek yavrusunu nasıl sever...

Sonra.

Sonra oram buram sişti, acımaya başladı...

Kaç gün?

Valla bir haftadan fazla işte...

Bir hafta seni bırakmadı mı?

Yok bir hafta değil, 7'de kurtuldum elinden...

Gece gittiniz, sabah 7'ye kadar mahvetti ha?

Duman etti..

Bir hafta kendine gelemedin mi?

Gelemedim...

Niye, ne yaptı ki öyle?

Sikti sabaha kadar...

Sabaha kadar, helal olsun adama... Memnun değil misin?

Memnun olunur mu ya. Kan kustum...

Zengin karıları böyle adam arıyo...

Kan kustum...

Niye kan kustun?

Sabaha kadar ver, ver ver... Artık fenalık geliyo insanın içine...

Niye fenalık geliyo?

Adam sadistleşti sonra...

Sadist ha?

Tabii... İki ruhlu... Karşılık versem beni vurmak için yapardı...

Bi şey diyemedin yani korkudan?

Korktum...

Bu da kötü di mi? Tek bir eve gitmek?

Tabi kötü...

Büyük başka bela geldi mi başına, böyle tek gittiğin evlerde?

Çoook...

Peki böyle daha kötü neler geldi başına?

Onlar ufak tefektir...

Peki Çiğdem böyle büyük ne geldi başına?

Büyük mü? Beybon Kulüp'teydim... ben... (Hıçkırarak ağlamaya başladı)

Ağla, ağla, rahatla iyidir...

Ben genç kızım...

Kaç yaşında?

Tabi bu yeni değil canım, o zamanlar...

Gençliğinde?

Gençliğimde...

Eeee?

O dayaklar, benim yediğim dayaklar bunun yanında hiç kalır...

Ne yaptılar?

Beni kaçırdılar Belgrat Ormanlarına...

Beybon'dan mı?

Belgrat Ormanlarına... (ağlamaya devam ediyo)

Ağla, rahatla...

Beş kişi...

Nereye götürdüler seni?

Belgrat ormanına...

Kaç kişi?

Şoför hariç beş kişi...

Götürdüler...

Ağzıma rakı... rakı da içemiyorum ben... Ondan sonra hepsi birden...

Sabaha kadar...?

Sabaha kadar...

Kaç yaşındaydın?

Gençtim... otuz yaşında filandım... Önden arkadan hep yaptılar.. Sonra bıraktılar beni... Dediler ki, istersen karakola git şikâyet et dediler...

Sen o zaman çalışıyo muydun Çiğdem?

Ben o zaman kulüpteydim ya....

Uçuşa gidiyo muydun?

Yok, uçuşa gitmiyodum...

Peki nasıl gttin onlarla?

Kaçırdılar beni, ağlıyodum...

Sonra attılar seni?

Beni atmadılar, aynen beni Taksim'de bıraktılar,. Galatasaray'ın orda...

Hasta oldun mu?

Ben afedersin, oturamadım, götümün üstüne oturamıyordum.

Yani o olay basından geçtikten sonra travma geçirdin...

Travma geçirdim...

Bunalıma mı girdin Çiğdem?

Bunalıma girdim...

Nasıl kurtuldun?

Bunalıma girdim ama ibne oldum...

Kimsen yok muydu?

Yoktu...

Ne oldu?

İbne oldum,, (güler)

Olabilir... Yani ibne oldum derken?

İbne oldum derken, istiyodum...

Sonra herkesten istedin mi böyle yapın diye?

Tabi istiyodum.. Bi de dayak yedim bi müşterimden...

Niye?

Müşterim geldi, arkamı döndüm... Bana bi tane vurdu, istemiyorum seni dedi, sonra bi tane de gözüme yumruk attı...

Niye?

Yapmıyormuş..

Anladım...

Benim bi kadın arkadaşım Antepli... İçimden diyemem ki istiyorum...

Ne? Anladım...

Sonra bi ilaç yazdım, eti yiyemezsin dedi...

Neyi yiyemezsin dedi?

Eti, eti yani onu... Bana ilaç yazdı. Kızım yarın bi ilaç al dedi bana, gittim o ilacı aldım, söylemesi ayıp... En sonunda dükkâna geldim, soğuk su yok... Burama bi şey çıkıyo...

Boğazına?

Boğazıma dedim, Ali Babam bana ne oldu bakıver... Rakı içtim, gittim bi de hal gazozu içtim.. Gittim Pirhana'dayım... Valla erkek miymiş, dişi miymiş, kocaları da, yavruları da, pek iyi bilmiyorum... Böyle bu kadardı..

Onlar hastalık, çiğ bi şey yemişsindir...

Yok yok, bi dakka.. gözlü böyle gözler...

Çiğ bir şey yersen yapar...

Neyse zamanla onu attım, ondan sonra ibneliği de bıraktım, kadınlık halimi aldım... yani ben...

Çiğdem hiç evlendin mi?

Hiç evlenmedim...

Hiç çocuk mocuk yok mu?

Aldırdım... Çocuk olmadı ben ileriyi gören insanım.

Peki gençliğinde hiç evlenmedin mi Çiğdem?

Hiç evlenmedim.. Kaçtım..

19 yaşında kaçtın.

Tabi 19 yaşımda, kolayla benim kızlığımı bozdular...

Kolayla mı?

Tabii, içine hap atmışlar...

Kim yaptı bunu?

Bunu, artislerden Adnan diye biri vardı...

Artis mi?

Artis, figüran Adnan, uzun boylu, babayiğit... Bekar Sokak'ta yanarak öldü...

Öldü mü?

Tabii öldü...

Kaça kadar okudun?

İlk beşten çıktım..

İyi tahsillisin aferin. Sen geceleri uçuşa gidiyo musun? Nasıl gidiyosun? 50 milyon lira çıkmıyo diyorsun da.. Zaten o dükkânda çıkmaz.. Nereden çıkarıyorsun?

Gidiyorum...

Uçuşa gidiyosun.. Kaça gidiyosun?

Valla para da vermiyorlar çoğu...

Niye vermiyolar ki?

Gece gidiyorum...

Gece gidiyorsun, sabaha kadar.. eee?

10 milyon veriyolar... 2 milyon veriyolar (Gülerek) sürümden kazanıyoruz... napalım.

Devam et anlat...

Şimdi bi şey söyliyim... Ben iradeliyim... ben az çok her şeyi bilen insanım... Ben artık simdi var ya... Erkeklere önem vermiyorum.. Bir günlük bir günlüktür diyorum nasılsa öleceğiz su dünyada... Güzel yaşıyalım, muhabbetle, tatlı dille., bu kadar...

Haa Çiğdem, başka başka?... Üzgünsün?

Şimdiii... Üzgün değilim, şükürler olsun rabbime, irademe sahibim...

İradene nasıl sahip oluyosun peki?

Ehh, artık mantığımı kullanarak...

Nasıl?

Erkeklere şimdi önem vermiyorum...

Neden vermiyosun?

Vermiyorum...

Peki simdi bi şey daha sorucam Çiğdem... Şimdi bu hayatın içindesin, hayatından bir sürü insan geçti.. Zevk alıyo musun? Şimdi onu bana anlat...

Şimdi bak çok sikiştiğim zaman zevk almıyorum, hoşuma gidenler yani, bedenim uyarsa zevk alıyorum...

Neyse memleketin durumunu gidişini nasıl görüyorsun?

Kötü, zorluklar, kazancımız düşük, para kazanamıyoruz, mecburen afedersin orospuluk yapıyoruz. Sen biliyorsun Oktay Bey, beyaz yüzlü Alev vardı öldürdüler katilleri çıkmadı, Sevgi'yi öldürdüler katilleri çıkmadı, Tavşan'ı öldürdüler sen gömdüydün.

Anladım, boş ver bunları sıkılma.

Hükümet bizi yani, fuhuşa resmen yani, hayat kadınları diyorlar yani...

Evet.

Devlet ilgilense yani, fuhuşa gitmeyiz şimdi... Ne biliyim yani bir halk olarak bir arkadaş olarak dirlik düzenlik yok.

Evet çok haklısın, yok... Peki Çiğdem sonra görüşürüz...

Aksamsefasi

KANAT ALIŞTIRANLAR

ŞİİR ATÖLYESİ

İ.Kürşat Çetin

"HÜZÜNLÜ ÜZÜNTÜ KIRKIKİNDİLERİ"

Yere ulaşamadan
Tebahur etmiş bir yağmur damlasısın sen.
Gözyaşın bile
Toz olmuş, duman olmuş...
Ve gül rengi şaraplar içiyorum
Dikenleri kadehime batan,
Dikenleri kalbime saplanan. .
Hâlâ yoksun!

Hain rüzgarların savurup
Bulutlara gömdüğü bir yavru kuşsun sen.
Öylesine çaresizsin ki...
Sesin ağıt olmuş,
Feryat olmuş, figan olmuş...
Ve kan misali şaraplar içiyorum
Kaybı öldürücü,
Akıbeti meçhul!...
Hâlâ yoksun!

Bir şehre alışmışçasına sıkılıyorum
Seni aramaktan.
Yeni bir yıla değil,
Yeni bir yıla değil,
Yeni bir güne girebilmenin sevincini
Yaşayacak kadar duygusallaşıyor,
Karamsarlaşıyor, paramparçalaşıyor
Ve yine de,
Sıkılıyorum...

Denizlere dökülmüş
Nehirler gibi yanıp tutuşuyorum.
Yokluğunu varlığıma katıyorum
Ve bir türlü artamıyorum.
Hep eksik,
hep eksik,
hep eksik kalıyor ve çırpınıyor
İçimde gizli öznesi 'sen' olan cümleler.

Bağlarına hasret kalmış
Üzümlerin şaraplarını içiyorum... yoksun!

Şükran Eker

HOŞGELDİN

Usuldan yürüyen gölgen tövbesiyle gelince kapıma
Çocuk sevdamın ağaran saçları sular toprağı
Hoş geldin güneşimin doğumuna
Çiçeğimin tomurcuğuna...

Dere tepe zorlarken beni takıntılarını
Çocukluğuma hoş geldin
İyi ki geldin...

Ağır aksak çekiliyor dudaklarımız ağlara
Yaşatmadığım sevgimin yaz güttesi bir daha hoş geldin
Badem dalının ağlayan suyu
Suç ortaklığının ezgisi
Yordumsa seni üzgünüm dalıp giden tapınağımda
Hiçliğe giden istençlerime kor çiçeklerinle hoş geldin...

Serkan Yaray

KANAYAN ŞİİR

Karanlık gecede, ay doğuyor
bu seferki karanlık kötüydü, öldürücüydü
büyüyorsun,
ben hiç böyle kaybetmemiştim seni.
ve hiç böyle şiirim gelmemişti.
elim titriyordu korkudan ve soğuktan.
fırtına başlamıştı.
üç siyah bulut ayın önüne çıkmıştı
ikisinin elinde bıçak vardı
bıçak mavıydı, parlayıp sönüyordu.
av birdenbire daşıyordu
bu seferki karanlık öldürücüydü, biliyorsun.

Şiir Gönderenler: Su Ekin Maval, Engin Örüm, Ayfer Telli, Rıdvan Gölcük

ÖYKÜ DEĞERLENDİRMELERİ

Hürriyet Yaşar

ÇEVREMİZİ GÖREBİLİYOR MUYUZ?

"Rölanti Gidiş" adlı öykü üzerinden

Daha önce de öykü gönderdiğimiz için, yöneldiğiniz konuları biliyorum. Sağınıza solunuza dönüp baktığınızda sizin gördüklerinizi görebilen, ya da o gördüklerini yazmaya değer bulan o kadar az öykücü adayı var ki... Biraz da bu yüzden, en çok siz okumak, çalışmak, başarmak zorundasınız. Çünkü içinde yaşadığımız yozlaşma, sizin konularınızı anlatmaya değer bulan sanatçı adayı pek bırakmadı ortalıkta. Çoğunluk, büyük alışveriş merkezlerinden, televizyonun vur patlasın çal oynasın izlencelerinden ya da internetin daracık açısından görüyor dünyayı. Yolda yürürken yanından geçen canlıyı görebilecek göz bırakmadı 12 Eylül'den sonra kurulan çölleştirici akıl dışı düzen.

Bu koşullardan şans olarak yararlanabilmek de olanak sayılabilir mi, sizin gibi bir öykü tutkunu için? Çünkü sizin yazdıklarınızı yazacak kimse olmayacak, yani çok sayıda benzerniz arasında yarışmayacaksınız. Ama okunması, ilgi çekmesi için, başarılı olması gerek yazdıklarınızın.

Karlı bir kış akşamı, eli yüzü soğuktan donmuş, küçük simitçi çocuğun simitlerinin tümünü birden, iyilik olsun diye alan paltolu, kelli felli adamlar nerde?.. Böyle bir olayın gerçekten olmuşluğu, öykünüzü kurtaracak unsurlar arasında yoktur. Sizin bildiğiniz olaya değil, yazdığınız öyküye inandırmanız gerekir okuru.

"Soğuk akşamda kendini sıcak koltuğa garantilemenin mutluluğunu yaşıyor gibiydi."

Hem yanlış, hem kötü anlatım. "Kendini garantiye almak" diye bir söyleyiş vardır ama, burada sizin söylediğiniz gibi "kendini garantilemek" değil, "sıcak koltuğu garantilemek" söz konusu. Yine de, "garantilemek," anlatımınızı kötüleştiren bir sözcük orada. Ayrıca... "Mutluluk," öyle anlık sevinçlerin, hoşnutlukların sözcüğü değildir Türkçede. Yani kendimizi dışarının soğuğundan minibüsün sıcak koltuğuna atmakla mutlu olmayız. (Aslında bu kullanımda "sıcak"la minibüsün yolcu koltuğu da tam uyuşmuyor, sıcak olan koltuk değil minibüsün "ortamı/havası" olmalı değil mi?) Severiz, hoşnut oluruz, memnun oluruz... Ama mutluluk için daha uzun süreli hoşnutluklar gerekmez mi? (Aynı yanlış kullanım Burak Dedehayır'ın yan sütunlarda okuyacağımız öyküsünde de var: "Belli ki ona ilk deta 'Büyük Davi' diye hitap etmemden çok mutlu olmuştu." Ama o, öyküsünü toparlayabildiği, yani neyi anlatacağını kaçırmayıp öyküde somutlayabildiği, öykü kişisinin yaşadığı değişimi bize de izlettirebildiği için, öyküsünü kurtarabilmiş. (O öyküyü yayımlanabilir duruma getirebilmek için seve seve saatlerimi verdim. Bir öykünüzü kurtarmada sonuca yaklaşırsanız, saatlerimi sizin öykünüz için de seve seve verebileceğimi bilmelisiniz. Bu söylediğimin, tüm öykü gönderenler için geçerli olduğunu, öyküsü yayımlananlar iyi bilirler.)

Her ayrıntının öykünüze niçin girdiğini ve nasıl anlamlar, çağrışımlar yarattığını sorgulamak zorundasınız. Örneğin, adamın minibüste cep telefonuyla konuştuğu kişiye söylediği tümcelerin öyküde bir anlamı yoksa, konuşmayı olduğu gibi vermek yerine, cep telefonuyla konuştuğunu belirtip geçebilir, ya da onun görünüşünden, davranışlarından, konuşma biçiminden ayrıntılar verebilirsiniz.

Her tümcenizi de sorgulamak zorundasınız: "Çocuğun gözlerinde, yaşamın anlamını yitirmiş bakışlar vardı." Hiç inandırıcı değil! Niçin yaşamın anlamı yitmiş olsun ki o çocukta? Çocuğa bakarak değil, içe dönerek yazmışsınız. Böyle olunca da, öykünün mantığı tutarsızlaşmış. Edebiyat yapmaktan kaçının. Edebiyat tümcelerimizde değil, anlattığımızın art anlamında olsun. Ama "Minibüs, aşağı gecekondu mahallesine doğru insan yaşamı gibi rölantide gidiyordu," gibi kötü ve yanlış anlatımlı tümcelerden de kurtulun. Nerden biliyorsunuz herkesin yaşamının rölantide gittiğini; değil mi?

Bence çok az okuyor ve az yazıyorsunuz. Izinden gitmek istediğiniz öykücülerin izini bulmalısınız ki, o izlerin gerisine düşmeyip onları ileri götürebilesiniz. Sabahattin Ali'nin "Avran," "Arabalar Beş Kuruşa," Vüs'at O. Bener'in "Kömür," Necdet Ökmen'in "Merhametli Bir Kadın," Orhan Kemal'ın "Abla," adlı öykülerinden, o izleri bulmaya başlayabilirsiniz. Hepsinde, evine ekmek parası götürmeye çalışan çocuklar, yenyetmeler vardır.

Burak Dedehayır / BURSA

Doğru anlatımdan güzel anlatıma yönelik aravışınızda, bulamayınca pes etmemelisiniz. Örneğin, "Metin Davi'm Alper'le beraber ergi yerkenki sarat hareketlerimize bakıp kahkahayı patlatırdı" gibi tümcelerimiz hiç olmamalı. Ama en kötü tümcemiz: "Anladığını ifade eden baş hareketinden sonra sandala bindim Mustafa Amca'nın yardımıyla." Sorun, "surat hareketi, baş hareketi" anlatımının öyküye uymayışından kaynaklanıyor.

Birbirine yakın düşen sözcük yinelemelerinizin kimilerini temizledim. **Örneğin, 'hemen'ler... Öyle çok kullanıyorsunuz ki!.. Bir iki tümcenizin** sözdizimini de değiştirdim.

'Bile' anlamına gelen 'de/da'lara, ayrı yazılan 'ki'lere çalışmanız gerekiyor; hepsini bitişik yazıyorsunuz. Bir yazım kılavuzunun ya da **sözlüğün başındaki açıklama yazılarında, gerekli bilgiyi bulabilirsiniz.**

Öykünün başı ve sonu, en çok dikkat etmeniz gereken yerlerdir. Büyük Davi'da, ilk ve son iki tümcenin ikisi de gereksiz. Onları atın, bir şey eksilmiyor. Espirinin zevki, bir şeyin, söylenmeden anlaşılmasındadır. Bu zevk, sanat yapıtlarında da korunup gözetilmeli. Okura anlama boşlukları bırakmazsanız, öykünüzün zevkini azaltmış olursunuz. Öykü kişinizin anlatıcısı, yaşlı Osman'ın ölümüne ağladığını ayrıca söylemese de onu biz düşünsek, çok daha iyi olmuyor mu?

BÜYÜK DAYI

Burak Dedehayır

Gerçekten de büyüktü. Önceleri ona yaşından dolayı Büyük Dayı dediklerini sanıyordum. Öyle ya, Metin Dayı'm bile ona "Büyük Dayı" diyordu. Oysa Metin Dayı'm benim gördüğüm en iri, en güçlü yani en büyük adamdı. Metin Dayı'mdan da büyük olamayacağını düşünerek, hiç de hak etmediği o "büyük" unvanını, ilerleyen yaşı sayesinde aldığını düşünmüştüm. Ne kadar da yanılmışım.

Okullar kapandıktan birkaç hafta sonra giderdik Metin Dayımlar'a. Gidişimiz tam bir eziyetti. Saatlerce yol kenarında tozu toprağı yutarak otobüs beklemek bir yana, annemle babamın araba gürültülerini bastıran bağırışmaları çok üzerdi beni. Babam, 'Kucağında iki çocukla yollarda perişan olacaksın, bir yaz da gitmeyiver!' diye bağırırken, annem, bir senelik çalışmasının yorgunluğunu ancak bu şekilde üzerinden atacağını haykırıp dururdu. Ben annemin tarafında olurdum hep. Babamın kucağına çıkıp kulağına, 'Baba sen de bizimle gelsene,' derdim kısık sesle, Babam ise çalışması gerektiğini söyler, annemi üzmemem için tembihlerde bulunurdu. Halbuki annemi üzen oydu. Hiçbir zaman gelmezdi Metin Dayımlar'a. Bizi de beş saatlik yola yollamak istemezdi ama annemin inadına da karşı koyamazdı.

Çok sıkılırdım otobüste. Kardeşim ağlamaya başladığı zaman bütün gözler bize çevrilir, ben ise annemin koluna sarılırdım. Korkardım o bakışlardan, babam yoktu çünkü yanımızda, yalnızdık. Anneme sürekli, 'Ne zaman gelicez?' diye sorar, sonunda azarı işitsem de yılmaz, birkaç dakika sonra yine aynı soruyu tekrarlardım. Annem geldik dediğinde ise inanmaz, beni kandırmaya çalışıyor zannederdim. Ama o iki bacayı görür görmez kalbim hızla çarpmaya başlar, yerimde duramazdım, Metin Dayı'mın çalıştığı fabrikanın bacalarıydı onlar, Annem bir taraftan saatlerce süren uğraşlar sonucu uyutabildiği kardeşimi uyandırmaya koyulurken, ufak bir tebessümle bana bakar, 'Bak işte geldik,' derdi.

Hemen koltuktan iner, şoförün yanına gidip, 'Amca ışıklarda inicez biz,' derdim, Annem bağırıp yanına çağırırdı beni ama kimin umurunda, O iki bacayı görmüştüm artık, istediği kadar kızsın, birazdan Metin Dayı'ma sığınacaktım ne de olsa. Muavin gelip, 'Ben sizi indiricem, geç otur yerine,' deyince, ben yine, 'Işıklarda inicez biz,' derdim, yanlış yerde inmeyelim diye.

Otobüsten iner inmez Metin Dayı'mın kucağına atlardım hemen, Onun kucağındayken herkese yukarıdan bakardım, belki de bu yüzden korkmazdım kimseden. Metin Dayı'mın, her yazın sonunda kavgalı ayrıldığımız oğlu Alper ile önce birbirimize sıkıca sarılır, on dakika geçmeden yine kavga etmeye başlardık. Hiç anlaşamazdık; ben ondan bir yaş da olsa büyüktüm, bu yüzden benim dediğim olmalıydı ama o da halası kadar inatçıydı. Üstüne üstlük barışana kadar bana abi bile demezdi. Metin Dayı'm dalaştığımızı görür görmez ellerini belimize dolar, bizi havaya kaldırdığı gibi yatak odasına götürür ve yatağa fırlatırdı. 'Hadi bakalım, erkekseniz beni dövün' der demez, biraz önce benimle inatlaşan Alper, 'Abi ben arkasından saldırıcam, sen kollarını tut,' dediği an, harekete geçerdik. Metin Dayı'mı yere yatırmayı başarırdık, hiç değilse biz öyle zannederdik. Ancak ne zaman, 'Pes mi?' diye sorsak Metin Dayı'm büyük bir kükremeyle doğrulur, enselerimizden tuttuğu gibi birimizi sağa, birimizi sola fırlatır sonra da, 'Adam olmuşlar da beni dövecekler,' diye bağırırdı. Annemle yengemin sofrayı hazırlamalarıyla hemen yemeğe oturur önümüze ne konursa çabucak yemeye çalışırdık, Bu da Alper'le aramızda bir yarıştı. Kim önce yemeğini bitirirse, o daha çabuk büyüyecekti. Alper hep benden önce bitirirdi. Sofradan kalkarken de, 'Daha bitiremedin mi apartman çocuğu!' diye dalga geçerdi benimle. Çok sinirlenirdim bu lafa. Metin Dayı'm takmıştı bana bu lakabı. Sanki apartmanda oturuyorum diye onlardan daha az erkektim, onların yaptığı şeyleri sanki ben yapamazdım.

Yemeklerimizi yedikten sonra Metin Dayı'mı işe yolcu ederdik. Alper'i en çok bu yüzden kıskanırdım. Bütün gün babasını görüyor, o tam yatacakken babası işe gidiyordu. Sabah kalktığında ise işten yeni gelmiş babasının yanına kıvrılıp, uykusu olmadığı halde onunla yatabiliyordu. Benim babam ise gece ben yatmadan birkaç saat önce geliyor, sabah kalktığımda ise çoktan gitmiş oluyordu.

Metin dayımı işe yolladıktan sonra biz de Alper'le üst kata çıkıp, oradaki büyük yatakta yatıyorduk. Dedemlerin yatağıydı orası. Hiç görmediğimiz dedemin ve anneannemin yatağı.

Sabah kalkar, evin bahçesinde, birbirine bitişik kiraz ve erik ağaçlarının altında kahvaltı ederdik. Metin Dayı'm da olurdu kahvaltıda. Bana sanki hiç işe gitmemiş gibi gelirdi. Halbuki hep beraber kahvaltı edelim diye yorgunluğuna ve uykusuzluğuna aldırmadan uyanmamızı bekler, her zaman yaptığı gibi yumurta kırma yarışması yapardı bizimle. Önce biz Alper'le tokuştururduk yumurtalarımızı. Kazanan, Metin Dayı'mın yumurtasıyla... Ancak Metin Dayı'm yumurtasını o kadar sert tutardı ki, mümkün değil kıramazdık. Sırf bir daha denemek için birer yumurta daha yemek zorunda kalırdık. Üstelik yine kazanamazdık.

Kahvaltı saatlerce sürer, kimse masadan kalkmak istemezdi. Hemen üzerimizden sarkan dallardan birer erik koparıp ağzımıza attığımız an yüzlerimiz buruş buruş olur, Metin Dayı'm Alper'le benim eriği yerkenki surat hareketlerimize bakıp kahkahayı patlatırdı. Sofra toplanır, Metin Dayı'm yatar, annem kardeşimi alıp Büyük Dayı'ya gideceklerini söylerken, yaramazlık yapıp dayımı uyandırmamamızı ve bahçeden dışarı çıkmamamızı söylerdi defalarca, Ben hiç gitmezdim Büyük Dayı'ya. Alper bile birkaç kez görmüştü Büyük Dayı'yı ve hiç bahsetmezdi ondan. Ben de sormazdım zaten. Çünkü benim Metin Dayı'm vardı, başka bir dayı istemiyordum. Ancak bir gün annem, Büyük Dayı'ya beraber gitmemiz konusunda ısrar etti. Ben gitmek istemediğimi, onun benim dayım olmadığını söyledim. Annem, eğer tanırsam onu da en az Metin Dayı'm kadar sevebileceğimi söylüyordu. Ben kimseyi Metin Dayı'm kadar sevemeyeceğimi söyleyerek, yengemin yanına kaçtım. Yengem yavaşça saçlarımı okşadı, avuç içlerini yanaklarıma koyarak, gitmem gerektiğini, Büyük Dayı'nın beni çok merak ettiğini söyledi. Yengemi üzmemek için, asık bir suratla annemin peşine takıldım. Annem sürekli Büyük Dayı'nın hayvan çiftliğinden bahsetse de, benim aklım, dönünce Alper'le yapacağımız su savaşındaydı.

Dakikalardır yürüyorduk. Etrafımızda ne bir ev ne de gölgesinde dinlenebileceğimiz bir ağaç vardı. Çakıllı daracık bir yolun kenarından, uçsuz bucaksız tarlaların arasından yürümeye devam ediyorduk. Annemin de yorulduğunu sürekli üfleyip püflemesinden anlayabiliyordum. Annemin elini bırakıp koşarak biraz ilerideki taş yığınının üstüne oturdum nefes nefese. Annem de yanıma ilişti. Çantasından su dolu şişeyi çıkardı, kapağını açıp bana verdi. Sular çenemden boynuma iniyor, oradan göğsüme ve göbeğime ulaşıyordu. Annem, 'Oğlum yavaş iç şu suyu, üstünü başını sırılsıklam ettin,' diyerek kaptı şişeyi elimden.

Karnım davul gibi olmuştu. Bir yere kıpırdayacak halim kalmamıştı. Annem ayağa kalkıp elini alnına koyarak yolun ilerisine doğru bakmaya başladı. Ağır ağır ayağa kalkıp ben de annemin baktığı yöne diktim gözlerimi. Bulanıklıktan ne olduğunu seçemediğim bir şey bize doğru geliyordu. Yaklaştıkça onun bir traktör olduğunu gördüm. Üzerinde de dev gibi bir adam vardı. İki elimle annemin elini sardım sıkıca. Traktör yaklaştı yaklaştı, bize birkaç metre kala durdu. Traktörü kullanan dev adam bir şeyler homurdanarak atladı aşağıya. Gözlerime inanamıyordum. Korkudan başımı kaldırıp dev adamın yüzüne bakamıyordum. Annemin arkasına saklanmaya çalışırken annem elimden çekiştirip beni dev adamın önüne attı. Dizlerimin titrediğini hissediyor, olduğum yerden bir yere kıpırdayamıyordum. Buz kesmiştim sanki, öylece kalakalmıştım dev adamın önünde.

"Hoş gelmişsiniz be ya!"

"Hoş bulduk Büyük Dayı. Al işte getirdim sana bizim bir numarayı."

O anda alnımdan akan terleri hissettim. Soluk alıp vermelerim normale dönmüştü. Yine de korkarak başımı yukarı doğru kaldırdım. Buruş buruş olmuş esmer yüzden parlayan iki mavi göz beni rahatlatarak tebessüm etmeme neden olmuştu. Suratıma uzanan o kocaman eli öpüp başıma koymamla Büyük Dayı beni kucaklayıp traktöre bindirdi. Ne kadar da büyüktü. Metin Dayı'mdan bile daha güçlü olmalıydı.

Uzunca bir süre yol aldığımız traktör çok hoşuma gitmişti. Hatta bir ara Büyük Dayı traktörü benim kullanmama bile izin vermişti. Büyük Dayı'nın çiftliğine geldiğimizde bizi Büyük Dayı kadar olmasa da yaşlı bir teyzeyle yaşlı bir amca karşıladılar. Mustafa Amca'yla Ganime Teyze. ikisinin de yaklaşık kırk senedir Büyük Dayı'nın çiftliğinde çalıştıklarını o zaman duyduğumda pek de önemsememiştim. Daha doğrusu bir anlamı yoktu benim için kırk senenin. Çünkü o zamanlar ancak on'a kadar sayabiliyordum.

Büyük Dayı bana metrelerce uzağımızdaki evi göstererek o evin arkasındaki göle gideceğimizi söylediğinde hemen anneme baktım meraklı gözlerle. Denize gittiğimizde annem tek başımayken, değil yüzmeme, ayaklarımı suya sokmama bile izin vermezdi. Annem başını yavaşça oynatarak gidebileceğimi söylediğinde, var gücümle evin arkasında kalan göle doğru koşmaya başladım.

Büyük bir göl değildi. Ama çarşaf gibi bir suyun üzerine düşen ağaç gölgeleriyle, görüntüsü büyüleyiciydi. Tahtadan yapılmış, epeyce uzun olan iskelenin en ucuna giderek suyun derinliklerini incelemeye başladım. Küçük balık sürüleri geçiyordu sürekli. Ama benim gözüm suyun dibinde ışıldayan bir taşa takıldı. Sanki kendini göstermek için etrafa ışık saçıyor gibiydi. O sırada Büyük Dayı yanaştı yanıma. Boylu boyunca uzandığım iskelenin ucundan kaldırdı beni. Heyecanla ona suyun dibinde parlayan taşı gösterdim. Büyük Dayı dikkatlice baktı. Ayaktayken seçememiş olmalıydı ki, o da biraz önce benim uzandığım yere yüzüstü yatarak ellerini gözlerine siper etti:

"Taş değil o be ya!"

Ben de hemen yanına uzandım:

"Çok mu derindir orası Büyük Dayı?"

Büyük Dayı birden, masmavi gözlerini bana doğru dikti. Nasırlaşmış eliyle ensemi okşadı yumuşakça. Belli ki ona ilk defa 'Büyük Dayı' diye hitap etmemden çok mutlu olmuştu. Ben de bu durumdan faydalanmak isteyerek:

"Alamaz mıyız o taşı oradan Büyük Dayı?" dedim.

Büyük Dayı, Mustafa Amca'ya seslendi. Mustafa Amca ellerini göbeğinde birleştirerek yaklaştı iskeleye. Büyük Dayı ona, hemen sandalı göle indirmesini söyledi. Sandal lafını duyar duymaz Mustafa Amca'nın peşine takıldım. Büyük bir ağacın gövdesine yaslanmış sandalı suya indirirken yardım ettim Mustafa Amca'ya. Büyük Dayı da elinde uzun mu uzun bir sopayla geldi yanımıza. Sopanın ne işe yarayacağını sordum. Büyük Dayı sopanın ucunda, torba şeklindeki fileyi gösterdi bana. Anladığımı ifade eden baş hareketimden sonra sandala bindim Mustafa Amca'nın yardımıyla.

Büyük Dayı kürek çekerken gözlerini benden ayırmıyor, sürekli, suya sarkmamam gerektiğini söylüyordu. Ben ise suyun dibinde parlayan o taşı arıyordum. İskelenin yanına yaklaştığımızda kendini belli etti taş. Ben bağırarak, "Büyük Dayı, gördüm!' dedim. Büyük Dayı bir eliyle sopayı suya sokarken, diğer eliyle sıkıca tutuyordu beni düşmeyeyim diye. Kısa bir uğraştan sonra taşın fileye takıldığını gördüm ve yine bağırarak, 'Büyük Dayı, yakaladık!' dedim. Büyük dayı hızla çekti sopayı suyun dibinden. Ayağa kalktım, bir an önce görmek istiyordum o taşı. Ancak Büyük Dayı'nın ucu fileli sopayı sandala çıkarmasıyla büyük bir hayal kırıklığına uğradım. Büyük Dayı haklı çıkmıştı. Suyun dibinde parlayan o şey taş değil, sadece yosun tutmuş bir kol saatiydi. Öfleyip püfleyerek Büyük Dayı'ya baktım. Büyük Dayı kıpırdamadan, sudan çıkardığı saate bakıyordu. Şaşırmıştım. Altı üstü yosun tutmuş işe yaramaz bir kol saatiydi. Büyük Dayı'nın derin derin nefes alıp verdiğini görür görmez hemen boynuna sarıldım. Büyük Dayı da sıkı sıkıya tutuyordu beni sanki hiç bırakmak istemiyormuş gibi. Sonra Büyük Dayı'nın titrediğini hissettim. Hemen Mustafa Amca'ya seslendim. O kadar yüksek sesle bağırmışım ki annemle Ganime Teyze de evden çıkıp koşarak gelmişlerdi iskeleye.

Mustafa Amca merakla, 'Ne oldu beyim?' diye sesleniyordu Büyük Dayı'ya. Büyük Dayı fileden, yosunlu kol saatini aldı, titriyen elleriyle Mustafa Amca'ya uzattı. Mustafa Amca saati görür görmez, 'Küçük Bey'in saati,' dedi kısık bir sesle. Ganime Teyze eliyle ağzını kapatarak hızla eve doğru giderken, annem iki dizinin üzerine çökmüş ağlamaklı gözlerle bana bakıyordu.

Büyük Dayı hâlâ yosunlu saate bakıyordu hiç ses çıkarmadan. Mustafa Amca iskeleden bana bir halat uzattı ve onu sandalın uç kısmındaki tahtaya geçirmemi istedi. Halatı geçirirken Büyük Dayı'nın, 'oğlum, oğlum' diyerek sayıkladığını duydum. Ağlayıp ağlamadığından emin değildim. Mustafa Amca sandala bağladığım halatı çekerek bizi kıyıya yanaştırdı. Büyük Dayı hâlâ hareket etmeden oturuyordu. Yavaşça yanına yaklaşarak elini tuttum ve, 'Hadi Büyük Dayı, inelim,' dedim. Büyük Dayı kızarmış gözleriyle bana baktı ve ayağa kalktı. Sandaldan indik. Büyük Dayı'nın bir kolundan annem diğer kolundan Mustafa Amca tutarak onu eve doğru götürdüler. Ben de Büyük Dayı'nın sandalda bıraktığı yosunlu saati alarak cebime koydum ve annemin eteğinden tutarak ağır ağır eve doğru yürümeye koyuldum.

Büyük Dayı'yı odasına çıkardılar. Benim odaya girmeme izin vermiyorlardı. Olanlardan hiçbir şey anlamamıştım ama Büyük Dayı'nın benim yüzümden kötüleştiğini düşünerek birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Yere yatmış iki göz iki çeşme ağlıyordum. Annem beni yerden kaldırarak kucağına aldı. Ağlamaya annemin omzunda devam ediyordum. Ganime Teyze ve Mustafa Amca'nın gülüşmelerini duyduğumda kafamı annemin omuzundan kaldırarak onlara baktım. İkisi de yanıma yaklaşarak gözyaşlarımı sildiler ve üzülmememe gerektiğini, benim kabahatim olmadığını söylediler. Ağlamayı kesmiştim. Annem beni divana oturtarak Büyük Dayı'nın oğlunun biraz önce sandalla açıldığımız gölde boğulduğunu ve bulduğumuz yosunlu kol saatinin de ona ait olduğunu anlattı. İçimden yine ağlamak geldi ama kendimi tuttum. Büyük Dayı'nın yanına gideceğimi söyleyerek üst kata çıktım. Büyük Dayı beni kapının eşiğinde görünce yanına çağırdı:

"Saati aldın di mi?"

Cebimden yosunlu kol saatini çıkararak Büyük Dayı'ya uzattım. Büyük Dayı saatin bende kalmasını istediğini söyledi. Sonra yatağından doğruldu ve kapının yanındaki dolabından bir şey alarak tekrar yatağına döndü. Elinde tuttuğu, ölen oğlunun resmiydi.

"Bu resimdeyken kaç yaşındaydı Büyük Dayı?"

"Senin yaşındaydı be ya. Yaz biterkene okula başlıyacaktı."

Gerçekten de benim yaşıtımdı. Ama resimden benden daha büyük gösteriyordu. İsmini merak ediyordum.

"Adı neydi Büyük Dayı?"

"Osman."

Annem sessizce yaklaşmıştı yanımıza. Bakışlarından, artık gitmemiz gerektiğini anlamıştım. Yosunlu kol saatini cebime koydum ve sımsıkı sarıldım Büyük Dayı'ya. Bundan sonra her yaz onu ziyarete geleceğime söz verdim. O da eğer gelirsem, yine beni sandalla gezdireceğini söyledi. Annem de Büyük Dayı'yla vedalaştıktan sonra aşağıya indik. Ganime Teyze'nin elini öptüm, o da bana para verdi. Büyük Dayı'nın hediyesi olduğunu söyledi. Mustafa Amca bizi traktörle kasabaya kadar bıraktı. Metin Dayımlar'a gidene kadar annem de ben de hiç konuşmadık. Benim bir elim sürekli, yosunlu kol saatinin olduğu cebimdeydi. Metin Dayımlar'a vardığımızda, Alper elinde su hortumuyla karşıladı beni.

"Abi su savaşı yapıcaktık, unutmadın di mi?

Koşarak üst kata, dedemlerin odasına çıktım. Hiç görmediğim anneannemin ve dedemin odasında, hiç görmediğim biri için ağlamaya başladım. Cebimdeki yosunlu kol saatinin sahibi Osman için ağlıyordum.

BİZE GELEN KİTAPLAR

TAHAR BEN JELLOUN
Efsunlu Aşklar
CAN

BAHAR ÖZDEMİR
Sözlerinle Sarıl Bana Hayallerim Üşümeden
SİNEMİS

DERYA SAYIN
Sayın Derya Sayın
+1 KİTAP

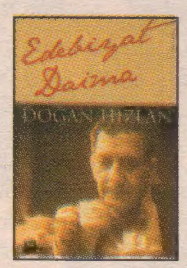

DOĞAN HIZLAN
Edebiyat Daima
DOĞAN KİTAP

HALİL GÖKHAN
Yeni Sevgili
DHARMA

KATEB YACINE
Nedjima
CAN

ÖZEN YULA
Öbür Dünya Bilgisi
YKY

ABDÜLKADİR BUDAK
Endişeli Fesleğen
KÜL

Akşamsefası

KANADALI ŞARKICI

NELLY FURTADO

İPİNİ KOPARMIŞ GELİYOR

Olmak ya da olmamak

Biz onu turunculu – yeşilli rengârenk giysileriyle çayır çimen içinde hoplayıp zıplayarak neşeyle dans eden bir genç kız olarak tanıdık. Kanadalı şarkıcı **Nelly Furtado**, "I'm Like A Bird," "Turn Off The Lights" gibi şarkılarını bundan beş yıl önce dilimize doladığında tam bir özgür ruhtu. 2000 tarihli pop – folk ve rock harmanı ilk albümü olan "Whoa, Nelly!" o dönemde pop namına yapılan hiç bir müziğe benzemiyordu. Portekiz asıllı işçi sınıfı bir aileden gelen Furtado, Hintlileri andıran ilginç etnik imajı ve tamamen kendine özgü müziğiyle tam anlamıyla nev-i şahsına münhasır biriydi. Sempatikliği ve özgünlüğüyle bizlerin gönlünü fethederken bu ilginç çıkışıyla 2001 yılının "en başarılı yeni sesi" olarak bir Grammy Ödülü de kazandı.

Ama bilirsiniz özgür ruh olmak her zaman başa beladır. "Az kullanılmış yoldan gitmeyi" tercih ettiğinizde bir süre sonra önünüze yabani otlar, çamur, taş ve kayalar çıkar. Ve zamanla bunlarla mücadele etmek yerine asfaltlanmış anayolda gaza basıp son hızla yol almanın hayallerine kapılırsınız.

Görünen o ki, Nelly Furtado'nun aklını çelen de bu oldu. 2003'te çıkardığı "Folklore" albümü doğru dürüst satmayınca "olmak ya da olmamak" meselesini masaya yatırdı. Ve **Britney Spears, Christina Aguilera** ve benzeri "pop star"lar nasıl gerekeni yapıp var oldularsa, o da "olmak" seçeneğinde karar kılıp üçüncü albümünde aynı anayola geçiş yaptı.

Furtado'nun yeni albümü "Loose" adından da anlaşılacağı üzre bir "ipini koparıp serbest kalma" durumunu anlatır gibi. Ve bu albümün ilk single'ı "Maneater"ın klibi bambaşka bir Nelly Furtado'yu önümüze sunuyor. Eskinin özgün, özgür, sempatik şarkıcısının yerinde bu kez ıslak ve yırtık bluzuyla seksi dans figürleri yapan ve kameraya baştan çıkarıcı bakışlar fırlatan ateşli bir kadın var. (O kadar farklı ki, inanın klibin sonunda Nelly Furtado ismini yazana kadar o olduğunu anlamak ve küçük çaplı bir şok geçirmemek mümkün değil.)

Kısacası "Loose" albümünde modern pop müzik dünyasının ünlü prodüktörü Timbaland'la çalışan Furtado'nun yeni "seksi pop star" imajı ve (araya eski etnik melodiler serpiştirilmiş olsa da) şimdilerde herkesin yaptığına benzeyen müzik tarzıyla dans pistlerine hitap ediyor.

Nelly Furtado her ne kadar "Loose" albümünde ipini koparıp özgür kalmaktan dem vursa da aslında tam tersine, kendi istediğini değil, modern çağın görmek ve duymak istediğini hayata geçiriyor. "Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele" deyip özgür ruhunu müzik endüstrisine teslim ediyor.

"Loose" Nelly Furtado / DMC Müzik

Müzik

Mine Akverdi

MÜKEMMELİĞİN SESİ

Türkiye'nin özel yetenekli çocuklarından biri olarak 11 yaşında İTÜ Devlet Konservatuvarı'nda keman eğitimine başlayan **Cihat Aşkın**, müzik eğitimini yurt dışında tamamlamış, dünyaca ünlü isimlerle çalışmış, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası da dahil Türkiye'nin büyük orkestralarıyla solist olarak konserler vermiş ve yeni müzisyenler yetiştirme görevini de üstlenmiş mühim bir isim. Şimdiye kadar kazandığı pek çok büyük uluslararası ödül de cabası. Daha önce "Minyatürler," "Umutsuz" ve Eflatun'dan Aristo'ya, Yunus Emre'den Mevlana'ya büyük değerlerin izlerini taşıyan Ege Denizi'nin iki kıyısına ait müzikleri kemanla yorumladığı "Ege'nin Türküsü" adlı CD'lerini yayınlayan ünlü kemancı şimdi de "Kreutzer Etüdler" albümüyle karşımızda. Cihat Aşkın çift CD'lik yeni albümünde ünlü Fransız kemancı ve besteci **Rodolphe Kreutzer**'in 1796 yılında keman eğitimi üzerine yazdığı 42 etüdünü klasik müzik dinleyicisine sunuyor. Üstünlüğü dünyaca kabul gören ve "Kemancının Kutsal Kitabı" diye anılan bu etüdleri Aşkın gibi usta bir kemancıdan dinlemenin ne büyük bir zevk olacağını söylemeye bile gerek yok.

"Kreutzer 42 Etudes" Cihat Aşkın / Kalan Müzik

MUSE İÇİN GERİ SAYIM

Heyecanlı bekleyiş başladı; Rock'n Coke Festivali'ne sadece bir ay var! Ondan sonra gelsin konserler, çığlık çığlığa şarkı söylemeler, içip çoşmalar, hoplayıp zıplamalar ve sefil çadırlarda sabahlamalar... Bu yıl 2 – 3 Eylül'de yine Hezarfen Havaalanı'nda gerçekleştirilecek olan Rock'n Coke Festivali'nde **Mercury Rev** ve listeye sonradan eklenen Kasabian heyecan yaratan isimler. Ancak festivalin yıldızları daha önceden canlı performanslarına tanık olduğumuz, eski dostlar: **Placebo** ve Muse.

Placebo "Meds" adlı yeni albümünü bahar aylarında çıkarmış ve ruhumuzun derinliklerine işlemeyi yine başarmıştı. 2002 yılında altı ay arayla iki kez Türk dinleyicisinin karşısına çıkan Muse ise yeni albümünün arefesinde bir kez daha bizimle buluşmaya geliyor. Şimdiye kadar yaptığı üç albümle ve "Muscle Museum," "Sunburn," "Bliss," "Plug In Baby," "Feeling Good," "Time Is Running Out," "Stockholm Syndrom," "Butterflies And Hurricanes" gibi şahane parçalarla gönüllerde taht kuran İngiliz üçlünün dördüncü albümünün adı "Black Holes And Revelations." Yurtdışında bu günlerde piyasaya çıkan bu yeni albümü 2 Eylül'deki konserden önce dinleme şansımız olacak mı bilemiyoruz ama eleştirmenlerden "Muse'un en iyi çalışması" övgüleri eşliğinde tam not alan "Black Holes And Revelations" albümündeki şarkıların konserde kuru sıkı etkisi yaratmayacağı keşin gibi. Ne de olsa işin içinde, sahnede kendinden geçip çıldırmasıyla ünlü sağlam bir rock grubu ve tutkulu Muse dinleyicileri var.

IŞIĞIN HEP PARLASIN ÇILGIN ELMAS

Rock müziğin dev ismi **Pink Floyd**'un kurucusu, ilk solisti, şarkı yazarı ve gitaristi aynı zamanda da efsanevi grubun isim babası **Syd Barrett** (Roger Keith Barrett) geçen ay, 7 Temmuz günü, 60 yaşında sessiz sedasız bu dünyadan göçüp gitti.

Pink Floyd'un 1967 tarihli "The Piper at the Gates of Dawn" albümünün sözlerini yazan Barrett, uyuşturucu bağımlılığı yüzünden artık hareketlerini kontrol edemez ve günlük yaşamını idare edemez hale gelince Nisan 1968'de gruptan ayrılmıştı. Pink Floyd ile sadece bir albüm yapmış olmasına karşın, Barrett rock dünyasında derin bir iz bıraktı. Dahası uyuşturucu kurbanı olarak rock dünyasının en dramatik şahsiyetlerinden biri haline gelen Syd Barrett'in ismi etrafında sıkı bir kült de oluştu. Barrett'in yaratıcı kişiliği, arızalı ruhu ve kendini mahveden yaşam biçimi o gittikten sonra da Pink Floyd için bir ilham kaynağı olmayı sürdürdü, grup "Shine On You Crazy Diamond / Parılda Çılgın Elmas" parçasını onun için yazdı. Ancak birkaç solo albümün ardından 1972'de müzikten tamamen elini eteğini çeken Syd Barrett kendi dünyasına çekilip İngiltere'nin bir kasabasında yalnız başına, sade bir hayatı sürmeyi seçti. Geçmişiyle ilgili her şeyin, şöhretli günlerin, grup arkadaşlarının, ünlü şarkılarının üzerine perde çeken Barrett yıllar boyu basından uzak duruyor, hayranlarından kaçıyor ve kesinlike hatırlanmak istemiyordu. Ona kendisi için yazılmış o meşhur şarkıyla veda ediyoruz: "Kimse bilmiyor nerede olduğunu, yakında mı uzakta mı olduğunu, hep parılda çılgın elmas..."

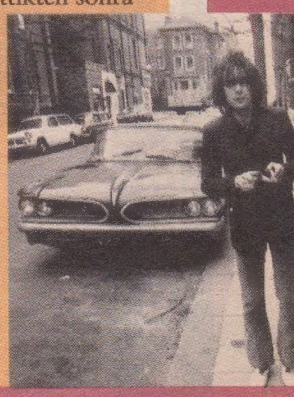

Globalizmin en çıplak sorgulamasını yapan büyük bir "insanileşme" destanı!..

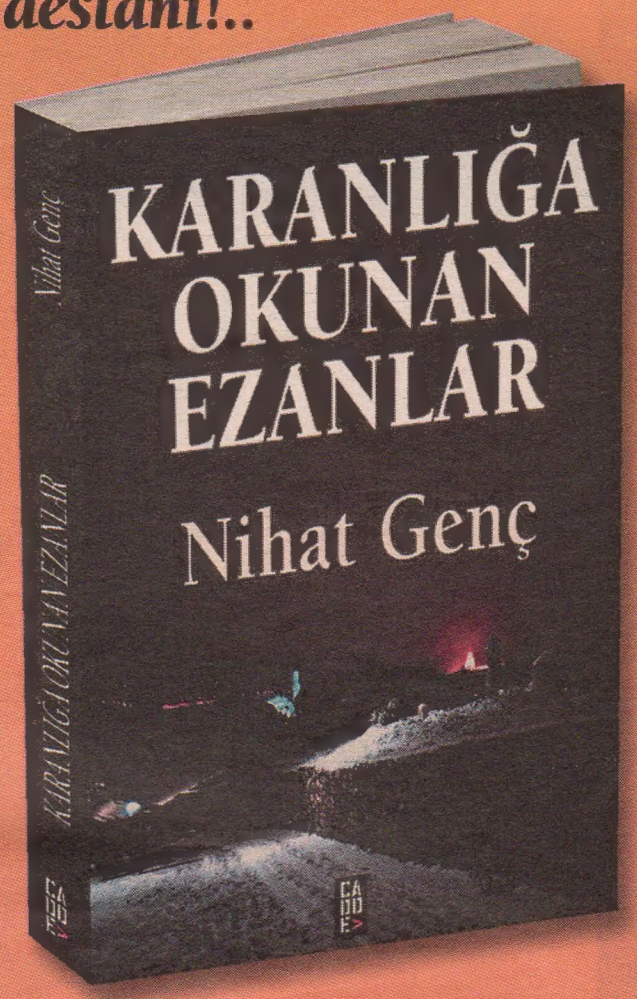

Nihat Genç

9 YTL

Birinci Baskı 30.000 Adet

Tüm kitapçılarda

ve özel ambalajıyla gazete bayiilerinde

Can Yücel

(1927-1999)

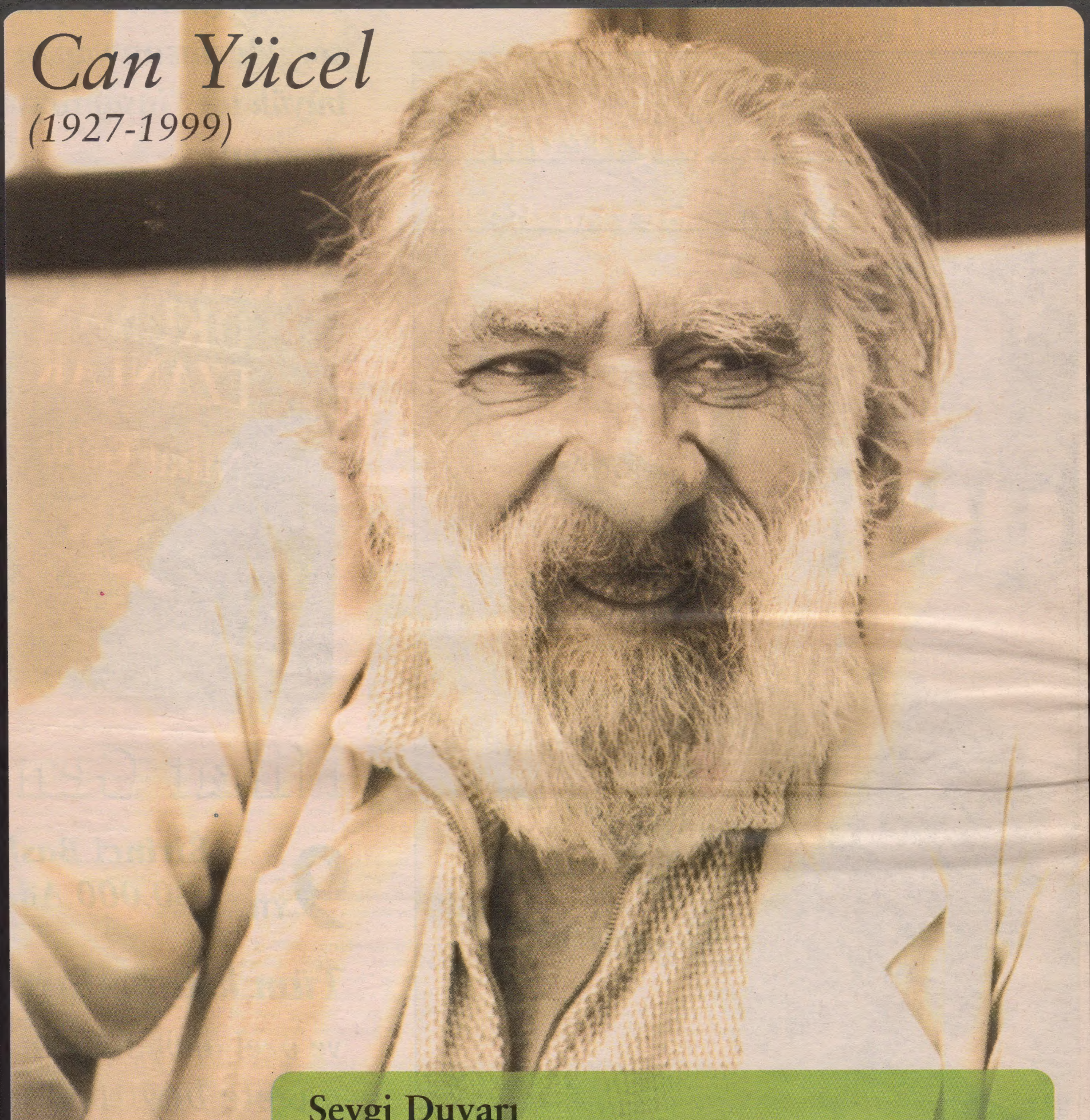

Sevgi Duvarı

Sen miydin o yalnızlığım mıydı yoksa
Kör karanlıkta açardık paslı gözlerimizi
Dilimizde akşamdan kalma bir küfür
Salonlar piyasalar sanat sevicileri
Derdim günüm insan arasına çıkarmaktı seni
Yakanda bir amonyak çiçeği
Yalnızlığım benim sidikli kontesim
Ne kadar rezil olursak o kadar iyi

Kumkapı meyhanelerine dadandık
Önümüzde Altınbaş, Altın Zincir, fasulye pilakisi
Ardımızda görevliler, ekipler, Hızır Paşalar
Sabahları açıklarda bulurlardı leşimi
Öyle sıcaktı ki çöpcülerin elleri
Çöpcülerin elleriyle okşardım seni
Yalnızlığım benim süpürge saçlım
Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi

Baktım gökte bir kırmızı bir uçak
Bol çelik bol yıldız bol insan
Bir gece Sevgi Duvarını aştık
Dustuğum yer öyle açık seçik ki
Başucumda bi sen varsın bi de evren
Saymıyorum ölüp ölüp dirilttiklerimi
Yalnızlığım benim çoğul türkülerim
Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi